

Bartłomiej Groicki
Porządek sądow i spraw miejskich

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo prawne

oprac. Krzysztof Opaliński, Anetta Luto-Kamińska

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-07-8

---

strona: kt

- 1: Porządek
- 2: Sądow y Spraw
- 3: Mieyfkich/ Prává
- 4: Máydeburfkie=
- 5: go.
- 6: B.G.R
- 7: PSALMO LVII.
- 8: Recte iudicate filij hominum.
- 9: Spráwiedliwie sádzćie Synowie Ludzcy.
- 10: Cum gratia et Priuilegio REGIAE MAIE-
- 11: STATIS
- 12: Lazarus Andreae impresit L ix

strona: A3

EPISTOLA

- 1: IAśnie Wielmoż=
- 2: nemu Pánu/ á Pánu Ianowi
- 3: Hrábi ná Tarnowie/ Káltellano=
- 4: wi Krákowfkemu/ Naywyfzszemu
- 5: Hethmánowi Korony Polfkiey/
- 6: Lubáczowfkemu/ Striyfkemu/ rc.
- 7: Stárofcie/ Pánu memu mi=
- 8: łófciwemu.
- 9: GDy tu Lázárz Andryfowic
- 10: Impreffor/ Wielmożny á mnie mi=
- 11: łófciwy Pánie/ drukował Artykuły
- 12: Prává Mieyfskiego Máydeburfskiego po Pol=
- 13: fku/ Polakom w rzeczy Póspolitey (ile ia ba=
- 14: czę) bárzo potrzebne y pózyteczne: Ządał ieft
- 15: odemnie z niektórymi przyiaćielmi moimi/ á=

- 16: bym ia thymże Polkim Ięzykiem przydał ku
17: tym tho Artykułom/ co by fie zdáło być na=
18: potrzebniejszyego. Ia bacząc moię ktemu nie=
19: godność/ y zábáwienie ná moim vrzędzie nie=

Aiij

mále/ wy=

strona: A3v

epistola

- 1: mále/ wymawiałem fye im s tego przes niemá=
2: ły czás/ wśákże gdy vsiłowác nieprzeftáli/ nie
3: chcąc fye im pothym częstym odmawianim v=
4: przykrzyć/ biorąc też przed fye powinowáctwo
5: Krześciáńskie/ zá ktorým káždy Pátryey fwey y
6: bliźniemu fwoiemu wedle dáru Bożego powi=
7: nien być pożyteczen: Nápiśałem krotko ten Po=
8: rządek Sądow Mieyfkich/ tym zwłázcza kto=
9: rzy fye Lácińskim ięzykiem niewiele báwią/ álbo
10: innego krom fwego przyrodzonego Polkiego
11: nieumieią. Gdziez s fwey głowy nic nie piśał/
12: iedno com z Lácińskiego wzięł á z zwyczáiu/ iá=
13: ko mowią **in praxi** będąc/ obaczył. Acz niekędy
14: nápominánie czynię: Wśákże iáko inne wśzyth=
15: kie rzeczy/ ták też y nápominánia ná rozlądek w
16: práwie vczonych przypuśzczam. Iesli fye ktho o=
17: zowie/ iż ty rzeczy lepiej á dostáteczniey nápiśe/
18: tym mnie nie rozgniewa/ y owśzem to rad będę
19: widział/ gdy tą fwoią pracą kogo w Práwie v=
20: czonego wzbudzę y wyzowę/ kthoryby też Prá=
21: wá Mieyfskie Polákom włádnym ich ięzykiem
22: dostátecznie wydał/ iáko inne narody fwoim ię=
23: zykiem Práwá Boże y Ludzkie nápiśáne máia/

24: Aby theż Polacy y w tym nie vpoſledzeni byli.

25: Ten Porządek ia/ Wielmożny á miłofciwy Pá=

26: nie/ ile Pan Bog raczył dąć z łálki fwey/ ile mi

też czáfu

strona: A4

DEicatoria.

1: też czáfu od moich prac ſtawáło/ wypifałem

2: krotko/ rozumiejąc go ku tym to Artykułom/ y

3: ku zábiezeniu niemáłym błędom/ kthore fye ná

4: Miálteczkách w poſtępku Práwá dzieią/ bárzo

5: być potrzebny/ s kthorego kázdy przeczytawſzy/

6: á potym fye ſpráwom v Sądu máluczko przy=

7: pátrzywſzy/ łácvie pozna y náuczy fye/ iákim

8: Poſtępkem y z iákimi Ceremoniámi Sądow=

9: nymi/ łobie y przyiaćielowi ſwoiemu/ w docho=

10: dzeniu Spráwiedliwoſci ſwoiey przed Vrzę=

11: dem/ Inádnie poſłużyć y doydź ſwego może/ bęſ [!]

12: wielkiego á częſtego niezbożnych Prokuratorow

13: tuczenia y łupienia. Obaczy też y Sędzia ná

14: krotce powinowáctwo ſwoie/ iáko fye w ſprá=

15: wách vrzędowi ſwoiemu thák ná Sądzie iáko

16: kromia Sądu należących/ záchowác ma. Kto=

17: ry też Porządek s támtymi to Artykuły/ Polacy

18: zwłáfczáz ktorzy Láćinſkiego ięzyká nie vmieią/

19: y co ieſt **Speculum Saxonum**, álbo **lus Munici=**

20: **pale Maydeburge** nie wiedzą/ mogą mieć iá=

21: koby zá nieiáki Státut Práwá Mieyſkiego/ y

22: Porządku Sądow Mieyſkich. Ktorem ia wy=

23: dał/ ácz względem przyczyn wyſzłzey námienio=

24: nych/ wſzákże też nie mniefy zá tym/ iż mi Pan

25: Doktor Stániłław Rozárius w. W. Służe=

26: bnik/ ofobliwy moy przyiaćiel/ ktemu chući do=

dał/ y v=

strona: A4v

1: dał/ y vpewnił mię w tym/ iżby tho przeciw

2: w. W. nie było/ gdy bym tę pracą swoię w. W.

3: przypisał y ofiarował. Y takim v fyebie vważył

4: moy miłóćiwý Pánie/ ábym tey pracy iákafz=

5: kolwiek iefth/ nikomu innemu śnádniey á przy=

6: ftoyniey nie przypisał/ iáko w. W. swoiemu mi=

7: łóćiwemu á przyrodzonemu Pánu. A zwłafz=

8: czá máiąc inne przyczyny do tego/ będąc z miey=

9: ícá tego/ kthorego w. W. Pánem być raczyfz.

10: A ofobliwie iżem poznał w. W. **inter Principes**

11: **Viros** w vmieiętnóći Práwá Mieyfskiego/ być

12: napřednieyfszego: przes co ieden zacny człowiek

13: tak o w. W. w fwoich kfyązkách niedawno ná=

14: pifał. **ILlufrifismo ac fortifismo Domino IOANNE**

15: **Comite a Tarnow, Castellano Craccouiensi: inter Principes Vi-**

16: **ros, neminem alium apud nos reperies, in prudentia Iuris no-**

17: **stri, fumma cum laude magis uerfatum.** Ktorego theż

18: czuyna praca/ nietylko około zacnych á wiecznie

19: pámiętnych fpraw Woiennych/ ále też około pil=

20: ney rády w rozmnożeniu Spráwiedliwóći s=

21: więtey/ y poftánowieniu rządu dobrego/ tak w

22: Ziemftwie iáko w Mieśćiech/ byłą záfzdy/ á

23: teraz tym więcey iefth wlytkim Polakom iáko

24: Słóńce świetna. S kąd w. W. odpłátę od Pá=

25: ná Bogá/ y chwałę od Ludzi ná potomne czáfy

26: nie mnieyższą odnieśye/ iedno iáko y s łpraw wo=

iennych. Non

strona: B

DEdicatoria.

1: iennych. **Non minor enim ex rebus vrbanis quam**

2: **bellicis comparatur gloria.** Y owłzem **ex rebus**

3: **vrbanis** więtzsa dla tego/ iże łprawá Woienna/

4: álbo zwycięstwo nád nieprzyiaćielem otrzymá=

5: ne/ czáfu iednego tylko bywa pożyteczne/ Ale

6: Práwá/ obyczáie Spraw thák Ziemfkich iáko y

7: Mieyfkich/ y łtánowanie pokoju połpolitego/

8: ná wieczne czáfy trwa. Acz wiem o tym dobrze/

9: Wielmożny miłostíwy Pánie/ iż w. W. żadney

10: chwały stąd nie potrzebuie/ wżákże iż zá pracą

11: w rzeczy połpolitey vżyteczną/ chwałą ták mu=

12: śi iść/ iáko cień zá Słońcem idzie/ **Et gloria no=**

13: **lentem fequitur, volentem fugit,** tedy to wżyt=

14: ko ták s łtrony łpraw Woiennych/ iáko y s łtro=

15: ny pracy/ kthorą w. W. y tych czáłow nic nie

16: folguiąc látom swoim/ około połtánowania

17: Spráwiedliwości Świętey podeymowác ra=

18: czyłz/ káždy w. W. przyczytác y tym sławić ná

19: wieki musi Páná Bogá wżzechmogącego/ o to

20: proźąc/ áby w. W. raczył ielzcie w dobrym

21: zdrowiu y w łálce łwey Świętey długo zácho=

22: wác/ iáko mocną podporę á pomnozenie rzeczy

23: połpolithey w Koronie Polskiej: Aby drudzy

24: młódfzy ielzcie łye w. W. łprawám/ rozumowi/

25: wymowie/ cności/ świętobliwoći/ długo przy=

26: pátrzáli/ á przypátrzáiąc łye/ wzor łobie á kftałt

strona: Bv

EPISTOLA

- 1: w tym wŕzytkim z w. W. bráli. Do ktorychby
- 2: w. W. iáko łáfkáwy Oyciec do dŕiatek ŕwoich
- 3: mowić mogł ony łłowá/ ktore Aeneas do Sy=
- 4: ná ŕwego Afcániufá mowik:
- 5: **Difce puer uirtutem ex me, uerumque labore.**
- 6: A zwłáfczáz do Syná ŕwego/ o ktorego wycho=
- 7: wániu w. W. tákú pilnoć z známienitymi ná=
- 8: kłády czynić raczył/ chowáiąc go ná dworzec
- 9: Krolow Krzeŕciáńfkich/ że to ná wŕzythkim
- 10: Polakom tę náđzieię czyni/ **quod imitabitur Pa=**
- 11: **tris veftigia, iuxta illud Horatianum.**
- 12: **Fortes creantur fortibus et bonis,**
- 13: **Est in Iuencis, est in equis patrum**
- 14: **Virtus, nec imbellem feroces**
- 15: **Progenerant Aquilae columbam.**
- 16: Iákoż iuz tego znáki mamy záprawdę niemáte/
- 17: że to ná wŕzytkim Polakom ieŕt ku oŕobliwey
- 18: poćiefze. A ták nie wdawáiąc ŕye o tym w
- 19: dálekú rzec/ Wielmożny á miłofciwy Pánie/. tę
- 20: pracú ŕwoię iákaż kolwiek ieŕt/ przypifałem iá w.
- 21: W. rozumieiąc to/ iż pod w. W. Imieniem ŕcę=
- 22: ŕliwiey ná ŕwiatło może wynidź/ **et ab aemulis**
- 23: **et obtrectoribus** beŕpiecznieyŕza być/ Kthorzy
- 24: tylko cudze prace wedle ŕwey głowy zwykli ŕzá=
- 25: cowáć/ á ŕwoich zádných nie okázowáć/ iż łac=
- 26: wiey cudze gánić/ niź ŕwoie czynić. Y proŕzę

strona: B2

DEicatoria.

- 1: pokornie/ áby w. W. moy miłóciwy Pan/ ten
- 2: máluczki znák mey ku łobie powolności odemnie
- 3: słuźebniká fwoiego nieznáiomego raczył wdzię=
- 4: cznie á łáfkáwie przyiąć. A mnie theż w tych
- 5: poczcie mieć y záchowác/ ktorzy rádźi w. W.
- 6: wiernie y wiecznie służą/ y z obrony fye
- 7: w. W. wefełą. Dan s Krákowá
- 8: Szefnałtego dnia
- 9: Máia.
- 10: Roku Páńfkiego.
- 11: 1559.
- 12: W. W. Mił.
- 13: Nieznáiomý á na=
- 14: niźszy słuźe=
- 15: bnik
- 16: Bárłomiej Grohicki/ ná
- 17: ten czás Podwoyci Krák.

Bij

Petrus

strona: B3v

Przedmowá

- 1: Przedmowá do Czy=
- 2: telniká. V ktorey iełt opi=
- 3: fána Summá tych
- 4: kfyązek.
- 5: IEłli będziełz czytał/ á nie
- 6: wfytkoć poydzie w smák/ łáfká=
- 7: wy Czytelniku/ nie zarázem łay/
- 8: ále pierwey pilnie czytáiąc roze=

- 9: znay/ á nie vmieszli rozeznáć/ od
10: innych co fie s tym rozumieią/ dobrzeli nápiśa=
11: no/ pytay/ á ná to pámiętay/ iż do tego czáfu/
12: áczkolwiek wżycy Mieszczanie y Wiewski Lud
13: w Koronie Polskiej/ odedwu Seth lat y dáley
14: sądzą fye prawem Niemieckim Máýdeburkim/
15: niebył żaden Polak/ któryby rozmiłowawfzy fye
16: Rzeczy polspolitey/ y Sprawiedliwości Świę=
17: tey/ nielitował pracy/ áby bráćiey fwey Pola=
18: kom/ Porządek tego Práwá/ włafnym ich ięzy=
19: kiem wydał/ Częścią podobno dla trudności
20: Práwá tego/ y wielkiej pracy/ częścią dla nieży=
21: czliwości/ iż takich wiele iest ludzi/ którzy co od
22: Bogá máią/ nie rádźi z miłości Krześciáńskiej

bliźniemu

strona: B4

do Czytelniká.

- 1: bliźniemu wżycią/ iedno zá vkłony bárzo ni=
2: łkimi/ y zá dary wielkimi. A rzecz to byłá záw=
3: żdy ku pińaniu thák przełożonym iáko y poddá=
4: nym potrzebna. Abowiem káždy Sędzia/ łat=
5: wieyfzy fprawy rozłádek może dáć/ y ćierpiący
6: krzywde/ łatwief fye fprawiedliwości fwey do=
7: mowić może/ gdzie Práwo tym ięzykiem iest ná=
8: pińane/ kthore y Sędzia y ftrony prawuiące fye
9: rozumieią. Doświadczy tego káždy kto fye bę=
10: dzie przypátrzał fprawam Sądowym/ w Miá=
11: łteczkach y we Wsiách między Lawniki w prá=
12: wie niećwiczonymi/ iż rzadka fprawá tą drogá
13: idzie/ iákoby wedle Práwá włafnie idź miáła/

- 14: iedno iáko fye Woytowi álbo Vrzędnikowi/ ál=
15: bo Prokuratorowi w głowie vklij/ á iáko go
16: kto dáry lepiej náchyli/ ták ładzi y ták fpráwu=
17: ie. Winy niełufzne bierze/ drze/ łupi/ dręczy v=
18: bogie ludzi/ nieznáiąc Práwá/ áni żadnego Po=
19: rządu Sądowego/ y nie wiedząc iáką winą
20: kogo á o co kárác/ iáko Spráwiedliwość od nie=
21: fpráwiedliwości rozeznác. Co bywa z wielkim
22: vblizenim vbogich ludzi. Ku zábiezeniu tedy
23: tákich y innych wiele błędow/ ktore fye w Miá=
24: fteczkach zá nieznáiomofcią Práwá/ y Poftęp=
25: kow Sądowych/ dzieią: Nápiśałem then Po=
26: rządę Sądow Mieyfkich. Nie iżbym to o fo=

bie rozumiał/

strona: B4v

Przedmowa

- 1: bie rozumiał/ álbo znác dawał/ ábym temu do=
2: fyc vczynił/ álbo vczynić mogł/ y owłzem tho
3: znam/ iż tá praca nieieft głowy moiey. Bo wy=
4: kładác práwá/ fpifowác porządki Sądow/ y wy
5: pułćić to ná Swiát/ ieft wielka rzecz á ważna/ y
6: ieft fye ná co rozmyślić: Ale iż bym ktorego w prá
7: wie vczonego Polaká tą moią pracą wyzwał/
8: ktoryby rozgniewawłzy fye ná mię/ nie tylko tá=
9: ki Porządek/ ále y włzytko Práwo Sáfkie Máy=
10: deburłkie Polłkim ięzykiem ku pożytkowi Rze=
11: czy połpolitey Polłkiey/ y ku rozmnożeniu fprá=
12: wiedliwości świętey/ doftátniey nápiśał y wy=
13: dał. Iákoż iednák náłazł by tákich niemáło/ kto=
14: rzyby fye tego ważyć mogli/ by chćieli/ á Rzecz

- 15: poſpolitą miłowáli. Bo thymi czáfy zá ľáľką
16: Bożą/ ták fye rozumy rozkrzewiły w Polźcze/
17: iż v poľtronnych Narodow/ máľo ich trzebá že=
18: bráć. By teź iedno przeľożeni ſľuźnym opátrze=
19: nim ná godne ludźi bácznoć mieli/ Czego zá=
20: prawdę wielka ieft potrzebá: **Vt Principes vir=**
21: **tutem in tenuis fortunae hominibus beneficijs e=**
22: **xerceant, officijs colant, et ad pertractandas eas**
23: **partes, sine quibus rudis est hominum vita, libe=**
24: **ralitate atque clementia excitent.** Wízákże y s te=
25: go com ia máľo nápiſaľ/ ile baczę/ káźdy kto prze=
26: czyta/ á pilnie fye przypátrzy/ ľatwiey fye ſwey

Spráwiedli=

strona: C

do Czytelniká.

- 1: Spráwiedliwoći zá wiadomoćiá tego Porząd
2: ku/ domowić może. Ktory to Porządek/ áby w=
3: ſzytká ſpráwá tych kľyżek ľatwieyſza ku poięciu (*marg*) Argumentum tych to kľyżek. (–)
4: y ku pámiętániu byľá/ rozdźieliłem ná cztery czę=
5: ľci. W pierwſzey wypifałem o Perſonách Są=
6: dowi przynależácych/ poczáwľzy od nawyſźley (*marg*) Pierwſzey częľci Summá. (–)
7: áź do naniſźley/ przyſyęgi ich/ powinowáctwá
8: ich/ iáki ma być Sędzia/ iáko fye wľzyfcy ták ná
9: Vrzędziech Mieyfkich będący/ iáko Vrzędom
10: poddáni/ wedle powinowáctwá ſwoiego/ zá=
11: chowác máią. W wtorey poľożyłem o rozno= (*marg*) Wtorey częľci Summá (–)
12: ľci Sądow Mieyfkich/ iáko Sądy gáią/ co ná
13: ktorych ſádzá/ z iákimi Ceremoniámi/ y ktorych
14: czáľow Sądy ſpráwowáne być máią. W trze= (*marg*) Thrzećiey częľci Summá. (–)
15: ćiey o Poſtępku Sądowym/ ták w przezyľkách

- 16: prawnych przeciw stronie gdy do Sądu pozwa
17: na nieftanie/ iako też w fprawach wżytkich/ gdy
18: do Sądu ftanie. W przezyfkách iz ten porządek (*marg*) Porządek w Przezyfkách gdy Stroná
pozwána do Sądu nie=
1: ftawa.
1: Legale impedi.
1: Pignoratio.
1: Fideiufio.
1: Detentio. (-)
19: ieft/ kiedy kto do Sądu pozwány trzy kroć nie
20: ftawa/ á da fye przezyfkác: tedy iuz álbo wnośi
21: pomocną przyczynę fwego nieftania ná blifki
22: Sąd/ álbo go zá onymi przezyfki Czeladź Vrzę=
23: dowá z rofkazánia Sędziego fantuie/ álbo fye
24: ręczy/ álbo ośiádłófcia broní/ álbo go do wię=
25: żienia biorą: O tym wżythkim maź porządnie
26: wypifano. Gdzie też obaczyfz/ iákie przezyfki do

C

bre/ iákie

strona: Cv

Przedmowá

- 1: bre/ iákie nie dobre/ wedle ktorých Sędzia Exe=
2: kucyą ma czynić/ wedle ktorých niema czynić/ y (*marg*) Porządek ná przeciw ftronie gdy
do= Sądu Stawa. (-)
3: iáko fye też przezyfkána ftroná ma bronić. W
4: fprawách záfye przeciw ftronie gdy do Sądu
5: ftanie/ iz ten porządek ieft/ że ftroná obwiniona/
6: niż fye s Powodem/ przez główną odpowiedź
7: ná žalobę w práwo wda/ ty lekárftwá prawne (*marg*) Dilationes. (-)
8: ma: álbo odwłok vżywa/ kthore s práwá otrzy=
9: ma: álbo fye od Sądu wrzucenim iákicy przy= (*marg*) Exceptiones. (-)

- 10: czyni przeciw perfonie álbo przeciw rzeczy wyy=
11: muie: álbo fye domawia tego przed odpowie= (*marg*) Reconuentio. (-)
12: dźią/ áby fye iey theż powod przed tymże Sę=
13: dźiem vřpřawiedliwił. Potym s powodem O= (*marg*) Reformationes. (-)
14: práwy czyni/ Powod záfye główną żałobę wy= (*marg*) Capitalis, p poř: Guarrenda. (-)
15: puřcza/ Obwiniony powodną řtronę Gwa=
16: rem wiąże/ zá tym odpowiada/ á odpowiedzi (*marg*) Relponfio. Probationes. (-)
17: řwey rozmáitými dowody podpiera/ Ná ořtá=
18: tek Ortelu řtrony řłucháią/ A iefli fye ktorey Or= (*marg*) Ortilegium. (-)
19: tel nie podoba/ do wyřřzszego Sędźiego áppellu= (*marg*) Appellatio. (-)
20: ie. A gdy iuż obwiniony práwem będzie przezy= (*marg*) Executio. (-)
21: řkan/ Sędźia Exekucyą nád nim czyni. Ná ko= (*marg*) Litis expenfae (-)
22: niec Nakładow od niego druga řtroná po zwy=
23: ćięřtwie/ y po otrzymániu główney rzeczy/ żą= (*marg*) Arestationes. Inuentarij. (-)
24: da/ álbo dobrá iego řzperuią/ álbo ie vrzędownie
25: popiřuią. O tym wřzytkim też mař řwoim po=
26: rządkiem nápiřáno/ Co czytáiąc lepiej zrozu=

mieřz. Przy=

strona: C2

do Czytelniká.

- 1: mieřz. Przydałem do teyże częřci trzećiey o Drze= (*marg*) Arbor confanguinitatis. Succesiones. (-)
2: wie krewnořci/ s ktorego káždy poznác może/ kto
3: po kim wedle Mieyřkiego Práwá řpadek bierze.
4: W czwartey częřci o kárnořci złoczyńcow wedle (*marg*) Czwartey częřci Summ. (-)
5: Práwá/ o męczeniu ich/ y iáką řmierćią kthory
6: ma być karan. Ten Porządek zdał mi fye być
7: bárzo potrzebny/ ku wiadomořci tych/ kthorzy
8: tego s práwá Niemieckim álbo Láćińřkim ięzy=
9: kiem piřanego/ wiedzieć niemoga/ ták ná Vrže=

- 10: dziech Mieyfkich będącym ku dobremu rozład=
11: kowi/ iáko y poddánym ku dochodzeniu Sprá=
12: wiedliwości fwey sądownym poštěpkim/ kto=
13: ry winien káždy wiedzieć/ y Práwo vmieć. Bo
14: fye niewiádomośćią żaden niewymowi/ oprocz
15: pewnych Perfon w práwie opiśánych/ iáko są (*marg*) S.S:lib:ijj, arti: 39 (–)
16: niewiáfty/ dzieci/ szaleni/ rc. **Et turpe est in foro**
17: **verfanti, Ius ignorare in quo verfat.** Y Pan Bog
18: tego chce/ áby wżędy między ludźmi/ á tym wię= (*marg*) Pan Bog chce áby we
wżytkiem Porządek był. (–)
19: cey ná Sądziech był wtciwy porządek. Gdziem
20: też do tego Porządku przypisował niektore sprá=
21: wy wedle zwyczáiu Lawniczego Krák. Częścią
22: dla tego/ áby y Krákowiánie ktorzy ielzche kło=
23: potow Práwnych niefkuśili/ (á day Boże áby
24: ich żaden nieznał/ káżdemu tego s práwey miło=
25: ści Krześciáńskiej życzę.) Ale ielliby fye im theż
26: przydało Sądownym poštěpkim Spráwiedli=

Cij

wofci do=

strona: C2v

- 1: wofci dochodzić/ álbo fye sądownie bronić/ áby
2: ty spráwy sądowne po przeczytániu ich łácwiey
3: rozumieli/ á przypátruiąc fye im/ y przyśluchá=
4: iąc ich/ lepiej sobie y przyacielowi poradzić v=
5: mieli/ ták w tych poštěpkoch zwyczáynych/ iáko
6: też w tych ktore idą wedle Práwá. Częścią theż
7: ku náśládownániu innym Miáľtheczka/ ielli
8: by Ńye im zdało/ iákoż moim baczenim niewiem
9: by inne sądowne Lawnicze mieyftce było/ s kto
10: rego by sobie inne Miáľtá y Miáľteczká kftał

- 11: y wzor ku náfládowaniu mogły brác/ iáko s
- 12: Krákowfkiego/ gdzie ná tych fprawách ludzie
- 13: mądrzy/ ftáteczni/ poważni/ w prawie ćwicze=
- 14: ni fyadáią/ przed ktorými fye wiele kroć Rycer=
- 15: fcy ludzie/ y inne zacne Ofoby á o wielkie rzeczy
- 16: częłto fadzą. Wfzákże ia tu mieyfćá żadnego
- 17: nieponiżam/ y owfzem ná woli káždemu dáię/
- 18: chceli tego wfzytkiego com nápifał wzywác álbo
- 19: nie/ może fobie káždy wedle myfli fwey poprą=
- 20: wić iáko chce/ y porády indzie fzukAc/ y Práwá
- 21: fye dokłádác. Obyczáiow theż y Wielkierzow/
- 22: ktorých gdzie od dawnych czáfow zá práwo v=
- 23: żywáią/ nie káżę/ áni przeciw nim mowię/ gdyż
- 24: Wielkierz álbo zwyczaj káżdego Miáfćá álbo (*marg*) S.S.lib: i, arti:64. (-)
- 25: Powiátu Práwo kázi/ y zá práwo bywa mian/
- 26: kiedy wchodzi w wzywianie. A ták ty cóś

tego pier=

strona: C3

do Czytelnik.

- 1: tego pierwey nie vmiał/ ániś o tym co ieft Prá=
- 2: wo Máýdeburfkie niefłychał/ ániś żadnego po=
- 3: rządku Sądow Mieyfckich nieznał/ przyymi
- 4: odemnie zá wdzięczne to krotkie porządku wy=
- 5: piłanie/ iáko ná ten czas ná pręcce przy wielkich
- 6: pracách Vrzędu moiego być mogło. Znáiąc ty
- 7: máłe początki/ fnádniey potym ku znáiomofći
- 8: wiefćzych przydż możefz. A iefli lepiey rozu=
- 9: miefz/ nielituy pracey dla rzeczy pófpolitey/ dla
- 10: vbogich ludzi/ nie kryy Perły w ziemię/ ktorey ci
- 11: Pan Bog wżyczył/ popraw/ odłoż swoje niepo=

- 12: trzebne zábawienia álbo krotofile ná máły czás
13: ná ftronę/ nie zażrzy bliźniemu fwey vmieiętno=
14: íci. Nápiłz lepię y fzerzey/ zoftáwiłz po łobie pá=
15: miątkę wieczną. A powinieneś to vczynić z
16: miłóci Krzełciáńskiey ku bliźniemu/ y z rofkazá=
17: nia Bożego: Bo Pan Bog chce po nas/ **vt**

18: **Vnusquisque afferat in tabernaculum Do=**

19: **mini fecundum quod habuerit, iuxta**

20: **benedictionem Domini Dei**

21: **fui, quam dede=**

22: **rit ei.**

23: Ia ile mi Pan Bog raczył vżyczyć Bło=

24: gołławieńftwá fwego/ tom wniołł

25: do przybytku Páńskiego/

26: co widziłz.

C iij

Temu co

strona: C3v

Wierze

- 1: Temu co ty Kłyążki czytać będzie/
2: Woyciech Káłzot Frántá dobry towarzyszył/
3: rozłádek fwoy oznáymuie.
4: A prawdá pánie Szczekułá iże Nošem krzywifz/
5: Zda mi fye że twem mechlerftwem nieták fye pożywifz.
6: Bá y ony coś ie łupił z Sąłyádow fwych grofze/
7: Będąc vbywác z innemi obroki potrofze
8: Gdy iuż káždy y naproftfzy thu przeczyta łobie/
9: To wżytko co Mieyfskiey wiedzieć należy Ołobie.
10: A iáko ma poftępowác w fwey Spráwiedliwofci/
11: Ktorey fye więc proftý człowiek bárzo długo połci.
12: Gdy Sędziowie z Szczekułámi poczną Práwem kręcić/

- 13: Aby iedno ná obudwu ftronách co wymęczyć.
- 14: Bo więc fzpecznie niebożatká kálety ftrząłaią/
15: A kthemu ná kołácye do fyebie prałzáiá.
- 16: Ony dołtoyne obrońce fwey Spráwiedliwości/
17: Nie ieden fye gárniec winá dáremnie wychłóci.
- 18: A on vmyflnie y łatwiá rzecz zátrudniác będzie/
19: A za tego máło widzím przy káżdym wrzędzie.
- 20: Wyrywaíac dziwne Práwne Lácińskie Terminy/
21: Ale muśiż iuż ná ftronę pánie dułzko zniemi.
- 22: Bo thu proftak naydzie włzytko iuż Polkiem ięzykiem/
23: Niebędzie fye przed twá mnołciá kłaniał hárdim bite^m.
- 24: Przetci domá krotce łobie y wneth fye náuczy/
25: Iáko fye wczym ma fprawowác/ y fnádnie włuczy
- 26: W krotki koniec v Sędzięgo fwey Spráwiedliwości/
27: Chybá żeby on nieczynił fwoiey powinności.
- 28: Ale naydzie tu nań winę y kaźń známienitá/
29: Bowiem táki naywięcey Rzecz płuie póspolitá.
- 30: Bá y ná owe przechyrki co Práwo nicuiá/
31: Przed ktoremi by przed Sępy vbodzy dudkuia.

Naydzie

strona: C4

Frántá Káłzoty

- 1: Naydzie káganiec ná gębę trudno będzie plęśác/
2: Albo profte nieboraki po fwey woley kęśác.
- 3: A iż ty pułciem ná ftronę o ktorých to wiemy/
4: Ze s nich Pátronow kłyżeczka ty^m mieć niebędziemy.
- 5: Ty miły brácie ktory s tąd będziełz miał pózytek/
6: Skoro przeczytałz s pilnołciá ten Porządek włzytek.
- 7: Vkaź tę przyłtoyná wdzięcznołć Piłárzowi temu

- 8: Ktory ták dobrze posłużył Spolnemu dobremu.
- 9: Yelliże kogo wślyczył komu by fye zdało/
10: Ze nie wśytko dośtátecznie tu fye nápiśáło.
- 11: Proś niech zárázem nie gáni á dla máley wády/
12: Niech nie mowi żeby to był Porządek szkárády.
- 13: Bo y máła brodaweczká twarzy bialey głowie/
14: Nie oszpáci y nie wádzi nic piękney Ołobie.
- 15: Będzieli chciał być vporny tedy day pokoy/
16: Albo chcézli o tym rádźzey zárázem zniem rokuy.
- 17: Yelliże vczony niech co lepśzego nápiśe/
18: A my do tąd prześtániemy dobrzy Towárzyśe.
- 19: Ná tey powśzedney potráwie/ áże Márcepany
20: Podkáią nas przes ty możne wrozumie śwem Pány.
- 21: Aczci to dziś iuż ná Swiećie niebárzo nowiná/
22: Ze máły dym wylátuie z wielkiego kominá.
- 23: A choc drudzy nic niepiśzą áni theż vmieią/
24: Przedśyę fye z drugiego pracey wśczypliwie śmieią.
- 25: My że wiemy iż to nie tci człeká potćiwego
26: Iáko ślufza wdźięcznie pracą przyymuiem káźdego.
- 27: I teraz winśzuiem z śercá śwemu Bártolśzowi/
28: Pomoż Boże cnotliwemu ná wśzem człówiekowi.
- 29: A śpraw to wniem przes śwe dáry z łáłki śwey obfitey/
30: By potym wczym więśłzem śluzyl Rzeczypośpolitey.
- 31: Bo to Mátká náśzá/ ktemu káždy fye cny rodzi
32: By iey śluzyl y ten w rychle śnadź w ten Cel vgodzi.
- 33: A s tąd inego imię zacnie rośławi fye wśzędzie/
34: A to iemu tu ná Swiećie śkarb natrwálzy będzie.
- 35: Tylkośmy pewney korzyści.

- 1: Omyłki w Druku tk popoprwiłz.
- 2: Lift vj/ wierłz 9. faeuit/ czytay faeuitqz.
- 3: Lift xij/ wierłz 16/ pomiernym karnim/ czytay/ po miernym karniu.
- 4: Lift lxij/ in margine: s przezwiłkow/ czytay/ s przezyłkow.
- 5: Lift lxix/ wierłz 20/ gdy kiedy kogo/czytay/ kiedy kogo.
- 6: Lift xcv/ wierłz 2/ Sędzia wyda rok/ czytay/ wyda wyrok.
- 7: Lift cxx/ Wierłz 18/ Oyciec y Mtk iedney Familiey/ czytay/ Oy=
ćiec y Syn iednego domu albo rodziu/ mogą poiąć rc.

strona: a

Część pierwsza.

Lift j.

- 1: Porządku
- 2: Sądow Mieyłkich
- 3: Część pierwsza.
- 4: O Práwie y rozno
- 5: łci Praw.
- 6: IZ káždemu Sądowi przy
- 7: należy práwo: przyłtoyna rzecz iełt
- 8: naprzod wiedzieć/ Opifánie Prá=
wá/ y roznołci iego: áby káždy Sę
- 10: džia wiedział/ iákiem práwem ma
- 11: ty łędzić/ ktorzy łą pod władzą á zwierzchnołcią
- 12: iego/ áby też poddáni ználi/ ktorem práwem má=
ią być łądzeni: y wedle ktorego práwá/ łpráwie=
14: dliwołci łwey v zwierzchniego Pána álbo v łę=

a

dżiego...

strona: av

Porządku Sądów

- 1: dżiego łwego domágác łye máią. Ponieważ też
- 2: iálna rzecz iełt/ iż rozne łtany ludzi/ rozne práwá
- 3: máią/ y roznemi łye práwy łądzá. (*marg*) IVris descriptio. (-)

- 4: Prawo tedy/ iest náuká/ która wie=
5: dzie ku wżelkiej potćiwóći/ á odwodzi od káz=
6: dey niepráwóći/ áby przez taką náukę y skutek
7: iey/ zuchwáltwo złych ludzi hánowáne było/ á
8: między dobremi niewinnoć w beśpieczeńftwie
9: trwála.
10: Tey náuki tá Summá iest/ áby ká= (marg) SummáPraw wżytkich. (-)
11: żdy potćiwie żył/ Bliźniego nie obrażał/ kázde=
12: mu co iest iego/ dał. Albo Prawo/ tak fye
13: infzym fpořobem opifuie. Iesth pořtanowienie
14: Spráwiedliwóći/ od zwierzchniego Pána/ ná
15: poddáne fwoie/ ku chwale Bożey/ ku potćiwe=
16: mu życiu/ á záchowániu pokoiu pořpolitego.
17: Zwierzchni ten to Pan/ iest álbo Bog/ álbo przy= (marg) Diuifio Iuris. (-)
18: rodzenie/ ábo człowiek. A dla tego Prawo iest
19: troiákie/ Boże/ Przyrodzone/ Ludzkie. (marg) Diuinum Ius. (-)
20: Boże práwo iesth/ kthore pan Bog
21: sam pořtanowić raczył/ kthore fye zámyka w=
22: Stárym y w Nowym Teřtámenćie. A iáko
23: pan Bog iest naylepfzy/ nayfwiętfzy/ y nařprá=
24: wiedliwfzy/ przed kthorym wżyřtko řtworzenie

vpada:

strona: a2

Częć pierwfza

Lift ij.

- 1: vpada/ Tak teř práwo iego iest naylepfze/ nay=
2: fwiętfze/ y nařpráwiedliwfze: kthoremu wżyřtki
3: práwá wřępuia/ y wřępowác máia/ by teř były
4: nadáwnieyfze/ z długim zwyczáiem chowane: (marg) Acto: v. (-)
5: Abowiem więceiefmy powinni páná Bogá řlu
6: cháć niř ludzi. A mądroć thego Swiátá řlu=

- 7: p[ro]t[us]w[us]o i[us]t[us] Bog[us]. (*marg*) iCor: iij. (-)
- 8: P[ro]w[us]o P[ro]z[us]rodz[us]one i[us]t[us] do k[us]thore=(*marg*) Naturale. (-)
- 9: go f[us]o p[ro]z[us]rodzenie bes z[us]adnego czyiego po=
- 10: f[us]t[us]anowienia wiedz[us]ie. Tho p[ro]w[us]o nie tylko f[us]a=
- 11: memu cz[us]lowiekowi w[us]l[us]fne i[us]fth: Ale k[us]zdemu
- 12: z[us]ywemu f[us]tworzeniu/ k[us]tore f[us]ye rodzi/ i[us]akoż s tego
- 13: p[ro]w[us]a p[ro]chodzi z[us]l[us]czenie p[ro]z[us]rodz[us]one ku rodze=
- 14: niu f[us]obie podobnego/ s tego wychowanie dzie=
- 15: ci: Co tez w niemych z[us]wierzetach widzimy byc/
- 16: y inne rzeczy z f[us]amem p[ro]z[us]rodzeniem id[us]ace.
- 17: Ludzkie p[ro]w[us]o i[us]t[us] do k[us]tore od Ludzi (*marg*) Humanu^m (-)
- 18: bywa p[ro]f[us]t[us]anowione/ dla z[us]achowania f[us]polney
- 19: mi[us]lofc[us]i y pokoiu p[us]opolitego. Tho p[ro]w[us]o i[us]sth
- 20: dwoi[us]akie/ Duchowne y Swieckie. (*marg*) Hu^mani Iuris diuifio. (-)
- 21: Duchowne/ k[us]thore od Papieza y od (*marg*) Spirituale (-)
- 22: Biskupow dla rz[us]adzenia rzeczy k[us]fcielnych i[us]t[us]
- 23: vczyniono.
- 24: Swieckie/ k[us]thore od Cefarzow y od (*marg*) Seculare. (-)

aij

Krolow

strona: a2v

Porz[us]adku S[us]adow

- 1: Krolow dla rzeczy Swieckich bywa p[ro]f[us]t[us]ano=
- 2: wiono. Tym p[ro]f[us]onom dwoi[us]akiem/ Pan Bog
- 3: w Zborze f[us]woim dal rozna moc ku rz[us]adzeniu
- 4: y obronie k[us]fcio[us]la f[us]wego f[us]wi[us]tego/ Biskupom
- 5: miecz duchowny/ S[us]lowo Boze/ **gladium f[us]piri=**
- 6: **tus quod est verbum Dei.** Cefarzom y Krolom
- 7: Swiecki: A n[us]azyw[us]ai[us] ty dwa miecza moc[us]a=
- 8: mi: Abowiem i[us]ako f[us]wieckim mieczem z[us]l[us]oczy[us]n[us]=

- 9: ce bywają karani/ Ták theż Duchownym mie=
10: czem obłędliwi do kołćioła krześciáńskiego by=
11: wają przywodzeni.
12: Swieckie Práwo iesth rozmáithe/ (*marg*) *Secularis Iuris diuifio.* (-)
13: Przodkiem to ktore iest wżem narodom półpo= (*marg*) *Gentium.* (-)
14: lite/ ktore Lácinnicy **Gentium** zową. Od przy=
15: rodzonego tę rozność ma/ iże przyrodzone wżyt=
16: kim rzeczam żywiącym włafne iest/ A to **Genti**=
17: **um** tylko sámym ludziom/ iáko słuźbá ku Pánu
18: Bogu/ pośłuźeństwo rodzicom y oyczyźnie/ A=
19: byłmy gwałtu y krzywdy czynić nie dopuścili/
20: gwałtowi sye s̄przećiwiáli. Z tego też práwá zá
21: potrzebámi ludzkimi vrołły vmowy/ targi/ ro=
22: zmáithe Contrákty/ kupowánie/ przedawánie/
23: naymy/ towárzyftwá/ Imienia trzymánie/ bu=
24: dowánie/ walki/ obroná/ przymierze/ pósełki po=
25: koy/ rozdzielnóć ludzi/ stánowienie Krolestwá/

Páńftwá

strona: a3

Część pierwfza.

Lift iij.

- 1: Páńftwá/ Gránice. etcaet.
2: Ziemskie Práwo iest/ ktore Ludźie (*marg*) *Prouinciale.* (-)
3: iednego Krolestwá álbo Kráiny/ miedzy sobą
4: trzymáć pośtánowili/ iáko iest Práwo Ziemskie
5: Polskie stánowi Rycerskiemu dáne/ iáko też iest
6: Práwo Ziemskie Sáłkie/ ktore zową **Specu**=
7: **lum Saxonum.**
8: Woienne Práwo/ iest obyczay stó= (*marg*) *Militare.* (-)
9: czenia walki/ czynienia przymierza/ wyłźcie prze=
10: ćiw nieprzyácielowi zá znákiem/ kárnoć przewi=

- 11: nienia wojennego/ łtopnie dołtoieńłtwá/ czełć/
12: iáko gdy Koroná áłbo Láncuch złoty bywa da=
13: ny/ roździelenie nábytego łtátku/ wedle łtanu
14: Perłon y wedle pracy.
15: Zákupne Prawo kthore Láćinnicy (*marg*) **Feudale, als** Máńłkie. (-)
16: zowá **Feudale** iełł/ gdy ryceřłkiemu człóweko=
17: wi/ zá wojenná łłuźbę bywa dáne iákie imienie/
18: czáłem do żywotá/ czáłem teź do Potomkow te=
19: goź pokolenia: tym łpołobem/ áby włáłnołć tego
20: imienia zołłtáłá przy pierwłłzym włáłnym pánie.
21: A vżywánie tylko przy tym ktoremu iełł dane:
22: áby s tąd czynił iáká połługę Krolełtwu/ áłbo
23: iákíemu páńłtwu/ áłbo Pánu onego imienia. Mieyłkie Práwo iełł/ kthore koźde (*marg*)
Ciuiile. (-)

aiij

Miáłto

strona: a3v

Porządku Sądów

- 1: Miáłto łobie ku vżywániu włáłnemu połłáno=
2: wiłł/ iáko názywamy práwo Rzymłkie/ Miey=
3: łkie/ ktorego Rzymiánie vżywáią: iáko theź iełł
4: Práwo Máýdeburłkie/ ktorego Krákw y inłze
5: Miáłtá w Krolełtwie Polłkim vżywáią. To
6: Práwo Máýdeburłkie (iź łye nieco onim łzerzey
7: powie) Otto wielki/ Cefarz Rzimłki/ záłóżywłzy (*marg*) Origo Iuris MĄydeburgenum (-)
8: y zbudowawłzy Miáłto Máýdeburg w Sá=
9: łkiey źiemi/ Roku od národzenia Syná Boźego/
10: 947. Miełczánom dał wedle ich woley/ y we=
11: dle rády łtárłłzych/ z wiádomołłciá y przyzwole=
12: niem Stolicy Papielłkiey/ s poráđá teź Kłyąźát
13: rzełzey Niemieckey: czełłciá s połłpolitego práwá

- 14: Sálskiego zebrane/ częścią z ich własnych wstaw
15: y Wielkierzow itanowione. Kthore Prawo (*marg*) IVS Maydeburgenum Polonis a
Cafimiro REge datum. (-)
- 16: potym Kázimirz wielki/ Krol Polski/ s przyzwo
17: leniem Rady fwey y wzytłthkiego Krolestwa
18: przyiał/ á w Miefciech y we Wsiach chowác
19: postánowił Roku od národzenia Krytułowe=
20: go 1356, ku pożytkowi poddanych Krolestwa
21: swego. A dla thego nie miałoby iuz być zwáne
22: Mieyskie Máydeburkie: ále **Ius Municipale Po=**
23: **lonicum**, to iest Mieyskie Polskie Prawo: gdyż
24: ie łobie iuz Miefzczanie w Krolestwie Polskim
25: máią zá práwo swoie: y łami też Máydeburczá=
26: nie/ wziawłzy od Ottoná Cefárzá Rzymłskiego

práwo to/

strona: a4

Cześć pierwsza.

Liłt iiij.

- 1: Prawo to/ niezwáli go Prawem Cefárłkim áni
2: Otthonowym/ ále Máydeburłkim: iże go w=
3: Máydeburgu vzywali. A poniewaz go też w=
4: łzytcy Miefzczanie y wieyłki lud w Krolestwie
5: Polłkim mieszkáiący/ we wzytkich postępkoch
6: Práwnych vzywáią/ y wielka część ich po Polłku
7: ku Spráwiedliwólci Polłkiej iest nápisaná/ y
8: s Polłki do Niemiec Appellácye nie idą: áni fye
9: też Polacy Niemcow w Práwie rádzą: łłuznie
10: tedy nie Niemieckim ále Polłkim Mieysłkim ma
11: być zwáno.
12: Tu też mamy wiedzić iże Sáłka ziemiá y
13: Polacy łą wolni od Práwá połpolitego Cefár=

14: Íkiego: Abowiem oni máią Práwá Íwoie/ Stá= (*marg*) POlonia Iure Cefareo Communi liberi. (–)

15: tutá/ y Przywileie. Saffowie od Cefarzá Kon=

16: Ítántyná y Károlufá. Polacy od Kázimierzá

17: wielkiego/ od Władýfłáwá Íágiełá/ y od infzych

18: Krolow Polfkich y Kfyżąt/ ná wieki nádáne.

19: A wízákże gdy ná co niemáią Práwá píánego

20: w Kfyęgach Práwá Máýdeburfkiego/ ku roz=

21: Ítrzygnienu Ípráwy o ktorą przá ieft/ y gdzie nie

22: sítawa Przywileiow/ vćiekáią Íye do práwá Ce=

23: Íárfkiego. Sądzą też czáfem wedle zwyczáiu

24: zdawná wziętego álbo wedle podobney Ípráwy

25: ktorá Íye przed tym v Sądu toczyłá

Summá

strona: a4v

Summá Praw.

1: Summá wízyftkich praw wedle

2: rozdzáíu wyfzłzey opi=

3: Íánego.

4: Práwo

5: Boże.

6: Przyrodzone.

7: Ludzkie.

8: Duchowne/

9: Swieckie.

10: Wízem narodom pófpolite.

11: Ziemfkie.

12: Woienne.

13: Zakupne.

14: Mieyfkie.

15: O Perfonach

strona: b

Część pierwsza.

Lift v.

- 1: O perfonách Są
- 2: dowi przynależących.
- 3: Naprzod
- 4: O sędziem.
- 5: Perfony Sądowi przy=
- 6: należące/ bes ktorých Sąd być
- 7: nie może/ te są: Sędzia/ Po=
- 8: wod/ y ftroná obwiniona. Są
- 9: też inne perfony/ bes ktorých
- 10: ácz może być sąd/ wżákże przydane ku sądowi/
- 11: łatwieyszą y snádnieyszą spráwę/ á dokonanie
- 12: sądu czynią/ iáko są Piárze/ Prokuratorowie/
- 13: Swiádkowie/ Podwoycy. etc.
- 14: Sędzia Tedy iest Perfoná/ ktora roz=
- 15: sądek wydawa o iákies sprá=
- 16: wie/ miedzy dwiema spr wiodącemi: A rzecz=
- 17: ny iest z Lácinfskiego słowá **Iudex**, iákoby dawá=
- 18: iący/ á powiádaiący práwo ludziom/ spráwie=
- 19: dliwie. **Iure Mun: art: 18 glos.**

b

Iáki ma

strona: bv

O Perfonách Sądowych

- 1: Iáki ma być Sędzia.
- 2: Sędzia powinien mieć w sobie thy cnoty/
- 3: boiaźń Bożą/ prawdę/ mądrość/ roftrop=
- 4: ność/ mierność/ przeciw wżytkim równá mi=
- 5: łość/ práwá vmieiętność/ możność. A ma sędzić

- 6: bes kwápliwóci/ bes gniewu/ nienawifci/ miło=
7: fci/ przyiázní/ boiázní/ dárow: Abowiem dáry
8: zállepiáią oczy mądrego człowieká/ y przewra=
9: cáią fprawiedliwość ludzką. Kczemu iest przy=
10: kład o iednym Krolu Perłkim/ ktory gdyfye do=
11: wiedział iż ieden Sędzia w Azyey Zylannes/
12: dla przedárowania źle ofądził: kazał go zabić/
13: fkorę s niego odrzeć/ y rozbić ią ná mieyfcu one=
14: go Sędziego zábitego: Ná ktore mieyftce álbo
15: ftolec/ władził potym fyná iego Otáná/ thym
16: fpołobem/ áby ná onę fkorę oycá fwego pátrząc/
17: wiárował fye pilnie tego/ áby też ná takowe ka=
18: ranie nieprzyfzedł. Zámknął ty wżytki cnothy
19: Sędziego ieden Philofoph we trzech rzeczach/ (*marg*) DESCriptio boni Iuducus. (-)
20: pifząc thák Láćinłkim ięzykiem: **Tribus rebus**
21: **Perfona boni Iudicis fuftinetur: vt is fit iuftus, vt**
22: **prudens, vt fi non pecunia, at faltem fit amicis po=**
23: **tens, vt is neque propter iniuftitiam fallat, neque pro**
24: **pter ftulticiam erret, neque propter impotentiam**
25: **coactus metu, ius deferat, et iniquum decernat.**

Trzebá też

strona: b2

Część pierwfza.

Liſt vj.

- 1: Trzebá też áby Sędzia nietylko te rzeczy w fo=
2: bie miał/ ále też wymowność/ ftáteczność/ ofoby
3: poważność/ ná ktorego by ludzie/ iáko Horácýus
4: powiáda/ iáko ná Bogá pátrzyli/ á w roftyr=
5: kách/ w zwádach/ niezgodach/ onego fye iednym
6: weźrzenim ftracháli/ iáko to Vergilius pięknie
7: opifał tymi fłowy:

- 8: **Ac veluti magno in populo cum faepe coorta est**
9: **Seditio: faeuit animis ignobile vulgus etc.**
10: **Tum pietate grauem, ac meritis fi forte virum quem**
11: **Confpexere, filent, arrectisque auribus astant.**
12: **Ille regit dictis animos, et pectora mulcet.**

13: Sędzia winien sędzić wedle

14: Prawa.

15: WSzelki Sędzia powinien vmieć prawo

16: á sędzić wedle piánego prawa/ á niekie=

17: dy też wedle zwyczajú dawnego zá prawo w=

18: ziętego/ wyrok álbo fkazanie ma wydać wedle

19: włafności y przyrodzenia fprawy/ wedle powie=

20: fci ftron/ y wedle ich wywodow ná sędzie oka=

21: zánych/ nie według fwey włafney wiadomości/

22: álbo sumnienia/ choć żeby theż sumnienie fwoie

23: ináčzey miał fprawione: Abowiem by iuz tego

24: niewiedział iáko Sędzia/ ále iáko Bog. Ma te=

25: dy ofobliwe sumnienie y wiadomość odłożyć ná

ijj

Mieyfke/

strona: b2v

O Perfonách Sądowych

- 1: ftronę/ y wedle Sądowych fpraw sędzić. Abo=
2: wiem y pan Kryftus ácz wfzytko wiedział iáko
3: prawdziwy Bog/ wfzákże żadnego potępic nie=
4: chciał/ ázby pierwey flufznymi dowody był po=
5: konány. **Specu: Saxo: lib: ij, art: l. 41.** Ale o thym
6: będzie gadká niżej.
7: Przyczyny prze ktore kto niemo=
8: że być Sędziem.
9: TRzy rzeczy fą ná przekázie áby kto niebył

- 10: Sędziem: Przyrodzenie/ Prawo/ Zeńfka
- 11: płeć. Z przyrodzenia Sędziem niebywa/ kto=
- 12: ry ieft fzalony/ ná rozumie zefzły/ Miefyęcznik/
- 13: niemy/ flepy/ głuchy/ y kteryby niedofzedł dwu=
- 14: dzieftego y iednego Roku. Prawo zábrania
- 15: być temu Sędziem/ ktery ieft klęty/ wywoła=
- 16: nym/ odłzczepieńcem wiary Krześciáńskiey/ ży=
- 17: dem/ bezecnym/ nie z małżeńftwá národzonym:
- 18: Abowiem wedle práwá/ áni tym ktery iáką zło
- 19: fciá álbo fzkarádością żywotá fą pokaleni/ y kto=
- 20: rych nieflawá łączy/ od zgromádzenia potći=
- 21: wych ludźi/ vliczki żadnego doftoieńftwá nie=
- 22: máią być otworzone. Theż Niewiáftá Sę=
- 23: dziem być niemoże: Abowiem niewiáfty od w=
- 24: fzelkich vrzędow Mieyfkich/ áą odłączone/ przeto
- 25: ná łobie żadnego przełożeńftwá mieć nie mogą/

áni żedác/

strona: b3

Część pierwſza.

Liſt vij.

- 1: áni żadác/ áni fye zá kim przyczyniác/ áni przes
- 2: fye fprawowác/ áni rzeczniczkámi być.
- 3: O Rádzie mieyfkiey.
- 4: Ktorzy máią być m Rádę o=
- 5: bieráni.
- 6: DLa pożytku Mieyfkiego/ máią
- 7: być obieráni w Rádę/ Ludźie
- 8: dobrzy/ mądrzy/ lat zupełnych/
- 9: przynamniey we dwudzieftu y
- 10: w piáci lat/ w Miefcie ofyedli.
- 11: Wfzákże nie bárzo Bogáci/ áni też vbodzy/ ále

- 12: I rzędniego łtanu: Abowiem Bogáci á moźni/ (*marg*) Aristo: iiiij Politic. (-)
- 13: częłtokroć zwykli Rzecz poľpolitą vćifkác y ni=
- 14: łzczyć, Vbodzy zálye iáko łáczni/ zádnego poźyt=
- 15: ku nieczynić. Ale I rzędni ktemu łą naľpoľobniey=
- 16: łzy/ ktorzy ná łwym przełtawaiąc/ cudzego nie=
- 17: poźądaią/ á poľpolitą rzecz nád włáfną przekłá=
- 18: dáią. **Iure Muni: art: 44. głoľ.** Nád to máią być
- 19: s práwego Małżeńłtwá národzeni/ domá zá=
- 20: wźdy miełzkáiący/ dobrej łławy/ Bogálye boią=
- 21: cy/ Spráwiedliwość y prawdę miłuiący/ kłam=
- 22: łtwo y złoľ w nienawilći máiący/ táiemnic

b ij

Mieyľkich

strona: b3v

O Perłonách Sądowych

- 1: Mieyľkich nieobiawiáiący/ w łłowiech y w v=
- 2: czynkach łłtali/ łákomłtwem łye brzydzący/ dá=
- 3: row nienáľłáduiący/ mierni/ niepijánice/ nie=
- 4: dwuięzyczni/ nie pochlebcy/ nie błaznowie/ nie
- 5: nátrętowie/ nie cudzołóżnicy/ nie oni/ kthorych
- 6: żony rządzą/ nie lichwiarze/ niefáľłzerze/ niezwá=
- 7: dliwi: Abowiem zgodą/ máłe rzeczy mnożą łye/
- 8: á niezgodą wielkie niłzcieią. Też niema być ná
- 9: to obieran człowiek obcy z inłżego práwá/ y ko=
- 10: muby było dziewięćdziefyát lat. **Iur: Mu: ar: eod.**
- 11: Vrząd Rádźiecki y władza.
- 12: BVrmilłtrzá z Rádą vrząd ná thym ielth/
- 13: przynamniey raz w tydzień áłbo ile kroć
- 14: potrzebá przyniełye/ ná Rathulłz łye łchodźić/ o
- 15: poľpolitym dobrym rádźić/ poľpolithą rzecz po=
- 16: mnażác/ łzkodam kthore by ná poľpolitą rzecz

- 17: miály przydź/ ząbiegąć/ łpory nowo włzcżęte v=
18: gądząć/ y rozłędząć wedle nawyłzłżego rozumu
19: á baczenia łwego opátrować áby drogołć iedze=
20: nia y pića w Miełćie niebyłá. Przekupnie ktho=
21: rzyby przeciw Rádźieckiemu łkazaniu álbo po=
22: łpolitey vchwale wykracáli/ kárác: Abowiem
23: łnadź przes ty naywięcey drogołć bywa/ przeto
24: ná nie tho práwo iełt **Iure Mun: art: 44** vłtáwio=
25: ne: **Qui Reuenditores contra Statuta ciuitatis ex=**

cefferint,

strona: b4

Częłć pierwłza.

Liłt viij.

- 1: **cefferint, aut Confulum decreta violauerint, idque**
2: **contra illos probatum fuerit, ex parte ciuitatis de=**
3: **merentur cutim et crines, aut 36 solidis fe elibe=**
4: **rare poterint**, tho iełt álbo ie v Prągi biją/ álbo
5: pieneżną winę 24 grofzy przepadaią. Włzákże
6: to bywa ná woley Burmiłtrzá co by chćiał w=
7: źiąć: Y iełt tá vłtáwá ná nie wedle práwá **Iure**
8: **Mun: art: 19**, áby tych rzeczy kthoreby zász mieli
9: przedáwąć/ do tąd nie kupowáli/ poki znák ná
10: Rynku łtoi ná to náłtáwiony. Náđ tho Pieká=
11: rzow/ Rzeźnikow/ y Kączmarzow máią do=
12: głędąć: Miáry kážde y wagi nie łpráwiedliwe
13: włzelkiego iedzenia y pića y kupiey włzelkiey o=
14: bącząć/ áby korce y inne miáry pod Mieyłkim
15: znákem były/ ktore Hetman Mieyłki/ ábo ten
16: ná ktorego then vrząd ołobliwie przynależy/ ze
17: dwiemá z Rády częłto opátrować powinien/
18: przynamniey ná Mieyłęc raz. **Iure Mun: art: 19.**

- 19: Też ná vrząd Rádziecki przynależy/ rofter=
20: kow w Mieście niedopuszcząć/ sierot y wdow
21: vcífnienia w spráwiedliwości bronić/ gry szko=
22: dliwych y nieutciwych iáko karth/ koftek/ y in=
23: nych ktoreby fye niegodziły/ zábraniác/ y wyko=
24: rzeniác. A coby kolwiek/ ná Ratufzu w zgro=
25: mádzeniu z wiadomością y s przyzwoleniem
26: stárszych s póspolstwá vrádzono y zámkniono

było/ stále

strona: b4v

O Perfonach Sądowych

- 1: było/ stále pod włożoną winą ma być chowa=
2: no: Abowiem co Stárszy vczynią/ drudzy cho=
3: wác powinni.
4: Też Ráyce powinni ná koždy rok przed stár=
5: szymi y celnieyszymi s póspolstwá liczbę czynić/
6: ze wśyftkich wziętych dochodow Miejskich.
7: Ráyce przyfęgáią ná káždy rok/ gdy znowu
8: bywáią obieráni/ strzedz potciwości/ pomnoże=
9: nia pożytkow/ y práwá Miejskiego/ ták iákoby
10: nalepiey ználi á mogli/ s pomocą y porádą stár=
11: szych/ nie opuścziác thego/ dla miłości/ vprzy=
12: krzenia/ gniewu/ darow etc. iáko niżej opifano:
13: Wśyfcy iedną przyfęgą/ podniowśzy dwá pól=
14: ca ku Słońcu: á Imię swoie káždy swey Osoby
15: wymieniwśzy/ y mowiac tymi słowy **Iure Mu**=
16: **nicipali articulo 44.**
17: Przyfęgá Rá=
18: dziecka.
19: IA. A.B.C.D. przyfęgám

20: Pánu Bogu wŕzechmogácemu/ y

21: Naiáfnieyfzemu Pánu náfzemu/

Krolowi

strona: c

Część pierwsza.

Lift ix.

- 1: Krolowi Polŕkiemu/ y teŕ wŕzytkie=
2: mu poŕpolŕtwu Miáftá thego/ być
3: wiernym/ y ŕpráwiedliwoŕc rownie
4: wŕzytkim ták bogáтым iáko vbogim/
5: ŕáfyádom y Goŕciom czynić y mno=
6: żyć: á nieŕpráwiedliwoŕc teŕpić y niŕz=
7: czyć. Praw/ przywileiow/ poczeŕno=
8: ŕci y poŕpolitego poŕythku Miaftá
9: ŕtrzedz y mnoŕżyć/ iáko nalepiey będe
10: vmiał y mogł: Táiemnic Miey=
11: ŕkich nikomu nieziáwiáć ŕłowem ál=
12: bo vczynkiem. Roŕterkow w Mie=
13: ŕcie niedopuŕzczáć: Sierot y Wdow
14: podług ŕwey moŕnoŕci bronić. A te=
15: go nie chcę opuŕcić/ dla przyiáŕni/
16: mierŕiáczki/ boiáŕni/ dárow/ álbo in
17: ney rzeczy. Táki mi Pánie Bo=
18: ŕe pomagay.

strona: cv

O Perŕonách Sáduowych

- 1: O Woycie.
2: WOytá Láćinnicy zowá
3: **Aduocatus**, ále niewláŕnie: A=
4: bowiem **Aduocatus**, gdy byŕ
5: chciáł práwie wyłóżyć/ y we=

- 6: dle prawá Cefárskiego/ nieieft=
7: ci Woyth/ ále **Patronus feu defenfor caufarum,**
8: **aut qui confilio adest in aliqua caufa,** to ieft Rzecz=
9: nik/ álbo obrońcá. A Woyt/ **Iudex feu praefectus**
10: **Iudicij.** Przeto y z Niemiec wiele kroć/ gdy Woy=
11: towie swoim Imieniem Lifthy piżą/ nie kładą
12: **Aduocatus,** ále **Iudex iuratus Ciuitatis etc.** W=
13: fzákże co przes długi czas wchodzi w obyczay/ to
14: zá winę niebywa poczytano/ iáko w rzeczy/ ták
15: theż w słowiech.
16: Co ná Woytá przyftoi nawię=
17: cey báczyć.
18: Woyt y káždy inny Sędzia/ gdy fyedzi ná
19: fądzie/ to ma naprzod báczyć/ á pilnie roz
20: myflác/ ize ná Stolcu Bożym fyedzi/ áby dobrze
21: á fprawiedliwie fądził/ ták bogátego iáko vbo=

giego/ áby

strona: c2

Część pierwsza.

Lift x.

- 1: giego/ áby w wyfluchaniu obudwu ftron ied=
2: nákim/ łaskáwym/ łacwym/ á chutliwym był/
3: nie z gniewu/ nie z nienawiści fądził: Abowiem
4: gdzieby inaczey było/ żeby fye álbo w pychę pod=
5: niofl/ álbo dlá łakomftwá á gniewu od fprawie
6: dliwości vniofl/ fprawiedliwości nieczynił/ wie=
7: dzieć ma zápewne/ ize go Pan Bog wżechmo=
8: gący czáfu dnia oštátecznego frogo zá to fądzić
9: będzie. **Specu: Saxo: lib: ij, arti: 41. Et Ifaias cap: 5.**
10: **Vae, inquit, illis qui iustificant impium propter**
11: **munus, iustitiam autem iustorum auferunt ab eis.**

- 12: A mimo to/ ielli fye wedle vrzędu fwoiego/ iáko
13: przyłtoi/ niezáchowywa/ á fpráwiedliwołci nie=
14: czyni: tę winę y tu ná łobie odnołi/ iż fye sftawa
15: krzywoprzyfyeżcá/ vrząd tráci/ łzkodę ćierpiące=
16: mu nágradza/ y inne zapłáty ná łobie odnołi/ o=
17: piáne **Iure Mun: art: 11 glof. Et Spec: Sax: lib: ij,**
18: **art: 13.** Przeto też Woyt gdy bywa obierány/ tá=
19: ká Przysięgę czyni.
20: Przyfyeğá Woy=
21: towłka.
22: IA: N: przyfyeğam Pánu Bo=

c ij

gu włze=

strona: c2v

O Perfonách Sądowych

- 1: gu włzechmogácemu y naiálnieyfze
2: mu Pánu nářzemu/ Krolowi Pol=
3: łkiemu/ y temu Miáftu/ iż chcę wie=
4: rzen być ná Sądzie moim/ y łędzić
5: iednákim obyczáiem ták Bogátego
6: iáko vbogiego/ ták łafyádá iáko go=
7: łciá: Sierot y wdow ktore požádá=
8: iá Spráwiedliwołci bronić chcę/ iá=
9: ko ia s fwego nawyřłżzego Smyłtu
10: mogę báczyć y rozumieć: A thego
11: opułcić nie chcę/ dla miłóci/ gnie=
12: wu/ boiáźni/ przyacielłtwá/ nie=
13: przyacielłtwá/ łáski/ przyiáźni/ złey
14: woley/ dárow/ požythkow: Táki mi
15: Pánie Boże pomoz/ kthory theż
16: w Dźień Sądny mnie y w=

17: Ízytek Swiát łądźić

18: będziefz.

Woyt ná

strona: c3

Część pierwfza.

Lišt xj.

1: Woyt ná łądźie nie náyduie Sen=

2: tencyey/ áni wynáleźioneey

3: gáni.

4: Sędzia wedle Práwá Mieyfkiego ná łądźie

5: niema wynáydownać Sentencyey/ to ieft

6: ma Przyfyęźnikow o Sentencyą pytác/ ktorzy

7: mu ią potym zmowiłzy fye/ máią przes ftár=

8: łzego opowiedzieć: A on ią ma wydác/ ták iáko

9: mu opowiedzą. **Specu: Saxon: lib: iij, arti: 30. Iure**

10: **Munic: art: 14. głoř.** Nápiřano támže iż theź áni

11: Sentencyey wynáleźioneey ma gánić: Ale tho

12: ták ma być rozumiano/ podług wykłádu támže

13: opifánego: Nie iżby miał ná wřzytki Ortele álbo

14: Sentencye przyzwálác/ ále iż żadnego człowie=

15: ká ku łzkodźie niema przywodźić áni vćilkcć Or=

16: telmi niełufznymi/ kthoreby były przeciř iego

17: baczeniu/ y łumnieniu/ tedy ma Przyfyęźniki v=

18: pomionąc/ áby fye lepiej zmowili/ álbo ná inny

19: czás wydanie Sentencyey odłóżyli: powiedźia=

20: wřzy im teź zdanie łwoie/ ktore v fyebie vważył

21: ná then czás gdy fye pierwey zmawiáli. Abo

22: wiem ták wiele idźie o iego łumnienie/ iáko in=

23: łzych ná łądźie łyedźacych. Przeto gdy wydawa

24: Sentencyą/ ták mowi: Pánowie dáią zá Prá=

25: wo y ia łnimi.

strona: c3v

O Perfonách Sądowych

- 1: O winách Sędziego ktore fye na=
- 2: więcey trafiáią:
- 3: NA łądzie Woyt zá fłowne przewinienie
- 4: bierze s przewinione go winy/ pięć grofzy
- 5: y fzeląg. **Iure Mun: arti: 46.** Albo iáko iest kędy o=
- 6: byczay wedle poľpolitey vchwały/ trzy grofze y
- 7: fzeląg. Tákze gdy ktho pozwány ná wyłożony
- 8: álbo potoczny łąd nieftánie/ ile kroć nieftawa/
- 9: tyle winę wyfzfzey opifána przepada: Abowiem
- 10: gdy kto ná wielki Burgrábki łąd nieftánie/ cz=
- 11: terdziefci grofzy winá ná tákiego iest opifána/ o
- 12: czym fzerzey maľz nízey nápiáno przy Burgráb=
- 13: fkim łądzie/ zwłafzczá o zbićiu álbo zránieniu ko=
- 14: go pod wywołánym Sądem. Ale gdy iedná
- 15: ftroná álbo iey Prokurator náiedzie drugá ftró=
- 16: nę przy łądzie/ fłowy nieutćiwymi/ fwarliwy=
- 17: mi/ niefławę iáką niofącemi/ ná then czás gdy
- 18: przá s fobą máią/ á Sąd by to fłyfzał: tedy prze=
- 19: pada Winę Woytowi y Przyfyeźnikom iednę
- 20: tylko/ to iest dwádziefciá grofzy y pięć/ y fzeląg.
- 21: Zá rofkrwáwienie iednego/ winá iest Sędzie=
- 22: mu/ dwádziefciá grofzy y pięć/ y fzeląg. Zá íną
- 23: ránę/ pięć grofzy y fzeląg. Gdy kto fkazániu fą=
- 24: dowemu dofyc nieuczyni/ czáfu wedle fkazánia
- 25: zámierzonego/ pięć grofzy y fzeląg/ **totiens quotiens.**

Tych win

strona: c4

- 1: Tych win y wżelákich innych Sędzia nie=
2: ma odpużczác dla trzech przyczyn: Pierwża iże
3: winá iest iákoby nieiákie nágradzenie álbo kará=
4: nie zá krzywde Bożą/ dla wyftępu Ludzkiego
5: vftáwione: Aby przes to gniew Boży był vbła=
6: gan. **Iure Municipi: art: 54.** Wtore/ iż gdy by wi=
7: ná niebylá braná/ poważność y vtciwość Sądu
8: niżczáábý. Trzečia áby fye Ludzie wyftzegáli
9: od wietfzey fzkody. **Specu: Sax: lib: ij. art: 41.** W=
10: fzákże też przy karaniu pieniężnym Sędzia thák
11: wiele ma pmiętać ná miłofyerdzie iáko ná fprá=
12: wiedliwość: Zwłafzczá nád vbogiem człowie=
13: kiem. Nápiáno **Spec: Sax: lib: iij, arti: 64. Mulcta**
14: **non est remittenda nisi paupertas hoc ipsum per=**
15: **fuafirit.** Abowiem wiele ich iest/ co z okazánim
16: łáfki/ y z łáfkávým vpominánim/ pomiernym
17: karánim/ rychley fye lepřzá niż zá karánim nie=
18: miłofyernym: Y owłzem co nád fobą miłofyer=
19: dzia nie znáią/ Sędziego przeklináią/ y gorfzemi
20: fye ftawáią/ Bo ták mowią pořpolície: Bym
21: to był wiedział/ ábym ták miał wiele dáć/ przy=
22: ciągnął bym go był lepiey/ y przytłukł: Ale fye
23: poprąwiew potym/ odważę iefzcze táką winę. A
24: co wietfzego/ drugi z nie miłofyernego karánia/
25: w rořpácž przychodži/ y wiele złego fobie/ y inne=
26: mu myfli. A thák tá fpráwá przy karaniu/ wiele

zależy ná

- 1: zależy ná roftropności Sędzięgo.
- 2: Sędzia złoczyńce ná rękojemftwá
- 3: niema dáwác.
- 4: Sędziemú przy rękojemftwie to trzebá wie=
- 5: dzieć/ áby złoczyńcę ná świeżym vczynku
- 6: poimánęgo/ ktory gárdło zářłuzył/ ná rękoymie
- 7: niedawał. **Iure Mun: art: 117.** Dla tego iże zá rę=
- 8: kojemftwem Męzoboycá/ iuz karánia ná gárdle
- 9: vchodzi/ y oná frogóć práwá nád nim vřtawa/
- 10: tylko rękoymia głowę płáci/ iefli złoczyńcá zbie=
- 11: ży: A Sędzia ma tego pilnie przelřzegác/ áby
- 12: řli byli karáni: zábiegáiąc temu/ áby řye złoć nie
- 13: mnożyłá ná Swiećie: Aby Pan Bog gniewá=
- 14: iąc řye ná złoći Ludzkie/ niekarał niewinnych
- 15: przy winnych. **Spec: Sax: lib: i, artic: 62.** Wřzákże
- 16: teř támże opifána iefł náuká Sędziemú/ gdy=
- 17: by tego męzoboycy řyczył/ áby był wolen/ iáko
- 18: řye ma záchowác/ á iáko ma być w tym ořtrož=
- 19: ny/ áby vřzedł domniemánia s řtrony łákom=
- 20: řtwá. Ale to y Sędziemú iefł rzecz beřpieczniey=
- 21: řza/ y pořpolřtwu vřytecznieyřza/ gdy zły czło=
- 22: wiek zá řwoy zły vczynek bywa karan: Abo=
- 23: wiem tu řye řřtawa Bořey woley dořyc/ ktory
- 24: każe gładzić złęgo s pořzodku dobrych: řřtawa

řye y prá=

strona: d

Częć pierwřza.

Liřt xiiij

- 1: řye y práwu piřánemu dořyc/ ktore toř rořkázuie/
- 2: przes to řye pokoy pořpolity mnoży/ y łámemu
- 3: to złoczyńcy bywa zdrowiey/ gdy przes to czeř=

- 4: ne karanie/ wiecznego vchodzi. **Ira enim omni=**
- 5: **potentis Dei mitigatur, cum hic pro meritis pec=**
- 6: **cator corrigitur. Iure Munici: artic: 17.**
- 7: Sędzia kiedy może sędzić ludzi z inżego prá=
- 8: wá/ małz nápiřano niżey w drugiey częłci/
- 9: przy gołćinnym sędzie sřawá. **Iure Municipali**
- 10: **Articulo 28.**
- 11: NA Sędziego przynależy dáwac Rzeczniká
- 12: białym głowom/ ludziem niedołącznym/
- 13: sierotom/ y tym ktorzy od kogo bywáią mocą á
- 14: gwałtem vćifnieni. **Speculo Saxonum libr: i, ar=**
- 15: **ticulo 46. głoř.**
- 16: Sędzia o dług ktory ze gry rołćie nie sędzi/
- 17: wyiawřy by kto potym zapłacić obiecał:
- 18: Abowiem thu nie szłáby iuż sřawá álbo sřor o
- 19: dług ze gry/ ále z obiecáney zapłaty. **Spec: Saxo:**
- 20: **lib: iij, artic: 6. Iure Municip: arti: 103, et 104.**

d

O Przyřeżni=

strona: dx

O Perřonách Sądowych

- 1: O Przyřeżnikach.
- 2: O Powinowáctwie ich.
- 3: PRzyřeżnicy álbo Lawnicy sá
- 4: Perřony ná Sądzie syedzące/
- 5: kthorzy wyřlyřawřy/ á dobrze
- 6: wyrozumiawřy Spráwę obu=
- 7: dwu řtron/ Sentencyą Sędzie=
- 8: mu przes řwoie porządne votá/ náyduiá/ pod
- 9: tym zwirzchnim křtałtem/ niemáiąc głowy ná=
- 10: krytey czapką/ nie w rękáwiczach/ w płářczu/ nie

- 11: z bronią żadną/ nączo/ fyedzęcy. **Spec: Sax: lib:**
- 12: **iiij, arti: 69.** Wfzákże tych Ceremoniy zwierzcho=
13: wnych nie wfzythkich záchowywáią/ á w tym
14: nic niegrzelzą/ zwłazczá gdy tych rzeczy grunto
15: wniefzych pilnie przyftrzegáią/ ktorefye przes ty
16: zwierzchowne znázá: támże ná mieyfcu wyfz=
17: fzey námienionym opifáne/ **in glofa,** To ieft áby
18: fprawiedliwości niezákrywáli/ złości ludzkiey nie
19: ochyláli/ fami przez wfzelkiey nágány żyli/ dá=
20: row/ ktore fprawiedliwość przewracáią/ y Sę=
21: dzie záflepáią/ nie bráli: od wyftekpu o kthory

drugiego

strona: d2

Część pierwfa.

Lift xiiij.

- 1: drugiego fądzą/ áby wolni byli: Bo to pewna iż
2: złodziey złodzieiá nierad fądzi. Ná d tho áby fą=
3: dzili z vprzemyey oycowfkiey miłofci/ nie z gnie=
4: wu/ nie z nienawifci/ nie zá dáry/ trzeżwo/ z do=
5: brym baczenim/ nie kwápliwie. Przeto ich Przy=
6: fyęgá táka ieft.
7: Przyfyęgá Przyfyę=
8: żnikow.
9: IA: N: przyfyęgam Pánu Bo=
10: gu wfzechmogácemu/ iż w Sądzie
11: ná kthory ieftem wyfá dzon/ Sędzie=
12: mu Miáltá thego y wfzytkim Lu=
13: dziom ták Bogátym iáko vbogim/
14: ták gofciom iáko Miefzczánom/ chcę
15: práwy á fprawiedliwy Ortel náydo=
16: wác y wydáwác/ według nalepfzey

17: bączności y rozumu mego/ y Stolcá

18: Przyfyężniciego/ podług Práwá

19: Máýdeburfkiego/ y Przywileiow

d ij

y Wielkie=

strona: d2v

O Perfonách Sądowych

1: y Wielkierzow Mieyfkich: A thego

2: niehcę opuścić/ dla miłóci/ boiáźni/

3: gniewu/ y inźnych rzeczy: Thák mi

4: Pánie Boże pomagay/ kthory theż

5: mnie w Dzień Sądny y wźytek

6: Swiát fądzić będziesz.

7: Wiele ma być Przyfyężnikow.

8: W Máýdeburgu iedennáćie Przyfyężni=

9: kow bywáią obieráni/ A Woyth dwá=

10: nafty: iákoż wedle Práwá tylo ich ma być. **Iure**

11: **Munici: artic: 10.** Ktora liczbá/ znáczy iedenna=

12: ície zwolennikow Páná Kryftufowych/ krom

13: Iudafzá ktery Páná wydał: A Woyt dwána=

14: íty/ znáczy Zbáwićielá náźzego/ ktery był głowá

15: zwolennikow. To podobieńftwo Sálfom

16: zoftáwione ieft/ ná pámiątkę wiáry Krzeńciań=

17: fkiey/ fkoro fye ná wiáre náwroćili: ize ná fądzie

18: iedennáćie Przyfyężnikow ma być/ á Woyth

19: dwánafty. Ale w innych Miáfteczkach/ nie po=

20: trzebá ták wiele Przyfyężnikow: Abowiem y w

21: Máýdeburgu/ iefli fąd ma być gáion/ dofyć ich

bywa íyedń

strona: d3

- 1: bywa fyedmń álbo przynamniey fzełć: A w in=
2: fzych Miefćiech okromia Máydeburgu/ kędy
3: tylko fzełć Przyfyęźnikow bywa/ dofyć ieft dla
4: gáienia Sądu czterzey álbo przynamniey trzey:
5: co chowáią s ftárego zwyczáiu/ kthory iuz zá
6: Prawo máią. **Iure Municipali artic: 16.**
7: O młodźzym Przyfyęźniku.
8: PRzyfyęźnik młodźzy/ tho ieft/ nowo obrá=
9: ny/ ieft Sprawcą fpraw Przyfyęźniczych:
10: przeto záwždy ma być obliczny/ y oczekáwác
11: drugich Przyfyęźnikow. Ieft też iákoby podfkár=
12: bi Sądowych dochodow/ ktorými fye Przyfyę=
13: źnicy ná kážde Suchedni dzielą/ álbo innych
14: czáfow wedle zwyczáiu. **Iure Municipali Arti=**
15: **culo eodem in gloffa.á**
16: O Dochodźiech Przyfyęźniczych.
17: DOchody Przyfyęźnice fą opifáne **Iure Mu**
18: **nicip: art: 11. et 16. gloffa.** iáko w Máy=
19: deburgu zá káždym fkazánim/ káždemu Przyfyę=
20: źnikowi od Ortelu plácą po fzelągu: A pifárzo=
21: wi dwa fzelągi. **Ius, inquit, Scabinorum iftud est,**
22: **cum profertur Sententia, quod cuilibet eorum v=**
23: **nus solidus, Notario vero duo solidi dantur.** W=
24: fżákże w tey mierze/ więcey zwyczáiu álbo włá=

d iij

fnych v=

strona: d3v

O Perfonách Sądowych

- 1: fnych vftaw wízędy náfláduią/ niźli tego opifá=
2: nia: co iednák niema być gániono/ á zwłáfczáz
3: tám gdzie ty dochody ták fą rozmierzone/ iż ká=

- 4: żdemu wedle pracy dział idzie: iako ná wielu
5: mieyfcach/ then ieft dobry á fprawiedliwy oby=
6: czay/ iż cokolwiek płacą v Sądu/ kładą przed
7: Przyfyżniki/ potym po Sądzie trzeći grofz Pi=
8: fárzowi z onych pieniędzy oddzielaią/ iako wię=
9: cey nád wżytki Perfony Sądowe pracuiące=
10: mu: A ofátkiem fye łami z Woythem rownie
11: dzielą. Ktemu Woyt winy bierze/ á nikt inny: iá=
12: koż wedle prawá Woytowi przynależą/ nie ko=
13: mu innemu: bo w Prawie gđziekolwiek będziefz
14: czytał o winách/ kthore ftroná zá iáki wyftępek
15: przepada/ wżędy naydziefz nápiáno: **Iudici mul=**
16: **ctam.** A ofobliwie **Speculo Saxonum libro ij, ar=**
17: **ticulo 41. Iure Minicipali articulo 54.**
18: O Piárzu Miey=
19: fkim.
20: Piárz/ ieft perfoná iáwna/
21: godna/ przyfyęgą w Miefcie obwią=
22: zána/ ku fpifowaniu fpraw Sądo=

wych/ iáfny=

strona: d4

Część pierwsza.

Liśt xvj.

- 1: wych/ iáfny/ włafnymi/ nietrudnymi y wy=
2: rozumnymi fłowy.
3: Przyfyęgą Piárzka
4: IA: N: przyfyęgam Bogu wże=
5: chmogącemu/ Pánom Ráy=
6: com/ y wżytkiemu pośpolftwu miá=
7: ftá tego/ w Vrzędzie moim Piár=
8: fkim ná kthory ieftem wybran/ wier=
<http://rcin.org.pl>

- 9: nym być/ y táimnych rad Miey=
10: łkich ktore poznam álbo kthorych mi
11: łye zwierzą nikomu nie obiáwiác:
12: Rzeczy ty ktore łye przy Sądzie dzie=
13: ią/ wiernie według mego nawyłz=
14: łzego rozumu chcę nápiłác/ y czytác
15: ták vbogiemu iáko Bogátemu: A
16: tego niehcę opułcić/ dla miłóci/ bo=
17: iáźni/ nienawilci/ gniewu/ przyiáz=

ni/ dárow/

strona: d4v

O Perfonách Sądowych

- 1: ni/ dárow/ y innych rzeczy: Ták mi
2: Pánie Boże pomagay.
3: Winá zá fáłezne piłanie.
4: Piłarz kthoryby nápiłál niełłuzny Zapis
5: álbo Liłt/ rękę tráci/ ktorą go nápiłál: A
6: gdzieby sfálzował Kłyęgi Mieyłkie/ sítawa
7: łye bezecnym/ y krzywoprzyłyżcą/ á bywa ka=
8: ran ogniem/ **vt in lib: i, ca: de mu: Concef. lib: 10.**
9: Włzákże w Práwie Sáłkim Ziemłkim y Miey=
10: łkim Máydeburłkim/ o iáwnych Piłárzoch y ich
11: piłaniu nie iest ták pilne łtáranie y dogłádanie:
12: Abowiem włzelkie ich piłania bywáią vmoc=
13: nione y potwierdzone Pieczęcią Mieyłką ál=
14: bo Sądowną.
15: TV łye godzi nieco powiedziéc o niedbáło=
16: łci ktora iest w wielu Miáłteczkach/ iże
17: Ráyce z Woythem y s Przyłyżniki/ Piłárłkie
18: mieyłce ludźmi ktemu niełpráwnymi záladziá/

19: iáko Klechámi álbo opiłymi Furfánty łzkolny=

20: mi: nie rozumiejąc co ná Pifárzu zależy/ y iáko

21: Spráwy Mieyfkie s łtrony Vrządu łą ważne.

22: Znáią to dobrze Przyfyęznicy ná wyłzłzym Prá=

wie záfádze=

strona: e

Część pierwsza.

Liłt xvij.

1: wie záfádzeni/ gdy czáfem z Appellácyey/ kthore

2: do nich z Miáfteczek łlą/ żadney łtáteczney łprá=

3: wy wzięć niemogą/ áni czáfem baczą gdzie iey

4: ielt początek/ gdzie łrzodek/ gdzie dokonánie/ iá=

5: kich dowodow ktora łtroná vzywáłá/ ná czym

6: łwoię rzecz nawięcey ładziłá/ iáko łkazano. A

7: wiele ná tym zależy/ gdy łye ktho do wyłzłzogo

8: Sędzięgo odzywa/ trzeba dáć łtáteczną á zupeł=

9: ná łpráwę łwey rzeczy: Thákże w Appellácyey

10: połtępek łpráwy trzeba łpifáć włzytek bácznie/ á

11: porządnie: Naprzod żálobę/ potym odpowiedź/

12: iáko záf powód/ odpowiedź zbijał/ iáko łkazano/

13: iákich dowodow ktora łtroná vzywáłá/ z iákich

14: Kłyąg/ od dawnegoli czáfu. In łummá/ włzyt=

15: kę łpráwę od początku áż do końcá. A ielli też co

16: czytano v Sądu s kthorych Kłyąg ku tey łprá=

17: wie/ to ná zad po łkazániu ma być nápifano. A

18: ták włzytkę łpráwę łtátecznie nápifáná ze włzyt=

19: kimi dowody/ trzeba w zupełności odesłáć do

20: wyłzłzogo práwá/ áby żadney łtronie nic łye nie=

21: ubliżyło. Czuią łámi Ráyce/ Przyfyęznicy/ y

22: Miefzczánie ná Miáfteczkach/ tey niedbáłości

23: częłto wielkie záfłtydzenia/ przymowki/ y łzko=

24: dy z nieśprawnego pińania: A wždy o to niedbá=

25: ią/ iákoby godnego á ftátecznego Pińarzá opá=

26: trzenim słuźnym przy łobie záchowáli/ kthory

e

gdy ieft

strona: ev

O Perfonách Sądowych

1: gdy ieft godny/ vtćiwy/ ftáteczny/ trzeźwi: okrá=

2: łą á kleynotem ieft mieyfkim. Ná Mińtrzá łzkol=

3: nego ten vrząd wkładáią/ ná ktorego dofyć pra=

4: cey ieft/ gdy rząd Końcielny y Szkolny dobrze

5: wiedzie/ ćwicząc dźiatki Mieyfkie/ nałyenie rze=

6: czy poľpolitey/ w Boiáźni Bożey/ w Náukach

7: wyzwolonych/ y w innych rzeczach/ iego vrzę=

8: dowi przyłtoynych. Przeto gdzie godny Pińarz

9: być niemoże/ lepiej ieft áby wźytki łprawy Są=

10: dowe y zapiły/ wyrozumnym włańnym Ięzy=

11: kiem pińane były/ s powiełci ktorego Mężá ro=

12: łtropnego ná Sądzie łyedżącego. Abowiem z

13: Łáćinłkiego nieśprawnego pińania/ wielkie czę=

14: łto łpory między niebogoboynymi Prokurator=

15: mi rołtą: gdzie łłowo álbo wyrozumienie wát=

16: pliwie włápic mogą/ á ná nie iáko Kot ná Myłz

17: dybią/ przes co wiele kroć łpráwiedliwołć tępią

18: y przedłżáią/ nieináczey iáko łákomy Bárwierz

19: mogąc rychłó wleczyć ránę/ gnoi ią/ áby zá dłułz=

20: łzym leczenim/ więłfzą zapłátę wźiął.

21: O Prokuratoroch.

Prokurator/

strona: e2

- 1: PRokurator/ ieft Per=
- 2: foná kora cudze fpráwy s po=
- 3: ruczenia Páná/ álbo/ iáko
- 4: mowią/ Princypałá fwego/
- 5: fpráwuie.
- 6: Prokuratorá moze kto vftáwić ták we wízyt=
- 7: kich fwoich fpráwách pófpolicie/ iáko theż w ie=
- 8: dney ofobliwie.
- 9: Prokuratorfki vrząd potciwy y
- 10: potrzebny.
- 11: PRokuratorowie fą bárzo w rzeczy póspo=
- 12: litye potrzebni/ y vrząd ich ieft vtciwy.
- 13: Aby ktorzy fwey rzeczy fpráwowác/ álbo przy
- 14: niey być niechcą/ álbo niemogą/ álbo theż fámí
- 15: fpráwić nieumieią/ przes inlze fpráwowác/ y
- 16: fpráwiedliwości fwey dochodzić mogli: Przeto
- 17: fą vftáwieni dla póspolitego póżytku/ Práwu y
- 18: póspolitemu człowiekowi ná póflugę: Aby przez
- 19: nie thák Powod iáko y odpor/ fzkod fwych prze=
- 20: ftrzegáli. A fą iákoby Sądowi Rycerze: Abo=
- 21: wiem iáko Rycerz waleczny/ pokoju póspolite=
- 22: go mieczem broni/ thák Prokurator dowcipem

e ij

fwoim

strona: e2v

O Perfonách Sądowych

- 1: fwoim fpráwiedliwoć mnoży/ á niefpráwiedli=
- 2: woć tłumi. A rzecz póspolita nie tylko obroną
- 3: waleczną/ ále theż y Práwy bywa vmocniona.
- 4: Potciwa tedy rzecz ieft mieć vrząd Prokurator=
- 5: fki/ gdy go kto dobrze vżywa/ á fpráwiedliwey

6: rzeczy dopomaga. **Iure Munic: artic: 42. Specu:**

7: **Sax: lib: i, artic: 60. lib: iij, artic: 14.**

8: KTo fobie Rzeczniká iáwnnie od Vrzędu

9: vprosi/ iuz łam przed Sądem mowić nie

10: ma: Wfzákże gdyby go Sędzia łpytał/ iefli ná

11: łłowá łwego Prokuratorá przyzwala álbo nie/

12: powinien odpowiedzieć/ álbo ná zmwę y ná

13: poradę odłtąpienia v Sędzięgo żędac może/ ál=

14: bo łkazanie náganić wedle práwá: **Spec: Sax: lib:**

15: **i. art: 62.** Pr ze the przyczynę/ gdy Pan ná łłowá

16: łwego Rzeczniká nieprzyzwala/ może ie odmie=

17: nić y nieprzyiąć ich przed łkazánim. **Spec: Saxo:**

18: **lib: iij, artic: 14. Iure Mun: art: 42.**

19: LVdziem zacnym á wyfokiego łtanu/ przy=

20: łtoyna rzecz ieft mieć prokuratorá łwego/

21: dla vtćiwóci: ize theż oni pólpolitą rzeczą łą zá=

22: bówieni/ y dla innych przyczyn w Práwie opi=

23: łánych. **Spec: Saxon: lib: iij, artic: 30.**

Zdrádlive=

strona: e3

Częć pierwłza.

Liłt xix.

1: Zdrádlivego Prokuratorá winá.

2: PRokurator gdyby w łpráwie łwego Prin

3: cypałá zdrádlive pólłępował/ izeby łye

4: dobrowolnie przewyćiężyć dopułcił/ álbo prze=

5: náięty od kogo/ wywiedziawłzy łye włzytkich

6: wywodow y obrony Princypałá łwego/ do prze

7: ćiwney by łtrony przyłtał/ á iego rzeczy bronił/

8: ku łzkodzie pierwłżego Páná łwego: karanie ie=

9: go ieft że łye słława bezecnym. **Spec: Saxo: lib: i,**

- 10: **artic: 60. głoſ. in fine.** Przeto Prokuratorowie w
11: Krákwie/ tym ſpoſobem ná káždy rok przyſyę=
12: gáią/ áby thym pilniey powinowáctwo ſwoie
13: baczyli/ á ná nie pámiętáli.
14: Przyſyęgá Prokura=
15: torſka.
16: IA: N: przyſyęgam Pánu Bo=
17: gu wſzechmogácemu/ iż Sądowi
18: chcę być poſłuſzen/ w tych rzeczach w
19: ktorychem wedle Práwá powinien:
20: A iże Vrząd moy Prokurathorſki/

e iij

ſzczerze/

strona: e3v

O Perſonách Sądowych

- 1: ſzczerze/ wiernie/ pilnie/ zupełnie/
2: bes odwłok/ nie vmyſłem rozmnoże=
3: nia roſterkow ſprávouác chcę. Rzecz
4: ták od powodney ſtrony iáko odpor=
5: ney przyiętą/ wedle dowćipu mego/
6: wedle ſumnienia/ y wedle nalepſzey
7: rády bronić będę: A poznawſzy rádę
8: iedney ſtrony/ drugiey tego nie ob=
9: iáwię/ áni ſye ku niey ſkłonię/ Ale
10: przy pierwſzey do ſkończenia práwá
11: ſtać chcę: Liſtownych Dowodow od
12: Princypałá mego mnie podánych/
13: y porády y rozmow w ſprávie mnie
14: zwierzoney/ żadnemu nieobiáwię:
15: á zwłáſzczá ſtronie przeciwney/ áni
16: Prokuratorowi iey/ áni pomocni=

17: kom: słowem/ piśmem/ wskazaniem/ á=

18: ni przes fye/ áni przes innego/ A ku

19: szkodzię Princypała mego niedopu=

śzczę fye

strona: e4

Część pierwsza.

Liść xx.

1: śzczę fye dobrowolnie przewyćiężyć:

2: Y infze wżyżtki rzeczy chować chcę/

3: ktore ná dobrego/ wierneho Proku=

4: ratorá y obrońcę przynależą. A tego

5: niechcę opuścić/ dla miłofci/ przyiąż=

6: ni/ dárow/ zyłku/ álbo iákicy inney

7: rzeczy. Ták mi Pánie Boże

8: pomagay.

9: O Zapłácie Prokuratorfkiey.

10: NApifano **Spec: Saxo" lib: i, arti: 60**, iże Pro=

11: kurator zá pracą fwoię/ ktorą podeymuie

12: w íprawowánium rzeczy od kogo/ słufznie ma

13: mieć zapłátę/ iáko y náuczeni w Práwie/ rády

14: fwey wżyczać mogą zá zapłátę: Abowiem niż fye

15: tego náuczylif/ pracą też około tego niemáłą pod=

16: ięli/ z niemáłym nakładem. A thák słufzna rzecz

17: ieft/ áby thez s tąd pożytek mieli. Ale iże tákich

18: Prokuratorow wiele było/ (dziś niewiem iefli

19: fą) ktorzy niemáiąc Boiáźni Bożey przed oczy=

20: má/ wtydu przed ludźmi/ miłofci ku bliźniemu/

bes wżego

strona: e4v

O Perfonách Sądowych.

1: bes wżego miłofierdzia/ od tych od ktorych rzecz

- 2: mowili: nie łufzną/ nie zárobioną/ á nie zwy=
3: czáyną zapłátę bráli. Przetho tákiemu ich łupie=
4: łtwu Krol Iego Mił. łławney pámięci Syg=
5: munt tego Imienia pierwfzy/ vftáwą fwoią ra=
6: czył zábieżęć/ áby Prokuratorowie zá fwą pracą/
7: zámierzoną zapłátę mieli/ to ieft/ od łzperunku/
8: od vftawániá Sądow/ od odkłádu łpráwy ná
9: inny czás/ po iednym tylko grofzu. A od łpráwy
10: iednego dnia przed Sądem/ tylko cztery grofze.
11: A ták ile dni łpráwuie/ tyle kroć cztery grofze ma
12: wzięć/ nie więcej. Bo nápiáno: **Sufficiat vnus**
13: **grossus, sufficiant grosi quatuor.** Zábieżano tež
14: y Práwem piánym **Spec: Sax: lib: i. art: 60.** gdzie
15: nápiáno **in gloffa: Caufidici pro vnaquaue cauáa**
16: **centum solidos accipere possunt.** Przeto tež wie=
17: le ludzi dla ták wielkiego kofztu y nakłádow/ o=
18: pułzczáli łpráwiedliwoć fwoię/ z wielką łzkodą
19: á krzywdą fwoią/ to ieft/ dla kofztu álbo łupie=
20: łtwá Prokuratorfkiego/ nie Sądowego: Abo=
21: wiem nakłády przed Práwem/ od zapifow/ od
22: łkazánia/ od Minut/ y od innych łpraw Sądow=
23: wych/ rowną á pobożną zámierzoną płácą
24: odpráwi. Ale nie pobożnemu á nie bogoboyne=
25: mu Rzecznikowi/ kiedys Stá álbo dwu nie o=
26: biecał/ á ktemu przes wlyzytek czás pokiś fye prá=

wował/ iá=

strona: f

Część pierwiza.

Lišt xxj.

- 1: wował/ iáko wieprzá nietuczył/ álbo fye s nim/
2: tym cobyś prawem wygrał/ rozdzielić ná poły

- 3: nie obiecał: mowić nieumiał/ niedbale twoię
4: rzecz sprąwował/ Rok chcąc przemieszkał/ ná
5: znowie s twoim Aduerfarzem przeciw thobie
6: był/ dobrowolnie sye przewyciężyć dał. Obaczył
7: to ieden człowiek zacny/ w Prawie Mieyfkim
8: biegły/ á tego snadz wżytkiego dobrze świado=
9: my/ ktory w swoich kfyżkach niedawno o tym
10: nápiśał/ tymi słowy. **Caufidicorum tanta est ra=**
11: **pacitas, quod in vna caufa, maiora sunt eorum im=**
12: **pendia, quam quae per omnem litem, apud omni=**
13: **um Iudicum Subfellia infumuntur.** Wżákże
14: też tu ma być bączność/ iáko mowią díscrecya/
15: ná pilnego Rzeczniká/ zwłászczá gdy mu poru=
16: czyż iáką wielką/ trudną á zawiślaną sprąwę:
17: w ktorey ábyć dobrze posłużył/ musí twoie listy
18: czytać/ ćiebie o tvey rzeczy długo każącego/ á
19: czáfem theż báiącego słuchác/ Prává píśanego
20: sye dokłádác/ nieiedny kfygi w Prawie przegłę=
21: dáć/ od iednego Sędźiego do drugiego biegác/
22: áby tobie dobrze posłużył. W thákiey trudney
23: á vplećionej sprąwie/ nie trzebá sye oglédác/ ná
24: vřtáwę wyższey námienioną. Abowiem nie=
25: wiele by ich nálazł coby sye tobie tákiey pracey
26: około tvey sprąwy zá czterzy grofze podięli. A

f

trzebá też

strona: fv

O PerfonáchSądowych

- 1: trzebá theż tego przefřrzegác/ ábyś krom Rzec=
2: niká vchodząc słuźnego nakłádu nań/ y ná prá=
3: wo/ wiefřzey swoiey sprąwiedliwości neutrá=

- 4: cił/ nieumiejąc fwey rzeczy łam łprawić/ y nie=
5: wiedząc/ coby thobie s Prává przydź miáło. A
6: rzecz pewna iest iże fye niemożesz zołtác/ iedno
7: przy tym co iest wedle prává/ (czego ty nietrá=
8: fiłz/ iefliś fye tego nieuczyl) wyiawłzyby gdzie
9: Pánowie álbo Vrzędnicy y inni Sędziowie/
10: więcey fye s poddánemi gwałtem obchodźili/ á
11: ná dáry albo ná poczty więcey niż ná łpráwie=
12: dliwołć pátrzyli: tám y Prokurator
13: nie pomoże.
14: O Powodney
15: Perłonie.
16: DOwodem názywáią the
17: Perłone/ kthora przed Sądem
18: żáluie ná kogo/ chcąc go mieć od
19: niego.

Káždy Po=

strona: f2

Częłć pierwłza.

Liłt xxij.

- 1: KÁždy Powod Winowáyce fwego wi=
2: nien łzukác w włálnym práwie iego/ iá=
3: ko iest **Regula Iuris: Actor fequitur forum rei.**
4: Powodowi co przynależy obáczać
5: niż fye wda tu Práwo.
6: NA Powod czterzy rzeczy należą przegłę=
7: dáć niż fye wda w Práwo/ wedle náuki
8: vczonych w Práwie. Pierwłza/ iżeby fye s
9: przyiációły dobrze poradźił y rozmyłlił/ iefli by
10: mu byłá rzecz vzytheczna/ poczynác Práwem
11: przeciw łwemu Aduerfarzowi álbo nie. Wto=

- 12: ra/ áby łye dobrze obaczył/ ielli thego może do=
13: wieć ná co łye bierze/ łwiádectwem łłufznym/
14: álbo lífty Vrzędowymi pod Pieczęcią/ álbo ná
15: ołtátek Przyłfyęgå/ ielli iemu przyydzie wedle
16: Práwá. Trzećia/ áby łobie Swiádki zgoto=
17: wał/ á pilnie łye wyłtrzegåł/ żeby od nich zdrá=
18: dliwą obietnicą niebył ołzukan. Czwarta/
19: áby pierwey łáfkáwie vpomionáł onego prze=
20: óiw komu chce czynić/ żeby łam s łyebie Sprá=
21: wiedliwość wdziáłał. A gdzieby niechćiał: the=
22: dy Powod gdy iuż ma żáłowác/ to theż pilnie

f ij

ma rozmy=

strona: f2v

O Perłonách Sądowych

- 1: ma rozmyłłác/ áby łpráwiedliwą rzecz przeciw
2: pozwánemu záczynáł/ áby bliźniego łwego w=
3: prozne nakłády y ku Przyłfyędze nie wwiodł.
4: **Speculo Saxon: lib: ij, artic: 41.**
5: Zákłętemu Powodowi niewinien
6: łye nikt łpráwować.
7: POWodowi zákłętemu/ pozwána łtroná
8: nie powinnyá odpowiadác/ ták w Prá=
9: wie Duchownym/ iáko y łwieckim: czego Sę=
10: dźiowie powinni przełtrzegåć/ áby zákłęthemu
11: Powodowi/ niedopułćili łpráwy żadney v Są=
12: du/ y ná innych mieyłcach/ gdzie bywa rádá o
13: połpolitey rzeczy.
14: Powod pozwawłzy/ gdy niełtánie/
15: co tráći.
16: POWod gdyby pozwawłzy kogo/ łam nie=

- 17: Itánał/ tedy on rok tráci/ ná ktory pozwał
18: y nakłady powinien odłożyć ftronie pozwáney:
19: to ieft/ gdy ftroná pozwána Itanie ná Roku/ y
20: pilność fwoię da zápiśać.

Powod zá

strona: f3

Część pierwsza.

Liftxxiiij.

- 1: Powod zázwdy ma być gotow.
2: POWodowi odwłoki ku zgotowánium ná
3: íwą íprawę niebywáią dáne. Abowiem
4: powod ná kázdem ftopniu Práwá/ y ná począt=
5: ku/ ma być s íwoią rzeczą gotow ze wízythkimi
6: dowody íwymi wáżnymi á gruntownymi.
7: O Odporney/ álbo
8: pozwáney Per=
9: íonie.
10: Odporna ftroná tá ieft/
11: przeciw ktorey bywa íkárzá v
12: Sądu. A thá Lácínfkim íłó=
13: wem bywa názywaná/ **Rea**,
14: nie od winności/ ále od rzeczy/
15: ktorey dochodzą ná niey íádownie.
16: Pozwánemu co przyftoi bázycz:

f iij

Pozwáne=

strona: f3v

O Perfonách Sądowych

- 1: POzwánemu tho nawięcey przyftoi/ gdy
2: będzie obżáłowan áby nie inaczey iedno
3: íáko rzecz ieft/ wedle Páná Bogá/ wedle íumnie=
4: nia dobrego/ prawdę zeznał/ co żáłującemu wi=
<http://rcin.org.pl>

- 5: nien. **Spec: Sax: lib: ij, artic: 41.**
- 6: Zákłęty Pozwány może fye bro=
- 7: nić Práwem.
- 8: ODporna ftroná zákłęta/ może fye w Prá=
- 9: wie bronić/ ále pozywác y fwey krzywdy
- 10: dochodzić niemoże/ y winná fye koźdemu wíprá=
- 11: wiedliwić.
- 12: Pozwánemu kiedy Odwłoki
- 13: nie idą:
- 14: ODporowi wniektorych fprawách odwło=
- 15: ki ná rozmyflenie niebywáią dáne/ iáko
- 16: gdy ieft rzecz máła/ álbo o bićie/ A ktemu miedzy
- 17: vbogimi Perfonámi/ ktore Sędzia zarázem wy=
- 18: ftyfzawfzy żálobę y odpowiedź rozfádzić może:
- 19: Aby ich práwowanie niewefzło w wielkie na=
- 20: klády. Gdy też rzecz ieft przeciw podeźrzanym
- 21: Opiekunom/ y w innych fprawach opifánym
- 22: **Speculo Saxon: lib: ij, artic: 3. głoł.**

O Rzemie=

strona: f4

Część pierwŕza.

Liłt xxiiij.

- 1: O Rzemiełnikoch
- 2: y o pośłufzeńftwie Z=
- 3: wierzchnośći Rá=
- 4: dzieckiey.
- 5: RZemiełnicy/ y wfzyfcy
- 6: w pośpolitości Miefzczanie/
- 7: powinni pośłufzni być zwierz=
- 8: chności Rádzieckiey/ á niewy=
- 9: bijác fye z ich pośłufzeńftwá/

- 10: choć by też Miásto było wolne/ y innego Páná
11: nád łobą wyższego mieli/ áby łwey przyłędze
12: dołyc czynili. **Iure Munici: artic: 19 głof.** Po=
13: winni też w łwych Cechoch łchadzki miewác/ á
14: łtárłze Miłtrze między łobą obierác/ kthorzyby
15: mieli moc wyłtępne kárác/ y innych Miłtrzew
16: łwego Cechu dołędác: Aby fáłłz á ołzukánie
17: w niwczem nie było: Aby między włzythkimi
18: łpráwiedliwa robotá/ y pobołne przedawánie

był. Rze=

strona: f4v

O Perłonách Sądowych

- 1: był. Rzełnicy áby wrzedliwego álbo łkłotego/
2: y kthorymkolwiek innym obyczáiem niezdrowe=
3: go bydłá niebili/ y nieprzedawáli/ pod winá we=
4: dle połpolitey vchwały włožoná. Y o innych
5: rzeczach powinni pilnie rádźić/ kthoreby w poru=
6: czeńłtwie s łtrony pożythku Mieyłkiego mieli.
7: A iełliby kthory rołkazánium łwych łtárłżych łye
8: przeciwiáł/ á bárzo łpornym y nieukaránym łye
9: okazał/ tákiego Stárłży máią Rádźie opowie=
10: dzieć/ kthorego potym Ráyce wedle załługi po=
11: winni kárác/ y zá wielkołciá wyłtępku z rzemie=
12: łłá zrzucić. A gdyby potym zrzucony/ záłye zá
13: łáłką Rádźiecká/ y zá przyczyná ich ná rzemie=
14: łłó był przyięt: rzemiełłó bęđzie mođł robić/ Ale
15: potym żadnego w Cechu niemołże winowác/ á=
16: ni do Cechu miedzy Miłtrze przychodźić/ ani
17: łwiádkiem być/ áni vrzędu żadnego ná łobie
18: mieć. **Iure Muni: art: 44.** Wwymuiác ty Cechy

- 19: s tego porządku/ ktorzy ołobliwą prerogatywą
20: y Przywileiem od przodkow Iego K. M. álbo
21: od kthorego Zwierzchniego Pána łwego łą ná=
22: dárzeni y opátrzeni. Ty włyftyki rzeczy y in=
23: ne támże opifáne/ áby thym pilniey były prze=
24: łtrzegáne: thedy Stárfzy Miłtrzowie włzel=
25: kiego Cechu w ten łpołob przyfyęgáią.

Przyfyęgá

strona: g

Częłć pierwłza.

Liłt xxv.

- 1: Przyfyęgá łtárfzych
2: s Cechow.
3: MY: N: :N: przyfyęgamy Bo=
4: gu włzechmogácemu/ y Pánu ná=
5: łzemu :N: Pánom Ráycom y w=
6: łzytkiemu pólpolłtwu Miáłtá tego/
7: łże Cech náłz wiernie á łprawiedli=
8: wie rzędzić chcemy/ Rzemiełłá náłze
9: łpráwnie robić/ y innych Miłtrzow
10: Cechu náłzego/ w robotách pilnie á
11: wiernie dogłądáć/ áby włzytkim po=
12: łpoliće/ iáko Bogátemu táko vbo=
13: giemu iednáko á pobożnie robiono
14: y przedawano/ żadną nową włtáwą
15: nikogo nieućiáżáć/ cudzołółtwá ká=
16: ráć/ rołtherkom zábiegáć/ y innych
17: włzelákich wyłtepkow á zbytkow zá=

g

brániáć.

strona: gv

- 1: braniąc: Pánom Ráycom poślufz=
- 2: nymi być zówzdy wednie y wnocy/
- 3: we wżytkich potrzebách/ ktoreby fye
- 4: ku pożythkowi Mieyłkiemu wćią=
- 5: gály/ niepoślufzne á nieukaráne im
- 6: opowiadać: A co nam s łtrony rze=
- 7: czy pośpolitey będzie poruczono/ pil=
- 8: nie o tym rádźić/ y ná to przyzwałć
- 9: co wyżłże głowy vchwałą: Ták
- 10: nam Pánie Boże po=
- 11: magay. rc.
- 12: Przyśyęgá Nowego
- 13: Miefzczániná gdy przyymuie Miey=
- 14: łkie Práwo.
- 15: IA: N: przyśyęgam Bogu wźe=
- 16: chmogącemu/ iż chcę być wierny y
- 17: poślufzny Rádźie tego Miáłtá/ ná

ten czás/

strona: g2

Część pierwfza.

Lift xxvj.

- 1: ten czás/ y ná pothym będącey/ we=
- 2: dnie y wnocy: Táiemnic pośpoli=
- 3: thych/ á nawięcey kthore łą Miáłtu
- 4: pożyteczne/ nikomu nieziáwiąc: A
- 5: kthoby fye przeciwił Pánom Ráy=
- 6: com y pośpolitemu dobremu/ y łprá=
- 7: wiedliwołci/ tákemu niechcę pomá=
- 8: gác/ ále go poniżyć/ y tego nietáić/
- 9: y to wżytko czynić y pełnić/ co zale=
- 10: ży ku pożytku y rozmnożeniu Miá=

- 11: Itá: A ielliby ktho co niefpławiedli=
12: wego o Rádzie mowił/ themu we=
13: dług możności moiey chcę fye fprze=
14: ćiwic: A gdzie bym fye niemogł s=
15: przeciwic y obronic/ tedy ofwiadczy=
16: wfzy obiecuię to im powiedziec.
17: Tak mi Pánie Boże
18: pomagay.

g ij

Przyfyęgá

strona: g2v

O Perfonách Sądowych

- 1: Przyfyęgá Sług Mieyfkich.
2: IA. N. przyfyęgam P. Bogu wfzechmo=
3: gęcemu/ iże Panom Ráycom Miáltá te=
4: go chcę być wierzen y poľufzen wfłuzbie moiey
5: ná ktorą ieltem przyięt/ to wfzythko pilnie fpra=
6: wowác y opátrowác/ co mi od ich Mił: rofka=
7: zano będzie. A iellibym fye iákich táiemnic miey=
8: fkich dowiedział/ tych żadnemu nieobiáwię. Ale
9: cobym rozumiał przynależeć ku pożytkowi miey
10: fkiemu/ kthemu fye záfwdy ftáráním moim/ ile
11: będą mogł/ przykłonic chcę. A tego nieprzeftáne
12: czynic/ dla miłofci/ nienawifci/ przyiázni/ ál=
13: bo dárow. Tak mi Pánie Boże
14: pomagay.
15: O Podwoyfkim.
16: POdwoyfki mą być obie
17: ran przes Woythá y Przyfyęż=
18: niki z ofyádłych ludzi/ wfzákze
19: niebárzo znáaczných/ coby miał

20: przynamniey puł łanu Ołyá=

21: dłofci. **Spec: Sax: lib: iij, art: 61.**

Porządek

strona: g3

Część pierwsza.

Lift xxvij.

- 1: Porządek przy obieraniu Pod=
2: woyskiego.
3: POdwoyskiego s tą Ceremonią kreuią/
4: Sędzia powiedzie go zá rękę ku mieyfcu
5: ładowemu/ y każe mu fyedziec przeciw fwemu
6: mieyfcu ná stolku nákrytym podufzką álbo we=
7: zgłowim/ á położy krzyz ná łonie iego. **Spec: Sa=**
8: **xon: lib: iij, art: 56.** potym mu wyda rotę Przy=
9: fyęgi iego/ tymi fłowy.
10: Przyfyęgá Podwoyskiego.
11: IA. N. Przyfyęgam Bogu wŕzechmogá=
12: cemu/ Pánom Ráycom/ Woythowi y
13: Przyfyężnikom/ y wŕzytkiemu poŕpolftwu miá=
14: Itá tego/ ták Bogátym iáko vbogim/ thák **Mie=**
15: **fzczánon [.]** iáko gołciom/ ize chcę być wiernym w
16: ŕluzbie moiey/ gdzie będę poŕlan: ŕprawiedliwie
17: Areŕtowác/ pilnie pozywác/ prawdziwe ŕzpe=
18: runki y pozwy zeznáwác: á wziáwŕzy od iedne=
19: go ná pozew/ od przeciwney ŕtrony nań nie=
20: brác/ wtciwołci Sádu przyŕtrzegác/ y w innych
21: poŕługách memu vrzędowi przyŕtoynych/ wie=
22: rzen być. Táki mi Pánie Boże pomagay.
23: A Gdzieby w ktorým Mieyfcie więcey Sług

g iij

Woytow=

strona: g3v

O Perfonách Sądowych

- 1: Woytowfkich było/ s ktorých by był ieden ftár=
- 2: fzy/ á zacnieyſze poſługi ná ſobie noſił/ tedy przy=
- 3: fyęgá iego ma być táka.
- 4: Przyfyęgá przednieyſzego Słu=
- 5: gi Woytowfkiego.
- 6: IA. N. przyfyęgam Bogu wſzechmogące=
- 7: mu/ iże Pánu Woytowi y Pánom Przy=
- 8: fyężnikom/ chcę być poſłuſzny y wierny w ſłuž=
- 9: bie moiey/ gdzie będę poſłań z vrzędu moiego/
- 10: ſpráwiedliwie Areftowác/ pilnie pozwy liſtow=
- 11: ne oddáwác/ prawdźiwie ſzperunki y pozwy ze=
- 12: znáwác. A wźiáwſzy od iedney ſtrony ná od=
- 13: niefyenie pozwu/ od przeciwney ſtrony niebrác/
- 14: vtćiwofći Sądu przeſtrzegác. A ieſlibym kogo
- 15: obaczył v Sądu nieobyczáynie/ nieutćiwie/ á
- 16: nie wedle práwá/ y iákimkolwiek obyczáiem/ nie
- 17: przyſtoynie ſye záchowuiącego/ ták przeciw ſtro=
- 18: nie iáko przeciw Sądowi/ ná thákiego chcę in=
- 19: ſtygowác/ zarázem przed Sądem. Wſzytki V=
- 20: rzędowe dochody/ y winy wſzythki ſpráwiedli=
- 21: wie y pilnie wypominác/ y ſpełná Sędziemu
- 22: oddáwác/ á żadnemu nic nie przegłędác zá za=
- 23: dną przyiáźnią álbo dárem: Y w innych poſłu=
- 24: gách á ſpráwách vrzędowi moiemu przyſtoy=
- 25: nych chcę wierzen być. Táki mi Pánie Boże po=
- 26: magay.

Po Przy=

- 1: PO Przyfyędze nákaże mu Sędzia przes
- 2: wyrok/ pokoy poľpolarity: Abowiem we=
- 3: dle Práwá/ Podwoyfki nie ma z bronią cho=
- 4: dźić. A thám iuz będzie miał moc z roľkazania (*marg*) Pokoy Podwoyfkiego. (–)
- 5: Sędziego pozywác/ Areľtowác/ y inne rzeczy
- 6: podľug łwey przyfyęgi czynić/ kromia wľzelkie=
- 7: go przenágábania. A gdyby go kto obráził ło=
- 8: wem álbo ręką/ nágradzenie iemu ma być w=
- 9: dwoy naľob wietľze/ niż innemu. A iefliby go
- 10: kto zábił/ zapľátá teź zá głowę we dwoy naľob
- 11: wietľza niż zá inną Perľonę/ wedle łtanu iego.

12: **Specu: Saxon: lib: i, art: 8.**

- 13: O Swiádecťwie Podwoyfkiego.
- 14: PODwoyfki łwym swiádecťwem łtoi zá
- 15: dwu swiádkow: zá iednego s łtrony łye=
- 16: bie/ á zá drugiego s łtrony vrzędu łwego: A to
- 17: łye rozumie/ gdzie ma być łpráwá iáka wywie=
- 18: dźiona swiádecťwem łyedmi męźow. Ale gdzie
- 19: dwiemá álbo trzemi/ zá iednego waży. **Specu:**

20: **Saxon. lib: et articu: eodem.**

- 21: Podwoyfki co powinien mieć
- 22: w łobie:
- 23: PODwoyfki chcelibyć mian práwie zá Po=

łła Boże=

strona: g4v

O Perľonách Sądowych

- 1: łła Bożego/ iáko iest w práwie opiľány/ ma mieć
- 2: w łobie trzy rzeczy. Naprzod áby złoczyńcow nie
- 3: karał áni dręczył z nienawilći/ ále tylko z miłostí
- 4: łpráwiedliwoľci. Wtore áby to czynił ná po=

- 5: sługę bliźniego swego przeciw ktoremu on zło=
6: czyncą wyłtąpił. Trzećie aby tho czynił dla
7: Bogá/ to iest aby przes onę pomstę/ gniew Bo=
8: ży był vbłagan/ aby też zá onym karánim/ wy=
9: fthępní wíętszego fye karánia wystrzegáli. **Spe=**
10: **culo Saxon: lib: iij, articcu. 56.**
11: O Kácie.
12: KAth/ Perfoná nád zło=
13: czyncą spráwiedliwoć fkuth=
14: kiem okazująca/ áczkolwiek i=
15: mię práwie v wżytkich ludzi
16: ná łobie nienawifne niefye/ dla
17: tego iż vrząd iego zda fye być lekki/ sprófný/ okru=
18: tny/ á krwáwy. A wżákże vczynkiem swoim/
19: ná sumnieniu nic nie grzelzy/ áni przed Swiá=
20: tem áni przed Bogiem/ ktory iest początkiem w=
21: fzytkiey Spráwiedliwoćci. Abowiem co czyni/
22: wżytko zá fkazánim spráwiedliwoćci/ nie zá żą=

dzámi fwy=

strona: h

Część pierwsza.

Lift xxix.

- 1: dzámi fwymi czyni/ y owfzem wedle Pawła S.
2: iest sługą Bożym/ Sługą spráwiedliwoćci/ y v=
3: rząd iego iest bárzo potrzebny. Abowiem nic by
4: po práwie pifánym ná złodzieie/ nic ná cudzoło=
5: żniki/ nic ná zboyce/ nic ná mężoboyce/ nic ná in=
6: ne złoczyńce/ by niebyło tego ktoryby nád nimi
7: to práwo fkutkiem wypełniał. **Frufta enim le=**
8: **ges feruntur, fi defint qui adminiftrant et exe=**
9: **quantur.** Przeto s ftrony tey potrzeby Káth

- 10: ieft y ma być w obronie Krolewskiej/ y innych
11: przełożonych/ áby mu dla thákiey (iáko mowią)
12: Íprośności vrzędu iego żaden gwałtu nieczynił.
13: Piłze **lodocus Damuderijs** w kfyążkach **in praxi rerum criminalium**. Vrząd iego ná tym
14: ieft/ áby Exekucyą czynił nád złoczyńcą wedle
15: przewinienia rozmáithym karánim/ y rozną
16: śmiercią. Kthore karánia Przełożeni wynáy=
17: duią y fkázuią ná złoczyńce wedle práwá: Aby
18: fy złość niemnożyłá ná fwiećie/ áby fy drudzy
19: kárnością ich ná to pátrząc/ bali/ wedle Piłmá
20: Świętego: **Peccantes coram omnibus argue, vt**
21: **caeteri timorem habeant**. Ale iż Kátowie/
22: Opráwcy/ Ceklarze w wielkiej nienawifci y
23: zelżywości v ludzi bywáią/ tho nieprzychodzi y
24: przychodzić niema s ftrony ich vrzędu/ ále s tąd
25: iż vrzędu fwego źle vzywáią/ nie z miłością bliż=

h

niego/ nie=

strona: hv

O Perfonách Sądowych

- 1: nego/ nie z żalem/ nie zlutowánim/ zá cymby
2: mogli mieć przyiaźń ludzką/ iże fy z złoczyńcami
3: nieináczye iedno iáko z innymi beftyami obcho=
4: dżá: bijąc/ pofzyykuiąc/ tágáiąc nielutościwie/
5: morduiąc niezwyčajnie/ odźieráiąc/ iefzcze tho
6: łobie poczytáiąc zá chwałę/ gdy tyránftwo nád
7: człowiekiem/ ktory też ieft ftworzeniem Bożym/
8: okázuią/ iżby tylko chući á żáddy fwey nie rozu=
9: mowi álbo Spráwiedliwości dofyć vczynili. Z
10: ftrony thedy vrzędu fwego Káth gdyż przed

- 11: Swiátem áni przed Bogiem nic niegrzeŝy/ zel=
12: żywołci niema żadney/ y s Kołćiołá Krzełćiań=
13: łkiego dla thego niema być wyrzucon/ Ale ku
14: Swiátołćiam y ynnym obrzędóm Kołćielnym
15: ma być przypuŝczon.
16: O Zydziech.
17: Zydom ktore rzeczy łą s Práwá
18: zábronione.
19: ZYdom ty rzeczy łą s prá
20: wá zábronione. Naprzod iż za=
21: den Krzełćianin niema s nimi
22: iełć áni pić. 2. Zadnego vrzędu

niemáią

strona: h2

Częłć pierwłza.

Liłt xxx.

- 1: niemáią mieć/ ná kthorymby nád Krzełćiańy
2: mieli być przełoženi. 3. Lekárłtwá niemáią być
3: od nich bráne. 4. W wielki Piątek niemáią z do=
4: mow wychodzić/ ani okien mieć otwártych. 5.
5: Krzełćianiná nie máią mieć zá łługę. 6. Szkoł
6: y Boźnic nowych niezákłádác. 7. Niemáią teź
7: z żadną bronią chodzić: á to ná ich poháńbienie/
8: iże oni s swoią máiętnołćią/ łą pod mocą Krze=
9: łćiańow. **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 2.**
10: NApifano thámże o Duchownych iáko łye
11: máią zachowác/ chćáli być miani v ludzi
12: w powinowátey vtćiwolci/ iże teź z bronią nie=
13: máią chodzić/ łzat kołztownych/ ołtrog pozło=
14: cíłtych nieniołć/ do kárczmy niechodzić/ s cu=
15: dzymi żonámi niemiełzkác/ gry niepátrząc/ około

- 16: łowow fye niebáwić/ iáłtrząbow/ ogárow nie
17: chowác/ y innych rzeczy nie przyłtoynych fye
18: wiárowác: kthore ia tu opułzczam/ áby kto nie=
19: mniemał/ żebym Duchowne álbo vczyć álbo z
20: niewiernymi żydy łączyc miał/ co mnie nieprzy=
21: łtoi/ iedno mieć ie we wízelákicy powinowátey
22: vtćiwofći/ iáko nápiáno: **Qui bene praesunt, du=**
23: **plici honore sunt digni.** A ná drugim mieyfcu:
24: **Quam speciosi pedes euangelizantium pacem.** A
25: zwłászczá gdy tu tylko tá ielth intencya moiá/

h ij

ábym

strona: h2v

O Perfonách Sądowych

- 1: ábym krotko wypifał o Perfonách Mieyfskiemu
2: Sądowi przynależących/ począwfy od nawyż
3: łzey aż do nanifłzey. Aczkolwiek theż Zydo=
4: wie nie fá pod Mieyfską władzą/ wízákze iż w
5: Práwie Mieyfskim o nich łpołem też y o Ducho=
6: wnych nápiáno/ chćiałem y to ná krotce tu przy
7: pomnieć.
8: Społob pokonánia Zydá w Swiá=
9: dectwie.
10: ZYd gdyby miał pokonác Swiádectwem
11: Krzełćiániná/ tho ma vczynić ze dwiemá
12: Krzełćiány/ y z iednym żydem. A Krzełćiánin ży=
13: dá z iednym Krzełćiáninem y z iednym żydem.
14: **Specu: Saxon: lib: et articu: eodem.**
15: Przyfyęgá Zydowłka.
16: ROtá przyfyęgi Zydowłkiey wedle niekto=
17: rych náuki/ tá ieft:

- 18: Iáko mi then winę dáię/ iżebym ie=
19: mu wtym. N. krzywdę vdziałał: tego nieieftem
20: winien. Ták mi Pánie Boże pomagay/ kthory
21: Itworzył Niebo/ ziemię/ zioła/ y inne rzeczy ná
22: Niebie/ ná powietrzu/ w Morzu/ ná ziemi/ y
23: moy żydowski zakon vltáwił.

Niekto=

strona: h3

Część pierwsza.

Lift xxxj.

- 1: Niektorzy mienią iże żydowie máią przy=
2: fyęę czynić ná kfyęgach Moyzełzowych/
3: przed ich Bożnicą/ ftoiąc bofymi nogámi/ trzy=
4: máiąc łańcuch álbo wrzećiądz/ kthorym drzwi v
5: Bożnice záwieráią/ tą Rotą.
6: Ták iáko mi winę dáię iżebym miał
7: być winien vczynku thego/ álbo był dłužen/ te=
8: go nie ieftem winien/ thák mi Boże pomagay/
9: kthory niebo y ziemię/ y wżytkie inne rzeczy Itwo=
10: rzył. A ieśli niespráwiedliwie przyfyęgam/ áby
11: mię Pan Bog zátłacił/ kthory w Korabiu ósmio=
12: ro ludzi czáfu Potopu záchował. A iełlim ieft
13: fáłszywy w tey przyfyędze moiey/ áby mię Pan
14: Bog zágubił kthory Sodomę y Gomorrę Piekiel
15: nym ogniem fpalił/ áby mię Pan Bog pohán=
16: bił kthory z Moyzełzem ze krzá ognińtego mowil.
17: A iełlim wtym ieft niespráwiedliwy/ áby mię
18: Pan Bog zátłacił/ kthory Moyzełzowi zakon
19: dał/ y pálcámi włáfnymi ná tablicach kámien=
20: nych nápiął/ áby mię Pan Bog zágubił/ kthory
21: Pháraóná w czerwonym Morzu Itárł/ y żydy

- 22: do Ziemie obfitującej miodem y mlekiem prze=
23: wiodł. A jeśli niesprawiedliwie przyfyęę mo=
24: wię/ aby mię Pan Bog stłumił/ który czterdzie=
25: ści lat ná pułzczy żydy karmił/ Aby mię ná oftá=

h iij

tek do

strona: h3v

O Perfonách Sądowych

- 1: tek do Piekła s ciąłem y z dużą/ poślął ná wiecz=
2: ne potępienie. **Iure Munic: artic: 139.** Wszakże
3: tu w tey rocie opifány przyfyęę/ każdą iednę
4: cząstkę albo dwie może brąć/ y rozumieć zá całą
5: przyfyęę: Z wymienieniem rzeczy o którą ma być
6: przyfyęę. **Glof. ibidem.**
7: O Záltawnych y o przedánych rze=
8: czach krádzionych Zydowi.
9: ZYd gdzieby Kielichy/ Kfyęę/ albo iákíe v=
10: biory Kofćielne kupił/ albo iemu były záltá=
11: wione/ á niemogłby Iftcá mieć/ tedy ma być o=
12: łádzon iáko złódzíey: wśákże żydowie rzeczy
13: krádzíone/ ále nie Kofćielne/ mogą kupowác y
14: piędzy fwyh zá nie dányh nie tráć/ á tho
15: dla thego aby rzeczy krádzíone mogły być łat=
16: wíey náležíone. **Spec: Sax: lib: iij. artic: 7.** Ná=
17: pífano támze iż rzeczy Kofćielne s pewnych przy
18: czyn mogą być przedáne/ ále nie żydom: tho iest
19: gdzieby potrzebá vkázowálá ná wykupienie y
20: wyzwolenie niewolnikow/ záchowáníe á pod=
21: pomożenie ludzi vbogich.
22: A Ielliby żyd inne rzeczy nie Kofćielne kupił
23: albo mu były záltáwíone niefkryćie/ choć=

by były krá=

strona: h4

Część pierwsza.

List xxxij.

- 1: by były krádzione/ Summy swoiey nie tráci/
- 2: gdy tego samotrzech dowiedzie przyfyęgą iż tho
- 3: kupił albo iż mu zástawiono w tej summie/ o
- 4: ktorey powiada. A gdzieby Swiádkow co by
- 5: ínim przyfyęgli niemogł mieć/ summę tráci. **Spe=**
- 6: **cu: Saxon: lib: et articu: eodem.**
- 7: Miedzy Zydem á Krzełciáninem żadne
- 8: Małżeństwo być niemoże: A iesliby fye
- 9: złączyli w Małżeństwo/ nie inácey máią być fą=
- 10: dzeni/ iedno iáko w cudzołóstwie miełzkáiący.
- 11: ZYd Krzełciániná ná swoię Sektę náwráć
- 12: niema/ á gdzieby náwráć/ ma być mie=
- 13: czem karan.
- 14: ZYdá y odłzczepieńcá wiary Krzełciánńkiey
- 15: káždy w káżdey íprawie bliźszy iesłh poko=
- 16: nác Swiádectwem.
- 17: ZYd/ Pogánin/ Heretyk/ Krzełciániná o cu=
- 18: dzą krzywdę niemoże winowác/ ále o swo=
- 19: ię ktorą sam ćierpi/ íkárzyć może.

strona: h4v

OZebrákách.

- 1: Iesliby żyd swoie rzeczy włafne s Fanty
- 2: czyiemí łobie zástawionymi/ przes ogień
- 3: albo przes gwałt iáki vtrácił/ albo by mu ie vkrá
- 4: dziono/ á Krzełciánin by go o swoie rzeczy za=
- 5: stáwne gábał/ chcąc ie wykupić. Tedy żyd s ítro
- 6: ny fantow/ przyfyęgą bywa wolen.

- 7: Státut Koronny.
- 8: Státut o Zebrakách.
- 9: IZ około Zebrakow w Miáfteczkách ná (*marg*) Ioan: Albert: Petric: 1496. (–)
- 10: dobrym rządzie bárzo fchodzi/ á wiele fy
- 11: pod thym żebráczym płázczem złodzieyftwá y
- 12: innego łotroftwá zákrywa: przypisálem ná o=
- 13: Itátek tey częłci ten Státut o żebrakách/ kthory
- 14: ieft: Aby żebracy w Miefćiech/ w miáfteczkach/
- 15: y we wśiach/ pod pewną liczbą/ á pod znákem
- 16: Plebanim/ álbo Rádzieckim chodzili. A kthorzy
- 17: by byli krom znáku/ ci máią być Stárołcie wy=
- 18: dáni/ á obroceni ná robotę Zamkowá: Włzákze
- 19: ktorzyby robić niemogli/ tym Przełożeni miey=
- 20: łcá onego mogą dác Swiádeczne lífty/ zá
- 21: ktorými by mogli bełpieczniey bes
- 22: znákw indzie Yáłmuż=
- 23: ny prośić.

Porządku

strona: i

Częłć wtora.

Líft xxxiiij

- 1: Porządku
- 2: Sądow Mieyłkich
- 3: Częłć wtora.
- 4: O Roznołci Sądow
- 5: Mieyłkich/ á naprzod
- 6: O Burgrábfkiem
- 7: wielkim Sądzie.
- 8: W Mieyłkim Práwie łą
- 9: rozne Sądy/ iełth inny Sąd
- 10: wielki Burgrábfki/ inny wy=

11: łożony/ inny potoczny álbo po=

12: trzebny.

i

Burgráb=

strona: iv

1: BVrgrábki wielki Sąd/ trzy kroć do roku

2: bywa. Pierwłzy w dzień Świętey Agá=

3: ty. Drugi/ trzeciego dnia po S. Ianie Krzći=

4: ćielu. Trzeci/ w Oktawę S. Marćiná. A iefli=

5: by kthory s tych to Sądow przypadł ná dzień

6: święty/ tedy on Sąd iuż ginie. **Iure Mun: art: 45.**

7: Tákowe Sądy nawyřfłzy Sędźia w Máyde=

8: burgu řpráwuie: Ale w Krákowie y we Lwo=

9: wie ná mieyřtcu Burgrábie wedle řtárego zwy=

10: czáiu/ Burmiřtrz řyada/ álbo ieden z Rády/ kto=

11: rym Burmiřtrz záládźi mieyřce řwe/ A ná miey

12: řtcu Szołtyřá Woyt/ bes ktorego Burgrábiá řa=

13: dnego Sądu mieć niemoże.

14: Wywołánie wielkiego Sądu.

15: TEn Sąd przed thym niřli bywa/ dwie

16: niedzieli przes Podwoyřkiego iáwnie ma

17: być wywołan.

18: Pozywánie ná wielki Sąd.

19: NA then Sąd Pozew przynamniey przed

20: trzemá dniomá vřprzedźić ma przes řługę

21: Vřřędowego/ z námieniem řádu tego. Ale ná

22: inřze Sądy pozew może być thegoź dnia kiedy

Sąd iefł/

strona: i2

Częłć wtora.

Liřł xxxiiij.

1: Sąd iefłh/ wřzákze przed thym niřli Práwo

- 2: Iyędzie.
- 3: Gáienie wielkiego Sądu.
- 4: TEn Sąd thák bywa Gáiony. Naprzod
- 5: Burgrábiá Ipyta Szoltyfá/ iefli czás
- 6: ieft zágáic Sąd? co gdy Szoltyys odpowie iż
- 7: czás ieft. Spyta pothym iefli pokoy Sądowi
- 8: przykázác ma/ y inne rzeczy ktore s Práwá máią
- 9: być przykazáne? Odpowie Szoltyys iż ma po=
- 10: koy przykázác wedle Práwá. A thák Burgrábiá
- 11: zágái Sąd/ y przykaże pokoy tymi słowy mo=
- 12: wiąc: Gdyż mi s práwá nákazano ieft/ iż czás
- 13: zágáic Sąd wielki Burgrábfki/ y przykázác thy
- 14: rzeczy/ ktore wedle Práwá przykazáne być má=
- 15: ią. Tedy ia przodkiem mocą Páná Bogá wíze=
- 16: chmogącego/ potym mocą Oświeconego Páná
- 17: nášzego Krolá Iego Mił: y Rády iego/ mocą
- 18: Burgrábfką y Szoltyfią/ mocą Pánow Przy=
- 19: Iyężnikow y wízytkiego póspolftwá/ gáię wam
- 20: Sąd wielki/ y przykázuię pokoy Páná Bogá
- 21: wízechmogącego/ pokoy Naiásnieyfszego Páná
- 22: nášzego Krolá Iego Mił. Ten pokoy iefliby kto
- 23: nieutciwym słowem/ álbo ktorą inną krzywdą
- 24: nárulzył/ przeciw drugiemu w Ipráwie iego: Al=
- 25:

i ij

bo iefliby

strona: i2v

O Sądach Mieyfskich

- 1: bo iefliby popędliwymi słowy przeciw wtciwo=
- 2: íci Sądu co rzekł: takowy pieniężną winą ka=
- 3: ran będzie. A iefliby groźną álbo zbroyną reka

- 4: wyftąpił/ tedy iáko Pan Bog y Práwo nákaże.
5: Potym obrociwłzy fye do przyfyęzniká młodźe=
6: go miánuiąc go imieniem włafnym rzeczce: Pá=
7: nie. N. ieflim wedle biegu Práwá zágáił Sąd
8: y pokoy przykazał/ ktory w tym to Sądzie káždy
9: chować ma/ álbo co ieft wedle Práwá? y będzie
10: mu fkazano/ iże Sąd ieft dobrze zágáiony/ y we=
11: dle Práwa pokoy przykazány.
12: Niewiem s kąd wełzło w obyczay w wie=
13: lu Miáfteczkach/ iże Przyfyęznicy/ ták ten Sąd
14: wielki/ iáko y inne Sądy/ fchyliwłzy fye wżyfcy
15: zá Stołem/ półzeptem gáią/ iż żaden tego nie=
16: fłyfzy. A ná niektórych też mieyfcách/ ácz głósem/
17: ále nie wyrozumnem Ięzykiem: Co záprawdę
18: rzecz iefth nie bárzo przyftoyna. Abowiem nie=
19: rozumnym ięzykiem do Ludu mowić/ nic inne=
20: go nie iefth/ iedno prozno fłowá ná wiátr pułz=
21: czác/ á práwie fye błaznem vkázowć. Dla tego
22: y S. Páweł powiáda: Ieflibym ia niewiádo=
23: mymi Ięzyki mowił/ á profłtacy by przyfzli/ izali (*marg*) **i Cor: xiiij.** (–)
24: nie rzeką iż ten fzáleie? **Et fi incertam vocem tu=**
25: **ba dederit, quis apparabitur ad bellum?** Przes to
26: też wiele kroć Sądowi ná powinowátey vtći=

wółci fcho=

strona: i3

Część wtora.

Lift xxxv.

- 1: wółci fchodźi/ gdy drugi niefłyfząc álbo też nie=
2: rozumiejąc thego gáienia/ łatwie wyftąpi fło=
3: wem y vczynkiem. Acz káždemu Sądowi/ y ká=
4: żdey zwirchnołci/ krom gáienia/ vtćiwóć przy=

- 5: łtoi czynić/ wżákże thy łrzodki ku poważności y
6: vtćiwolći Sądowey dźiwnie káżdego pobudzá
7: ią. Przeto by przyłtáło/ niepołzeptem ále głósem
8: y wyrozumnym wżem Ięzykiem tho łpráwo=
9: wác iáko v Niemcow po Niemiecku/ ták v Po=
10: lakow po Polłku dla połpolithego człówieká/ á
11: niewłtydźić łye łwego Ięzyká/ y owłzem ij ozdá=
12: biác im nawięcey być może.
13: Obwiełzczenie Połpolłtwu Są=
14: du wielkiego.
15: GDy iuz ták Sąd Burgrábłki będzie zá=
16: gáiony/ potym łługá Vrzędowey z rołka=
17: zánia Burgrábie/ Szółtyłá/ y Przyłfyęźnikow/
18: wedle zwyczáiu miáłtá Kráková/ opowie głó=
19: łem włzytkiemu połpolłtwu/ iże ná tym Sądzie
20: łpráwy ktore łye ná wyłżonych y potrzebnych
21: łądziech poczęły/ á ná dźilfyeyłzy dzień przypádlý/
22: mieyłcá niemáią/ y łądzone niebędą: łpráwy też
23: po vmárłey ręce/ łpráwy o mnieyłzą łummę/ niż
24: czterdźielći grołzy/ łpráwy o nieutćiwolći álbo

i iij

zhánłbienia/

strona: i3v

O Sądach Mieyłkich

- 1: zhánłbienia/ łpráwy żadnego s Przyłfyęźnikow
2: ná ten czás ná Sądzie łyedzácych. A pothym
3: káżdy w łpráwách łwoich záchowawłzy zwy=
4: czáyną vtćiwolć Sądu tego połłępowác mo=
5: że. **Iure Municip: articu: 16.**
6: Iełł zwyczaj dobry y ma być pilnie przy=
7: łtrzegány/ iż przed tym Sędem/ niż kto pocznie

- 8: fwoię rzecz fprawować/ przodkiem bierze do=
9: zwolenie od Burgrábie y od fzołtyfá áby mógł
10: to mowić/ co by fprawnie mowić miał: y ná in=
11: nych Sądziech przodkiem mowi/ Pánie Woy=
12: cie fprzyaiy mowić. Albo iáko indzie iefth oby=
13: czay/ Panie Woycie dopuľć fprawy. rc. Thákże
14: ná tym Sądzie y ná káżdym innym/ nie godźi
15: fye żadnemu fprawę máiącemu/ gdy iá zácnie s
16: ftroną/ od Sądu odchodźić/ krom dozwolenia
17: Sędźiego. A gdy otrzyma dozwolenie ku od=
18: fąpieniu/ potym przyfąpiwłzy/ niż fwoię rzecz
19: fprawować pocnie/ dźiękuie Sędźiemu zá ono
20: dozwolenie. Mowię iefth tho obyczay dobry/ y
21: pilnie ma być przyftrzegny: Abowiem zá thą
22: Przemową wyfłzey námiensioną/ y zá tym po=
23: rządkiem bywa záchowaná vtćiwofć Sądu/
24: iż ieden drugiemu nie przerywa fprawy/ káždy
25: bywa fátecznie wyfłuchan/ wołanie niepotrze=
26: bne bywa hámováne/ gdy żadnemu niegodźi

fye mowić/

strona: i4

Część wtora.

Lift xxxvj.

- 1: fye mowić/ krom dozwolenia Sędźiego/ káždy
2: fobie poważnie/ vtćiwie/ á fátecznie poczyna/
3: nie ináczey iáko przed Sądem Bożym: Abo=
4: wiem káždy Sędźia ná mieyfťcu Bożym fyedźi/
5: á dla tego ma być názywan Pánem. **Iure Mun:**
6: **artic: 8. Specu: Saxon: lib: iij, articu: 52.** A iefliby
7: też kogo winą fkarano zá iáką niefprawnoćią/
8: tedy fye mu to sfćanie wedle iego fámeo ofa=

- 9: dzenia/ gdyż łobie tego tylko żądał łprzyiać mo=
10: wić coby łprawnego było. A thák tey Ceremo=
11: niey Sądu Mieyłkiego żaden niema być prze=
12: ćiwny. Abowiem ná ktorych Sądziech tego nie
13: wzywia/ to iest gdzie wżytkim wolno rázem
14: mowić/ káždy baczyć może iáka tám vtćiwółć/
15: iáka poważność: wżytkim to iest iáwno/ iż czá=
16: fem przed wielkimi á niepotrzebnymi tumulty/
17: Sędzia niewie kogo pierwey łluchác ma/ gdy
18: wżyfcy rázem wołaią/ ieden zdawam **in contu**=
19: **macia**, drugi **in lucro, in euafione**, zdawam/ nie=
20: zdawam/ pufzczam/ niedopufzczam: Pánie Sę=
21: džia godzi łye/ niegodzi łye. Y drugiego by thák
22: mogli zmyć bes ługu/ gdy przed tymi tumulty
23: nie będzie łlyfzał kiedy go przywoływaią. Kto=
24: re tumulty áby w Mieyłkich Sądziech nieby=
25: ły/ przeto ty porządki záchowywaią/ Sąd przod
26: kiem gáią mocą Bożą/ mocą Krolá Iego Mił.

y przez De=

strona: i4v

O Sądoch Mieyłkich

- 1: y przez Dekret pokoy y wżeláką vtćiwółć przy=
2: kázuią/ y winámi ná to włożonymi karzą kázde=
3: go/ ktoby łye nieutćiwie á nieporządnie ták iáko
4: łye godzi łpráwował: kczemu iest ofobliwie **In**=
5: **ftigator officij**.
6: Poważność wielkiego Sądu.
7: POWażność tego Sądu táká iesth/ iże ná
8: nim łtronie powážney/ żadna odwłoká/
9: żadnym obyczáiem niebywa daná: Ale okrom

- 10: wżelkiey rzeczy wymyfloney/ ná żálobie łtrony
11: łkarżącey/ obwiniony zárázem poki Sąd trwa/
12: odpowiadác/ to ieft znác álbo przecé powinien/ o
13: co będzie obwinion: Iełliby znał/ tedy zapłátá
14: do zachodu Słońcá ma być łkazána: A iełliby
15: przáł/ przyfyęgá ná trzeci dzień bywa przyładzo=
16: ná/ álbo ná bliłki Szolłłsi Sąd/ iáko kędy ieft
17: obyczay.
18: Spráwy wielkiego Sądu.
19: WSzytki krzywdy álbo wyłłepki/ ktorych
20: by fye kto dopułcił czternałcie dni przed
21: tym/ niż táki Sąd przypádnie/ ołobliwie záłtę=
22: powánia ná drogách/ náiechánia ná dom/ gwał
23: ty Pániełłkie/ Burgrábiá ładzi: Włzákze tho

rozumieć

strona: k

Częłć wtora.

Liłł xxxvij.

- 1: rozumieć mamy/ wedle zwyczáiu rozmáithych
2: Miałł. Abowiem w Krákwie y we Lwowie
3: gwałty Woyt s Przyfyęzniki zwyłł ładzić. Ná
4: tym też Sądzie bywáią zapilfy/ przedawánia/ y
5: wzdawánia Imienia łtoiącego/ zeznánie dłu=
6: gow/ vgody/ y inne Contrákty. Náđ to ná tym
7: Sądzie wielkim w máłych Miálłeczkách y ná
8: Włłiach bywa báđanie (co zowá Rugiem) o
9: záchowánii obyczáiw y wyłłepkow káđdego
10: Mielczániná/ álbo też Wieyłłkiego Ludu/ gđzie
11: wyłłepni iáwnie bywáią karáni/ iełliby kto iá=
12: wnie przeciw Bożemu Przykazánii/ álbo vłłá=
13: wom Kołłciólá krzełłciáńłłkiego wyłłapił. A gdy

- 14: by występny okazał fye nieukaráním/ bywa s
15: półpolftwá wyłączone iáko párfzywa owcá: A=
16: by pothym fwym złym życím inżych w Mie=
17: łcie álbo we wsi przemiefzkwiájących nie zgor=
18: fzył. A ieiliby fye łacwi ku karánium okázował/
19: vpokorziąc fye y vniżájąc/ tedy łáfkáwřym ka=
20: ráním tho ieft ná piéniedzoch álbo fyedzenim
21: ma być karan.
22: Przy thym Sądzie/ oprócz thego Rugu/
23: łnadźby teź niewádziło y dobrze przyftáło/ áby
24: przy obliczności wřzytkiego półpolftwá/ Przy=
25: wileie Mieyřkie co potrzebnieyřze/ o kthorych
26: przynależy wřzythkiemu półpolftwu wiedziéc/

k

przes Pi=

strona: kv

O Sądoch Mieyřkich

- 1: przes Piřárzá/ wyrozumnym wřzem ięzykiem/ by
2: ły czytáne/ żeby mieřczanie wiedząc ie/ tym pil=
3: niey ich przyřtrzegáli/ y wedle nich fye záchowy=
4: wáli. Abowiem przytrafia fye wedle przygod y
5: gwałtow w Mieřciech/ ktoreby wedle Przywi=
6: leiow mogły być łufznie hámováne/ y inne po=
7: rządky mogły by pilniey wedle przywileiow być
8: przyřtrzegne. Ale gdy ie tylko Przełożeni przy
9: łobie máią/ á inřzym ich nie oznáymuią/ przetoź
10: y półpolithy człowiek nie záchowuie fye wedle
11: nich: A s tąd że teź więc bywa/ iż **Ab ingratiss**
12: **tolluntur beneficia**. Bo to ieft nieiákie okazanie
13: niewdzięczności/ y iákoby wzgárdzenie/ gdy kto
14: Przywileiu álbo iákiego dobrodźieyřtwá nádá=

- 15: nego łobie od Páná fwego/ nieużywa.
16: Czas czekánia káždego Sądu.
17: WSzyłcy Ludźie iednego Práwá/ iáko
18: mowią pod iednym Dzwonem/ nie dá=
19: ley máią Sądu czekác/ iedno od włchodu łłóń=
20: cá áż do Południá: przyczyná tego iest/ iż káždy
21: Sąd trzeźwo ma być łprawowan. **Specu: Sa=**
22: **xon: lib: iij, articu: 61.**
23: Zdánie wielkiego Sądu.

Gdy iuż

strona: k2

Częłć wtora.

Liłt xxxviiij.

- 1: GDy iuż Burgrábiá ma włtác z mieyłtcá
2: Sądu fwego/ zda w moc Sądy włzyt=
3: ki Woytowi y Przyfyężnikom/ przes Imię Bo=
4: gá Oycá/ y Syná/ y Duchá Świętego. Po=
5: tym Szoltyśi Sąd bywa po Burgrábkim we
6: dwu Niedźiel. **Iure Municip: articu: 45.**
7: O Szoltyśim łądzie.
8: Szoltyś álbo Woyt/ też
9: trzy Sądy do roku miewa/ s
10: kthorych Pierwłzy wedle zwy=
11: czáiu Miáłtá Kráková/ bywa
12: w Piątek po Trzech Kroloch.
13: Drugi w Piątek po Przewodney Niedźieli.
14: Trzeći w Piątek názáiutrz po Bożym Cyele. A
15: po tákowych Sądźiech wielkich fwoich/ Woyt
16: s Przyfyężniki łprawuie Sądy łwoie przez dwie
17: Niedźieli. A ielliby Sąd iego ná kthory Dźień
18: święty przypadł/ tedy ná záiutrz álbo ná trzeći

19: dzień może być przełożon. **Iure Municip: arti=**

20: **cu: 47.** A ty Sądy połpolicie zową wyłożony=

21: mi/ o których niżej maż mało szerzey piáno.

k ij

O Winách

strona: k2v

O Sądoch Mieyfkich

1: O Winách Burgrábkiego y Szol=

2: tyfyego Sądu.

3: Winá Burgrábi/ gdy ktho wyftapi prze=

4: ciw vtciwołci Sądowey łowem/ álbo

5: zá iákie niepołfulzeńftwo/ iefth opifána wedle

6: Práwá. **Iure Municip: art: 46. Et Spec: Sax: lib:**

7: **iiij, articu: 64.** Szefcdziefyat łzelągow/ ktore we=

8: dle dawnego zwyczáiu Lawniczego ładu Krá=

9: kowfkiego/ licząc káždy łzeląg po dwunafcie pie=

10: niędzy/ vczynią grofzy czterdziełci. A Szolty=

11: śia winá zá tákiefz przewinienie/ ośm łzelągow/

12: ktore tymże ráchunkiem/ vczynią pięć grofzy y

13: łzeląg.

14: Winá Burgrábka wedle Práwá/ ma być

15: płáconá w łzełc Niedziel: włzákze prze=

16: winiony/ może iá rychley odpráwić iefli chce/

17: Ale po łzełci Niedzielách/ przedłużyć nie może/

18: wyiáwłzy by to było ná łáfce Sędźiego.

19: W Krákwie tákże Burgrábka winá we=

20: dle moderácyey/ gdy ktho pozwány ná

21: wielki Sąd nieftanie/ álbo fye czego nieutciwe=

22: go v Sądu dopułci/ álbo po wywołaniu Są=

du tego/

strona: k3

Część pierwsza.

Lift xxxix.

- 1: du tego/ przez dwu niedzielny czas/ komu krwá=
2: wą ránę záda/ ták Mężczyźnie iáko Białey gło=
3: wie/ iest zá káźde tákie przewinienie/ po czterdzie
4: fci grofzy. Z ktorych win Burgrabiá pierwszá
5: ná fwą ftronę bierze/ Lawnicy w fpolny dział
6: wtorá/ á Szółtys wżyżki inne ile ich będzie.
7: Ale krom tego czáfu wywołania wielkiego Są=
8: du/ gdy kto kogo ráni/ bądź Mężczyznę/ bądź też
9: Białą głowę: Woyt bierze/ grofzy dwádziefciá
10: y pięć y fzeląg. A zá profte zekrwáwienie/ ktore
11: włomności álbo ołzpecenia nieponosi/ tylko pięć
12: grofzy y fzeląg.
13: Wfzkze około tákich ran w Práwie po=
14: fpolitym fzerzey iest opifano/ á bárzo po= (*marg*) Winá zá rány fzkodliwe y wargielt. (-)
15: trzebnie: Bo iáko fá rozmaíte rány/ iedny fsko=
16: dliwe drugie niefzkodliwe/ á tráfiáią fye theż ro=
17: zmáitego ftanu ludziom/ czáfem zacnieyfzym/
18: czáfem podlefzym: ták też rozmita iesth winá
19: zá nie opifána/ y rozmaíte ftronie nágradzenie/
20: co zowá Wargieltem. Iáko kthoby komu ránę
21: zádał w głowę/ w twarz/ ná oczu/ ná vízu/ ná
22: rękach/ w nogi/ ktorym kolwiek obyczáiem/ bądź
23: ciętá/ bądź fzychem/ bądź pchnieniem/ bądź tłu=
24: czeniem. Zá tákie rány fzkodliwe/ ktore flepotę ál=
25: bo chromotę/ álbo iáką inną włomność á ołzpe=

k iij

cenie cíele=

strona: k3v

O Sądoch Mieyfkich

- 1: cenie cíelefne przynofzá/ Sędziemu ma być plá=

- 2: cono łzeć dziefyat łzelągow/ á łtronie obrażoney
- 3: połowicę Wargieltu/ ktory s całego poznafz: A=
- 4: bowiem cały Wargielt wedle wczonych w prá= (*marg*) *Cáły wargielt. (-)*
- 5: wie/ czyni dwadzieściá złotych Ryńfkich w Mo
- 6: nećie/ ktore przychodzą ku wadze dwudzieftu
- 7: złotych Polfkich n Monethę. Ale zá profte ze= (*marg*) *Winá zá rány niełzkodliwe j wargielt (-)*
- 8: krwáwienie/ ktore żadney włomnoći nie niefyę/
- 9: zá śine rány/ zá guz/ gdy mieyfłce od vderzenia
- 10: łpuchnie/ Nád to **dgyby [!]** kto komu łeż/ álbo inne
- 11: nieutćiwe łłowo zádał/ álbo włofy z głowy ál=
- 12: bo z brody wyrwał: Tu łtronie obrażoney płáci (*marg*) *Winá o nieutćiwość. (-)*
- 13: łzelągow trzydzieći/ ktore wedle ráchunku ná=
- 14: mienionego czynią grofzy dwadziećiá/ A Sę=
- 15: dzieimu ósm łzelągow/ ktore czynią grofzy pięć
- 16: y łzeląg. **Specu. Saxon. lib: ij, articu: 16.** Tákie
- 17: odpráwienia wargieltow/ rozumieią łye s łtro=
- 18: ny Mężczyzny/ Abowiem Białych głow War=
- 19: gielt/ włzędy wedle práwá ieft połowicą mniefy
- 20: łzy niż Mężczyzny. A gdyby ktho kogo obraził (*marg*) *Winá zá obrażenie ze złoći. (-)*
- 21: nie s przygody/ ále s चुći á ze złoći/ ten nietylko
- 22: Wargielt námieniony łtronie powinien oprá=
- 23: wić/ ále też y lekarłtwá Bárwierzowi záplácić.
- 24: Nád to obrażonemu zámięłzkánie y łzkody/ kto=
- 25: reby mu s tąđ vrołly nágrodzić winien/ wedle
- 26: rozeznánia á łzácunku Sędzięgo. Co y Prá=

wem Bo=

strona: k4

Część wtora.

Liłt XL.

- 1: wem Bożym ieft opátrzone: Iáko gdyby kto iá= (*marg*) **Exo: xxi. (-)**

- 2: kiemu Rzemieślnikowi dobremu/ álbo Pińárzo=
3: wi/ álbo Málárczowi/ rękę vćiał/ którą on łobie
4: żywność zárabiał/ powinien iest ránnemu poki
5: będzie żyw/ ná káždy rok tyle płáćić/ ile on robo=
6: tą fwoią y dowćipem ná káždy rok mógł nábyć.
7: Wńzákże Ránny pierwey ma przyfyądz iáko ták
8: wiele mógł zárabiáć. Co wńzythko zależy ná ro=
9: łtropnołci Sędzięgo/ ktory łye ma w tákowych
10: rzeczach dokłádáć Práwá pińánego/ gdzieby co
11: w połpolitey vchwale álbo w modercyey miá=
12: nowicie opifano nie było: Iáko o rozmáithym
13: Wargielćie wedle Ludzi roznego łtanu/ nápińa=
14: no **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 45. lib: ij, arti: 16.**
15: y ná innych mieyftcch. Bo Sędzia powinien
16: to wiedzieć á pilnie tego przeltrzegáć/ áby żadne=
17: go áni wiewtńzą áni mnieyńzą winą niekarał/ ie=
18: dno iáko w Práwie nápińano. Częgo ia thu te=
19: raz niewypifuię wńzythkiego/ folguiąc częłćią
20: krothkiemu pińániu/ częłćią trudnołćią vrzędu
21: moiego. Iełliby łye teź przydáło/ iżby ktho
22: miał wiele Ran zádánych/ tylko zá iednę Ráne
23: nawiewtńzą/ połowicá Wargieltu obráżonemu
24: idzie/ á Sędziemu grołzy czterdziełci. Abowiem
25: gdyby cztery álbo pięć ran miał opłcáć/ káżdą
26: ráne połowicá Wargieltu/ przenołło by tho

cały War=

strona: k4v

O Sądach Mieyńkich

- 1: cały Wargielt/ tho iest zapłátę człowiek zá=
2: bitego.

- 3: Ty pieniądze karania/ y nagrodzenia ftro=
4: nie obrażoney/ dla tego fą wynáleżione dowci=
5: pem Ludzkim/ aby pokoy połpolity był zácho=
6: wan/ aby ieden drugiego nieobrażał: Ale ten do=
7: wćip ieft nád Práwo Boże/ ktore każe aby káždy
8: trácił ząb zá ząb/ oko zá oko/ rękę zá rękę/ gárdło
9: zá gárdło. By tu Práwo Boże záchowano/ od=
10: rzuciwfyz ludzkie vftawy ná ftronę/ byłby wiet=
11: fzy pokoy/ niebyłyby ták wielkie bitwy/ roftyрки/
12: mordowánia/ niezgody/ iákie widzimy. A zá tą
13: przyczyną wiele kroć/ iż gdy komu łacwie o pie=
14: niądze/ waży fye drugiego zá ledá krzywdą v=
15: bić/ zabić/ krew przelać/ y w innym łotroftwie
16: fwey woley dofyc vczynić.
17: O Wyłożonym
18: Sądzie.
19: WYłożony Sąd to ieft/ kthory bywa
20: czáfow wedle práwá zámierzonych
21: á idzie fwoim poſthępkim ząwždy
22: přes dwie niedzieli/ poczawfzy od

fwoich czáfow

strona: I

Część wtora.

Liſt XIj.

- 1: fwoich czáfow s Práwá álbo też z zwycziu kto=
2: rego Miáltá włożonych. Iáko wedle zwyczáiu (*marg*) Czás wyłożonych Sądow wedle Zwyczáiu Miálfhá Kráková. (-)
3: Miáltá Kráková/ pierwfyz wyłożony Sąd/
4: w pierwfyz Piáthek po trzech Kroloch/ tákże i=
5: dzie ząwždy přes dwie Niedzieli/ aż do Niedzie=
6: le Stárego Mięfopuſtu/ ile dwu Niedziel sfta=
<http://rcin.org.pl>

7: wa. Potym wpierwŷzy Piątek po Przewodney
8: Niedzieli/ aż do Niedziele ktorą zową Krzyżo=
9: wą. Potym názaiutrz po Bożym Ciele aż do
10: Niedziele Adwentowey. Ná niekthorych miey=
11: łtcách do S. Málgorzety. A potym w Piątek
12: po S. Bártłomieiu aż do Adwentu. A iefli s
13: tych to Sądow wyłożonych ktory przypádnie
14: ná dzień święty/ thedy bywa przełożon ná inny
15: dzień. Iefli też ktorego wyłożonego Sądu zay=
16: mie álbo zaydzie dwu niedzielny czás/ ktory by=
17: wa przed káżdym wielkim Sądem od wywo=
18: łania/ iáko ieft wyłzłzey opifano: tám iuż wyło=
19: żony Sąd dla wielkiego Sądu Burgrábskiego
20: ginie/ aż potym w fwoię klobę po drugich dwu
21: niedzielách wpádnie/ od onego czáfu kiedy miał
22: być Sąd wyłożony/ by był wielki nie przełzko=
23: dził/ tho iefth iefli niezágrodzą drogi czáfy wyłz
24: łzey námienione/ iáko niedzielá Stárego Zapu=
25: łtu/ niedzielá Krzyżowa/ niedzielá Adwentowa.
26: Zá długim zwyczajem przyłzło iż then Sąd

1

zową wy=

strona: lv

O Sądach Mieyfkich

1: zową wyłożonym/ iákoby ná pewne á nieomył= (*marg*) Czemu zową wyłożonym. (–)
2: ne czáfy włożonym/ á práwie zámierzonym nie=
3: inaczey iáko w Ziemfkim Polfkim Práwie Są=
4: dy kthore zową Roki/ pewnych czáfow wedle
5: Státutu opifáných bywáią/ áby ná tych Są=
6: dziech káždy łpraw łwoich pilnował/ á żaden łye
7: niewiádomołcią nie wymawiał. A dla łepłzey

- 8: pewności y więtzey wiadomości/ thedy ná taki
- 9: Sąd wyłożony trzy kroć thegoż dnia po ránu
- 10: dzwonią.
- 11: Pozywianie ná wyłożony Sąd.
- 12: NA ten Sąd może pozwać tegoż dnia kto=
- 13: rego ma być obchodzon/ wżákże przed
- 14: tym niż będzie zágáion. Abowiem gdy iuż Sąd
- 15: zágáią/ pozew nic nieważy.
- 16: Gáienie Sądu wyłożonego.
- 17: S#D Wyłożony thymże obyczáiem przes
- 18: Woytá iáko y Burgrábki bywa giony/
- 19: Abowiem gdy iuż Lawnicy ná Sądzie záfyę=
- 20: dą/ thedy Woyt zwykł pytać Stárfzego Przy=
- 21: fyężniká: Gdyż džífya iefth dzień Wyłożonego
- 22: Sądu/ iefli czás ieft zágáić Sąd? co gdy mu
- 23: będzie skazano/ tedy poftąpi dáley tymże obyczá=

iem iáko

strona: 12

Część wtora.

Lift xlij.

- 1: iem iáko wyfzłzey nápiáno przy Burgrábkim
- 2: Sądzie. A iefliby Sąd był nie w then dzień/
- 3: ktory ieft Wyłożonemu Sądowi náznáczony/
- 4: ále s potrzeby/ (kthory Sąd pófpolicie zowá
- 5: potocznym álbo potrzebnym) tedy Sędzia in=
- 6: ny poftępek będzie chował. Abowiem thák ma
- 7: pytać: Gdyż wedle potrzeby ządáią Sądu/ ma=
- 8: li być Sąd zágáion? A ftárfzy Przyfyężnik fka=
- 9: że iże ma być zágáion. Dáley Sędzia záchowa
- 10: fyę w zágáieniu ná thym Sądzie iáko wyfzłzey
- 11: ieft opiáno. **Iure Municip: articu: 16. Specu: Sa=**

- 12: **xon: lib: iij, artic: 61.** A ma Sądy gáić pod ty=
13: mi okolicznościami: Ná mieyftcu befpiecznym/
14: iáwnym/ nie pokátnym/ ktemu obránym/ ráno/
15: gdy Słońce wznidzie/ trzeźwo/ nie w dzień ś=
16: więty. A powinien ieft ná Sądzie fyedzieć do
17: Południá/ dáley nic.
18: Spráwy wyłożonego Sądu:
19: NA Wyłożonych Sądziech/ bywáią fądzo=
20: ne fpráwy wśzelkie ták ty ktore fye fciągá=
21: ią ná Perfone iáko y thy ktore ná rzecz/ ták vtci=
22: we iáko y fromotne/ tho ieft około dziedźictwá/
23: dárow/ fpadkow/ długow/ krzywd/ złoczyń=
24: ftwá/ targi/ vmowy/ obwiázania/ około wśzel=

l ij

kich rzeczy

strona: l2v

O Sądoch Mieyfkich.

- 1: kich rzeczy ruchomych y nieruchomych/ zdawá=
2: nia/ dziedźictwá/ zapify dárow y wśzelkich obo=
3: wiąfkow: A ośobliwie/ Zdawanie imienia fto=
4: iącego.
5: Obyczay zdawania Imienia
6: ftoiącego.
7: PRzy tym Sądzie chowáią zwykłą Cere=
8: monią opifaną **Iure Municip: articu: 20,**
9: iż gdy kto przedawa Imienie ze wśzythkim Prá=
10: wem fwoim/ iako fám trzymał/ á zeznawa to iá=
11: wnie przed Sądem: tedy Sędzia potwierdzą=
12: iąc ono kupno/ bierze czapkę od tego ktory prze= (marg) Czapká. (–)
13: dáie/ á kłdzie ią ná głowę tego/ ktory ono imie=
14: nie kupię: Albo iáko indzie ieft obyczay/ źielo= (marg) Zielona rozgá. (–)

15: ną rozgę kupuiącemu w rękę dáie/ opowiada
16: iąc naprzod głósem on odstępek thymi słowy.
17: Pan. N. zdawa dom/ własność/ álbo dziedzic=
18: two swoie/ ná tym á ná tym mieyftcu leżące/ ze
19: wżytym prawem/ Pánftwem/ dochody/ vżyt=
20: ki/ Pánu. N. w tych że gránicách iáko sam do
21: tego czáfu miał y trzymał/ y iáko nań po śmier=
22: ci tego. N. przypádo/ álbo iáko dostał od thego
23: .N. A tak z vrzędu moiego/ wedle Práwá/ tá=
24: kie kupno vtwierdzam y vmacniam/ y opowia

dam wżyt=

strona: 13

Część wtora.

Lift xliij.

1: dam wżytym iánie to zádnie/ po pierwfze/ po
2: wtore/ po trzećie/ po czwarthe mimo Práwo.
3: Przeto pytam ná Práwie/ ktho tu kolwiek teraz
4: iest v Sądu/ á milczy/ nic fye themu niesprzeći=
5: wia/ ácz potym ná wieczne czáfy milczeć niema?
6: Potym stárfzy Przyfyeżnik tak skaże: Gdyż thu
7: ci/ ktorzy v Sądu są obliczni/ milczą/ á Senten=
8: cyą y Ortel słyszác/ przedanie álbo dar widząc/
9: nic fye niesprzećiwiáią/ dla tego słufznie ná po=
10: tomne czáfy milczeć máią wedle práwá. Potym
11: Sędzia włoży czapkę ná kupuiącego iáko wylz=
12: szey powiedziano/ y thym znákiem ono kupno/
13: dar/ álbo odstępek vtwardzi y vmocni. A gdy
14: fye to iuz stánie/ (áčz thego w Krákovie nie=
15: chowáią/ ále iest w Práwie opifano) potym ku=
16: puiący ono imienie/ będzie žádał áby mu było
17: dano wwiązanie wnie/ co mu będzie przez wy=

- 18: rok nakazano. A tak Sędzia s Przyfyżniki poy=
19: dzie do domu onego/ kędy ma być wwiązanie/
20: y rzecz kupującemu (kthory będzie n ten czas
21: itał przed domem) wziąłwzy go za rękę/ thymi
22: łowy. Potwierdzając ten dar albo zdanie kto=
23: re fye tobie dziś v Sądu słało/ wto imienie ál
24: bo dziedzictwo ciebie wwięzuię/ y w ręce za wła
25: łność thobie podaię wedle fkazania Sądowne=
26: go. Ktore wwiązanie potym będzie w Kfyęgi

l iij

fądowe

strona: l3v

O Sądach Mieyfkich

- 1: Sądowe zápisano. Ty wzdánia iáko y gá=
2: ienie Sądow/ przyftoi áby były włafnym wy=
3: rozumnym wżem ięzykiem fprawowne: Abo=
4: wiem iáko fye kto ma będąc v Sądu onemu w=
5: zdaniu albo odftępkowi przeciwić/ choć by go
6: dolegało/ gdy Sędzia nie rozumnym ięzykiem
7: do Ludzi przyfluchaiących tak mowi: Kto teraz
8: milczy/ áby wiecznie milczał? To pewna iż mil=
9: czeć muśi/ gdy niewie co mowia/ y lamby Sę=
10: dzia milczał/ gdyby do niego nierozumnym Ię=
11: zykiem mowiono.
12: Obroná tego obyczaiu przy zdá=
13: niu Imienia.
14: TA Ceremonia około zdawánia Imienia
15: wzięta ielth s ftarádawnego zwyczaiu/
16: kthory był chowan między Ludem Izraélfkim.
17: Nápisano w Kfyęgach Ruth/ iż gdy ieden dru= (marg) Ruth iij. (-)
18: giemu práwá fwego odstępował/ áby ono od=
<http://rcin.org.pl>

19: ftąpienie álbo zdánie moc wzięło/ tedy ten ktory (*marg*) Obyczay Stárego Zakonu zdawnia Imienia. (-)

20: przedawał imienie/ z zuwał bot/ álbo trzewik z

21: nogi fwoiey/ y dawał go kupuiącemu/ przed dzie

22: fyącmi Mężmi ftárfzymi onego Miálfhá/ pod

23: ktorego Iurisdycyą było Imienie. A to było ś=

24: wiádecstwo wzdánia Imienia w Ludu Izráel=

fkim/ o czym

strona: 14

Część wtora.

Lift xliiij.

1: fkim/ o czym kto chce może fzerzey w Kfyęgach

2: wyfzfzey námienionych czytać. V nas ácz w

3: tym ieft nieiáka odmiáná/ wízákże to fnadz za=

4: dnego nieobrazi/ gdy mu miáfto botá czapkę ná

5: głowę włożą/ álbo rozgę zieloną w rękę podá=

6: dzą. Nápiáno też **Iure Muni: art: 20**, iż tá o=

7: koło zdánia Ceremonia stąd pozfłá/ gdy Enoch

8: Syn Caymow zbudował był Miáfto y poftá=

9: nowił to/ áby żaden nikomu nic niebrał coby w=

10: łáfną pracą nábytego miał. A iefliby kto chciał

11: co przedać/ álbo iákim obyczáiem fwoie imienie

12: od fyebie oddálic/ tego też niemogł vczynić/ áżby (*marg*) Iur: Mun: artic: 8. (-)

13: od Páná fwego znák przyzwolenia przyniofł/ to

14: ieft grofz ná ktorym był wybit obraz Krolewfki/

15: przes co on przedawájący znáczył/ iż to z wolą

16: páná fwego czynił/ y poftufzeńftwo przeciw nie=

17: mu tym vkázował. Przeto ty porządki má=

18: ią być chowáne/ niedbáiąc nic ná ony/ kthorym

19: więc nieiáko wádzą: Abowiem tych tho czáfem

20: obraża/ ktorzy niedoczytáli/ á zá iáką przyczyną

- 21: co poftánowiono pilnie fye nie przypátrzyli.
22: Wiele bym rzeczy mógł okazać/ kthore s Prává
23: Bożego grunt máią: Ale folguiąc krotkiemu pi=
24: fánii opufzczam. Wfzákże iefzcze iedno przywio=
25: dę około Dawności/ co Lácinnicy zową **Prae=**
26: **fcriptio**, też s Prává Bożego. Nápiáno **in lib:**

Leuit: Kto=

strona: 14v

O Sądoch Mieyfkich

Leuit: Ktoby sprzedał dom w Mieście/ może go (*marg*) **Leuiti: xxv.** PRaeſcriptio. (-)

- 1: odkupić poki rok nie przeminie. A iefli w rok nie
2: odkupi/ tedy on kupiec będzie trzymał Imienie/
3: y Potomkowie iego wiecznie.
4: Przyczyny prze ktore Rodzicy mo=
5: gą Dzieci wydziedziczyć z
6: Imienia.
7: PRzyczyny prze ktore Oyćiec Syná z imie=
8: nia wydziedziczyć może/ thy fą. Pier=
9: wfza/ Iefliby Rodzicom fwoim iáki gwałt ál=
10: bo krzywdę vczynił/ álbo ie bił/ álbo w wielką
11: fzkodę iákim ofkárzenim álbo dobr roſprafzánim
12: przyprawił. Druga/ Iefliby ie o gárdło wi=
13: nował z vczynku iákiego ktoryby niebył przeciw
14: Krolowi álbo pofpolitey rzeczy. Trzecia/ Ie=
15: fliby z niecnotliwymi ludźmi/ z Błazny/ s kofty=
16: rámi obcował/ á w thym długo trwał. Cz=
17: warta/ Iefliby fye około Czárnokfyęfkiey náuki
18: álbo Czárov obierał. Piąta/ Iefliby Rodzi=
19: ce otruc chciał. Szofta/ Iefliby z Mácochą
20: fwoią álbo z miłofnicą Oycowfką rzecz miał.

- 21: Syodma/ Ieſliby Oycá w niewoli będące=
22: go rękojemstwem álbo długiem ná fwą Perfo=
23: nę przyiętym/ ile by mógł niewyzwalał wżákże

to tylo o

strona: m

Część wtora.

Liſt xlv.

- 1: to tylo o mężczyźnie ma być rozumiano. Oſma/
2: Ieſliby Rodzicowi fwemu zábraniał Cory álbo
3: Wnęczki wydać zá Mąż wedle możności iego/
4: á Corá ieſliby teź zá wolą Oycowſką niechciałá
5: idź zá Mąż/ ále by fye vdałá ná Fryie/ teź może
6: być wydziedziczoná. Dziewiąta/ Ieſliby o
7: Oycu ná rozumie zefzłym pracey niemiał. Dzie=
8: fyąta/ Ieſliby odſzczepieńcem wiary Krzeſcián=
9: ſkiey był. Iedennaſta/ Ieſliby gwałtem I=
10: mienie zá żywotá Oycowſkiego poſyadł. **Spe=**
11: **cu: Saxon: lib: i, articu. 17.**
12: O Potocznym Są=
13: dzie.
14: POtoczny Sąd/ álbo iá=
15: ko zową Potrzebny/ ieſt then/
16: kthory okrom włożonych pew=
17: nych dni/ ná żądnie czyie o I=
18: mienie ruchome bywa: gdyby
19: iáka potrzebá do tego przyćiskála/ to ieſth/ álbo (*marg*) Potoczne fády o ruchome Imienie.
(-)
20: niemoc/ álbo ſtárość/ álbo rychła Spráwiedli=
21: wość/ álbo co innego takiego. Teź w oſobnym

m

domu nie=

strona: mv

O Sądach Miejskich

- 1: domu niemocnego ku wczynieniu Testamentu.
- 2: A ku takiemu Potocznemu Sądowi/ dofyć ieft
- 3: dwa álbo trzy Przyfyęźnikow z Woytem/ iefli
- 4: ich ná ten czás niemoże być więcey. Przed ktho=
- 5: rym Sądem rzeczy íprawowane máią być tá=
- 6: kowey mocy/ iákoby íye przed gáynym wyłożo=
- 7: nym Sądem działa. Wyiáwfy íprawy około
- 8: Imienia ítoiącego/ kthore tylko przed gaynym
- 9: wyłożonym Sądem máią być íprawowane/ ná
- 10: zwykłym á wftytkim wiadomym/ nie pokąth=
- 11: nym mieyfcu. A wftykże gdy by ná innym od=
- 12: miennym mieyfcu miał być Sąd/ to może być/
- 13: ále ták/ ízeby tho Sędzia pierwey opowiedział
- 14: przez Podwoyfskieg^o iáwnie/ známieniem przy=
- 15: czyny/ dla ktorey by to przemienienie mieyfcá ku
- 16: Sądowi było. **Iure Municip: articu: 10. in fine**
- 17: **glossae. Et Specu: Saxo: lib: iij, art: 61.**
- 18: PRzy Potocznym Sądzie Pozywánie/
- 19: Gáienie Sądu/ y záchowanie wftyelá=
- 20: kiej wtciwołci tákże ma być rozumiano/ iáko y
- 21: przy wyłożonym Sądzie.
- 22: SPrawy tego Sądu íą pólpolicie o rucho=
- 23: me Imienie/ wftykże y o ítoiące Imienie
- 24: mogą być ná tym Sądzie zapify/ przedánia/ obo=

wiązánia/

strona: m2

Częłć wtora.

Lift xlvj.

- 1: wiazánia/ vgody y inne Contrákty/ iáko y przed
- 2: wyłożonym Sądem/ okrom wzdánia/ kthore

- 3: tylko ná wyłożonym Sądzie ma być.
- 4: O Gościnnym łą=
- 5: dzie.
- 6: Gościem kto ma być rozumian.
- 7: GOściem ten iełt/ ktory ták dále=
- 8: ko mieřzkánie ma/ iż iednego
- 9: dnia do Sądu przydź niemoże.
- 10: A ieřliby mu łroná wiáry w=
- 11: tym niedála/ by miał być Go=
- 12: łciem/ tedy tego będzie powinien przyřyęgá do=
- 13: wiełc/ y iáko ták dáleko mieřzkánie ma/ iż iednego
- 14: dnia do Sądu przydź niemogł. **Iur: Mun: art: 46.**
- 15: Ná Gościny Sąd Sędzia zá=
- 16: wždy ma być gotow.
- 17: GDy Mieřczánin ná Gościá/ álbo Gośc
- 18: ná Mieřczániná o dług álbo inne rzeczy
- 19: żáłowác ma: Sędzia káżdego dnia ku Sądo=

m ij

wi powi=

strona: m2v

O Sądoch Mieřfkich.

- 1: dowi powinien być gotow: A ku łwemu Są=
- 2: dowi dořyc ma trzech Przyřyęźnikow/ ieřli ich
- 3: więcey niemoże być. Zapłátá Gościnnym Prá=
- 4: wem ma być łkázowaná do trzeciego dnia.
- 5: Goście przed obcym Sędziem nie=
- 6: winni odpowiadác.
- 7: Gdy obiedwie łronie łą Gościmi/ niepo
- 8: winni przed Sędziem inřzey Iurisdicy=
- 9: ey/ to iełt inřzego Práwá odpowiadác. A to ták
- 10: ma być rozumiano/ ieřli obwiniony ták iełt o=

- 11: Iyádłý w łwem Práwie/ żeby Iye oná oIyádłóć
- 12: ták dáleko wynošíłá/ iáko Iełt dług/ o kthory Iełt
- 13: obzálówan. **Iure Munici: artic: 68.** Włzákże po=
- 14: zwány y do obcego Sędziego powinien Iłanáć
- 15: wedle Reguł Práwnych/ **In Ius vocati erant, Fo=**
- 16: **ro te para:** A Iłanáwłzy/ do łwego Iye Práwá
- 17: wyiáć/ álbo łłuzną przyczynę powiedzIEć/ przecz
- 18: by nie winien odpowIádáć.
- 19: Gołć przed obcym Sędziem winien
- 20: odpowIádáć s pewnych przyczyn.
- 21: POzwány/ w Inłzym práwie powinien od=
- 22: powIádáć s pewnych przyczyn. Naprzod

Iełliby

strona: m3

Częłć wtora.

Liłt xlvij.

- 1: Iełliby Imienie miał w onym práwie/ tedy Ie
- 2: s łtrony Imienia winien odpowIádáć. Wto=
- 3: re/ Iełliby tám co wyłłąpił/ támże ma być ka=
- 4: ran/ wedle połpolitey przypowIełci: Gdzie ktho
- 5: zgrzełzy tám pokutuie. Trzečia/ Gdzie ktho
- 6: Hándel wIedzIEć/ álbo Iye zádłuży/ y płáćIEć zápi=
- 7: łze. Czwarte/ Gdzie ktho łkárzy/ tám też łtro=
- 8: nie pozwány/ Iełliby od niey o co był obwinion/
- 9: ma odpowIádáć/ co w Práwie zowa/ **per mo=**
- 10: **dum reconuentionis. Iure Munic: artic: 28. Spec:**
- 11: **Saxon: lib: i, artic: 61. lib: iij, artic: 79.**
- 12: Winá ktho Sályádá łwego niepo=
- 13: trzebnie poćiága w Inłzym práwie.
- 14: OSyádłý kupiec gdyby od łályádá łwego
- 15: ná drodze był hámovány/ á przyzwány

- 16: do obcego Sędziego o dług/ á on pozwány wy=
17: bił by fye słuźnymi przyczynami do práwá fwe=
18: go: thedy temu pozwánemu/ gdyby przed wła=
19: łnym Sędźim o to czynił/ ma być nágrodzoná
20: szkodá y lekkość od onego/ przez kthorego był ná
21: drodze niepotrzebnie gábány/ álbo Areftowány.
22: Ktorey rzeczy ten tho pozwány ma mieć świá=
23: dectwo od obcego Sędziego do fwego Sędzie=
24: go przez liłt otworzyłty/ álbo Minutę oney łprá=

m iij

wy kto=

strona: m3v

O Sądoch Mieyfkich

- 1: wy którą by okazał włafnemu Sędźiemu prze=
2: ciw łtronie/ iefliby tey lekkości przála. **Iure Mu=**
3: **nicip: Articu: 68.**
4: O Gorącym práwie
5: GOrące Práwo iefł/ ktore
6: włzelkiego czáfu/ y w święto y
7: czáfow záfwezonych od Praw
8: bywa/ gdy iáki złoczyńcá ná iá=
9: łnym á świeżym złoczyńłtwie/
10: iáko mowią/ **in manuali et recenti facto**, będzie
11: włápióny/ ták iżeby mu fzło o gárdło/ iáko ná zło=
12: dzieyłtwie/ ná łupiełtwie/ ná morderłtwie/ ná
13: mężoboyłtwie/ ná gwałceniu Pánieńłkim/ ná
14: zápaleniu domow/ álbo przy iákim kolwiek in=
15: nym zgwałceniu pokoju połpolitego/ bądź ręká/
16: mieczem/ ogniem/ y którym kolwiek innym oby=
17: czáiem. **Iure Municip: arti: 114 et 115.** Miedzy
18: złoczyńłtwo theż poczytáią kiedy kto rzecz krá=

- 19: dżioną ma wfoim fchowaniu/ do ktorego sam
20: nofi klucz/ wyiawfy by rzecz krądziona tak ma=
21: la byla/ izeby oknem mogla byc wrzucona. W=
22: fzakze y około wielkich rzeczy nayduie fye iz nie

koždy to

strona: m4

Część wtora.

Lift xlviiij.

- 1: koždy to złodziey/ v kogo rzecz krądzioną nayda/ (*marg*) Nie koždy złodziey v kogo rzecz krądzioną nayda. (-)
- 2: chocia by thak wielka byla/ iz by oknem niemo=
3: gla byc wrzucona. Bo ma za soba taki wiele o=
4: bron wedle Prawa/ iako napisano **Iure Muni**=
5: **cip: artic: 92. et 135. Specu: Saxon: lib: ij, arti: 36.**
- 6: Gorące Prawo gdy kogo za swieza poi=
7: maia/ zwlafzcza na Męzoboyftwie a
8: gwalcie/ trwa cztery a dwadziefcia godzin. A
9: gdy minie Gorące Prawo/ tedy (opocz flufzney
10: przyczyny/ izby na ten czas przeciw takiemu nie=
11: możono poftępic) o gardlo iuz takiemu nieidzie/
12: ale placic a dofyc czynic ma wargieltem w Pra=
13: wie opifanym wedle Stanu.
14: Spofob odvodu y pokonania na
15: Gorącym Prawie.
16: NA tym Sądzie zloczynca na swiezym v=
17: czynku poimany/ zarazem bywa lądzon.
18: A iefli bedzie pokonany przes powodna ftrone
19: Swiadectwem fyedmi Męzow/ albo fye sam
20: przed Sądem zezna/ zarazem na gardle bywa
21: karan co zalufzył. **Iure Municip: articu 36. Spec:**
22: **Saxon: lib: i, articu: 70, 66. lib: ij, arti: 10.** Ale be=

23: dzieli taki człowiek nie na świeżym zloczynie

wzięty/ na

strona: m4v

O Sądach Miejskich

1: wzięty/ na którego kargą o zloczynstwo przed

2: tym nieprzychodziła/ y nic takiego nie było

3: nań słychać/ tedy on jest bliższy sam sę odwiedzić

4: przybędą niżli by go żądający miał pokonać. **Iu=**

5: **re Municip: Articu: 76.**

6: Właściwości Gorącego Prawa.

7: Tęgo Sądu trzy są właściwości przy zło=

8: czynicy. Pierwsza/ iżże poimany za go=

9: rąca/ nie może być dan na rękojemstwo. Rok

10: inny niemu niema być naznaczony/ ale zarazem

11: ma być sądzon/ y wnet jeśli będzie pokonany/

12: ma być skaran co zaśluzyl wedle Prawa: A nie=

13: winny zarazem ma być wolno puszczon. **Spec:**

14: **Sax: lib: i, artic: 55. et 66. Iure Munic: articu: 27**

15: Wtóra/ iżże poimany nie może przeciw swego v=

16: czynku: Abowiem powodna stroną bliższa jest

17: go pokonać/ iako wysłzely o tym. Trzecia/ iżże

18: ktorekolwiek skazanie przeciw niemu wynidzie/

19: tego niemoże naganic/ ani od niego appellować.

20: **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 12.** A tu wedle tych

21: właściwości zloczynicy tho Prawo bywa Gorące/

22: Bo mu więc w natęzłzy mroz bywa gorąco.

23: Sędzia gdy by niebył na then czas domá/ á

24: przytrąfiła by sę taka sprawa o zloczyn=

stwo/ tedy

strona: n

Część wtora.

Lift xlix.

- 1: łtwo/ tedy Miefzczanie álbo Wiefłcy ludzie/ we=
2: dle łwego widzenia obieraią Sędzięgo/ ktorego
3: Łacinnicy zową **Gograuius**. Ale połpolicie łtár=
4: łzy Przyfyęznik Woythowłkie mieyfłce włzędy
5: záfłada.
6: O Powołaniu Mę=
7: żoboyce.
8: POWołanie ięft Senten=
9: cya álbo łkazanie Sędzięgo/ wy=
10: dáne ná kogo/ dla niepołłufzeń=
11: łtwá álbo wyłłętku iákiego. **Iu**=
12: **re Municip: articu: 5. głof.**
13: Społob Powołania Mężoboyce.
14: POWołanie zbiegłęgo Mężoboyce ná ł=
15: wiezym vczynku/ iáko Łacinnicy mowią
16: **in recenti factu**, ták bywa. Przed gaynym Są=
17: dem/ przyiáciel nablifłzy/ á zwłáłzczá Mężczy=
18: zná człowieká zámordowánęgo/ obżáłowawłzy
19: Mężoboycę przes łwego Prokuratorá/ o zámor=
20: dowanie przyiáciela łwego/ będzie żádał na=

n

przod/ áby

strona: nv

O Sądoch Mieyfłkich

- 1: przod/ áby mu łługá z Vrzędu był przydan/ ku
2: przywołaniu Mężoboyce/ co go doydzie przes
3: Sądowny wyrok. Łługá tedy z Vrzędu przy=
4: dány/ poydzie naprzod ná ono mieyfłce gdzie łye
5: zámordowanie łtáło/ y przywoła Mężoboyce
6: głofem wielkim/ miánuiąc go włáwnym Imię=
<http://rcin.org.pl>

7: niem y przezwilkiem/ áby łtánął do Práwa prze=
8: ćiw temu. N. A gdy go iuż ták po pierwłze przy=
9: woła/ wroći łye do Sądu y zezna ono przywo=
10: łanie/ ktore zá pytánim Prokuratorá będzie po=
11: twierdzone przes Sądowny wyrok. Pothym
12: Prokurator będzie łye ná Mężoboyce przypowia
13: dał/ záłuiąc nań o zámordowánie człowieká nie
14: winnego. Drugą raz łługá tákże iáko pierwey
15: z Vrzędu ná żądánim Prokuratorá przydány/ przy
16: woła mężoboyce w połrzod drogi/ miedzy miey=
17: łtciem Sądownym/ á miedzy onym gdzie łye zá=
18: mordowánim sftáło. Przywoła thákże v ćiała
19: trzeći raz y czwarty nád práwo v Sądu/ zezna=
20: wáiąc zá káżdym rázem przywołánim. Táka
21: łpráwá przywołánia/ przypowiadánia/ y obzá=
22: łowánia/ będzie przes całą godzinę. A gdy thák
23: iuż trzy rázy y czwarty mimo práwo przywołá=
24: ny Mężoboycá niełtánim/ Prokurator ták będzie
25: pytał. Poniewáż tu ten. N. przywołány po pier=
26: włze/ po wtore/ po trzećie/ po czwarte mimo

Práwo ob=

strona: n2

Częłć wtora.

Liłt L.

1: Práwo obzáłowány o táki mord/ niełtánął/ ácz
2: niema być poniżono práwo iego? Zátym Woyt
3: s Przyfyęzniki powłtawłzy y podniowłzy káždy
4: práwá rękę/ á łpułćiwłzy dwa pálcá ná doł/ łka=
5: że go ná vpad y poniży práwo iego ták mowiać:
6: A zá Woytem też włzyłcy Przyfyęznicy mowiać
7: będą/ powtarzáiać trzy kroć z nowu łłowá ni=

- 8: żey nápińáne/ z wymienieniem Mężoboyce wła=
9: łnym Imieniem y przezwińkiem.
10: GDyż tu. N. obżáłowány przed Sądem o zá= (*marg*) Sentencyateg^o powońania. (-)
11: mordowány tego. N. przywońány po pierwłze/
12: po wtore/ po trzećie/ po czwarte mimo práwo/
13: niełtánał/ áni przes łye/ áni przes łwego mocne=
14: go człowieká. Przeto o tákowy mord vpadł iełł
15: w łwey rzeczy/ y práwo iego poniżamy/ Zonę ie=
16: go łkázuiemy być wdową/ dźiatki łierotámi/ y
17: bierzemy od niego práwo iego: A dáiemy go w
18: moc nieprzyaćiołom iego/ do tąd poki ku łwe=
19: mu práwu nieprzyydzie. Gdyż tu rc.
20: Formá Zapifú tego Powońania.

21: **COram hoc Iudicio comparens personaliter**

22: **laboriosus Adam. N. ingenui olim Abel. N. nu=**

23: **per interfecti parens, quaestus est aduersus Cay=**

24: **mum. N. et eius complices. Quia ille praefatum**

n ij

Abel mi=

strona: n2v

O Sądoch Mieyńkich

- 1: **Abel miserabilis, nullam penitus ob causam truci=**
2: **davit, de viuoque mortuum fecit, postulans vt ex**
3: **sententia Iudicij daretur illi Praeco, eum ipsum**
4: **Caymum vocaturus, vt coram Iudicio comparens**
5: **sefe de eiusmodi infinatione purget: cui per Iuri=**
6: **dicam sententiam datus est Praeco iuratus. N. cu**
7: **ius publicis vociferationibus ipse homicida, secun=**
8: **dum Iuris obseruantiam vt se Iudicio fiftat, voca=**
9: **tus et accersitus est. Primum in loco, quo homi=**
10: **cidium patratum est: Secundo in medio viae: Ter=**

11: tio circa cadauer feretro impositum. Quarto ex
12: superabundanti coram Iudicio. Qui quidem
13: Caym, cum solenni more aduociferatus, neque per
14: semetipsum, neque per plenipotentem comparuit=
15: fet: Supranominatus Adam aduersus eum pro=
16: posuit, quod praedictum Abelem nullam penitus
17: ob causam immaniter trucidasset, et ex viuo mor=
18: tuum fecisset. Itaque postulabat per sententiam de=
19: cerni, ex quo idem homicida toties ad purgandum
20: vocatus non comparet, vt in causa commissae cae=
21: dis condemnaretur.
22: **DECRETVM EST:** Quandoquidem A=
23: dam aduersus Caymum proposuit, quod praedi=
24: ctum Abelem miserabiliter trucidasset. Qui qui=
25: dem Caym per Praeconem iuratum ad iustifican=
26: dum sese aduociferatus, neque per se, neque per suum

plenipoten=

strona: n3

Część wtora.

List Lj.

1: plenipotentem comparuit. Proinde ob patratum
2: homicidium per Sententiam condemnatus est, fuc=
3: cubuitque in hac causa commissae caedis de forma
4: Iuris. Deinde per Iudicem et Scabinos consueta
5: Iuris Teutonici Maydeburgensis solennitate et vi=
6: gore banitus et proscriptus est. Cuius vxor pro=
7: nunciata est vidua, et liberi orphani, ipse etiam a=
8: lienatus est ab amicis, et traditus hostium arbitrio
9: atque voluntati, donec purgando sese, Ius suum re=
10: cuperauerit, et ad pristinum restitutus fuerit.

11: Obrona tego Porządku tu Po=
<http://rcin.org.pl>

- 12: wołaniu.
- 13: ACzkolwiek przeciw thákiemu Porządkowi
- 14: Powołania niektorzy mówią y piłżą/ po=
- 15: wiadáiąc ie być máley ważności/ dla thego iże
- 16: Mężoboycá powołány nie bywa oblicznie po=
- 17: zywan trzy kroć/ tylko przywoływan obyczá=
- 18: iem wyższey opifánym. Y biorą łobie ná pomoc
- 19: Prawo piłáne/ s textu **Spec: Saxo: lib: i, artic: 67,**
- 20: gdzie ták iest nápiáno: **Qui tribus edictis citatus,**
- 21: **in caufa quae mortem vel membri amifsionem in=**
- 22: **ferat, profscribi poterit.** Kthore Prawo nie iná=
- 23: czey rozumieią/ iedno o oblicznym Pozywaniu.
- 24: Ale ci wżycy/ niedobrze łye tu podobno wżyt=

n iij

kim łło=

strona: n3v

O Sądoch Mieafkich

- 1: kim łłowom wtym Prawie przypátrzyli/ w kto=
- 2: rych miánowicie wyrażono obyczay pozywá=
- 3: nia gdy położono/ **tribus edictis citatus,** gdzie łye
- 4: nie okázuie áby oblicznie miał być pozywan/ ále
- 5: **per Edictum.** Abowiem w káżdym Prawie ro=
- 6: zmáity iefth obyczay pozywánia. Naprzod gdy
- 7: Perfonę nieośiádłą álbo Prawem przekonáną (*marg*) Pozywánie rozmáithe. (–)
- 8: biorą. Wtore/ gdy Sędzia łłudze łwemu rofká=
- 9: zuie kogo pozwać włtnie. Trzećie/ przez łiftow=
- 10: ny pozew. Czwarte/ przez przyklepienie łiftow=
- 11: nego Mándatu/ ná drzwiách zbiegłego człowie=
- 12: ká/ álbo ná Ratułzu/ álbo ná innym iákim iáw=
- 13: nym mieyłtcu/ s ktorego by tho ku wiadomości
- 14: zbiegłego rychley przydż mogło. Kthory pozew

- 15: vczeni wpráwie zową **per Edictum**, á bywa po=
16: łpolicie ná Perfonę zbiegłą/ kthora niema mięłz=
17: kánia fwego/ álbo łye kryie/ ták iż iey ná obliczny
18: pozew trudno dołtác. Piąte/ bywa przes iáw=
19: ne przywołánie co zową **per proclama**. A thák
20: gdy w Práwie wyłzłzey námienionym łtoi: **Qui**
21: **tribus edictis citatus non comparuerit**, dáie znác
22: áby Mężoboycá był pozwan przes przylepienie
23: Mándatu Sędźiego ná iákim mieyłtcu iáw=
24: nym. A iże w Krákwie Mężoboycá tym o=
25: byczáiem niebywa pozywan **per edictum**, iedno
26: przes przywołánie: toć łye włzytko włciága ku

temuż prá=

strona: n4

Częłć wtora.

Liłt Lij.

- 1: temuż Práwu námienionemu/ dla thego iż po=
2: zew **per proclama** może być zówždy zá thákimi
3: przyczynámi/ zá kthorymi bywa pozew **per edi=**
4: **ctum**. Co iest opiáno **in Legibus**, á włpomina
5: **Robertus in libello, qui inscribitur, Lumen Ad=**
6: **uocatorum, De citationibus. Quod in omnibus**
7: **cafibus, in quibus lex permittit fieri citationem per**
8: **edictum, in illis etiam citatio fieri potest per pro=**
9: **clama**. A w they mierze iefzcze łłufzniey y pew=
10: niey przes przywołánie/ Bo gdy niekázdy vmie
11: czytác/ rychley łye to zbiegłego może doniełć/ kie=
12: dy głos wołáiącego łługi przychodzi w włzy y
13: tych łudzi co czytác nieumieią. Przeto ten po=
14: łtepek pozywánia Mężoboyce przes przywołá=
15: nie iest wedle Prává/ zwłáfzczá gdy ten kto ko=

- 16: go zámorduie/ zówzdy fy Práwá chroni/ y ná o=
17: bliczny pozew go niedoftáne. Z ktorego porząd= (marg) Pożytek tákieg^o powołánia. (–)
18: ku powołánia y ten niemály pożytek przychodzi
19: wpołpolstwie/ iż drudzy pilnie przyflucháiąc tá=
20: kiego ogromnego powołániá/ zá boiáźniá będą
21: fy tym czuyniey wystrzegác pijaństwá/ łotro=
22: łtwá/ przymowek/ rofterkow/ zwad/ y innych
23: wiele przyczyn/ przes kthore do Mężoboyłtwá
24: wiele kroć łacwie fy drogá podáie. **Oderunt enim**
25: **peccare mali formidine poenae.** A w tym fy po=
26: koy połpolity mnoży. Ponieważ też iednák y on

Mężoboyca

strona: n4v

O Sądoch Mieyłkich

- 1: Mężoboycá ktory fy kryie álbo zbieży/ iuż przes
2: zbieżenie swoie niemály dał znák do tego/ że ieft
3: onego Mężoboyłtwá winien/ álbo iáką przyczy=
4: nę do niego dał/ gdy fy iuż chroni Sądu/ wát=
5: piąc o fwey śpráwiedliwości. **Et Reipub: maxi=**
6: **me interest ne scelera maneant impunita.** Ktho=
7: rym znákem zbieżenia/ pan Bog ielzche od łtwo=
8: rzenia Swiátá/ włzytki Mężoboyce pod perfo=
9: ná Kaymowá náznaczył mowiąc. Przekłety ie= (marg) **Genefus iiiij.** (–)
10: łteś ná Swiećie/ ziemiá fy stworzyłá/ y przyię=
11: łá krew brátá twego/ zrak twoich/ kiedy będźiefz
12: śpráwował ziemię/ nieda thobie owocow łwo=
13: ich/ będźiefz fy błakał/ y będźiefz vćiekał. A ták
14: gdy fy Mężoboycá kryie álbo zbieży/ á zbieże=
15: nie y tułanie znák ieft mężoboyłtwá: łłufznie go
16: iuż iákoby zá winnego/ thák przes przywołanie

- 17: pozywają y powoływają. Gdyż też to powoła=
18: nie nic mu szkodzić niemoże/ iefli mając list gley=
19: towy/ álbo sobie od Sędziego ziednawrzy po=
20: koy pośpolity/ okaże potym niewinność swoię/ y
21: vsprawiedliwi fye każdemu wedle Práva/ kto=
22: bykolwiek nań o to Mężoboystwo fołdrował.
23: Abowiem thez w powołaniu pod tym oblikem
24: fkazują. Dáiemy go w moc nieprzyiacielom ie=
25: go/ y ponizamy go poki ku Prawu fwemu nie=
26: przyydzie. Przeto też opifány ieft porządek/ iáko

fye kto ma

strona: o

Część wtora.

Lift Liij.

- 1: fye kto ma od powołania wyzwolic/ iefli będzie
2: niesłufnie powołány. Abowiem fye to trafia iż
3: y Powod czáfem nie słufnie kogo winuie/ y ś=
4: wiádkowie nie fsprawiedliwie świádczą. **Spec:**
5: **Saxon: lib: ij, artic: 4. Iure Municip: artic: 113.**
6: Powołány ktorym porządkiem przy
7: chodzi ku Prawu fwemu.
8: POwołány/ thym porządkiem przychodzi
9: ku Prawu fwemu. Ziednawrzy sobie
10: gleyt/ álbo pośpolity pokoy od Sędziego/ áby
11: beśpiecznie krom wśzelkiego przenágábania nie=
12: winność swoię okazał/ ftanie przed zágáionym
13: Sądem/ y będzie fye opowiadał/ iż thu iáwnie
14: przed Sądem gotow fye vsprawiedliwić/ y nie=
15: winność swoię vkázác/ nie tylko temu kto go dał
16: o to. N. mordowanie powołać/ ále y każdemu
17: ktoby kolwiek go o to. N. Mężoboystwo wino=

- 18: wał. A tak naprzód okaże liſth gleytowy ieſli ij
19: ma/ okaże też powołanie: Będzie pothym żądał
20: ſługi z Vrzędu ku przywołaniu onego kto go dał
21: powołać/ ieſli go ná pozew obliczny nie może
22: mieć/ y wſzytkich innych da przywoływać/ kto=
23: rzyby nań chcieli fołdrować. Sługá tedy Są=
24: downym wyrokiem przydány/ przywoła go ná

o

onym miey=

strona: ov

O Sądoch Mieyſkich

- 1: onym mieyſtcu gdzie ſye zámordowanie ſtało/
2: opowiadając to głofem iż ten. N. który był po=
3: wołany/ ſtoi przed Sądem/ gotow ſye wſpráwie
4: dliwić káždemu/ kthoby kolwiek chciał przeciw
5: niemu czynić o zámordowanie nieboſzczyká. N.
6: Obwoła też y gleyt iego/ pothym ſye wroci do
7: Sądu ku zeznaniu onego przywołania. Vczyni
8: tak ſługá z Vrzędu przydány drugi raz w po=
9: ſrzod drogi/ vczyni trzeci raz gdzie ciało ſtało/ y
10: czwarty raz v Sądu. A ten który ſye ſpráwuie/
11: będziſ ſye opowiadał przed Sądem przes całą
12: godzinę iż ſye gotow káždemu wſpráwiedliwić.
13: A gdy żaden przeciw niemu fołdrować niebę=
14: dzie/ przedſye v Sądu vkaże niewinność ſwoię
15: przyſyegą álbo innemi dowody s ktoremi ſye był
16: nágotował. Ná d tho rękoiemſtwo poſtáwi o=
17: ſiádłe ludzi tym ſpoſobem/ ieſlibyſye kto przeciw
18: niemu ozwał o toż mężoboyſtwo ná trzech Są=
19: dziech pothym bliſko będących/ áby był gotow
20: odpowiadać wedle práwa/ iáko nápiſano **Iure**

- 21: **Munici: arti: 113.** Potym Przyfyęznicy powftá=
22: ną z Woytem/ y kázdy podniowfzy dwa pálcá
23: práwey ręki wzgorę/ ták powońanego przywro=
24: cą ku práwu fwemu/ y podwyfzłzą Práwo iego/
25: mowiąc trzy kroć zá Woytem fłowá powońá=
26: niu przeciwne. Gdyż tu then. N. ftánawfzy

przed Są=

strona: o2

Część wtora.

Liſt Liiij.

- 1: przed Sądem okazał wedle Práwá niewinność
2: fwoię/ chcąc fye kázdemu fpráwić o zámordowá=
3: nego. N. ktorego przyańciele przywońani po pier=
4: wńze/ po wtore/ po trzećie/ po czwarte mimo prá
5: wo/ áni przes fye áni przes mocnego człowieká
6: nieftánęli: Przeto thego. N. przywracamy ku
7: Práwu fwemu/ y powyfzłzamy Práwo iego/
8: bierzemy go z rąk nieprzyańcioł iego/ y dáiemy
9: go przyańcielom iego.
10: Potym ná blińkich trzech Sądziech/ kthore
11: bywáią przes dwie Niedźieli/ zá rękoiemftwem
12: wyfzłzey námienionym/ będzie fye oświadczał
13: iáwnie/ iż o to mężoboyftwo kthoby kolwiek go
14: winował/ gotow kázdemu odpowíadác/ y ká=
15: źdemu fye wpráwiedliwić: y będzie fobie dawał
16: tákowe oświadczenie zápińowác. A gdy fye zá=
17: den ná thych trzech Sądziech przeciw niemu
18: nie ozowie/ tám iuż ma być wolny fkazan przes
19: Sądowny wyrok/ zupełnie/ doftátheczenie/
20: wolny od wńzelkiego nágábania/ ták dobry y w
21: teyże potćiwóći iáko pierwey był przed powo=

22: łánim.

23: Inna drogá ku wyzwoleniu s

24: Powołańia.

o ij

Powołańy

strona: o2v

O Sądoch Mieyfkich

- 1: Powołańy kto będzie/ á chce by tho potći=
2: wołci iego niezškodziło/ dwoiá drogá iest
3: ku temu. Pierwřza/ Ziednác łye przez przyiaćie=
4: lá łwego s tymi ktorzyby nań mieli fołdrować.
5: Druga/ być wolen s łtrony Sądu: á tu ták po=
6: łtąpi/ Pozowie łtroneę fołdruiącą/ kthora ná to
7: ma być pierwey vmowioná y ziednaná/ áby nie
8: łtánęłá. A gdy pozwány niełtanie/ tedy od oney
9: łprawy iuż vpada/ á powołańy s łtrony Sę=
10: dziego bywa wolen: pozwány tylko Sędziemu
11: winę przepada/ ktorą powołańy rad zań záplá=
12: ći. O tym łzerzey czytay **Specu: Saxon: lib: iij, ar=**
13: **ticu: 18 głoł.**
14: Trwáiący w powołańiu rok y łzełć
15: niedziel co ćierpi.
16: W Powołańiu kthoby Rok y łzełć niedziel
17: trwał/ Imienie iego ná Krolá álbo ná
18: dziełdzicznego Pána przychodzi/ á łam iuż y wol=
19: nołci/ y Prawo/ y potćiwolć/ y gárdło tráći. **Spe=**
20: **cu: Saxon: lib: i, articu: 38. Iure Municip: articu:**
21: **5. artic: 68. et 71.** ielłi przećiw niemu potym prá=
22: wie będzie połtąpiono/ gdy powod ná to inłty=
23: guie álbo Sędzia/ wyłłżzemu Sędziemu ná in=
24: łtygácyą łtrony to powołańie oznaymi. **Speccu:**

Saxon:

strona: o3

Część wtora.

Liŕt Lv.

- 1: **Saxon: lib: i, articu: 71.** Wízákże też to bywa ná
2: łáŕce zwierzchniego Páná/ iże powołány po czá=
3: fye námienionym możebyć przywrocony ku prá=
4: wu fwoiemu/ y wyzwolić fye od onego powo=
5: łania. **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 17. in glof.** Ale
6: to iuż potćiwofći iego będzie ŕzkodźiło/ przeztho
7: iż ono powołanie thák długo ćierpiał/ á niewy=
8: zwolił fye s niego. Bo tym vkazał wzgárdę prze
9: ćiw Krolowi álbo fwemu Sędziemu zwierz=
10: chniemu/ iż ták długo wtym leżał/ tylko w zdro=
11: wiu fwoim iuż będzie beŕpieczen. **Specu: Saxon:**
12: **lib: i, articu: 38.**
13: Dźiedzicy powołanego/ iáko Imie=
14: nia dochodzą/ iefli będzie wźięto
15: ná Krolá.
16: POwołanego imienie iefliby ná Krolá by=
17: ło wźięte/ Dźiedzicy powołanego ták go
18: doydź mogą/ gdy poki rok y ŕzeć niedziel niewy=
19: nidzie przyfyęgą v Krolá/ iże oni Oycowŕkiego
20: vczynku áni rádá áni żadną pomocą niefą win=
21: ni. A iefliby thego rok y ŕzeć niedziel vczynić o=
22: mięŕzkáli/ dźiedzictwo tráćą: wyiáwŕzy by fye
23: ŕłuŕzną iáką przyczyną záłożyli/ dla ktorey thego
24: ták długo ćierpieli/ kthorey przyczyny powinni

o iij

też dowieć.

strona: o3v

- 1: też dowieść. Nápifano **Speculo Saxonum libro**
- 2: **i, Articulo 38.**
- 3: POwołánemu żaden niepowinien ná Są=
- 4: dzie odpowiadać/ álbo fye wśpráwiedli=
- 5: wiác ná żadne żáloby: Ale powołány káždemu
- 6: fye wśpráwiedliwić powinien. **Spec: Sax: lib: iij,**
- 7: **articu: 16. Iure Municip: articu. 4.**
- 8: O Závieszonych dni od Praw/ kto=
- 9: re zową Feriae.
- 10: DNi w ktore żadne Sądy nieidą/ áą troiá=
- 11: kie. Naprzod Swiętá ku chwale Bożey (*marg*) Feriae. (–)
- 12: od Kofćiołá wśtáwione. Drugie/ ktore bywáią
- 13: z rofkazánia Krolewśkiego/ álbo ktorego zwierz=
- 14: chniego Páná/ ku póspolitemu rádowánium/ tho
- 15: ieśt/ gdy fye Krolowi Syn národzi/ gdy żonę
- 16: poymie/ gdy go Koronuią/ álbo gdy nád nieprzy
- 17: iaćielem zwycięłtwo otrzyma. Trzećie/ kthore
- 18: bywáią wśtáwione czáfu żniwá/ áby káždy przez
- 19: żadnego przełzkodzenia/ vrodzay ktory mu Pan
- 20: Bog dał/ s polá śpráwił/ áby sobie z látá gotho=
- 21: wał/ czego by żimie pożywał. Wśákże y thego
- 22: czáfu/ łtrony kthore nie odwłocznią śpráwiedli=
- 23: wość chcą mieć/ mogą fye śędzić śpólneg^o zezwo=
- 24: lenia.

Ty dni

strona: 04

Część wtora.

Liść Lvj.

- 1: Ty dni wśzytki wyśłzzy opifáne/ od praw wol=
- 2: ne/ dla tego fą wśtáwione/ áby ludzie od kłopo=
- 3: tow práwnych sobie śpoczynęli/ á ku potrzebom

- 4: dużnym/ ku vżytkom też ćieleśnym/ iáko ku ro=
5: boćie y nábywaniu máiętnoći fye fklonili. W=
6: łzákże gđzieby była pilna potrzebá/ iáko łą Te=
7: łtámenty y inłze chorych ludzi łpráwy y potrze=
8: by/ łwieże złoczyńtwá: tedy ná tákowe dni od
9: Praw zówiefzone/ Sędzia niema mieć żadnego
10: baczenia/ ále y w dzień łwięty ná Sąd ma być
11: gotow. Abowiem w vczyńkach miłofyernych/
12: y w potrzebách wielkich/ niema być tá roznoć
13: dni chowaná. A gđzieby iáka Sądowa łprá=
14: wá/ kromia potrzeby wyłłzey námienionych
15: w ty dni zówiefzone była/ tá nic nieważy/
16: áni łkazanie/ iełliby iákie zálzłó.

17: **Spec: Saxon: lib: ij,**

18: **articu: 10.**

Porządku

strona: p

Część trzecia.

Liłt Lvij.

- 1: Porządku
2: Sądow Mieyłkich
3: Częłć trzecia. O Połłpku Są=
4: downym/ á naprzod
5: O Pozwie.
6: O Pozwie áczem w wtorey
7: Częłći nieco dothknął przy obro=
8: nie powołánia zbiegłego Mężo=
9: boyce/ Ale iż Pozew/ włzelkiego
10: Sądownego połłpku iełt grun=
11: tem/ á ná łłufzonym pozywaniu wiele zależy: zdá=
12: łó fye zá rzecz potrzebná/ ábym tu przed Połłp=
<http://rcin.org.pl>

- 13: kiem Sądownym o pozwie nieco sizerzey przy=
14: pifał/ co ieft pozew/ iáko w káżdym Práwie ieft
15: rozmaity pozew/ y co w pozwie nawięcey trze=
16: bá bączyc.

p

Pozew

strona: pv

O Pořtępku Sądownym

- 1: POzew tedy ieft wezwánie Perfony we= (*marg*) Opifánie Pozwu. (–)
2: dle Práwá/ przes przyfýęgłego Sługę
3: Mieyfkiego/ przed oblicznoř Sędzię.
4: O roznořci Pozwow.
5: POzew vczeni w Práwie opifuiá być pię=
6: ćioráki. Naprzod vřtny álbó řłowny/ (*marg*) **Cittatio verbalis** (–)
7: kiedy Sędzia rořkaže řłudze řwemu Vrzędowe=
8: mu/ áby řtronie náznáczył czas (ktory zowá ro=
9: kiem) řtánać przed řye náprzećiw komu.
10: Drugi iefth řiftowny/ gdy Sędzia poruczy
11: řłudze/ áby pozew nápiřány řtronie oddáł. Táki (*marg*) **Cittatio literalis** (–)
12: pozew ná ludzi ná mieyřcu mieřzkáiące/ nie ieft
13: s potrzeby: Abowiem to ieft ná woli Sędzięgo
14: kázác pozwác řywym řłóřem álbó piřmem/ o=
15: krom pewnych przypadkow/ w ktorych řiftow=
16: ny pozew ieft potrzebny/ zwłázcż gdy iáka ieft
17: ořobá zacna/ choćia teř tuteczna. Iáko ná niekto=
18: rych mieyřcách dla vtćiwofći/ wedle Przywile=
19: iow/ álbó Wielkierzow/ álbó theř zwyczáiu da=
20: wnego/ Ráyce/ Ludzie Rycerřkiego řtanu/ kto=
21: rzy pod Mieyřká władzá imienie máią/ řiftow=
22: nym pozwem pod pieczęćią Woytowřká/ przes
23: řługę Mieyřkiego/ thák bywiá pozwáni.

24: **Nobilis vel Famate.N. dignemini coram Iudicio**

noftro Ci=

strona: p2

Część trzecia.

Lift Lviiij.

1: **noftro ciuili. N. quod feria. N. ante meridiem ce=**

2: **lebrabitur comparere, ad instantiam Famati. N.**

3: **Datum. N. Anno. N. Die. N. Sub Sigillo**

4: **Aduocati Ciuilis, Ciuitatis. N.**

5: Iesliby też ná ten czás łtrony ktora ma być po=

6: zwaná niebyło w Mieście/ álbo w tym powie=

7: cie/ albo w Kroleſtwie: tedy Woyt dáie Woźne=

8: mu Ziemſkiemu przyſyęgłemu moc ku pozywá=

9: niu takim liftownym pozwem/ álbo innym iáko

10: kędy zwyczaj y potrzebá nieſye.

11: S. G. Woyth przyſyęgły Miáltá. N. oznáy=

12: muię tym to piśánim káżdemu komu to przyna=

13: leży wiedzieć/ ize ná żądanie thego. N. dałem y

14: dawam zupełną moc. N. Woźnemu Ziemſkie=

15: mu przyſyęgłemu vkáżyćielowi liftu tego/ áby on

16: ná mieyſtcu łługi mego Vrządowego pozwał o=

17: blicznie łłáchetnego. N. náprzećiw wyłzłzey ná=

18: mienionemu. N. kthory nań chce żáłowác przed

19: Sądem náłzym Mieyſkim o dług. N. álbo o

20: dziedzictwo. N. tu pod náłzym Práwem miey=

21: łkim leżące/ áby łtánął przez łye álbo przez łwe=

22: go mocnego człowieká przed Sądem náłzym/

23: ktory będzie w then dzień. N. po Świętym. N.

24: bliſki przed Południem/ ná mieyſtcu zwykłym

25: Sądownym. Aby ná żálobę iego wedle Práwá

26: náłzego odpowiadał/ o thym wiedząc gdzieby

strona: p2v

O Poftępku Sądownym

- 1: nieftánął/ iże przeciw iemu będzie poftąpono/
- 2: co iefth wedle Práwá. Ná kthorey rzeczy lepřzą
- 3: wiárę y ſwiádectwo Pieczęć Vrzędu mego iefth
- 4: przycífnioná. **Dat. N. Anno. N. Die. N.(marg) Cittatio p. Edictum. (-)**
- 5: Trzeci pozew bywa ná kftálth Mándatu
- 6: Sędźiego/ ktory pozew vczeni wpráwie **p Edi=**
- 7: **ctum** zową. A bywa ná ten czás kiedy ktho nie=
- 8: może być pozwan/ áni oblicznie/ áni liftownym
- 9: pozwem/ kiedy fyie ktho kryie/ mięfzkánia fwego
- 10: niema/ álbo kiedy mieyftce ná którym przemieřz=
- 11: kawa iefth niebefpieczne/ kiedy tež fą Aduerfarze
- 12: nieznáiomí/ álbo Perfoná zbiegła. Ná thákiego
- 13: pozew ná kftálth Mándatu nápiřány/ z wyráże=
- 14: nim roku ná dzień dwudźieřty álbo trzydźieřty
- 15: wedle woley Sędźiego/ ma być przybit przy o=
- 16: blicznořci dwu álbo trzech ſwiádkow/ ná Ra=
- 17: tuřzu/ álbo ná drzwiách onego ktory ma być po=
- 18: zwan/ iefli dom ma/ álbo ná Branie/ álbo ná iá=
- 19: kim innym mieyřcu/ s ktorego by to ku wiádo=
- 20: mořci řtrony rychley przydź mogło. Táki pozew
- 21: iáko długo ma řtác przybity/ ná woley iefth Sę=
- 22: dźiego: A dořyc ná tym kiedy Sługá przyřyęgły
- 23: zezna iże ij przybił ná thym á ná tym mieyřcu/
- 24: choć nie zezna iáko długo przybity trwał.
- 25: Czworthy pozew bywa przes przywołanie/ (marg) **Cittatio p. proclama. (-)**
- 26: co vczeni w Práwie zową **per Proclama**, kiedy

strona: p3

Część trzecia.

Lift Lix.

- 1: Podwoyfski wielkim á wyrozumnym głosem ná
2: Rynku álbo w Vlity przywoływa kogo áby do
3: Sądu ftánał. A taki pozew może być zá tymiż
4: przyczynámi/ zá kthorymi pozew bywa **per Edi=**
5: **ctum.** Też w ten czas kiedy ktho dziedzictwo
6: zmarłego Przyaciela przyięte/ záś dla długow
7: wielkich/ ták łpełná iáko przyiáł pułćić chce: tám
8: Credytorowie iże ich pośpolicie wiele bywa tá=
9: iemnych/ máią być takim przywołánim pozwá=
10: ni/ z námienieniem roku we trzy Mieśyące. Kie=
11: dy też máią kogo wwiężowác w imienie sierot=
12: ki/ kthory lat y obrony żadney niema/ y przyiácie=
13: le iego łá nieznaíomi. Tám máią być włzyłcy ie=
14: go krewni/ przywołánim przypozwáni/ áby ftá=
15: nęli ku obronie sieroty/ iefliby łye onemu w=
16: wiązánim czym przeciwić mogli. Ale ty rzeczy s
17: łtrony sierot zależą ná opátrznolci Rádzieckiey/
18: ktorzy łá **Supremi omnium Orphanorum tutores.(marg) Cittatio perfonalisfiue**
realis. (-)
19: Piąty pozew iefł/ kiedy Perfonę imuią. Táki
20: pozew z wiadomołciá á z dozwołeniem Sędzié=
21: go w ten czas bywa/ kiedy ktho iefł nieofyádłty/
22: niepołufzny/ álbo dłużnik wzbieżeniu podeżrzá
23: ny/ á w płacy niepewny. O czym Sędzia ma
24: mieć dołtáteczną łpráwę. A tho łye rozumie w
25: łpráwách kthore nie nárułzáią vtciwołci/ co zo=
26: wá **in Ciuilibus.** Ale w łpráwách o złoczyńłtwo

strona: p3v

O Połtętku Sądowym

- 1: ktore zową **Criminales**, Sędzia nie oglądaiąc
- 2: fye ná przyczyny námienione/ zówždy Perfoneę
- 3: ma rofkázac wzić do więzienia.
- 4: W Liłtownym Pozwie co trzebá
- 5: baczyc.
- 6: Liłtownego Pozwu thy łá Okolicznołci
- 7: gruntowne/ ktore trzebá Powodowi pil=
- 8: nie baczyc/ áby ná pozwie były wyrázone. Imię
- 9: y przezwiłko onego kogo pozywáia/ przeciw ko=
- 10: mu/ o co/ gdzie/ ná ktory dzień. A iżby przes fye
- 11: álbo przes włáfnego Prokuratorá/ álbo mocne=
- 12: go człowieká łtánał.
- 13: W káżdym Pozwie co napotrze=
- 14: bnieyłzego baczyc.
- 15: W Káżdym pozwie trzy łá rzeczy ktore na=
- 16: potrzebniey máia być obaczáne. Iedná
- 17: z łtrony Sędziogo/ A druga z łtrony Sługi
- 18: Vrzędowego. Z łtrony Sędziogo/ áby pozy=
- 19: wáne było zá dozwołenim iego. Włzákze to ná
- 20: wiele mieyłtcách wedle połpolithego zwyczáiu
- 21: w Mieyłkich łprawách chowáia/ iże przyfyęgli
- 22: łludzy/ ktorým wiára bywa daná/ mogą pozy=

wác ná žá=

strona: p4

Częłć trzečia.

Liłł Lx.

- 1: wác ná žádanie tylko łtrony/ krom dozwołenia
- 2: Sędziogo. Z łtrony łlugi dwie rzeczy: Iedná
- 3: áby pozwał/ Druga áby pozwáne zówždy v

- 4: Kłyaż zeznał. Abowiem **Contumacia** pozwáne=
5: go niemoże fye innym obyczáiem słuźna okázác
6: iedno s takiego wyznánia zápisánego w Kłyaż=
7: gách. A stądże też iegli Sędźia skázue co prze=
8: ciw nieposłufznemu zá nieposłufzeństwem iego/
9: pierwey niżliby słuğá pozew zeznał/ tedy y ska=
10: zánie ono y wśzytek postępek nic nieważą/ iegli
11: pierwey niebędźie zeznánia Pozwu słuği przy=
12: słyęłego. Ktore zeznánie może być przed sáym
13: tylko Piárzem/ w niebytności Sędźiego. A tak
14: ty dwie rzeczy s srony słuği/ w káżdym pozwie
15: sá tak potrzebne/ iż y skázanie/ y postępek/ y prze=
16: zyłki bes nich bywáią niczemne/ wyiáwśzy by
17: srony bes pozwu dobrowolnie fye Sędźiemu
18: ná rozłádek dáły.
19: Obyczay pozywánia.
20: IEśli kto kogo pozwác chce/ potrzebá iesth
21: áby ten obyczay záchował. Naprzod ma
22: idź do Sędźiego żądác áby słuği dożyczył ná po=
23: zwánie swego winowáyce. A Sędźia ma sły=
24: tác/ o co by go chciał pozwác/ on powie o dług
25: álbo o ktorą inną krzywdę. Sędźia potym oba=

czywśzy

strona: p4v

O Postępku Sądowym

- 1: czywśzy Perfonę kthora ma być pozwaná/ iegli
2: iest pod władzą iego/ dopuści mu pozwu przes
3: słuğę Vrzędowego. A iegliby fye srony zá tym
4: zgodźily/ máią przydź do Sędźiego y podzięko=
5: wác/ opowiadáiąc zgodę: Bo gdy tak yczynią/

6: iuż Sędziemu żadney winy nieprzepádną. **Iure**

7: **Municip: articu: 47. glos.**

8: Czás pozywánia:

9: POzywánie ma być między wíchodem á

10: záchodem Słońcá/ w domu tego kthory

11: ma być pozwan/ álbo ná iákim mieyftcu słuŕz=

12: nym/ nie w dzień święty/ nie wnocy/ nie w Ko=

13: łćiele/ nie ná Cmyntarzu/ nie ná Krolewskim

14: Pálcu/ nie ná wefelu/ nie włáźni/ nie w domu

15: nierządny.

16: Pozwánego winá gdy do Sądu

17: nieftánie:

18: POzwány gdyby do Sądu nieftánał/ wi=

19: nę Sędziemu przepada pięć grofzy y łze=

20: łąg/ álbo iáko kędy vchwałá poŕpolitha niefye/

21: **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 6.** y ku odpowiedzi

22: niebywa przypuŕzczon/ áž thy winy y nakłády

23: łtronie powodney odłóży wedle ráchunku Sę=

dźiego ál=

strona: q

Część trzecia.

Liŕt Lxj.

1: dźiego álbo Piárŕkiego. **Spec: Saxo: lib: i, art: 67.**

2: Niepoŕfuŕzeńftwo Pozwánego

3: rozmáite.

4: NIepoŕfuŕzeńftwo Pozwánego nie thylko

5: fye w then czás rozumie/ kiedy pozwány

6: do Práwá nieftánie/ ále y w then czás gdy łtá=

7: nąwřzy nieopowiáda fye/ áni ná żálobę odpo=

8: wiáda. Kiedy teŕ odłtápi od Sądu bes dozwo=

9: lenia. Kiedy fye kryie áby go niepozwano. Kie=

- 10: dy wedle Źkazania Sędźiego łtronie nieuczyni
11: dofyć.
12: Karania niepoŹłufznego.
13: KARania Pozwánego zá rozmáithe niepo=
14: Źłufzeńtwa ty łą w Práwie opifáne. Wi=
15: ny Sędźiemu odpráwienie/ nakłádow Powo=
16: dowi odłózenie/ wedle przezyłkow fantowánie/
17: w Imienie wwiázanie/ z Ziemie wywołanie.

q

PoŹtępek

strona: qv

OpoŹtętku Sądowym

- 1: PoŹtępek práwa prze=
2: ćiw pozwánemu/ gdy
3: do Sądu nieŹtawa.
4: IEŹliby Pozwány ná pierwłzym
5: roku do Sądu nieŹtanał: Powod
6: przypowiadáiac łye nań przed łą=
7: dem/ poki Práwo łyedźi/ vłtanie
8: przeciw iemu pierwłzy Sądow=
9: ny rok/ ná ktorým da zápiŹać Contumácyą/ tho
10: ieŹt niepoŹłufzeńtwa pozwánego/ z námienie=
11: nim długu álbo inney rzeczy/ o ktorą by nań źá=
12: łował/ gdyby łtanał/ y kołzth oney rzeczy/ z wy=
13: znánim teź łługi przyłyęgłego Vrzędowego/ iże
14: go pozwał oblicznie. Potym Powod da go po=
15: zwác ku wtoremu bliłkiemu Sądowi/ A ieŹliby
16: nieŹtanał: tedy tymże łpołobem powod vłtanie
17: rok przeciw iemu/ y da zápiŹać Contumácyą ie=
18: go o rzecz wpierwłzey Contumácyey námienio=
19: nał/ z wyznánim teź łługi Vrzędowego iż go po=

20: zwał. Tymże obczaiem trzeći raz ma vczynić.

21: **S: S: li: i, ar: 67.**

Ieft ná

strona: q2

Część trzećia.

Lift Lxij.

1: Ieft ná niekthorych mieyfcách zwyczay zá

2: práwo wzięty/ iż gdy kto raz będzie oblicznie po=

3: zwan/ nie trzebá go drugi raz y trzeći oblicznie (*marg*) Opowiadanie miałto pozywánia
służne. (–)

4: pozywác/ tylko w mięszkaniu iego przed Czela=

5: dżią tho opowiedzieć przez służę Vrzędowego/

6: áby do Práwá stanał. A służnie to bywa: Abo=

7: wiem złego dłużniká/ raz oblicznie pozwánego/

8: ná drugi y trzeći obliczny pozew mógł by nigdy

9: nie wyłzpiegowác/ gdy by sye iuż chronił vcho=

10: dząc ná sye przezyłkow álbo przewodu Práwá/

11: wedle troiákiego pozwánia oblicznego. Acz nie=

12: ktorzy przeciw takiemu opowiadaniu mowią y

13: piżą. Ale niemáią zbytnie o co vciázác/ ponie=

14: waż iednák káždy wedle Práwá wśelkiego/ po=

15: winien do Sędźiego ná iedno wezwánie álbo

16: rofkazanie stanać. A iefli sye kto ładzi ná práwie

17: pińnym/ iż **Reus** ma być **ter citatus**, powiadaiąc

18: iżby niebyło w Práwie pińnym nigdzie **denun=**

19: **ciatus**, nechay ten weźrzy w głożę **Specu: Saxo:**

20: **lib: ij, articu: 14**, tám obaczy iż sye ná tym bárzo

21: myli.

22: Iefliby tedy pozwány trzeći raz niestanał/ po=

23: tym ná żądanie powodu po czytaniu s Kłyąg

24: takiego troygá iego nieposłuszeństwá/ Sędzia

25: go fkaże ná vpad/ záchowawfzy mu iefzce po

26: czwarte wniefyenie pomocney rzeczy/ to iefth/

q ij

przyczyny

strona: q2v

O Poftętku Sądowym

1: przyczyny flufzney dla ktorey nieftánał kiedy go

2: pozywano/ co zową **Legale impedimentum.**

3: Ktorey przyczyny iefli niewniefye ná blifki Sąd

4: we dwu niedzielach: tedy powod da to fobie zá=

5: piáć. Potym ná innym Sądzie ná żądanie ie=

6: go gdy fy tak iuz s Kfyąg okáze/ iże pozwány

7: pomocney rzeczy/ iáko mu było záchowano nie=

8: wniolf/ tákowego Sędzia fkaże ná fantowá=

9: nie/ to ieft áby iuz pozwány w tym długu o kto=

10: ry tak iefth przezyfkan/ był fantowan y ciążan

11: przes flugi Vrzędowe. A gdzieby fantu niewy=

12: dał/ to ieft iákiey rzeczy/ ktora by dług przezyfká=

13: ny ważyłá/ y ośiádłofci by nieukazał/ áby był

14: do Vrzędu wzięt/ y záchowan tak długo/ áżby

15: powodowi w przezyfkánym długu dofyc vczy=

16: nił. **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 39.**

17: Táki przewod Práwá gdy iuz ná kogo wyni=

18: dzie/ Sędzia ná żądanie Powodu obaczywfzy (*marg*) Exekucia s przezwifkow rozna wedle
roznych żálob. (-)

19: iefli przezyfki dobre/ będzie winien Powodowi

20: Spráwiedliwofc vczynic s Pozwánego/ wzia=

21: wfzy sniego winy zá kázde niepoftufzeńftwo po

22: piáci grofzy y po flzelágu/ álbo iáko ieft kedy oby=

23: czay wedle poftpolitey vchwały. **Specu: Saxon:**

24: **lib: iij, articu: 39.**

25: Iefli by Ikárgá była trzy kroć o Imienie ftoiące/

26: á Pozwany nieftánałby/ tedy Powodowi ma

być przyłą=

strona: q3

Część trzecia.

Lift Lxiiij.

1: być przyładzono wwiązanie w iego Imienie/

2: ktore Powod będzie trzymał rok y sześć niedziel.

3: A niema być s niego rułzon/ áże by był prawem

4: o to poćiągnion/ choć by ie theż zá niełłuznym

5: obżáłowánim pofyadł. Potym dlužnik przes on

6: czas może odeprzeć włafność fwoię y otrzymać/

7: zápláciwfy Powodowi dług y nakłady Prá=

8: wá. **Specu: Saxon: lib: i, articu: 70.**

9: Ale iefliby była táka żálobá kthora by fye miała

10: fćiągác ná gárdło pozwánego: thám pozwány

11: niema być s lámego nieftawánia ofádzon/ áże=

12: by fye w vczynku fwoim álbo wyznał/ álbo łłu=

13: fznym dowodem był pokonan. A s tąd że theż

14: choćiaby Złodziey ná kogo zeznawał złoczyń=

15: łtwo/ y śmierćią by to fwoią potwierdzał: tedy

16: ten ná kogo zeznawa bliższy fye odwieść przyfyę=

17: gą/ wyiawfy by iákie inne znáki były do tego. **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 39.**

18: O Pomocney rzeczy

19: w Práwie/ co zową Legale

20: impedimentum. **LEgale Impedimentum** w Práwie zową/ łłu=

q iij

fzną iáką

strona: q3v

O Pořtępku Sądowym

1: fzną iáką przyczynę/ kthora fye Pozwany może

2: wymowić/ przecz ná Roku náznáczony mnie=

3: ftanął/ álbo Sądownemu fkazaniu dofyć nie v=
4: czynił. Ty przyczyny pofpolicie fą czterzy w Prá=
5: wie opifáne. 1. Niemoc ták ciężka prze kthorą
6: by do Prává przydz niemogł. 2. Więzienie.
7: 3. Pielgrzymowanie/ iefliby niebył przed tym
8: zápozwany. 4. Wyprává Woienna. Wtych
9: przyczynách y innefye fłufzne zámykáią/ prze kto=
10: re pozwány ftanąć niemoże/ iáko iefth wylanie
11: wod/ gdy przebyć niemoże/ álbo gdy koniá ftrá=
12: cí/ álbo ná kupiectwie winnych ziemiách będzie.
13: Iefli żeby tedy kthorá s tákich przyczyn záfzłá/ iuz
14: pozwány ná tym nic niebędzie fzkodował/ gdy
15: nieftanie/ á táką przyczynę ná bliſki Sąd/ po cho
16: robie fwoiey/ álbo po wyfzćiu z więzienia/ álbo
17: po Pielgrzymowaniu/ álbo po odprawie Wo=
18: ienney/ przypozywáfzy ftronę oznaymi/ y we=
19: dle práwá (iefli powod powieſci iego wiáry nie
20: da) Przyfyęgą oney przyczyny potwierdzi. A
21: gdzieby przekázę fwoię przes Poſłá oznaymił/
22: tedy y Poſeł powieſci fwey powinien przyfyęgą
23: popráwić/ będzieli powod po nim thego žádał/
24: áby przyfyągł iáko iego Pan ták bárzo chor iefł/
25: iz do Sądu przydz niemoże. Abowiem tho ná
26: woli iego iefł/ komu w tym wiáry niechce dáć:

iefli Poſło=

strona: q4

Część trzecia.

Liſt Lxiiiij.

1: iefli Poſłowi/ zarázem odda przyfyęgę/ A iefli
2: pozwánemu/ thedy czáfu wyfzłzey námienione=
3: go/ **poſt ceſſationem cauſae ad primum iudiciale**

- 4: **terminum**, to iest ná bliſki Sąd po wſtaniu o=
5: ney przyczyny/ ktora mu ná przekazie była/ iż do
6: Sądu ná czás wedle pozwu náznáczony nie=
7: ſtánął/ á to przypozawáſzy ſtronę. **Specu: Sax:**
8: **lib: ij, articu: 7. Iure Municip: articu: 47.** A iefli
9: by ſtrony powodney/ ktora ná nim Práwo prze=
10: wodziłá/ niemogł doſtác ná pozwanie/ ku wnie=
11: ſyeniu rzeczy pomocney. To ſługá Woytowſki
12: ma v Kłyąg zeznáć/ á zeznánie iego ma być zá=
13: piſáne áby to było Vrzędowi iáwno.
14: O Fantowániu.
15: FAnt/ iefł rzecz ktorą ſye
16: dłuźnik wierzycielowi ſwemu
17: w dłuğu broní/ gdy czym in=
18: nym pláćić niema. A zowá ij
19: teź Zakładem.
20: SLudzy Vrzędowi żadnego dłuźniká fan=
21: thowác y ciáźác niemáią/ áże Práwem

przezyſkáne=

strona: q4v

O Poſtępku Sądowym

- 1: przezyſkánego y ſkazánego ná fantowánie/ z
2: wiadomoſcią á z dozwolenim Sędźiego. **Spec:**
3: **Saxon: lib: i, articu: 53. Et lib: iij, articu: 56.**
4: Spoſob dochodzenia dłuğu ná prze=
5: zyſkánym dłuźniku.
6: ISćiec álbo Wierzyciel/ ktorego Lácinni=
7: cy **Creditor** zowá/ dłuğu ſwego docho=
8: dźić ma przodkiem ná ruchomych rzeczách dłu=
9: źnikowych/ potym ná ſtoiącym Imieniu iego.

- 10: A gdzieby Imienia ruchomego y łożącego nie=
11: było/ tedy ná Perfonie dłużniká/ ktory ma być
12: przez Vrząd tak długo zachowan/ aż Powodo=
13: wi w długi wedle przeżytkow dożyć vczyni/ ál=
14: bo go Powod wolno pućci. **Iure Municip: arti=**
15: **cu: 27.** Może też Iściec dłużniká swego ná iáką
16: robotę ielli chce przyjąć/ á co by zarobił to iemu
17: ná dług ma wyrazić. **Specu: Saxo: lib: iij, art: 39.**
18: A ielliby dłużnik iákie rzeczy podłe/ miásto zaplá=
19: ty dawał/ A powod by rozumiał o nim iż by co
20: lepszego miał: może dłużniká ná tho przywieść/
21: áby przyfygł iáko niema srebřá/ złotá/ goto=
22: wych pieniędzy/ álbo innego lepszego fantu/ kto=
23: rym by dług mógł zapłacić.

Czas odku=

strona: r

Część trzecia.

Liřt Lxv.

- 1: Czas odkupienia Fantu.
2: Dłużnik gdy łye Iřtcowi fantem broni w
3: długi/ ma czas s Prává szelć niedziel ku
4: odkupieniu fantu swego. A ielli go w szelć nie=
5: dziel nieodkupi: iuż Iřciec (gdy dłużnikowi we=
6: dle Prává będzie odpowiadał v Sądu trzy kroć
7: w onych szelć niedzielách/ zázdy we dwu nie=
8: dziel po łobie idących/ áby fant wykupił/ álbo
9: dług płacił) może tháki fant przedać pod swiá=
10: domem dobrych ludzi/ wedle ořzácowania tych
11: ktorzy łye ná tym znáią. A gdzieby on fant wy=
12: nořł łye kofztem nád dług/ ořtátek dłużnikowi
13: ma wroćić. A ielliby też fantu ku opláceniu dłu=

- 14: gu nie sstawáło/ Iłćiec oštátká ná Perfonie ma
15: szukác. Czego włytkiego powod ma fye v Są=
16: du domowić/ áby mu tho było nákazano przes
17: Sądowny wyrok. **Specu: Saxon: lib: i, artic: 70.**
18: Wfzákże iefli Pozwány dopułci Iłtcowi fant/
19: ktorym fye iemu w płáceniu długu broni/ prze=
20: dáć/ może szefci Niedziel ku przedániu niecze=
21: kłć.
22: Fantu Iłćiec dlužnikowi niepláci/
23: gdy mu s przygody zginie.

r

Fantu

strona: rv

O Pořtępku Sądownym

- 1: FAntu przyiętego od dlužniká ktho dobrze
2: ftrzeże/ ták pilnie iáko fwey włáfney rze=
3: czy/ á potym by mu ij vkráđziono/ álbo mu iáko
4: s przygody zginął: iuż go plácić niepowinien/
5: áni dźiedzicy iego/ gdy thego dowiedźie przyfyę=
6: gą/ iż mu ij vkráđziono/ álbo mu zginął/ y ftrzegł
7: go ták pilno iáko fwego włáfneho. A tho prze tę
8: przyczynę iż fant dla pożytku obudwu ftron by=
9: wa: Bo go Dlužnik dáie áby mu pieniędzy wie=
10: rzono/ A Iłćiec ij też bierze/ áby w swoim długu
11: był pewien y beřpiečen. **Sp: Sax: lib: ij articu: 60.**
12: KTo komu fwey rzeczy pożyczyl/ á then by
13: zász łobie pożyczoną innemu záltáwił: te=
14: dy ten czyiá ieft/ nie v inego iey ma szukác/ iedno
15: v tego komu iey zwierzył/ wyiáwłzy by mu onę
16: rzecz vkráđziono/ thedy fye iey może iác v kogo
17: iá záltanie. **Spec: Sax: lib: et artic: eodem.**

- 18: Wierzyciel Fant winien dłużnikowi taki
19: wroćić iáko od niego przyiał nie nákázo=
20: ny/ álbo kofzt iego zapláćić. **Spec: Sax: lib: iij, art: 5.**
21: KOń álbo inne źwierzę w fanćie dáne iefli
22: by zdechło/ tedy ten ktho ie przyiał niebę=
23: dzie go winien pláćić/ iefli tego iáko Práwo nie

fye dowie=

strona: r2

Część trzecia.

Lift Lxvj.

- 1: fye dowiedzie/ iż fye tho bes winy iego y bes źa=
2: dnego ofzukánia sftáło. Wfzákże Summę w
3: kthorey ono źwierzę zaftáwne miał/ tráći: wyiá=
4: wfzy by inną vmowę około thego z dłużnikiem
5: miał. **Specu: Saxon: lib: et artic: eodem.**
6: Czás ku zapláćie długow.
7: Dłużnik ktory zezna dług/ zaplátá bywa
8: fıkázowaná naprzod do dwu niedziel/ á ie=
9: fli we dwu niedzielách nieuczyni dofyć/ tedy do
10: tegodniá/ potym do trzeciego dniá/ pothym do
11: dwu dniu/ ná oftátek do fłóńcá zachodu. A ile
12: kroć fıkázaniu Sądownemu dofyć nieuczyni/
13: tyle kroć Sędziemu zwykłą winę przepada. A
14: gdzieby y Sędziemu winy/ y długu wierzyćie=
15: lowi fwoiemu zá fantowánim nie odpráwił/ á=
16: ni by ośiádłóći/ áni rękoyimi miał/ iuż kędykol=
17: wiek może być poiman. **Iure Municip: artic: 93.**
18: Wfzákże tho potćiwóći iego nic niebędzie fzko=
19: dźiło/ gdy zá niedofátkiem rękoiemftwá będzie
20: do więźienia wźięt. **Iure Municip: articu: 27.**
21: Dług rozmáitym fye obyczáiem

22: rozumie.

23: DŁużnikiem kto bywa z wiela obyczáiow.

r ij

Naprzod/

strona: r2v

O Połtętku Sądowym

1: Naprzod/ gdy v kogo co pożycz/ gdy zá kogo

2: ręczy/ gdy co kupi/ gdy obieca zá kogo dług pła=

3: ćić. A bowiem tho iest rzecz przyrodzona y vtći=

4: wa/ obietnicę dobrą wypełnić. Kiedy theż dłu=

5: żnik da ná fye Szulbryw/ álbo fye Sądownie

6: zápifze. **Iure Municip: articu: eodem.**

7: O Rękoimstwie.

8: Rękoymie fą dwoiácy: Ie=

9: dni co zá kogo przed Sądem rę=

10: czą/ ták w fprfwłch vtćiwych iá=

11: ko też hániebnych/ w ktorych ob=

12: winionemu idzie o gárdło. A tá=

13: cy niemogą fye od rękoimstwá wyzwolić/ ále

14: powinni zá ftronę wyręczoną tyla fumnę pła=

15: ćić iáko ręczyli. Drudzy fą co nie przed Sądem

16: ręczą. A ći iefli fye rękoimstwá záprzą/ mogą

17: przyfyęgą sniego wynidź/ gdzieby ná nie dowo=

18: du niebyło. **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 9. Et Iu=**

19: **re Municip: articu: 27 et 117.**

20: Náuki Rękoymiom opifáne w

21: Práwie.

Náuki rę=

strona: r3

Część trzecia.

Lift Lxvij.

1: NÁuki rękoymiom ty fą opifáne w Práwie.

- 2: PierwŹza/ iŹe Powod ábo **Ceditor**
- 3: ktory wierzył dŁugu/ powinien pierwey Źzukáć
- 4: y winowáć Źwego dŁuŹniká/ iefli go moŹe ná po=
- 5: zew doŹtáć niŹ rękoymiego. **Fideiuffor enim mo=**
- 6: **leftari non debet, quam diu principalis haberi po=**
- 7: **terit.** A gđzieby dŁuŹniká niemogŁ doŹtáć/ á w
- 8: KroleŹtwie go niebyŁo/ tedy Rękoymia ma čás
- 9: ku poŹtáwieniu iego óŹmnaŹcie niedziel. A iefli
- 10: iefŁ w KroleŹtwie/ ŹzeŹć niedziel. Wtora/ Wie=
- 11: rzyćiel ná Źwego dŁuŹniká dobrá/ nie pierwey Źye
- 12: ma tárgáć y imowáć Źye ich/ áŹ by pierwey prze=
- 13: ćiw rękoymiemu práwem czynił. Trzećia/ ie=
- 14: Źliby dŁuŹnik pieniádze obiecaŁ/ á niemiał by ich/
- 15: ále ma dobrá Źtojáce álbo ruchome/ tedy innymi
- 16: dobrámi ma czynić zapŁátę. A przez tho bywa
- 17: wolen. Czwarta/ Iefli rękoymi iefŁ więcey/
- 18: ktorzy Źpolná ręká ręczyli/ kthory kolwiek by s
- 19: nich dŁug zapŁácił/ wŹzythki inne wyzwala/ w=
- 20: ŹzákŹe przeciw drugim kthorzy s nim ręczyli zá=
- 21: chowawŹy Źobie przeciw nim Akcyá/ moŹe czy=
- 22: nić/ co ná ich częŹć przyydzie. Piáta/ Wierzy=
- 23: ćiel ktory Źwego dŁuŹniká zakŁad ma/ niemoŹe rę=
- 24: koymi gábáć/ áŹ by im on zakŁad oddaŁ. Szo=
- 25: Źta/ Iefli miedzy Credytorem á dŁuŹnikiem od=

r iij

mienił by

strona: r3v

O PoŹtętku Sádownym

- 1: mienił by Źye Contrákt/ y odnowił krom przy=
- 2: zwolenia rękoymiego/ tedy przez tho odnowie=
- 3: nie Rękoymia od rękoiemŹthwá bywa wolen.

- 4: **Specu: Saxon: lib: iij, artic: 9. Iure Municip: ar=**
- 5: **ticu: 31. et 117.** Syodma/ Po śmierci rękoy=
6: miego/ brzemię rękoiemstwa spada na dziedzicá
7: iego. Wszakże to **Specu: Saxon: lib: i, articu: 6. in**
- 8: **glofa** tak miarkowano/ iż fye tho ma rozumieć/
9: iefli zmarłemu Rękoymiemu były dane pienią=
10: dze w depozyt od onego za kogo ręczył/ albo ie=
11: fli przeciw zmarłemu rękoymiemu o takie rękoy=
12: iemstwo czyniono.
13: Rękoymia przeciw temu za ktorego
14: ręczył może czynić s pewnych
15: przyczyn.
16: Rękoymia przeciw dłużnikowi za ktorego
17: ręczył w ty czasy może czynić o ręczony
18: dług. Naprzod iefli od dawnego czasu iest dłu=
19: żen. 2. Iefli majątność swoię vtraca. 3. Ie=
20: fli rękoymia skazan iest aby płacił Credytorowi.
21: 4. Iefli na początku rękoiemstwa taka znowá
22: była/ aby go wyzwolił z rękoiemstwa gdyby w
23: nim więcej niechciał być. **In Sum. Ray.**

O rękoyem=

strona: r4

Część trzecia.

Liść Lxviiij.

- 1: O Rękoyemstwie w sprawách wtci=
2: wych y hániebnych.
3: Rękoyemstwo w sprawách wtciwych miey=
4: skich/ cięższe iesth niżli w hániebnych/
5: gdzie komu idzie o gárdło: prze tę przyczynę/ iże
6: w sprawách ktore czci nie nárufzáią/ Rękoymia
7: musi wżytki brzemioná dłużnikowe na fye przy

- 8: iąc. Ale w łprawách o gárdło/ zápłáciwłzy Po=
9: wodowi głowę wedle opifánia Prává/ co zo=
10: wą Wargeltem/ iuż Rękoymia od włzythkiey
11: łprawy bywa wolen/ y owłzem gdzie rękoiem=
12: łtwo zaydzie/ iuż oná frogofć práwá nád Rękoym=
13: miem vftawa/ ktora łye nád Mężoboycą włcią=
14: gác miála. Przeto tu Sędzia bárzo ma być o=
15: łtrożny/ áby przes tákie rękoiemłtwá źli ludzie
16: karánia nie vchodzili. **Specu: Saxon: lib: i, artic:**
17: **65. Iure Municip: art: 31.** Abowiem y złoczyńce
18: ná świeżym złoczyńłtwie poimáni/ ná rękoiem=
19: łtwo niemáią być dáni. **Iure Municip: art: 117.**
20: Rękoiemłtwo łpolney ręki.
21: GDy ich wiele zá iednego ręczą łpolną rę=
22: ką/ á iednego s nich pozową/ thedy po=
23: zwány muśi włzytek dług płácić. Włzákże tho

ták ma być

strona: r4v

O Połtępku Sądowym

- 1: thák ma być rozumiano/ iefli że towárzyłze iego
2: łpołem ręczący/ álbo nie zápłáciłi/ álbo Credytor
3: niemoże ich dołtác. Abowiem iefli ich może do=
4: łtác/ káždy muśi łwoię częłć płácić. **Specu: Saxo:**
5: **libI iij, articu: 85. Iure Municip: articu: 31.**
6: Rękoiemłtwo zá dłuźniká zmárłego.
7: Iefli kto zá dłuźniká obwinionego á iefz=
8: cze w długu nieprzekonánego ręczył/ á w
9: tym by on dłuźnik vmárł: tedy Rękoymia od rę=
10: koiemłtwá bywa wolen/ iefli okaże iż dłuźnik
11: vmárł. **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 10.**

- 12: Obrona Rękoymiego po zmarłym
13: dłużniku.
14: Rękoymiemu ná kthorego brzemioná dłu=
15: żnikowe ípádáią/ godźi fye vzywác wżyt
16: kich obron Prává y wżytkich odmow/ odpo=
17: row/ kthorych miał vzywác dłużnik by był nie
18: zmarł. **Iure Municip: articu: 34 glos.**
19: KThorzy máią ofyádłóć/ nie powinni w
20: ípráwách fwyh żadnego rękoiemftwá
21: ítronie ítáwiác. **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 5.**

Rękoiemftwo

strona: s

Część trzecia.

Lift Lxix.

- 1: Rękoiemftwo ku przyfyędze zá zmar=
2: łego dłużniká.
3: Rękoymia ktory zá dłużniká ręczył ku oddá=
4: niu przyfyęgi/ á on dłużnik nie oddawfzy
5: przyfyęgi zmarłby/ powinien íeft przyfyęgę wy=
6: pełnić/ álbo Rękoymia álbo dziedźic zmarłego
7: dłużniká. Ale íż ku zbáwieniu nie íeft rzecz be=
8: ípieczna przyfyęgác komu o rzeczách niewiádo=
9: mych/ dla tego opifány íeft kíztałt przyfyęgi **Spec:**
10: **Saxon: lib: iij, articu: 11**, íáko Rękoymia ma przy=
11: íyądz á íáko Dziedzic. Rękoymia ták przyfyęże:
12: íże ía wierze/ że niebofzczyk thákiego długu Po=
13: wodowi nie íeft dłužen. A Dziedzicy: íż my o
14: tym długu nic niewiemy. A gdzie by Rękoym=
15: mia dla obráżeńí Sumniení fwego przyfyęgi
16: niechćíal podiác/ thedy bywa íkazan w onym
17: długu/ kthorego záfyé od dziedźicow zmarłego

- 18: będzie szukał tyle ileby przyślądzono.
19: O Więzieniu.
20: Więzienie iest dwoiákie/ iedno gdy kie=
21: dy kogo do ciemnice władzą/ álbo w
22: pęto okowáią. Drugie kiedy kto wi=

í

nowáycę

strona: sv

O Poštěpku Sądowym

- 1: nowáycę łwego zá fuknią álbo ktorým innym o=
2: byczáiem trzyma/ áby mu nie vćiekł. **Specu: Sa=**
3: **xon: lib: ij, articu: 34.**
4: POwod ktory da kogo do więzienia/ powi=
5: nien iest odpowiadác wřzytkim kthorzy=
6: by kolwiek o Więźniá mowić y wyzwolić go
7: chćieli. **Specu: Saxon: lib: et articu: eodem.**
8: Więzień wypuřczony z więzienia/ gdy iá=
9: ką vgodę s ftroną vczyni dobrowolnie
10: około rzeczy o ktorą fyedział: powinien onę v=
11: godę pełnić. Bo vgodá taką moc ma iáko y de=
12: kret/ od ktorego nie áppelluią/ choć by też był nie
13: łłufzny á nie łpráwiedliwy. A gdzieby iáką v=
14: godę zá przymuřzenim vczynił/ obiecuiąc pew=
15: ną Summę: thákiey vgody niepowinien trzy=
16: máć/ iefli przyřlyęże iż tę vmowę vczynił zá boiá=
17: źnią więzienia y zá przymuřzenim. **Promiřsa enim**
18: **et Iuramenta contra Iuris ordinem facta, tenere**
19: **non oportet. Specu. Saxon. lib. iij, articu. 41.**
20: Sędzięgo winá gdy Więzień vćie=
21: cze z więzienia:
22: IEřli by ktho ná czyię inřtygácyá dan był

do kaźni

strona: s2

Część trzecia.

LiftLxx.

- 1: do kaźni poſpolitey/ s pomocą prawá/ ná obźáło
- 2: wánie o dług álbo o iáką inną rzecz ktoraby nie=
- 3: wiodłá ná gárdło/ á Więźień by z więźienia v=
- 4: ćiekł: Sędzia obwiniony o to/ będzie wolen gdy
- 5: íam przyſłyże iż Więźień bes iego winy álbo iá=
- 6: kiej przyczyny vćiekł. Ale iefli by dan był do
- 7: więźienia o złoczyńtwo/ zá ktorym by więźnio=
- 8: wi ízło o gárdło/ tám Sędzia przyſłygą niemo=
- 9: że być wolen: Ale powinien tho będzie onemu/
- 10: ktory go dał do więźienia/ nágrodzić całym war
- 11: gieltem/ iefli więźniowi ízło o gárdło: á iefli ízło
- 12: o rękę/ tedy połowicą wargieltu/ á przedſye przy=
- 13: íyądz muſi/ iż bes winy iego Więźień vćiekł/
- 14: gdzieby mu ítroná w tym wiáry nie dáłá. **Iure**
- 15: **Municip: articu: 17.**
- 16: Poſtępek prawá prze=
- 17: ćiw ítronie pozwáney gdy do
- 18: Sądu ítanie.
- 19: POwod ná pierwſzym roku poki Prá= (*marg*) **Iur: Mun: arti: 23.** (-)
- 20: wo ſyedzi/ przełtrzegłzy ſobie Oprá=
- 21: wy/ dowody/ y główną żálobę/ po=
- 22: winien íeſt pozwánemu dobrowol

í ij

nie ziáwić

strona: s2v

O Poſtętku Sądowym

- 1: nie ziáwić o co go pozwał/ kthore dobrowolne
- 2: ziáwienie pozwány może iefli chce zarázem zá

- 3: główną żalobę przyjąć/ y odpowiadać albo że=
4: dać odwołki do drugiego Sądu przez dwie nie=
5: dzieli/ ku ziednaniu fobie Rzecznika/ co go ma
6: doydź wedle praw. A gdy wynidą dwie Nie=
7: dzieli/ tedy pozwany przez fye albo Prokuratora
8: swego/ wdziaławczy Oprawy wedle praw/ ma
9: słuchać głównej żaloby/ którą ftroną powodna
10: vczyniwszy także oprawy/ wyda s potrzebnymi
11: dowody swoimi/ potwierdzając przez nie żalo=
12: bę swoię pierwszą/ albo dobrowolne ziąwienie
13: pierwey vczynione/ da ftronie odporney za gło=
14: wną żalobę/ którą pozwany wyfłyzawczy/ mo=
15: że iefzcze chceli fobie wziąć do dwu Niedziel na
16: odpowiedź. Abowiem podług Prawa Sáfkie=
17: go Niemieckiego/ odwołką ftronie Pozwaney
18: bywa daná ku odpowiedzi tylko **ad bina pro=**
19: **xima Iudicia**, to iest do czterech Niedziel/ ná zie=
20: dnianie Prokuratora y ná odpowiedź. **Specu: Sa=**
21: **xon: lib: ij, articu: 2**. A wedle Prawa Cefárskie=
22: go dwádziefciá dni. Przyczyná tego iest/ iż Po=
23: wod dofyć długi czas miał ku rozmyflaniu ná
24: żalobę/ Tákze też trzebá pozwáney ftronie czá=
25: fu ku rozmyfleniu ná odpowiedź. **Quod enim**
26: **licet Actori, licet et Reo**. Moze też zarázem po=

zwány ch=

strona: s3

Część trzecia.

Lift Lxxj.

- 1: zwány chceli od powodu żędać Gwaru/ ktory
2: iemu winien powod po żalobie vczynić. A gdy
3: Powod Gwar vczyni/ iuz ftroną odporna dál=

- 4: łzey odwłoki mieć nie może/ ále zárázem prze=
5: łtrzegłzy łobie dowody/ łwiádectwá/ y włzyt=
6: ki rzeczy pomocne/ bęđzie winien ná żálobę od=
7: powiádać: A ty odwłoki máią łye rozumieć w
8: łpráwách vtćiwych/ gđzie rzecz idźie o dług/ o
9: łmienie/ co zowá **in Ciuilibus**, Ale w łpráwách
10: ktore zowá **Criminales**, gđzieby komu łzło o gár=
11: dło/ zwłáńczá **in recenti facto**, żadne odwłoki
12: niebywáią dane/ zárázem poki práwo łyedźi ná
13: żálobę winien odpowiađać.
14: W Krákwie ten iest z dawnego zwyczá= (*marg*) Dylácye podług zwyczáiu Miáłthá
Krákw. (–)
15: iu w odwłokách wzięty połtępek/ iże pozwány
16: ná pierwłzym roku wyłlyżawłzy dobrowolne
17: ziąwienie/ bierze łobie do dwu niedziel ná Rzecz=
18: niká/ co mu przes wyrok bywa dano. Potym po (*marg*) Dilácia ná Prokurato. (–).
19: czytániu s Kłyąg Spráwy/ iáko było dano ná
20: Rzecznicá/ do drugich dwu niedziel ná zmwę.
21: A gdy drugie dwie Niedźieli wynidą/ Opráwy (*marg*) Dilácia ná zmwę. (–)
22: łobie czynią obiedwie Stronie po czytániu s
23: Kłyąg oney łpráwy/ iáko było dano ná zmwę.
24: Po Opráwách thámże zárázem Powod wedle
25: pierwłzey żáloby/ kthorą s Kłyąg da czytác/ w
26: dobrej woli ziąwi y popráwić może iefli co ma. (*marg*) Dilácia po Opráwách. (–)

í iij

Co wyłly=

strona: s3v

O Połtętku Sądowym

- 1: Co wyłlyżawłzy pozwány/ iefzcie do dwu nie=
2: dźiel łobie bierze ná zmwę po opráwách. A gdy (*marg*) Główna żálobá. (–)
3: te trzećie dwie niedźieli wynidą/ powod głow=
<http://rcin.org.pl>

- 4: ną żalobę czyni/ to iest onego dobrowolnego ża=
- 5: wienia/ ktore gołymi słowy ná początku vczy= (marg) Dylacya po głowneyżalobie. (-)
- 6: nił/ potwierdza Vrzędowymi listy/ świadc=
- 7: twy/ y inżymi dowody/ ktore ku słwey rzeczy
- 8: nalepze może mieć. A wyłyszawłszy głowną ża=
- 9: łobę pozwána łtroná/ ielzche czas do dwu nie=
- 10: dziel otrzymawa ná odpowiedź: dálzce odwłó=
- 11: ki iuz nie idą. Włzákze pozwány ná káždym tá=
- 12: kim łtopniu/ może odpowiadać y łwoię rzecz
- 13: łkończy ielł chce. A dla tego powod ná káždym
- 14: Terminie bywa álbo ma być słwoią rzeczą y z
- 15: dowody gotow/ áby mu łtroná odpowiedna
- 16: gwarem nie żalkoczyła.
- 17: Ten postępek ácz ták dálece nie ielłth wedle
- 18: Práwá/ włzákze ile baczę ża wielkimi potrzebá=
- 19: mi á ża wáżnymi łpráwami wwiedzion ielł w
- 20: obyczay. Abowiem w Krákwie iáko w przed=
- 21: nieylzym Mieylćie w Krolełtwie Polłkim/ mię=
- 22: dzy zacnymi łobámi/ y o wielkie rzeczy bywáią
- 23: tákíe łpráwy/ ná ktore łtroná obwiniona/ przes
- 24: tákíi czas ielzche łye ledwie może zgotowác/ gdy
- 25: łobie dowody z inżego Krolełtwá/ Pańłtwá/
- 26: z innych Miałłth/ z wielkimi nakłády y trudno=

łciámi ie=

strona: s4

Część trzecia.

List Lxxij.

- 1: łciámi iednáć mułł. Ktory postępek y vbołzłzych
- 2: Perłon máłło obraża. Abowiem tym czáltem nie
- 3: przychodząc do łkończenia Práwá/ mogą łye
- 4: łtrony poiednáć/ pogroziwłszy łobie máłło Prá

- 5: wem y nakładem prawnym. Bo vporni Lity=
6: gantowie thák łobie częłto mowią: Chceć fye
7: prává zemną/ dam ci go dołtátek/ odważyłem
8: ná cię Sto złotych/ nie vftápić kroku. Rzecze
9: druga łtroná: Y ia go tobie dam dołtátek/ odwa=
10: żyłem ná cię dwie/ nieuftápić ná piądź/ náuczy=
11: my fye prává. Ale táki łpor rzadko ku dobremu
12: przychodzi. Lepfza bywa zgodá bes nakładow/
13: trudnołci/ zámiełzkániá/ **Quoniam dubius est sem=**
14: **per euentus litis.** Bo niewiedzieć komu pádnie
15: cetno/ komu lichó/ y iáko fye długo powlecze
16: Práwo: iákoż czáfem y do dwudziestu lat fye po=
17: wlecze/ niż ku łkończeniu przyydzie. A thák w
18: tych dylácyách mnieyfzych/ łtrony rozmyłłáiąc
19: to łobie á pilnie vwažíáiąc/ mogá fye zgodzić/ y
20: ieden drugiemu nieco vftápić.
21: Ty odwłoki wyłzłzey ták wedle Prává iá=
22: ko y wedle zwyczáiu Miáłtá Kráková opifá=
23: ne/ záchowywáią fye tylko między Sáfyády á
24: nie między gołłmi. Aczkolwiek y między gołłmi
25: tyle teź idzie odwłok/ ále przez trzeci dzień/ nie
26: przez dwie niedzieli. A ápellácyá do wyłzłzego

Prává mię=

strona: s4v

O Połtępku Sádownym

- 1: Prává między Gołłmi dziewiątego dnia. O
2: czym będzie niżej przy Appellácyách.
3: O Wybićiu rozmá=
4: itym/ kthorym fye po=
5: zwány łtánáwłzy do Prává może od

- 6: Íprawy Sądowej wyiąć/ iáko Lá=
7: ćinnicy zową/ Exceptiones.
8: **EXCEPTIO**, to fy Polńkim ię= (*marg*) **als** odpor/ wyięćie/ odmowá. (-)
9: zykiem rozumie/ odpor álbo przy
10: czyná iáka słuźna/ prze ktorey zá
11: dánie álbo wthoczenie przeciw
12: Perſonie/ może fy kto wybić od
13: Íprawy Sądowej. A przynależy Excepcya fto=
14: nie pozwáney/ iáko **replica** to ieſt odpor ná Ex=
15: cepcyá ſtronie powodney. **Spe: Sax: lib: iij, art: 16.**
16: EXcepcye Práwem Mieyńkim wſzythkie
17: máią być ná iednym roku zádáne/ ile ich
18: kto ma. Abowiem po odpowiedzi ná žalobę v=
19: czynioney/ iuź mieyfcá niemáią/ wſzákże niekto=

re y po od=

strona: t

Część trzecia.

Liſt Lxxiiij.

- 1: re y po odpowiedzi mieyſce máią/ iáko gdy ieſth
2: Powod klęty/ álbo Prokurator fáłzywy. rc.
3: O dwoiákim wybićiu.
4: EXcepcya ieſt dwoiáka/ Iedná kthora od=
5: włacza tylko Íprawę ná inny słuźny čás
6: wedle Práwá/ iáko gdy ſobie kto bierze fryſt do
7: Prokuratorá álbo ná odpowiedź. Tę Lácinnicy (*marg*) **IEXceptio dilatoria.** (-)
8: zową **dilatoriam exceptionem.** Druga ieſt kto=
9: ra gáſi y niſzczy Íprawę/ iáko gdy ná cię záluie o
10: pewny dłuę/ á ty mi okázuieſz y dowodziſz iżeſ
11: mi fy wſpráwiedliwił/ álboſ mi przyſyęgá wy= (*marg*) **EXceptio peremptoria.** (-)
12: ſzedł: iuź moię žalobę przeciw ſobie niſzczyſz. Tę
13: Lácinnicy zową **peremptoriam exceptionem.**

- 14: Wybićie s ftrony Pomwdu.
- 15: PRzećiw powodowi ty fą Excepcye/ przez
- 16: kthorych ządanie/ odporna ftroná moze
- 17: mu nie odpowiadać/ áni fye s nim w rzecz w=
- 18: dąć. Iefli ieft wywołány/ iefli bezecny/ iefli klę=
- 19: ty/ iefli dziećię/ álbo sierotá bes Opiekuná/ iefli
- 20: márnotravcá/ ktoremu dla łotroftwá odięte fą
- 21: dobrá ku fzáfrowaniu/ iefli iefth fzalony/ głuchy/
- 22: niemy bes fprawce á rzędźicielá fwego/ iefli nie=
- 23: wiáltá bes Mężá/ álbo Opiekuná fwego.

t

Wybićie

strona: tv

O Perfonách Sądowych

- 1: Wybićie s ftrony Prokuratorá.
- 2: PRokurator ten rzeczy fprawowác niemo=
- 3: że/ kthory ieft klęty/ ná pothćiwofći iáką
- 4: zmázą nárufzony/ młodźzy niż 21 lat/ iefli iefth
- 5: Kfýądz/ Mnich/ iefli fzalony/ iefli o iáki hánie=
- 6: bny vczynek obwiniony/ iefli od Páná fwego
- 7: nie ma fłufzney plenipotencyey álbo poruczeń=
- 8: ftwá/ iáko fye godźi wedle práwá/ iefli go v Prę=
- 9: gi bito/ ieéli wiáry nie chowa/ iefli kogo zdrádzil.
- 10: Ktorzy fą názwáni iednym Láćińfkim fłowem
- 11: **Iure priuati**, podług wykłádu **Specu: Saxon: lib:**
- 12: **iiij, articu: 16 głoř.**
- 13: Wybićie s ftrony Sędźiego.
- 14: Sędźić niemoze/ iefli ieft podeźrzány/ klęty/
- 15: wywołány/ krzywoprzyfyeźcá/ iáką nie=
- 16: fławą zmázány/ głuchy/ fzalony/ od dořtoień=
- 17: ftwá dla iákiey fzkáradořci oddalony/ Heretyk/

- 18: żyd/ niewiáftá/ nieprzyiaćiel/ od Adwerfárzá iá=
19: ką przyiáźnią/ namową/ naymem/ boiáźnią/ obie
20: tnicą nákáżony/ iefli krewny/ iefli niema Páná
21: Bogá przed oczymá/ iefli brákuie Perfonámi rc.
22: Wybićie s ftrony Iurisdycyey.

Pozwany

strona: t2

Część trzecia.

Lift Lxxiiij.

- 1: POzwány iefli nie iefth pod władzą oney
2: zwierzchności Mieyfkiey/ gdzie iefth po=
3: zwan/ może fye wyiąć do práwá fwego/ iáko iefth
4: Kfyądz/ Mnich/ Rycerfki człowiek/ Student/
5: oprocz przyczyn wyfzłzey opifánych przy gofcin=
6: nym Sądzie.
7: Wybićie s ftrony Mocy.
8: PLenipotencyą ták odbyć może/ iefli iefth
9: niedoftáteczna/ iefli wobec we wfytykich
10: fpráwách vczyniona/ á rzecz ofobliwey mocy
11: ktemu potrzebuie/ iefli fye teź wfciąga ku iedney
12: części fpráwy/ nie ku wfytykiey. Iefli tylko podá=
13: na iefth ku czynieniu przeciw komu/ á nie ku bro=
14: nieniu/ iáko mowiá Lácinnicy/ **ad agendum**
15: **non ad defendendum**, álbo iefli moc iefth odietá
16: komu przes Princypałá/ álbo íam Plenipotent
17: moc dobrowolnie fpufcíł.
18: Wybićie s ftrony Pozwu.
19: POzew ták zbić może/ iefli iefth ná mieyftce
20: nie przefzpieczne/ morem zaráżone/ iefli w
21: święto pozwano/ iefli ná dzień święty rok ná=
22: znáczono/ iefli w Láźni/ w Kofciele/ ná Cmyñ=
<http://rcin.org.pl>

23: tarzu/ ná Krolewłkim Páľacu. rc.

t ij

Wybićie

strona: t2v

O Pořtępku Sądowym

- 1: Wybićie s ftrony Swiádkow iefth
- 2: niżej między Sądowymi dowody nápiřáne.
- 3: Skutek tych wybićia albo odporow.
- 4: SKutek y pożytek tych wřzytkich odporow
- 5: ten iefth/ iże káždy przes nie może řwá řprá=
- 6: wę odwlec/ álbo řye wwiarowác Perřony Sę=
- 7: dziego á zwierzchnořci iego/ álbo odpędzić od
- 8: Akcyey Prokurátorá/ Powod/ Swiádká/ álbo
- 9: Akcyą od Powodu przeciř íobie zádáną zágá=
- 10: řić/ iáko iefth **Exceptio peremptoria. Specu: Sax:**
- 11: **lib: iij, articu: 16.**
- 12: O Zágruntowániu
- 13: řpráwy przed Sądem/
- 14: co Lácinnicy zowá/ Litis
- 15: Conteřtatio.
- 16: **Litis Conteřtatio**, iefth głowney rzeczy grunto=
- 17: wne wtoczenie przed Sąd od obudwu řtron/
- 18: przes żáľobę y odpowiedź. **Narratio enim cum con=**
- 19: **tradictione faciunt litis conteřtationem. S. S. li: ij, ar: 2.**

Co to iefth

strona: t3

Częć trzećia.

Lifć Lxxv.

- 1: Co to iefth wdác řye w Práwo.
- 2: GDy ktho wyřłyřzawřzy żáľobę/ przeciř
- 3: niey vczyni odpowiedź/ iuż řye wdawa
- 4: w Práwo/ iáko zowá **litem conteřtatur**, ápro=

- 5: bując y dawając mieyftce zwierzchności Sędzie
- 6: go nád łobą/ od ktorego łye iuż wymować nie=
- 7: może. **Nam per litis contestationem Reus subij=**
- 8: **citur Iudici.** Włzákże wtey mierze nie ledá rzecz
- 9: łtrony odporney zá odpowiedź ma być poczyta=
- 10: ná/ ále tá tylko/ ktora ieft práwie ná žalóbę vczy=
- 11: nioná. Abowiem poki łye kto odpowiedzi zbra=
- 12: nia/ przes iáki odpor/ ielzczęć nie odpowiada.
- 13: **Quam diu me non debere respondere defendo,**
- 14: **tam diu non respondeo.** Ná przykład/ gdy ná
- 15: mię žalúiesz o dług/ á ia powiádam iżelmy obá=
- 16: dwa innego Práwá/ y žádam być odełłan do
- 17: łwego Sędzięgo/ tu ielzczęć nie ieft odpowiedź/
- 18: ále zbraniánie odpowiedzi. **Specu: Saxon: lib: ij,**
- 19: **articu: 9. Et lib: iij, artic: 30.** A ták w tey mierze
- 20: pozwány kiedy łye niechce s powodem wdác w
- 21: práwo/ ma pilno báczyć/ co ma mowić/ áby mo=
- 22: wá iego nie byłá poczytaná zá gruntowną od=
- 23: powiedź ná žalóbę. Bo práwą odpowiedziá ná
- 24: žalóbę/ Pozwany iuż łye wdawa w rzecz/ y ap=

t iij

probuie

strona: t3v

O Połtętku Sądowym

- 1: probuie nád łobą zwierzchność onęgo Sędzie=
- 2: go/ przed kthorym łye łądzi/ y oná łpráwá łpada
- 3: po nim ná ieg^o dziedźice/ iż mułzą ná mieyftcu ie=
- 4: go odpowiadác. **Per litis enim contestationem**
- 5: **perpetuatur actio, fitque tranfitoria ad haeredes.**
- 6: GDy łye kto v Sądu ná łwey powiełci o=
- 7: myli/ iże nie z vmyłłu rzeczę/ może łye

8: poprąwić bes łzkody łwey. **Spec: Sax: lib: i, art: 61.**

9: KTo poczyna odpowiadać/ á łpráwá by łye

10: niełkończyłá/ ále ná inny czas byłáby od=

11: łóżoná: iefli ná on czás z odkłádu przypádlý po=

12: zwána łtroná niełtánie/ iuż iáko pokonána vpa=

13: da w łwey rzeczy. **Spec: Sax: lib: ij, articu. 9.**

14: O łpolnym obudwu

15: łtron vłpráwiedliwie=

16: niu przed iednym Sędziem/ co Lá=

17: ćinnicy zowá/ Reconuentio.

18: **REconuentio** łye rozumie/ gdy łtroná odpo=

19: wiedna wyłłyłzawłzy żáłobę/ żáda przed odpo=

więdźiá

strona: 14

Część trzecia.

Liłł Lxxvj.

1: wiedźiá łwoiá/ áby łye mu też Powod vłpráwie

2: dliwił w tym o co by go też potym winił.

3: Połtępek okołó łpolnego vłprá=

4: wiedliwienia.

5: W Tey łpráwie o łpolnym vłpráwiedliwie=

6: niu podług Práwá Mieyłkiego táki po=

7: łtępek iefł/ gdy ná mię ktho żáluie y przykazá mi

8: odpowiadać: tedy przed odpowiadánim będę py

9: tał/ ácz mi łye też Powod niema vłpráwiedli=

10: wić o co bym go obwinił. Skaże Sędzia iże łye

11: będzie powinien vłpráwiedliwić. A ták gdy iuż

12: obwiniony łpráwi łye powodowi/ y będzie wo=

13: len od niego/ táńże też może ná powodną łtro=

14: nę żáłowác. **Specu: Saxon: lib: i, articu: 61.** W=

15: łzákże w pewnych łpráwách thámże opifánych

- 16: Ípolne vspráwiedliwienie nie bywa przed ied=
17: nym Sędziem/ zwłazczá w Ípráwách Ducho=
18: wnych/ o Wiárę/ o Dzięfyęciny/ o podawánia
19: Beneficyy/ o Małżeńtwo. rc.
20: PErfony Duchowne/ iáko Kfyęza/ Mni=
21: Ízy/ iefli przed Práwem Swieckim ná ko=
22: go żáluia/ támże też obwinionemu powinni od=
23: powiádác/ o co by ná nie żálował/ krom rzeczy

wyższey ná=

strona: t4v

O Poštětku Sądowym

- 1: wyższey námienionych Práwu Duchownemu
2: włáfnie przynależących. **Specu: Sax: lib: I, art: 61.**
3: Rękoiemstwo w Ípolnym vsprá=
4: wiedliwieniu.
5: ODporne Ítroná wyłyszawłzy żálobę/ mo=
6: że żędáć od Powodu/ ktory nie iest ošia=
7: dły/ rękoiemstwa o to áby mu łye też vspráwie=
8: dliwił/ oco by mu winę dał/ y o naklády áby mu
9: ie záplácił/ gdzieby Práwem nic ná nim niewy=
10: grał. Powod theż może żądác rękoiemstwa od
11: obwinioney Ítrony nie ofyádłey o došťanie prá=
12: wá/ o naklády/ y o dofyć vczynienie rzeczy ofá=
13: dzoney. **Spe: Sax: lib: i, arti: 61. Et lib: iij, artic: 13.**
14: O Opráwách.
15: OPráwy zowá przešťrze=
16: żenie w práwie obudwu Ítron/
17: ták powodney iáko odporney.
18: Powodney przed główná żá=
19: łobá/ Odporney przed główná

20: odpowiedźią. Kthore oprawy obiedwie łtronie

mogą ło=

strona: v

Część trzecia.

Liśt Lxxvij.

- 1: mogą łobie vczynić ná iednym roku iefli chą
2: tym łpołobem.
3: Naprzod Prokurator Powodney łtrony bę=
4: dzie pytał ná prawie. Acz iego Princypałá oprá=
5: wy niemáią doydź/ ábo co iefł wedle Prává.
6: Skaże mu Sędzia ták. Gdyż Prokurator łtro=
7: ny Powodney w čás y w godzinę żáda łobie
8: oprav w łprawie łwoiey potrzebnych/ tedy go
9: máią doydź wedle prává. A ták Prokurator
10: Powodney łtrony po pierwłze to łobie opráwi/
11: iefli by rzeczy łwego Páná do końcá przewiełć
12: niemogł/ áby on przes wtorego/ trzeciego/ cz=
13: wartego/ y tyle ile by było potrzebá Prokurato=
14: rá/ álbo teź łam przes łye zá porádenim y lepłzą
15: łprawą rzecz łwoię dokończyk/ y ku łkuthkowi
16: przywiełć mogł. Skaże Sędzia iże co Prokura=
17: tor łtrony powodney wedle biegu Prává ná=
18: łzego Mieyłkiego Máydeburłkiego łobie oprá=
19: wia y przełtrzeza/ tho go ma doydź wedle Prá=
20: wá.
21: Wtore tenze Prokurator przełtrzeze y oprá=
22: wi łobie/ áby wedle łwey potrzeby mogł mieć
23: łłufzne odwołki ku okazániu dowodow łwoich/
24: ná odfłápienie/ ná porádenie/ łwiádectwá ży=
25: wych ludzi/ Akta/ Liśty Krolewłkie/ vczliwey
26: Rády/ Gáyneho Sądu y włzelkiego vrzędu/

strona: v v

O Pořtępku Sądowym

- 1: ták tego iáko innego Kroleřtwá y Páńřtwá/ re=
- 2: geřtrá/ Cyrográfá/ y wřzythki inne dowody iá=
- 3: kim kolwiek obyczáiem ku řwey řpráwie przyna=
- 4: leżące. A gdy to łobie w czás y w godzinę prze=
- 5: řtrzeże/ będzie pytał ná Práwie. Acz by tego on y
- 6: Princypał iego otrzymác niemiał/ álbo co by by=
- 7: ło ná Práwie. Skaże mu Sędzia/ iáko ieřth
- 8: wyřřzey opifano.
- 9: Trzećie tenże Prokurator opráwi y przeřtrze=
- 10: że łobie/ ieřli by co nowego álbo trudnego od
- 11: řtrony w odpowiedzi wřřřzał/ áby mógł mieć
- 12: řriřt álbo czás ná zmwę/ ná porádenie do dwu
- 13: niedziel s řwym Princypálem. Co teź przez řka=
- 14: zánie Sędzięgo otrzyma. Tymże obyczá=
- 15: iem řtroná odporna álbo iey Prokurator Oprá=
- 16: wy łobie vczyni/ áby go teź to wřzytko dořřło/ co
- 17: řtronę powodną/ ieřliby co nowego przed żáło=
- 18: bą y po żáłobie wřřřzał/ áby mógł mieć ná porá=
- 19: dzenie do dwu niedziel/ y inne wřzytkie rzeczy w
- 20: opráwách powodu opifánych.
- 21: W zápiřaniu thákich Opraw/ Piřárze wiele kroć
- 22: řye niepotrzebnie báwią/ gdy ty wřzythki prze=
- 23: řtrzeżenia wypifuią. Ale dořřc ieřt ná tym gdy
- 24: ták zápiřze. **Decretum eřt parti Actoreae, omnes**
- 25: **reformationes, iuxta curřum Iuris Teutonicí May=**
- 26: **deburgensis, permittendas eřre de forma Iuris. De=**

strona: v2

Część trzecia.

Lift Lxxviiij.

1: **cretum est quoque parti respondenti. et.** Abo=

2: wiem iuż zá tym skazánim/ krotko lye wŕzythko

3: zámknie co kthorey ftronie iest potrzebá wedle

4: biegu Práwá Máýdeburfkiego. A iże Opráwy

5: máią być czynione/ nápiŕáno **Iure Municip: ar=**

6: **ticu: 23 glos. quaeftione prima de Gerada.**

7: Po Opráwách ftroná odporna/ álbo głowney

8: żáłoby ŕluchác ma/ álbo dobrowolne ziáwienie

9: zá głowná żáłobę przyiác. Co vczyniwŕzy może

10: od powodu żędac Gwaru/ iefli chce.

11: O Gwarze.

12: GWar iefth nieiákie we=

13: dle Práwá rękoiemŕthwo álbo

14: záftápienie/ ná żądanie pozwá=

15: ney ftrony/ od Powodu vczy=

16: nione/ dla vwiárowánia iá=

17: kiey ŕzkody y trudnoŕci.

18: Gwar iáko bywa czynion.

19: GWar thym ŕpofobem bywa czyniony.

20: Prokurator pozwáney ftrony wyŕlyŕza=

21: wŕzy dobrowolne ziáwienie/ álbo głowná żáło=

v ij

bę/ będzie

strona: v2v

O Poŕtętku Sádownym

1: bę/ będzie pytał ná Práwie tymi ŕłowy. Gdyż

2: iuż moy Princypał dobrowolne ziáwienie/ od

3: powodney ftrony przyymuie/ zá głowná żáło=

4: bę/ pytam ná práwie. Acz powod Gwaru nie=

- 5: ma podnieść/ álbo co ieſt ná práwie? Skaże Sę=
6: džia/ iże Powod ma podnieść Gwar wedle Prá=
7: wa. Dáley ſtroná odpowiedna pyta/ iáko ry=
8: chło ma táki Gwar podnieść? Skaże Sędzia/
9: iże poki Práwo ſyedzi. Spyta potym/ iáko we=
10: dle práwá táki Gwar ma podnieść? Skaże Sę=
11: džia/ iże známieniem pálcá/ tho ieſt podniowſzy
12: pálec wielki práwey ręki/ wwiniony w rękaw/
13: ták iżby go było dobrze widáć. Powod tedy v=
14: czyniwſzy Gwar/ ſpyta ná práwie/ ieſli go do=
15: brze á ſpráwnie vczynił? Skaże Sędzia/ iż do=
16: brze vczynił. Będzie pytał ná oſtátek/ ieſli čás
17: ieſt ſpuścić Gwar? Skaże Sędzia/ iże čás ieſt
18: ſpuścić wedle Práwá.
19: Biała głowá ieſli ieſt powodem/ tymże ſpofo=
20: bem Gwar vczyni/ ále przez opiekuná s Práwá
21: potwierdzonego. **Spec: Sax: lib: i, art: 46.**
22: Zá długim wzywánim weſzło w obyczay/
23: iże Gwar podnieſyeniem pálcá wielkiego wwi=
24: nąwſzy go w rękaw czynią/ co ſie wiele ludziom
25: pátrzájącym ná tho zda być nieiákim ſzyder=
26: ſtwem/ iáko by dudká zá wiechą vkázował. A=

bowiem y

strona: v3

Część trzecia.

Liſt Lxxix.

- 1: bowiem y mieyſtcom o Gwarze w práwie opi=
2: ſánym/ gdy ſye ktho pilnie przypátrzy/ obaczy iż
3: ſye więcey włciągaia ku obiecánium Gwaru/ niź=
4: li ku tákiemu podnaſzánium. To ieſth áby ſtroná
5: powodna miałto tákiego podnieſyenia Gwa=

- 6: ru/ podáním ręki Sędziemu/ obiecała sronie
7: pozwáney Gwar/ známionuiąc przes to podá=
8: nie ręki/ iż chce chować ty wżytki rzeczy/ dla kto=
9: rych Gwar ielt vřtáwion.
10: Co záamionuie Gwar.
11: SKutek Gwaru ten ielt/ iż kto ij vczyni iuż
12: więcey řwey żáloby nie może popráwo=
13: wác/ áni odmieniác/ Iuż żadnych dowodow ku
14: potwierdzeniu żáloby řwey niemoże dáć czytać/
15: kthore mu było wolno przed Gwarem vkázo=
16: wác/ wyiáwřzy ty kthorych przed Gwarem ku
17: podpárćiu żáloby vżywał/ może po Gwarze ku
18: replikom vkázowác. Ná ořtátek pozwána řtro=
19: ně/ ielřiby iá kto inny o tęż rzecz potym gábał o
20: ktorą on żálował/ zářtěpowác będzie powinien/
21: y inne řkutki Gwaru czynić/ opiřáne **Specu: Sa=**
22: **xon: lib: i, arti: 63. et lib: ij, articu: 15. Iure Municip:**
23: **articu: 35. et 41.**
24: Obręczenie Gwaru wymyřłone.

v iij

Są niekto=

strona: v3v

O Pořtěpku Sądowym

- 1: Są niektorzy Prokuratorowie/ kthorzy od
2: řtrony pozwáney řprávuiąc rzecz żądáią
3: od Powodu/ áby obręczył Gwar/ gdy go vczy=
4: ni/ co ielřh od nich wymyřłono nie wedle práwá/
5: Ale złym vmyřłem/ áby Stronę Powodną od
6: řpráwy řwey odegnáli. Abowiem tym obyczá=
7: iem vbogiego człowieká/ gdy niema kthoby zań
8: Gwar obręczył/ łacwie od řpráwy jego odżenie.

- 9: To tedy ponieważ iest zwielkim vblizenim sprá=
10: wiedliwości/ á nie według Práwá/ niema być
11: dopuřczono/ áni w obyczay wwdzono.
12: O odpowiedzi.
13: ODpowiedna ftroná ma
14: pilnie báciić/ áby fwey niewin=
15: ności y spráwiedliwości mądrze/ z
16: dobrym rozmyflenim/ y z dobrá
17: porádá bronilá/ áby fye głupią
18: fwoią odpowiedziá niezawiodlá. A dla tego be=
19: spieczniey iest mieć Rzeczniká spráwnego/ á kte=
20: mu cnotliwego. Abowiem przes fwoię niebacz=
21: ną odpowiedź łacwie może w błąd wpáć/ y ku
22: fzkodzie fye przywieść. **Specu: Saxo: lib: i, artic: 62.**

Odpowiedź

strona: v4

Część trzecia.

Liřt Lxxx.

- 1: Odpowiedź Dwoiáka.
2: ODpowiedź po żáłobie iest dwoiáka. Ie=
3: dná gdy fye pozwány zbrania áby nie od=
4: powiádał. A to w ten czás bywa/ kiedy przeciw
5: powodowi odpor ma/ iż iest powołány álbo klę=
6: ty/ álbo sierotá bes Opiekuná/ álbo iż ná dzień
7: święty od niego iest pozwány/ álbo iż oná sprá=
8: wá bylá przed thym v Sądu/ y fkończyłá fye
9: przes wyrok álbo przes vgodę/ álbo iż fye rzecz
10: toczy przed tym Sędziem/ pod ktorego władzá
11: ftroná odpowiedna nie iest/ álbo kiedy Powod
12: nań żáłuię ięzykiem ktorego on nierozumie. A=
13: bowiem ładownie żaden niema być przymufzon

- 14: ku odpowiedzi/ aż by dobrze wyrozumiał co mu
15: ządaią/ y o co nań żałuią. Wfzákże Powod mo=
16: że innym ięzykiem żałować/ á pozwány też in=
17: nym odpowiadać/ w ten czas gdy fye obádwa
18: rozumieią/ álbo przes fye/ álbo przes swoie Rze=
19: czniki. **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 71.** Y zá inny=
20: mi odpory wyfzlzey przy mieyfcu o Wybiciu o=
21: pifánymi/ s kthorych gdy pozwány iednę álbo
22: więcey ma/ może fye obronić áby nie odpowia=
23: dał. Druga ieft odpowiedź/ gdy kto práwie
24: á gruntownie ná żałobę odpowiada/ przes co
25: fye iuz s Powodem w rzecz wdawa/ iáko mo=

wią litem

strona: v4v

O Postępku Sądowym

- 1: wią **litem contestatur. Spec: Saxo: lib: iij, arti: 30.**
2: KTo pocznie ná żałobę odpowiadać á fprá=
3: wá fye nieskończy/ ále będzie ná inny czas
4: odłożoną/ potym by ná dzień z odkłádu przypá=
5: dły nieftánął/ tedy iuz ten to ktory począł odpo=
6: wiádąć/ ma być zá przekonánego skazan. **Specu:**
7: **Saxon: lib: ij, artic: 9** Ale wyfzlzey o tym.
8: ODpowiedney ftronie práwo zówždy ieft
9: przychylniejszy niż Powodowi. **Iure Mu=**
10: **nicip: articu: 35. et 38. glos.** A s tądże iefli by kto
11: był o złoczyńtwo poiman/ á nie ná świeżym
12: vczynku iáko mowią nie zá gorącą/ tedy obwi=
13: niony bliższy ieft fye odwieść/ niż by go kto miał
14: pokonać. **Ius enim fauorabilius est ad conferuan=**
15: **dum quam ad condemnandum. Iure Municip:**

16: **Articu. 32.**

17: O Dowodziech/ ktori=

18: mi ftrony fwoię rzecz v Sądu

19: twierdzą.

20: DOwod przeciw ftronie ná Sądzie by=

21: wa rozmáithym obyczáiem/ przes

Swiádki/

strona: x

Część trzecia.

Lift Lxxxj.

1: świádki/ przes włafne ftrony obwinionej zezná=

2: nie/ przes Vrzędowe lifty/ przes przyfyęę.

3: O Swiádkoch.

4: SWiádek ieft Perfoná po= (*marg*) Dowod pierwszy. (-)

5: zwána/ ktora świádectwo pra=

6: wdy wydawa ná Sądzie pod

7: Przyfyęęą.

8: Káždy świádkiem będzie/ kto=

9: rego flufzna przyczyna od tego nie odwiedzie.

10: Przyczyny, prze ktore kto niemoże

11: świádczyć.

12: PRzyczyny od Swiádectwá odwodzące

13: ty fą. Naprzod látá/ s ftrony młodości

14: ktoby był młódzy niż czternaście lat/ ná wydá= (*marg*) Młody. (-)

15: nie świádectwá niema być przypufczoń. A to

16: fye ma rozumieć w fprawách wtciwych/ o dług

17: álbo o Imienie. Ale w Spráwách hániebnych/

18: gdzie idzie komu o cześć álbo o gárdło/ żaden ś=

19: wiádectwá wydác niemoże/ ktory by był młod=

20: fzy niż dwádziefciá lat. A s ftrony Stárości/ (*marg*) Stáry. (-)

21: kthoby miał fyedm dziefyát lat/ świádczyć nie=

strona: xv

O Pořtępku Sądowym

- 1: może. Sługá theż zá Pánem świádczyć nie= (*marg*) Sługá. (-)
- 2: ma/ dla tego ize zá boiáźnią Páná fwego/ częřto
- 3: kroć prawdy zámilczec musi. Niewiáfty też (*marg*) Niewiáftá. (-)
- 4: świádczyć niemogá/ Abowiem ony łá odmien=
- 5: ne w łłowiech/ á świádectwá rozne wydawá=
- 6: iá/ y žádna ich łprawá Sądowna bes Opieku=
- 7: ná nie iest wáżna. Iáko też przeciw temu/ świá=
- 8: dectwem niemogá być pokonáne/ Bo ony nieu=
- 9: mieię fye łzkody wwiárowác/ y prawá vmiec nie
- 10: łá powinny. **Specu: Saxon: lib: i, artic: 46.** Wy=
- 11: iáwřzy by w łprawie o Mężoboyřtwo/ áłbo iefli
- 12: by co przeciw rzeczy póřpolitey ktora broiła: tedy
- 13: świádkámi może być pokonána. Może fye też
- 14: odwieřć fyedmiá świádkow/ obwiniona o zło=
- 15: czyřńtwo/ iefliby była daná ná rękoiemřtwo. **Iu=**
- 16: **re Munici: artic: 22. 91. Spec: Saxo: lib: i, artic: 21.**
- 17: Bezecni/ Krzywoprzyfyęzce/ złodzieie/ łotro= (*marg*) Bezecni. (-)
- 18: wie/ ktorych v Pręgi bito/ áłbo fye od tego odku=
- 19: pili. Lupięzce/ Świętokupcy/ zdrayce/ błazno=
- 20: wie/ Mężoboyce/ wywołánie do roku y do łzełci
- 21: niedziel ćierpiący/ świádkowie przenáięci/ y po=
- 22: łpolicie ktorzy iáká łzkárádořciá życia łá pomázá=
- 23: ni/ Abowiem hániebnym ludziom wřzytki vtci=
- 24: we łpráwy bywáię zábronione. Theż nie ř= (*marg*) vbodzy łotrowie. (-)
- 25: wiádczy vbogi łprořny/ to iest/ ktoryby był kořte=
- 26: rá/ pijánicá/ nierzádny/ dla thego ize táki bywa

strona: x2

Część trzecia.

Lift Lxxxij.

- 1: podeźrzány/ by niebył przenáięty. Zydowie/ (*marg*) Zydowie/ Pogáni/ Heretikowie. (-)
- 2: Pogáni/ Odłzczepieńcy/ nie mogą być świádká=
- 3: mi przeciw Krzełcíánom. A iefliby fye przydało
- 4: iżeby Zyd miał świádczyć przeciw Krzełcíáni=
- 5: nowi/ to ma vczynić ze dwiemá Krzełcíány y z
- 6: iednym żydem. A Krzełćianin przeciw żydowi
- 7: może świádczyć z iednym Krzełcíáninem/ iáko
- 8: ieft wyfłzley o tym. A kthoby świádkowi iáką
- 9: niegodność ku świádczeniu zádał/ tákiey ma zá=
- 10: rázem dowodzić. **Spec: Saxo: lib: i, artic: 51. głoł.**
- 11: Czás wiedźienia Swiádkow.
- 12: SWiádkki koždy wieć ma wdawłzy fye iuz
- 13: w Práwo: wízákże gđzieby tego byłá łtu=
- 14: łzna przyczyná/ może ie przed thym wieć/ iáko
- 15: gdyby fye bał/ áby świádek nie zmárł/ álbo iefli
- 16: łtáry/ iefli chory/ álbo fye ná Woynę gotuie/ y
- 17: dla innych przyczyn/ o ktorych piłze Alcyatus.
- 18: A komu fkażá dowod ná świádkki/ bęđzie miał
- 19: łzeć niedźiel ku wiedźieniu ich. Može ie też zará=
- 20: zem wieć iefli chce. **Iure Municip: articu: 75.** A
- 21: gdy by ná Roku náznáczonym zámiełzkał ich
- 22: wieć/ vpada w łwey rzeczy/ y Sęđziemu winę
- 23: przepada dla łwego kłámłtwá/ iż thego nie do=
- 24: wiodł ná co fye brał. **Specu: Saxon: lib: i, arti: 53.**

x ij

Wízákże

strona: x2v

O Połtępku Sądowym

- 1: Wízákże może fye záložyc pomocná rzeczá/ kto=

- 2: rey będzie powinien potwierdzić przyfyęga/ iefli
- 3: mu ftroná wiary w tym nieda. To vczyniwfzy
- 4: otrzymawa iefzcze dwie niedzieli ku wiedzeniu
- 5: świádkow. Dálzey odwłoki iuz mieć nie może.
- 6: **Iure Municip: articu: 32.**
- 7: Wiele ma być Swiádkow.
- 8: W Kázdey fprawie dofyc iefť mieć dwu ál=
- 9: bo trzech świádkow/ wedle pífmá świę=
- 10: tego: **In ore duorum vel trium, ftat omne verum**
- 11: **testimonium.** Wfzákże w pewnych fprawách we=
- 12: dle práwá potrzebá ich więcey/ iáko w fprawách
- 13: hániebnych/ w fprawách po vmárley ręce/ **Spec:**
- 14: **Saxon: lib: i, articu: 6,** trzebá fyedmi świádkow.
- 15: A świádectwem iednego żaden niebywa poko=
- 16: nan/ wedle poľpolitey powiełci/ **Vox vnus, vox**
- 17: **nullius.** Wfzákże w fprawách kthore nie niofá
- 18: wielkiey fzkody/ y iednemu Swiádkowi wiára
- 19: bywa daná/ iáko Páfterzowi około fzkody/ kto=
- 20: ra by fye przes bydlę w ftádzie sfťálá. Abowiem
- 21: częłtokroć łam przy páfyeniu bywa. **Specu: Sax:**
- 22: **lib: ij, articu: 54.**
- 23: Obyczay wiedzenia Swiádkow.

Kto tedy

strona: x3

Część trzecia.

Liť Lxxxiiij.

- 1: KTo thedy chce wieć świádkki/ ma ie po=
- 2: zwác/ y ftronę przeciw kthorey świádkki
- 3: wiedzie/ áby tego przyłuchálá. A gdy iuz ná ro=
- 4: ku ftaná/ Powod opowiedziawfzy ie/ będąie żą=
- 5: dał áby byli do Kołá ku mieyfťcu Sądowemu

- 6: wpuŝczeni y wyŝlucháni. Potym ŝwiádkowie
- 7: káždy z ofobná ku wyŝluchániu przykłádem Dá= (marg) **Daniel: xiiij.** (–)
- 8: nielá Proroká ma być przypuŝzczan/ A niź po=
- 9: cznie ŝwiádczyć/ tedy ná rofkazánie Sędźiego
- 10: álbo Stárlzego Przyŝyęźniká/ przyŝyęże thymi
- 11: ŝłowy. Ia.N. przyŝyęgam Pánu Bogu wŝyzt= (marg) Przyŝyęgá ŝwiádkow. (–)
- 12: kę prawdę powiedźieć w tey ŝprawie/ kthora ieŝt
- 13: między tymi. N.N. ŝtronámi. A they prawdy
- 14: niechcę táic dla przyiáźni/ nienawićci/ dárow/ ták
- 15: mi Boże pomagay. Albo miáŝto tákowey przy=
- 16: ŝięgi/ iáko w Krákovie ten ieŝt obyczay/ z rofka=
- 17: zánia Stárlzego Przyŝyęźnika/ podnieŝye dwá
- 18: pálcá y zás ŝpućci/ potym ŝtárlzy Przyŝyęźnik rze=
- 19: cze ŝwiádkowi/ záchowawŝy vtćiwolć káźde=
- 20: mu wedle ŝtanu iego. Pod tą Przyŝyęgá ktoráŝ
- 21: vczynił ku Pánu Bogu y ku Vrzędowi/ ábyŝ
- 22: w tym Prawdę zeznał/ o co ieŝteŝ pozwan/ y in=
- 23: ne nápomínánie moźe vczynić wedle ŝwey ro=
- 24: ŝtropnoćci: wiodáć go ktemu/ áby prawdę zeznał
- 25: wedle Páná Bogá y ŝumnienia ŝwego. Po tá=

strona: x3v

O Poŝtętku Sądowym

- 1: kim vpominániu ŝwiádek będzie powiádał/
- 2: á Piáarz ma pilnie ŝpifowáć wŝytki ŝłowá iego.
- 3: A gdy ŝye iuź wŝyŝcy ŝwiádkowie odpráwiá/
- 4: Piáarz ná żądánie Powodu będzie zárázem iá=
- 5: wnie czytał ich ŝwiádectwá.
- 6: O Pytániu przy ŝluchániu
- 7: ŝwiádkow.

- 8: PRzy słuchaniu Świádkow niekthorzy
- 9: ten obyczay chowáią/ co theż ieft wedle
- 10: Práwá **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 22**, iż Sędzia
- 11: pyta od Świádkow/ mieyftcá/ czáfu/ godziny/
- 12: kiedy fye tá spráwá działá o ktorey świádczy/ ie=
- 13: ťli też to sam widział álbo o tym słyszal/ y innych
- 14: okolicznoťci/ ktore ťtroná powodna Sędziemu
- 15: potáiemnie dáie ná kárcie ťpifáne wedle záłoby
- 16: á potrzeby ťwey/ co Lácinnicy zowá **Interroga=**
- 17: **toria**. Ale ten obyczay nie wťzędy chowáią/ iuż
- 18: ná tym Sędzia y ťtroná przeťtawa/ kiedy świá=
- 19: dek obowiázany przyťyęgá świádczy wedle Su=
- 20: mnienia ťwego to co nalepiey wie w oney ťprá=
- 21: wie. Wťzákże ná długá powieťc świádkow Sę=
- 22: dzia niema fye oględáć/ ále rzeczy tylko grunto=
- 23: wniefze obáczáć/ á ku ťpráwie o ktorą przá idzie
- 24: pilnie á bácznie ťtoťowáć. Pifze Alcyatus.

Odmowy

strona: x4

Częťc trzecia.

Lift Lxxxiiij.

- 1: Odmowy przeciw ťwiádectwu.
- 2: Odmowy w ťwiádectwie mogá być ná=
- 3: przeciw tym perťonom/ ktore ťá wyťťzey
- 4: opifáne. Między ktore też poczytáią Mnichá/
- 5: Kťyędzá/ y niewiáťty/ iże świádczyć niemogá/
- 6: wťzákże w pewnych tráfunkách świádczá/ iáko
- 7: gdy rzecz ieft o dzieięciu/ iefli ieft krzczone/ iefli
- 8: fye żywo národziło álbo nie. **Spe: Sax: lib: i, ar: 33.**
- 9: Ktore ťwiádectwo bywa wázne.
- 10: ŚWiádkowie iefli fye w powieťci ťwey zga=

- 11: dziaią/ takie ich świadectwo bywa waż=
- 12: ne/ á żadney odmowy niemáľz przeciw niemu.
- 13: A gdyby łobie w rzeczy przeciwni byli/ żadnemu
- 14: wiára niebywa daná.
- 15: SWiádek ieľli łam łobie w łwey mowie ífst
- 16: przeciwny/ álbo w íednym prawdę po=
- 17: wie/ á w drugim nieprawdę/ tákowy bywa od
- 18: Sądu odłáczon.
- 19: POwieć Swiádkow wątpliwa/ záwždy
- 20: przez thego/ przeciw komu łwiadectwo
- 21: íeľt wiadziono/ ma być wykłádaná. Abowiem

kto czego

strona: x4v

O Pořtępku Sądowym

- 1: kto czego dowodzi/ ma íáľnie á otworzycie bes
- 2: żadney wątpliwóci dowodzić/ gdzieby ináczey
- 3: było/ thedy on dowod trudny á wątpliwy nic
- 4: niewáży. **Specu: Saxon: lib: i, articu: 15 głoľ.**
- 5: O łwiadectwie Dłuzniká przeciw
- 6: Credytorowi.
- 7: DŁuznik gdy mieni íze dług łwemu Wie=
- 8: rzycielowi zapłácił/ ma tego dowieć íá=
- 9: motrzeć zedwiemá łwiádky/ ktorzy przy zapłácie
- 10: byli. **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 6.**
- 11: IAKim dowodem Powod náprzećiw ob=
- 12: winioney łtronie długu álbo inney łwey
- 13: záłoby podpiera/ Tákowym odwodem obwi=
- 14: niony/ przác długu/ bronić łye ma. Ná przykłád
- 15: przeciw obligácyey vrzędnie zápiłáney/ quitem
- 16: vrzędnie zápiłánym/ przeciw Cyrográffowi/

17: quitem włafney ręki/ álbo też vrzędnym. Prze=
18: ćiw Swiádkom/ świádectwem tyle Perfon ile
19: ich Powod miał. A gdzieby thego obwiniony
20: nie okazał/ tedy wedle dowodu Powodowego
21: w fwey rzeczy vpada. Ale przeciw tákiemu po=
22: rządкови Prává/ tymi czáły dłużnikowi o dług
23: Cyrográfem zápiśány przyfyęę famotrzećiemu

dopufzczáią.

strona: y

Część trzecia.

Liś Lxxxv.

1: dopufzczáią. Z kąd przychodzi iże Cyrograffy
2: máley wagi bywáią/ nád kthore ku dowodowi
3: niewiem możeli być co ważnieyřzego. A złego
4: funnienia dłużnikowi/ nic niełatwiey iedno za=
5: płátę mienić/ ná przyfyęę fye brác/ powiádać iż
6: zádzierżány Cyrográf/ A ku fwey Przyfyędze
7: dwu chłopu álbo ile potrzebá fobie ziednać y
8: przenáiąć/ kthorzy áni ná Bogá áni ná fwe fu=
9: mnienie niebácząc/ tylko **propter mammona ini=**
10: **quitatis** s nim krzywoprzyfyęgáią. Acz niektorzy
11: powiádaią iże s takimi chłopu ku przyfyędze do=
12: brze ieřt/ gdy Credytorowie częřtokroć wźiąw=
13: fzy zaplátę wedle Cyrográffu od dłużniká fwe=
14: go/ Cyrográf v siebie zátrzymawáią. Ale tá
15: potrzebá v thákich krzywoprzyfyęźcow niechay
16: mieyfće ma. Wřzákże dłużnik ktory ták niedbály
17: ieřt/ iże zápláciwřzy dług/ zapłaty fwey od Cre=
18: dytorá quitu niebierze/ gdyby raz álbo dwa tá=
19: kowá niedbáłość s fwą řzkodą odniořł/ był by
20: potym w fwey řprawie czuynieyřzy. Abowiem

- 21: co ieſt łatwiey iáko quit nápiſać? á ku zápláceniu
- 22: żadnego przyſtoynieyſzego dowodu nieieſt prze=
- 23: ciw Cyrográffowi/ iáko quit álbo właſną ręką
- 24: álbo vrzędnie nápiſány: powiáda Iuſtinianus/
- 25: **Nihil tam naturale eſt, quam eodem genere quodque**
- 26: **diffoluere quo colligatum eſt.** Z ktorey Senten=

y

cyey Iuſty=

strona: yv

O Poſtępku Sądowym

- 1: cyey Iuſtynianowey okázuie ſye/ iże dowod za=
- 2: pláty przeciw Cyrográffowi nie przes ſwiádki/
- 3: ále przes quit ma być. Ale to mędrſzych rozład=
- 4: kowi niechay będzie zoſtáwiono.
- 5: GDy Powod gołymi flowy záluie/ obwi=
- 6: niony z záloby iego Przyſyęgá ſye ſwoią
- 7: wybije.
- 8: O Wyznániu Po=
- 9: zwánego.
- 10: WYznánie/ ieſt pewna á (*marg*) Dowod wtory. (-)
- 11: iáſna odpowiedź álbo zezwole=
- 12: nie ſtrony odpowiedney ná zá=
- 13: łobę ſtrony Powodney/ przed
- 14: właſnym Sędziem vczynione.
- 15: SKutek zeznánia ná Sądzie ten ieſt/ iż od=
- 16: porna ſtroná/ gdy zeznánie vczyni/ iuż po=
- 17: wod od potwierdzenia ſwey záloby bywa wo=
- 18: len. **Vbi enim adeſt Rei confeſſio, non eſt neceſ=**
- 19: **ſaria Actoris probatio.**

Obwiniony

strona: y2

Część trzecia.

Lift Lxxxvj.

- 1: OBwiniony z zeznania fwego iuz bywa
2: mian za przekonanego. **Specu: Saxon: lib:**
3: **ij, articu: 18. et 22. glos.**
4: ZLoczynca gdy fwoy zly vczynek zezna/ ma
5: byc wedle przewinienia skazan/ wzakze tho
6: zeznanie/ gdy fye wciaga ku karaniu na gardle/
7: ma byc nie poniewolne/ nie mekami wydlawio=
8: ne/ ale dobrowolne przed Sadem. Wyawrzy
9: by przed mekami byly inne pewne lica albo zna=
10: ki onego zloczynstwa zeznanego. **Specu: Saxon:**
11: **lib: ij, articu: 18.** O czym iest w czwartej czesci.
12: Wyznanie kiedy nie iest wazne.
13: ZEznania ty nie fa wazne. Naprzod gdy sie=
14: rotakromia Opiekuna zeznawa. Abowiem
15: sierota wedle lat niewie co czyni. Kto thez ze=
16: znawa za boiaznia smierci albo mak/ wyawrzy
17: by w onym zeznaniu trwal. Item/ Kto za
18: soba ku fwemu pozycykowi zeznawa. Szalone=
19: go zeznanie tez nic niewazy. Item/ Z omyl
20: nofci iakiey vczynione/ a s tadsze czafem przed
21: skazanim moze byc odmienione. Item/ ob=
22: winiony o cudzoostwo/ gdy iest przes przyrod=

y ij

nich na=

strona: y2v

O Postępku Sądowym

- 1: nych narzedow ktemu/ zeznanie iego nic nie=
2: wazy. Item/ Zeznanie ktore by bylo prze=
3: ciw Prawu.
4: O Lifciech.

- 5: Liſt/ ieſt piſanie Vrzę= (*marg*) Dowod trzeći. (-)
- 6: dowe ku wywiedzeniu á po=
- 7: twierdzeniu iákíey Spráwy v=
- 8: czynione. Tákowe liſty Láćin=
- 9: nicy zową czworákim názwi=
- 10: ſkiem/ **Inſtrumenta, documenta, munimenta, pro=**
- 11: **bationes**, dla tego iże ſtroná przes nie w ſpráwie
- 12: ſwey bywa náuczóná/ vpewnioná/ y przeciw
- 13: ſwemu Adwerſarzowi obronna.
- 14: O iawnych y oſobliwych Liſćiech.
- 15: Liſty ſą dwoiákíe/ Iáwne y oſobliwe.
- 16: Iáwny Liſt ieſt/ kthory ręką iáwnego
- 17: Piſárzá bywa nápiſány álbo podpiſány/ álbo
- 18: pieczęcią Vrzędową zápieczętowány. Kthory
- 19: theż pod Imieniem Sędźiego bywa widimo=
- 20: wány/ to ieſt przepiſány. Náđ to kthory v Sądu
- 21: przy Aktach bywa piſány. Kthory theż ma w ſo=

bie pod=

strona: y3

Część trzećia.

Lxxxvij.

- 1: bie podpiſanie trzech álbo dwu ſwiádkow/ choć
- 2: by od oſobliwey Perſony był nápiſány. W tey
- 3: liczbie poczytáią Kſyęgi z Mieyſkiey Cancellá=
- 4: ryey vkażáne zá wyznaniem Sędźiego álbo Pi=
- 5: ſárzá iż Mieyſkie ſą. Też kázde piſanie kthoremu
- 6: wedle zwyczáiu mieyſcá bywa wierzono/ zá
- 7: iáwne bywa poczytano.
- 8: Oſobliwy záſye Liſt ieſt/ kthory od oſobliwey
- 9: Perſony/ nie iáwnego Piſárzá ręką bywa piſá=
- 10: ny/ iáko ieſt Cyrograff/ Auszug/ Miſſywy.

- 11: Iawnemu Liřtowi bywa wiarań daná/ ále ták
- 12: iefli fye ná nim fáłřz iáki nie okaże. A s tądże Li=
- 13: řty gdy do Sądu bywáią przynieřyone/ pilnie
- 14: máią być obaczone y czytáne/ iefli thám co nie=
- 15: mářz wyřkrobánego/ álbo między Linijámi piřá=
- 16: nego. A iefliby Literá ná mieyřtcu řzkodliwym
- 17: byłá odnowioná/ kthora by iákie podeřzrenie
- 18: przynořilá/ táki liřt má być odrzucon. **Specu: Sa=**
- 19: **xon: lib: ij, artic: 42.** Ofobliwemu teř Liřtowi
- 20: dáią wiareń w ten czás/ gdy bywa vkazány prze=
- 21: řiw onemu kthory ij piřał/ á nie przy fye piřania
- 22: řwego. Abowiem ktho fye przy iř nie iefł piřmo
- 23: iego/ táki ma przyřyřadz łámotrzyć/ iř ono piřmo
- 24: nie iefł iego/ áni pieczęć iego/ áni kiedy było: Gdy
- 25: to vczyni/ bęďdzie wolen. **Specu: Saxon: lib: i, ar=**
- 26: **ticu: 15. głoř. in fine.** Wřzákże wedle Práwá Du=

y iij

chownego

strona: y3v

O Pořępku Sądowym

- 1: chownego y Ceřářkíego/ táki bywa pokonány
- 2: przez řwiádky y przez przyrownánie Liter.
- 3: O Pieczęćách.
- 4: PYeczęći řá dwoiákie/ Iedny
- 5: wařne/ kthore do liřtu przyřořone po=
- 6: twierdzáią wřzelką Spráwę/ iáko řá
- 7: Pieczęći Krolewřkie/ Mieyřkie/ y wřzelkich Per=
- 8: řon ná Vrzędzie bęďących/ w řpráwách ktore fye
- 9: przed ich Sądem toczá. Drugie nie wařne/
- 10: kthore řadney rzeczy wieczney potwierdzáć nie=
- 11: mogą/ iáko řá pieczęći ofobliwych Perřon.

12: Pieczęć troiákim obyczáiem bywa ná=

13: nioná. Naprzod/ iefli napis ná niey

14: iefł prawie zágładzony. Wtore/ iefli pieczęć

15: nárzezána albo nálamána. Trzećie/ iefli ni=

16: komu nie znáiomá. **Specu: Saxon: lib: ij, articu:**

17: **42. Et Sum: Ray.**

18: O Przyfyędze.

Przyfyęgá

strona: y4

Część trzećia.

Lift Lxxxviiij.

1: PRzyfyęgá komu iefł ná= (*marg*) Dowod czwarty. (-)

2: kazána/ ma iá vczynić wedle fu=

3: mnienia dobrego/ áby iáko w fer=

4: cu rozumie/ ták vfty wyznał/ z

5: dobrym rozmyfłenim/ z dobrá bá=

6: cznością/ fprawiedliwie: Aby nie obráził przod=

7: kiem páná Bogá/ biorąc Imię iego ná dáremno/

8: potym bliźniego fwego/ vfkadzáiąc go niespra=

9: wiedliwą przyfyęgá ná máiętnośći iego/ ná ofta=

10: tek Sumnienia fwego/ potąpiáiąc fam fyebie.

11: Ma ná ten czás mieć ná dobrej bácznośći Przy=

12: kazanie Boże/ Nie bierz ná dáremno Imienia

13: Bożego. Abowiem kto bierze ná dáremno Imię

14: Boże/ á fwego fáłzu nim potwierdza: pewna á

15: nie omylna rzecz iefł/ iż pomfły od Bogá nie vy=

16: dzie. Nápisano w Zakonie Bożym: **Non habe=** (*marg*) **Exo: xx.** (-)

17: **bit infontem Dominus eum, qui affumpferit no=**

18: **men Domini Dei sui frustra.** A mimo to wedle

19: Prává/ Krzywoprzyfyęzcá sftawa fybeze=

20: cnym/ a ku świádectwu y ku żadnemu doftoień

21: Itwu nie bywa przypuszczon. **Specu: Saxon: lib:**

22: **ij, articu: 11.**

23: Przyfyęgá iáko ma być oddaná.

Przyfyęgá

strona: y4v

O Poftętku Sądowym

- 1: PRzyfyęgá wedle żáloby ma być oddána.
- 2: **Iure Manici: artic: 98.** Ná przykład/ ie=
- 3: Ili kto o dziedźictwo ieft obwinion/ ták przyfyę=
- 4: że. Iże dziedźictwo o kthore ieftem obwinion
- 5: mam od tego. N. kupione/ álbo dárowáne/ álbo
- 6: s ípadku Oyczyftego doftąpione. rc. A ieftli o
- 7: Mężoboyftwo/ tedy taką rotą przyfyęże. Iákom
- 8: ieft obwinion przes tego. N. iże bym przyiáciela
- 9: iego álbo brátá. N. zábił/ álbo ránił/ tego vczyn=
- 10: ku nie ieftem winien. Táki mi Pánie Boże po=
- 11: magay.
- 12: Przyfyęgá Swiádkow twierdzą=
- 13: cych główną przyfyęęę.
- 14: PRzyfięgá Swiádkow kthorzy drugiego
- 15: Przyfyęęę potwierdzác chcą/ ktorych Lá=
- 16: ćinnicy zową **Compurgatores**, tháka ma być.
- 17: Przyfyęgá ktorą vczynił ten. N. około dárow=
- 18: nego Imienia/ álbo zádánego łobie Mężoboy=
- 19: Itwá. N. ieft prawdźiwa y ípráwiedliwa. Táki
- 20: mi Pánie Boże pomagay. Dla tego ći ípołem
- 21: przyfyęgáiący máią być takowi/ ktorzyby dobrze
- 22: ználi tego zá ktorym przyfyęgáią/ y záchowánia
- 23: iego dobrze byli świádomi/ áby taką przyfyęęą
- 24: íwoią. Páná Bogá y sumnienia íwego nie obrá=

żili. Specu:

strona: z

Część trzecia.

Liŧt Lxxxix.

- 1: żili. **Specu: Saxon: lib: i, articu: 39.** Nie z onych li=
- 2: czby/ ktorzy lnadz zá koffel piwá á zá parę grofzy
- 3: przyfyęglyby iż Bogá niemáľz ná niebie/ nie roz=
- 4: waźaiąc łobie co ieľt przyfyęgá/ á iáko Pan Bog
- 5: krzywoprzyfyęźce frodze záwźdy karaľ/ y karze.
- 6: O czym dofyć űwiádczą Hiftorie/ ták piľmá ű=
- 7: więtego iáko y űwieckie.
- 8: Przyfyęgá Pomocnikow.
- 9: PRzyfyęgá onych kthorych winuią/ iże by
- 10: mieli dáć przyczynę złego vczynku/ tháka
- 11: bywa. Iáko mie winuią iżebym ia ku temu mę=
- 12: żoboyľtwu rády y pomocy dodawaľ/ y miaľ
- 13: bym o tym wiedźieć/ tego nie ieľtem winien/ ták
- 14: mi Pánie Boże pomagay. A oni záś kthorzy s
- 15: nim przyfyęgáią/ thák bęďą mowić. Przyfyęgá
- 16: kthorą ten vczyniľ/ iże niebyľ ku pomocy temu
- 17: Mężoboyľtwu/ ieľt ľpráwiędliwa y prawđzi=
- 18: wa. Tákowe wľzythki przyfyęgi máią być we=
- 19: dle űkazánia/ wedle żáľoby/ odmieniwľzy rzeczy y
- 20: Perfony/ co ma być odmieniono.
- 21: O Przyfyęďdze ná Roku nie od=
- 22: dáney.
- 23: Ieľli by ktho Przyfyęgi łobie o cokolwiek

z

przed Są=

strona: zv

O Poľtěpku Sąďownym

- 1: przed Sąďem przyľďzoney ná roku náznácz=

- 2: nym nie oddał: taki iuż w długi albo w inney
- 3: rzeczy o którą był obwiniony w winie Sędzie=
- 4: mu wpada/ jeśli by była jaką pomocną przyczyną
- 5: wedle praw nie obronił/ przez cały rok przyfę=
- 6: gi oddać nie stanał. A gdzieby obwinioną stro=
- 7: na gotowa była przyfędz/ czasu nznaczonego/
- 8: na mieście zwyczajnym Sądowym/ A Po=
- 9: wod by Przyfęgi nie przyjmował/ albo przy
- 10: tym niebył/ iuż obwiniona stroną od Przyfęgi
- 11: bywa wolna/ y od długi/ y od wżytkiej rzeczy/
- 12: o którą była obżalowana.

13: Speculo Saxonum libro 2 articulo 11.

14: Czas oddania Przyfęgi.

15: Czas oddania Przyfęgi trwa do południa

16: w dzień ku przyfędze nakazany. Przetho

17: stroną która ma czynić Przyfęgę/ pilnować te=

18: go ma do południa/ na mieście zwykłym gdzie

19: przyfęgi oddawiają. A gdyby stroną która ma

20: przyfęgi nie stanał: tedy da pilność

21: swoją zapisać/ a strony przeciwnej niepilność.

22: Tymże sposobem druga stroną która ma przy=

23: fęgi słuchać czyni/ gdyby ona która ma przy=

24: fędz nie stanał.

25:

strona: z2

1: Postępek przy oddaniu Przyfęgi/

2: gdy obiedwie stronie stana.

3: Jeśli na rok przyfędze nznaczonym o=

4: biedwie stronie stana/ tak powodna iako

5: obwiniona: Prokurator strony która ma oddać

6: przyfyęę thák rzeczce. Pánie Sędzia wedle dži=
7: fyeyfzego roku/ ten ftoi. N. gotow Przyfyęęę v=
8: czynić/ y żáda áby mu rotá nákazáneý przyfyęgi
9: byłá rośpowiedzianá: y pyta ná práwie/ Acz to
10: ma być. Skaże Sędzia iż tho ma być. Potym
11: Dekret s Kfyąg álbo z Minuty będzie czytány/
12: y rotá przyfyęgi przez Piárzá ma być rośpowie=
13: dziona. Dáleý będzie pytał Prokurator/ Acz ie=
14: go Princypałowi niema być dopufzczono prze=
15: ftrzedz ty wśytki rzeczy/ kthore przy tákiew fprá=
16: wie máią być przeftrzeżone: A zwłafzczá iefli by
17: przyfyęgi wedle biegu Práwá zarázem wyprá=
18: wić niemogł/ ile kroć fye może popráwić. Ska=
19: że Sędzia iefli ftroná iefť Pánieńfká płeć/ iże fye
20: może popráwić ile iey będzie potrzebá. A iefli
21: Mężczyzná/ tedy do trzeciego rázu/ ktory gdyby
22: po wtore y po trzecie przyfyęgi nie wypełnił/ y
23: ślufznie nie oddał/ iuż dáleý fłow fwych poprá=
24: wowác nie może/ á zá káżdym przyfyęgi powto=

strona: z2v

O Pořtępku Sądowym

1: rzenim/ Sędziemú winę przepádnie. Dáleý bę=
2: dzie pytał Prokurator/ iáko do znáku męki Pán=
3: fkieý Princypał iego ku oddániu przyfyęgi przy=
4: ftepić ma. Skaże Sędzia/ iż poklęknáwfzy.
5: Spyta iefzच्ze/ ácz iuż czás położyć pálce ná zná=
6: ku męki Pánńkieý. Skaże Sędzia/ iże czás. Tu
7: mamy wiedzieć/ iefli Mężczyzná przyfyęęę przed
8: Sądem vczynić ma: ślufznie może pálce ná
9: Krzyżu położyć/ y ziąć bes dozwołenia Sędzie=

- 10: go. A przez to nic nie vtraca/ y Sędziemu winy
11: nieprzepada. **Iure Municip: Articu: 97.** Dáley
12: Prokurator będzie pytał/ iefli iuż czás przyfyęę
13: oddać. Skaże Sędzia/ iż czás. Przytym Proku=
14: rator tey strony ktora ma przyfyęgác/ gdy iuż tak
15: ku Przyfyędze będzie spráwioná/ może słuźnie
16: bes winy prósbę vczynić do Strony Przyfyęgi
17: przyflucháiącey/ áby iego Princypałowi przyfyę=
18: gá byłą odpuźczoná. Ktora iefli spryzwolenim
19: Sędzięgo będzie odpuźczoná: thedy iuż stroná
20: będzie wolna od tego o co byłą obwinioná/ y
21: winy Sędziemu nie będzie winná dác. A iefli
22: Przyfyęgá bes przyzwolenia Sędzięgo będzie
23: odpuźczoná (Abowiem fnadz Sędzia rzecze/
24: możelz odpuźcić przyfyęę práwu memu nieľzko=
25: dząc) thedy Sędziemu winę da. **Iure Municip:**
26: **Articu: 98.**

Iefliby

strona: z3

Część trzecia.

Lift xcj.

- 1: Iefli by zás stroná przyfyęgi odpuźcić nie=
2: chćiałá/ będzie ią powinien vczynić wedle De=
3: kretu y żáloby/ iáko iefł wyľzľzey opifano. A wy=
4: peľniwľzy słuźnie przyfyęę/ będzie Prokurator
5: pytał ná práwie. Acz iuż słuźnie y wedle biegu
6: práwá przyfyęgá iefł wypeľnioná. Skaże Sę=
7: dzia/ iż słuźnie y wedle práwá. Dáley będzie py=
8: tał/ ácz iuż czás z znáku męki Páńľkiey páłce ziąć.
9: Skaże Sędzia iż czás. Pothym będzie pytał/
10: ácz iuż czás wľtác. Skaże iże czás. Ná ofáték

- 11: Ípyta/ iefli iuż o tę rzecz o ktorą był od Ítrony ob=
12: winion/ ma mieć iákie vćierpienie. Skaże Sę=
13: džia. Gdyż o tho. N. w Íwey odpowiedzi mie=
14: nił iż tego niewinien/ y Przyfyęęę iemu przyfą=
15: dzoną wedle práwá oddał/ dla tego ma być wo=
16: len od Íprawy tákowej/ y żadnego dáley o tę
17: rzecz vćierpienia niema mieć wedle práwá.
18: Ten Poštěpek około Przyfyąg ná wielu
19: mieyftcách iefł abrogowány/ ná wielu go theż
20: przyftrzegáią/ á ile ia baczę/ dobrze to czynią. A=
21: bowiem te Ceremonie/ ktore Íye tu dzieią przes
22: pytania y Íkázowánia/ mogą drugiego Íumnie=
23: nie zmiękczyć/ ku Íkrufze przywieść/ y od przyfyę=
24: gi odwieść/ ktore iednák nigdy niebywáia bes o=
25: bráženia Máieftatu Bożego z iedney Strony/

z iij

álbo tey

strona: z3v

O Poštěpku Sądowym

- 1: álbo tey kthora wiedzie ná przyfyęęę/ iż źle wie=
2: dzie/ álbo tey kthora przyfyęęę/ iże źle przyfyęęę.
3: Chowáią w innych Ítronách więtlze przy tym
4: Ceremonie: iáko gdy kto ma przyfyądż/ prowá=
5: dżą go ná Rynek álbo ná pole do znáku męki
6: Páńfkiey/ idzie przy nim Kápłan/ rozważáiąc
7: mu co iefł przyfyęęgá/ iáko pan Bog krzywoprzy=
8: fyęęce karze/ niofą przed nim znák męki Páńfkiey/
9: dzwonią we wÍzythki dzwony/ áby ták przed o=
10: blicznoścíą wielu ludzi przyfyągł/ ná iákim miey=
11: Ítcu wzgorę wydánym/ áby był widzian od w=
12: Ízytkich ludzi. Co Íye iefzcze bárzo rzadko przy=

- 13: trafia/ musi być łpor o wielką rzecz/ iż by łye tá=
14: ka przifygá tráfić miáła: Nie ták iáko tu ná wie=
15: lu mieyfłcách w Polłzcie ták łye ty przyfyęgi łpo=
16: łpolitowály/ iż rzadki tydzień kthorego by nie
17: były. A niewiem by theż wiele kroć nie zá przy=
18: czyną álbo zá namową niebogoboynych Proku=
19: ratorow/ kthorzy chcąc y myto wiefłze od Prin=
20: cypałá łwego otrzymác/ y nakłady ná przezyfká=
21: ney łtronie pozyfkác/ wiodą łtronę łwoię ná
22: przyfyęę/ niemáiąc więcey ná łwoim ięzyku
23: przedaynym iedno to. Przyfyęż nic to nie ielt/ iá=
24: kobyś Paćierz zmowił. **Iufte iurare eft Deum o=**
25: **rare**, nie rozważáiąc namniey iefli łpráwiedli=
26: wie ma przyfyądż álbo nie. Pifze Pierius

Válerius/

strona: z4

Część trzecia.

Liłt xcij.

- 1: Válerius/ iż ná niekthorych mieyfłcách á zwła= (*marg*) **lib: xlvi Hieroglificorum.** (-)
2: łzcza w Inflanćiech był then łpołob przyfyęgi/ iż
3: ten ktory miał przyfyęgác/ muśiał rołpalone że=
4: lázo/ wyięte s połrzod węgla goráiącego w rę=
5: ce brác/ y ták łye przed Sędziem/ y przed łtroną
6: záłuiącă vkázác. Iefli by od onego żelázá na=
7: mniey niebył obráżon/ iuż łye łtawáł wolnym
8: iáko niewinny. A gdzieby onego żelazá rołpalo=
9: nego w ręce wziác niechćiał/ iuż w onym o co
10: go winowano vpadał/ y był mian zá winnego
11: y przekonánego. A iże tá przyfyęgá nie byłá ku
12: zdrowiu bełpieczna: tedy ten kthory miał przy=
13: fyęgác/ przypráwiáł łye ktemu przed tym/ połty/

- 14: Ípowiedzią/ przyięcim świętości Ciála y Krwie
15: Páńfkiey. A v nas gdy ktho przyfyęgác ma/ nic
16: innego niemáíz/ iedno Prokurator Ípyta/ może
17: klęknąc? może. Może dwá pálcá położyć? może.
18: Może wítác? może. Przelzedł? przelzedł. Wo=
19: len? wolen. Tákże drugi bywa wolen/ iże vbo=
20: giego człowieká z máięthności wyprzyfyęgą.
21: Záprawdę by też ten obyczay około przyfyąg tu
22: w Polźcze chowano/ o którym powiedziałem
23: wyłźzey: mniemáiąc drugi áby go wiecznie w
24: w pole álbo ná Rynek wiedźiono/ s kąd by fyę
25: nigdy nie wrocił/ iednáło by fyę ich wiele/ vcho=
26: dząc gniewu Bożego/ záchowáiąc sumnienie

dobre. A

strona: z4v

O Pořtępku Sądowym

- 1: dobre. A w zgodzie/ w miłości Krzełciáńfkiey
2: mięłzkáliby/ wiárując fyę trudności/ nakładow/
3: zamiełzkánia/ nie prágnął by ieden drugiego
4: máięthności/ nie wiele by było bogaczow s przy=
5: fyąg/ káždy by ná fwym skromnie przełtał/ s
6: potćiwostí á z dobrym sumnieniem/ co mu pan
7: Bog dał. Bo Sálomon powiáda. **Melius est**
8: **pugillus cum requie, quam plena vtraque manus**
9: **cum labore et afflictione.** Wízákże to Przełozo=
10: nych opátrzností niechay będzie poruczono.
11: O wolności przyfyęgáiącego.
12: W Práwie gdy ieden drugiemu zdawa
13: przyfyęgę/ iuz nie może dáley przeciw
14: niemu czynić w oney Íprawie/ ięłliby przyfyągł.

- 15: Przyczyná thego ieft/ iże přes przyfyęę sftał fye
16: wolen. Nie może też Powod przeciw niemu
17: czynić o krzywoprzyfyęłtwo/ Abowiem tá iuż
18: Ípráwá nie iemu przynależy/ ále Pánu Bogu/
19: ktory zna fercá Ludzkie tho ma być poruczono.
20: **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 34. lib: i, artic: 18.**

- 21: Gdzie fye Przyfyęgá odwiełć
22: niemoże.
23: O Włzytki krzywdy ná ktore dowod ieft/

żaden nie=

strona: aa

Część trzecia.

Lift xciiij.

- 1: żaden niemoże przyfyęgá odeydź. Ale gdzieby nie
2: było żadnego dowodu/ tedy obwiniony rychley
3: fye może odwiełć przyfyęgá/ niż by go Powod
4: miał pokonać: przyczyná thego ieft/ iż Práwo
5: przychylniejszy ieft ftronie obwinioney/ niż po=
6: wodney. **Ius fauorabilius est Reo, quam Actori.**
7: **Specu: Saxon: lib: i, articu: 18. głoł.**
8: PRzyfyęę Plenipotentowi od Páná fwe=
9: go Ípráwuiącemu przyfádzoną/ pan á nie
10: Plenipotent iá oddać powinien. **Specu: Saxon:**
11: **lib: ij, artic: 42.** A gdy też bywa niewiełćie przy=
12: fyęgá przyfádzoną/ nie Opiekun iey přes ktore=
13: go Ípráwuie/ ále lámá przyfyędz ma. Prza/ od=
14: powiedź/ żálobá iey ma być przez Opiekuná.
15: **Specu: Saxon: lib; i, articu: 46.**
16: NA przyfyęę żaden fye niema brác/ áż gdzie
17: by innych dowodow nie sftawáło. **Spec:**
18: **Saxon: lib: i, articu: 18.** To ieft/ gdzieby niemogł

- 19: mieć Świádkow/ álbo Vrzędownych Liítow
20: pod Pieczęcią/ álbo Kfyąg Vrzędowych/ y in=
21: nych ważnych dowodow/ kthorym bywa wiá=
22: rá daná.

aa

Przyfyęgá

strona: aav

O Poítępku Sądowym

- 1: Przyfyęgá Zydowfka/ nápiána w
2: Chronice Czeſkiej/ s Práwá Iu=
3: ítynianá Cefárzá.
4: ZYd káždy ma przyfyęgáć lámowtor. Then
5: ktory będzie przyfyęgał/ ma ítać boífymi no=
6: gámi/ tylko w kofzuli/ ná ſwiniey ſkorze nowo
7: odártey. A drugi zyd będzie ítał ná ziemi prze=
8: íwko iemu/ twierząc iego przyfyęgę.
9: Rotá tego ktory będzie przyfyęgał.
10: IAKom ieít obwinion od thego. N. o má=
11: iętność iego/ o klejnoty/ o ſzáty/ iáko on
12: twierdzi przeciw mnie w ſwoiey żálobie/ ábych
13: ie k łobie przyiął/ álbo ie miał/ y o nich wiedział.
14: Przyfyęgam pánu Bogu/ ktory ítworzył Niebo
15: y Ziemię/ y wíztyki rzeczy ktore w nich ſą. Przy=
16: ſyęgam przes wíztyki Imioná iego ſwięte/ kto=
17: re nápiſał Moyzeſz ſłuźebnik iego. Przyfyęgam
18: przes pięćiory kfyęgi Moyzeſzowe/ w kthorych
19: ieít nápiſáne Dziefyęcioro przykazánie iego/ kto=
20: re íam Bog práwá ręká nápiſał/ á mnie nieſprá=
21: wiedliwie przyfyęgáć zákazał: íze ia tey máięth=
22: noíci niemam/ áni klejnotow/ áni ſzat/ ízem ich

strona: aa2

Część trzecia.

Lift xciiij.

- 1: áni od tego. N. áni od żadnego innego (ták iáko
2: mię winuie) ku łobie nieprzyiáł/ ánim tego miał/
3: áni mam/ áni o tym wiem. Ták mi pomoży Bog
4: ktory iełt początkiem y dokończeniem/ kthorego
5: Imię Adonay.
6: Potym drugi Zyd przeciw niemu
7: łtoiąc ták ma mowić.
8: .N. Iákoś przyłyęęę vczynił/ że tego. N. má=
9: iętnoćci/ łzat/ kleynotow. N. niemáłz/ ániś miał/
10: ániś iey kłobie od niego áni od kogo innego nie
11: przyiáł/ áni w łwych łkrzyniách/ áni w gmá=
12: chách/ áni w łwey łziemi nie chował/ áni żadna
13: czeladź twoiá. Iełłiześ łprawiedliwie przyłyągł/
14: tak tobie pánie Boże pomoż/ ten ktory łtworzył
15: z niczego Niebo y łziemię/ Gory y przepáłci/ Po=
16: wietrza y wody/ drzewá/ łlićia/ y trawę/ y łiebie.
17: A ielli niełprawiedliwie á krzywie przyłyęęę (marg) Przekłętwo łtráźliwie zá
niełprawiedliwą przyłyęęęę. (–)
18: galz/ day pánie Boże thobie zá Błogołławień=
19: łtwo przekłętwo/ áby twoiá modlitwá kthora
20: iełt w Kłyęgách Táłłrkałłym nápiłána/ tobie
21: nieużyteczna byłá/ áby ná łię żadna miłoć Boża
22: nie przyłzłá/ abyś vłechł iáko Gory Gelboe/ kto=
23: re przekłáł Dawid/ ná ktorych zábit iełt Saul
24: y trzy Synowie iego/ Aby ná łię przyłzedł

aa ij

Málchime=

strona: aa 2v

- 1: Málchimelech/ áby ná cię przełtąpił trąd Náá=
2: mánow/ iáko ná flugę Elizeufzowego Gezy.
3: Aby ná cię przyśzła Ifzkopá/ ná twą żonę/ y ná
4: twe dzieci/ y ná twoy włyzytek rod.
5: Iefliże nie fprawiedliwie przyfyeğaz/ day
6: Bog áby ná cię fpádła siárká/ fmoła/ y ogień pa=
7: láiący/ iáko fpadála ná Sodomę dziewięć dni y
8: dziewięć nocy. Aby cię fpalił ogień iáko Náda=
9: bá y Abiu/ iáko pięćdziefyąt mężow ná modli=
10: twę Eliafzá Proroká/ Aby ziemia twej niefpra=
11: wiedliwej przyfyeği nie znioflá/ ále ciebie iáko
12: Datána y Abironá żywego požárła.
13: Iefliże nie fprawiedliwie przyfyeğasz/ day
14: Pan Bog áby twoie dzieci/ y przyacięle twoi/ y
15: narod włyzytek twoy nieprzyfzli między dziedzic=
16: two Abráhámowe. A ty ábyś nigdy nie przy=
17: fzedł do Ieruzálem. A Moyzełz w przyfzłym ży=
18: woćie áby thobie niedał pożywác Szerábára á
19: Leuiácham. Ták tobie pomoż pan Bog wiecz=
20: ny/ ktorego Imię święte Adonáy. Amen.
21: O Ortelu.
22: ORtel/ Sentencya/ fkazanie/ zá iednę
23: rzecz ieft/ gdy Sędzia wyfłyfzawfzy

obudwu

strona: aa3

- 1: obudwu ftron zálobę y odpowiedź y wywody/
2: wyda rok/ ktorym iednego czyni wolnym á dru=
3: giego winnym. **Specu: Saxon: lib: i, articu: 62.** A
4: ma wydać wyrok zá tymi okolicznościami/ przed (*marg*) Okoliczność Ortelu. (–)
5: południem/ fyedząc/ náczczo/ nie w dzień świę=
<http://rcin.org.pl>

- 6: ty/ zachowawázy przy tym porządek práwá/ przy
7: obliczności obudwu ftron/ wedle żałoby y od=
8: powidzi ftron/ á nie wedle fwey wiadomości.
9: **Specu: Saxon: lib: iij, articu: 69.**
10: Sędzia iefli ma fędzić wedle fwey
11: wiadomości.
12: RZeczono ieft iż Sędzia ma fędzić wedle o=
13: budwu ftron wywodow.) Bywa thu
14: gadká między wielmi/ iefli Sędzia ma fędzić
15: wedle fwey wiadomości/ czyli s powiełci á wy=
16: wodu ftron. Ná przykład: Winuią kogo o Mę=
17: żoboystwo/ á Sędzia wie człowieká być nie=
18: winnego/ á obwiniony ná żałobę nic nie odpo=
19: wiáda/ zá którym milczeniem zda fye iż ná obzá=
20: łowanie przyzwala. Aczkolwiek thu rozumieią
21: ich wiele/ iżeby Sędzia więcey miał fędzić we=
22: dle fwey pewney wiadomości/ niżli z wąpli=
23: wey ftron powiełci/ áby fye nie zdał być Piła=
24: tem/ który fáłzywie Zbáwićielá náłzego wydał

aa iij

wiedząc/

strona: aa3v

O Połtętku Sądowym

- 1: wiedząc/ iáko písmo świádczy/ iż go Zydowie z
2: nienawiłci wydáli. Wízákże więcey ich thák zá=
3: mykáią y rozumieią być rzecz bełpiecznieyfzą/ á=
4: by Sędzia fądził wedle powiełci ftron y wedle
5: wywodow. Abowiem w ten czas Sędzia ieft
6: Perfoná iáwna/ ktoremu z włafney Perfony nie
7: przynależy w oney fprawie nic wiedzieć/ y ow=
8: fzem gdyby z włafney wiadomości fądził/ mógł

- 9: by fye omylić y ftronam wiele vbliżyć/ mniemá=
10: iąc áby o tym dobrą á pewną wiadomość miał.
11: **Specu: Saxon: lib: ij, articu.: 41.** Ale Sędzia kto=
12: ry ma przed oczymá páná Bogá/ ktory prawdę
13: y fprawiedliwość świętą miłuię/ pámiętáiąc ná
14: to iż go też pan Bog w dzień Sądný będzie fą=
15: dził/ iefli by miał co wątpliwego y fwemu fu=
16: mnieniu przeciwnego: thedy dla lepszego vzná=
17: nia prawdy/ fprawę onę ná inny czas odłoży/
18: zwłászczá gdzie idzie rzecz o zágubienie człowie=
19: ká/ **non ex recenti facto**, zá ktorego pan Kryftus
20: żywot fwoy ták iáko y zá onego Sędzięgo wy=
21: dał.
22: Rzeczono ieft wyfzfzey/ iż Sentencya ma
23: być wydaná przy obliczności ftron.) Abowiem
24: gdy by powod nieftánął ku wydaniu Senten=
25: cyey/ ftroná odporná da mu Contumácyą/ tho
26: ieft ięgo niepoftulzeńftwo, zápifác/ dla kthorego

iuż powod

strona: aa4

Część trzecia.

Liśt xcvi.

- 1: iuż powod muśi znowu pozwác ftronę będzieli
2: chciał/ zápláciwfy iey pierwey nakłady Práv= (*marg*) Strony wczym vpadaia/ gdy ktora
ku fluchaniu Ortelu nie ftanie. (-)
3: ne. A gdy by obwiniony nieftánął ku wydaniu
4: Sentencyey/ vpada wtym o co nań záłowano/
5: á to dla tego iż iuż vczynił odpowież. **Specu: Sa=**
6: **xon: lib: ij, articu. 9.** Abowiem iefliby odpowie=
7: dži ftroná iefzcze nie vczyniła/ powod ią będzie
8: przezyfkował dáley podług práwá iáko wyfzfzey

- 9: nápisano.
- 10: Rzczono też/ wyłlyfzawłzy obiedwie łtro=
11: nie.) Iełt ktemu przykład piękny o Krolu Ale=
12: xándrze/ ktory ile kroć łye przydało/ iżby powod
13: ná Sądzie rzecz łwoię powiadał w niebytności (*marg*) Sędziemu przyłthoi obiedwiełtronie
łłuchác. (-)
- 14: oney łtrony ná ktorą żáluie/ iednym go tylko v=
15: chem zwykł łłuchác/ á drugie ręką zátulác/ dáiać
16: przes to znać/ iże drugie vcho ku łłuchaniu dru=
17: giej łtrony chował. Co przynależy ná dobrego
18: Przełożonego á Sprawiedliwego Sędziiego.
- 19: Dał tu przykład Krol Alexánder/ włzytkim Sę=
20: dziom/ áby obiedwie łtronie ku wyłłuchaniu
21: rownie przypułzczáli. Iákoż v Athenieńczykow
22: Sędziowie obráni/ ná to nawięcey przyłfyęgáli/
23: podług práwá piłanego łędzić/ á obiedwie łtro=
24: nie zárownó łłuchác. Mogą łye tu obáczyć ci
25: przełożeni/ ktorzy vbogiego człowieka s prołtey
26: tylko czyiey powiełci/ á s łwey nienawilci álbo

vporu/ w=

strona: aa4v

O Połtępku Sądowym

- 1: vporu/ wnet zdádzą do więźzenia/ wnet mo=
2: wią: Biegay włkok po thego Chłopá/ prołto s
3: nim do Kábatá.
4: Roznoć Ortelow.
5: ORtel álbo Sentencya iełt dwoiáka. Ie=
6: dná kthora bywa wydaná nie o główną
7: rzecz o kthorą żáluia/ ále łye przytoczy s przypá=
8: dłey gadki ktora od Prokuratorow bywa wrzu=

9: coná między początek á dokonanie fprawy/ iáko (*marg*) **Accefforia Sententia.** (–)

10: około Mocy/ Odwłok/ Opraw/ Gwaru/ Od=

11: mow. rc. Táką Sentencyą Lácinnicy zową/

12: **Interlocutoriam aut Accefforiam.** Druga

13: Sentencya iest/ ktora bywa z żałoby á práwey

14: odpowiedzi wydána: Ktora iuż w łobie zámy= (*marg*) **Diffinituia Sententia.** (–)

15: ka wolność iedney ftrony/ á drugiej winność ál=

16: bo vpad. Táką Sentencyą zową Lácinnicy

17: **Diffinituia.**

18: O Appellácyách.

19: APpellátio/ zową odezwá=

20: nie od obciążliwego skázania niż=

21: łzego Sędźiego/ do wyżłzłego/ dla

22: poprawienia tego/ coby od niżłze=

go prze nie=

strona: bb

Część trzecia.

Liśt xcviij.

1: go prze nieumiejętność/ álbo nieopátrznóć/ álbo

2: też iáki vpor/ było opużczono/ z vblizenim ie=

3: dney ftrony.

4: Czás Appellácyey.

5: OD Sentencyey obciążliwey/ zarázem ma

6: być Appellowano do wyżłzłego Sędźie=

7: go/ podług porządku práwá: A od ktorey Sen=

8: tencyey zarázem poki práwo fyedzi nie áppellu=

9: iá/ tá przychodzi w rzecz ofádzoną/ y czyni Prá= (*marg*) Od Sentencyey zarázem ma być áppellowano. (–)

10: wo między ftronámi. **Specu: Saxon: lib: ij, art: 6.**

11: **Iuree Municip: articu: 10, 11, et 13.** Aczkołwiek

12: to Práwo wielem nieiáko iest obciążliwe/ gdy ie=

- 13: den bes rozmyślenia/ bes rady przyaciółki/ y
14: tych co łye w prawie rozumieją zarázem ma ap=
15: pellować/ zwłazczą ten który ieft tak niedowci=
16: pny/ iż ani rzeczy oney Sentencyey ani słow zá=
17: rázem nie poymie. Wszakże iż to ieft wedle Prá=
18: wá/ tak musi być trzymano. Przetho według
19: Prawá Cefárskiego dozwolono dziefyć dni ku
20: Appellowaniu/ y kthemu iełliby co przed pier=
21: wżym Sędziem było opużczono/ mogą obie=
22: dwie łronie przed wyłzłzymi Sędziami/ od kto=
23: rych łye iuż nie godzi appellować/ dołozyc y
24: okazać.

bb

Do kąd ma

strona: bbv

O Postępku Sądowym

- 1: Do kąd ma być porządnie Ap=
2: pellowano.
3: APpellacya w Kroleſtwie Polſkim z Miaſt
4: y z Miálteczek/ ná Prawie Niemieckim zá=
5: ádzonych przodkiem idzie do Prawá wyłzłzego
6: ná Zamku Krákowſkim zalożonego/ przez Ká=
7: zimierzá Wielkiego/ Świętey pámięci Krolá
8: Polſkiego. A od Prawá wyłzłzego/ iuż do nay=
9: wyłzłzego Sędziego/ do Máieftatu Krolew=
10: ſkiego/ álbo do Comiſſarzow łzełci Miałt/ ná to
11: vprzywileiowánych/ **Iure Minicip: articu: 11. in**
12: **gloſ. marg.** ktorzy ku rozłtrzygnienu takowych
13: Appellacyy trzy kroć łye łchodzą ná Rathułz
14: Krák: do roku/ Ná Gromnice/ ná S. Stáni=
15: łław Máia/ y ná S. Michał/ po dwu z Rády

- 16: s tych Miałth: s Krákowá/ s Szącá/ s Kázi=
17: mierza/ z Bochnie/ z Wieliczki/ z Ilkufá.
18: Ale w Ruśi z Miałt y z Miáłteczek áppelluią
19: do Rádźiec Lwowłkich/ dla tego iż we wżyt=
20: kiej Rułkiej Ziemi/ Lwow iełt Miáłto naprze=
21: dniefze y nagłowniefze. A łufnie to bywa/
22: Bo y wedle Práwá/ kthoreby Miáłto w ktorey
23: Prowincyey było główniefze y przedniefze/ to
24: ma być głową Praw innym Miáłthczkom y

Wśiam.

strona: bb2

Część trzecia.

Liśt xcviij.

- 1: Wśiam. **Iure Minicip: articu: 11. et 12. glof.** A
2: zaś od Rádźiec Lwowłkich/ do Práwá wyłfze=
3: go Máýdeburłkiego Zamku Krák. pothym do
4: Máiełtatu Krolewłkiego/ álbo do Comiłffa=
5: rzow łzełci Miałt.
6: Czás ku wypráwieniu Appel=
7: łacyey.
8: KV wypráwieniu á łkończeniu Appellácy=
9: ey kthora idźie ná wyłfze Práwo/ dálfzy
10: dzień iełt łzełć niedziel/ licząc then czás/ od tego
11: dnia/ w ktory fye łtanie Appellácy. **Iure Mu=**
12: **nicip.: artic: 11. Specu: Saxon: lib: i, articu: 2, et lib:**
13: **ij, articu: 12.**
14: A záfy od Sentencyey wyłfzłego Práwá/ do
15: Comiłfarzow łzełci Miałt wyłfłzey miánowá=
16: nych łkłádáią czás ná pierwłze ich łełcie ná Ra=
17: tułz Krákowłki. A iełli do Krolá/ thedy włzełć
18: niedziel: co ma być rozumiano/ gdyby był w Zie=

- 19: mi. Abowiem gdy nie ieft w Ziemi/ thedy w
20: ośmnaście niedziel.
21: Ale Prawem Gołcinnym ku wypráwieniu Ap=
22: pellácyey do wyłzłzego práwá czás ieft dziewięć
23: dni. Od Sentencyey wyłzłzego práwá do Kro=
24: lá/ tákże dziewięć dni/ ieftli ieft w Ziemi: A ieftli

bb ij

nie ieft w

strona: bb2v

O Pořtępku Sądowym

- 1: nie ieft w Ziemi/ tedy troiá dziewięć dni.
2: Ieftli od káżdey Sentencyey ma
3: być áppellowano.
4: KAżdy ktory fye rozumie być iákim nieřprá=
5: wiedliwym řkazánim obciázony/ w ká
6: źdey řpráwie od káżdego vciázzenia może áppel=
7: lować. **ij. q. 6. c. Omnis oppreffus.** Wřzákże
8: tu Sędziowie máią pilnie przeřtrzegáć/ áby nie
9: potrzebnych áppellácyey nie dopuřzczali/ á zwła=
10: řzczá tám gdzie Sentencya ieft **Accefforia**, tho
11: ieft nie o główná rzecz ieřczce wydána. Bo dru=
12: gi bęďdzie áppellował nie dla iákiey obciężliwo=
13: řci/ iedno iżby vbogiemu człowiekowi z vporu
14: řwego á z dořtátku pieniędzy Spráwiedliwořć
15: przedłużał/ A przes ten czás niź fye řkończy řprá=
16: wá pożytkow fye z Imienia názołał. A řnadź
17: by tu Powod nie bárzo řumnienia řwego obrá=
18: źił/ gdy by **in friuolis Appellationibus**, (mowię (*marg*) Zppelluiąca Stroná/ przyřyądz
ma iáko nie dla przewaczánia áppelluie. (–)
19: gdzie iáwna rzecz ieft/ iż fye ktho do wyłzłzego
20: Sędzięgo niepotrzebnie odzywa) řtronie áppel=

- 21: luiącey niechciał wtym wiary dąć/ iako dla ob=
22: ciężliwołci/ álbo dla vblizenia fwey fprawiedli=
23: wołci/ á nie dla przewłoczenia tylko áppelluie/
24: áby ná to przyfyągł. Przes tho by fye zábiegáło

niepotrzebne=

strona: bb3

Część trzecia.

Lift xcix.

- 1: niepotrzebnemu przewłaczaniu fprawiedliwo=
2: fci Ludzkiey. Co też iest wedle práwá **Feu: c. 70.**
3: **Et Specu: Saxon: lib: ij, articu: 12.**
4: Obyczay áppellowanía.
5: PO wydaniu Sentencyey/ Stroná kto=
6: ra fye rozumie być obciążona/ będzie sobie
7: żądála od Sędziego dozwozenia ná odstąpie=
8: nie y ná porádenie/ iefli ma od oney Senten=
9: cyey áppellować álbo nie. A gdzieby odstąpi=
10: wfy nie wrociła fye/ thedy Powod da iey przy=
11: wołać trzy kroć/ áby przyftąpiła do Práwá/
12: przyymuieli Sentencyą álbo nie. Iefli by fye
13: niewrociła poki Práwo fyedzi/ thedy ona Sen=
14: tencya przychodzi w rzecz ofádzoną/ y czyni
15: Práwo między ftronámi. A iefliby fye ku áppel= (*marg*) Poftępek przy áppellowaniu. (-)
16: lowaniu wrociła/ ták iey Prokurator w áppel=
17: lowaniu poftąpi. Pánie Sędzia Princypał moy
18: przodkiem dziękiue zá dozwozenie ku odstąpie=
19: niu y ku porádeniu/ Sentencya tá widzi fye
20: mu być obciążliwa/ nie przyymuie iey zá práwo/
21: y ząkláda fye pieniádzmi do Komory Iego Kr.
22: Mił. ciągnąć fye thám gdzie fye fprawnie cią=
23: gnać ma/ y pyta ná Práwie/ ácz go Appellácia

24: y dálfzy dzień niema doydź. Co mu Sędzia ná=

25: każe. **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 12. Iure Muni=**

bb iij

cip: arti=

strona: bb3v

O Połtętku Sądowym

cip: articu: 74. Potym łtroná áppelluiąca po=

1: łoży przed Sąd Kope/ álbo (iáko iest kędy oby=

2: czay) trzy złote/ s ktorych w łkrzynce Przyfyęż=

3: nicey zołtáią pięć y dwádziefciá grofzy/ á s tych

4: potym Przyfyężnicy biorą grofzy dwádziefciá/

5: w łpolny dział ktorzy przy Appellácyey byli: A

6: Woyt pięć/ to iest iefli potwierdzą ich Senten=

7: cyą ná wyfzłzym Práwie. Abowiem iefli nie

8: potwierdzą/ thedy łtronie ktora áppellowála ty

9: pięć y dwádziefciá grofzy wracáią. Inłze pienią=

10: dze od trzech Złotych obracáią częłć ná Piárzá/

11: częłć do wyfzłzego Práwá/ częłć łtudze ktory Ro=

12: tuł odnośi/ iáko kędy zwyczaj niefy. Może

13: też łobie łtroná áppelluiąca przełtrzedz/ iefli by

14: fy z Appellácyą rychley niż łzełć niedziel wyni=

15: dą mogłá zgotowác/ áby ią mogłá odpráwić.

16: Co mu Sędzia przes Sentencyą nákaże/ iż mo=

17: że vczynić przypozawłzy łtronę wedle Prá=

18: wá. Potym Przyfyężnicy łpifány przes Piá=

19: rzá włzytek połtępek oney łpráwy/ odełłá wczás

20: do wyfzłzego Práwá przes pošłá łwego/ ze w=

21: łzytkimi dowody ktorych obiedwie łtronie vży=

22: wály/ nic nie opułzczáiąc/ á to zápieczętowaw=

23: łzy w łwoy łift ná całým Arkułzu ták nápiány/

24: iefli chcą po Láćinie.

strona: bb4

Część trzecia.

Lift C.

- 1: **Famatis et Prudentibus Dominis, Aduocato pro=**
2: **uinciali, et Scabinis Iuris supremi Teutonici May=**
3: **deburgensis Caftri Cracco: Amicis carifsimis et**
4: **honorandis.**
5: **Prudentes ac honorati Domini amici charifsi=**
6: **mi ac honorandi: Salutem et omnem foelicitatem**
7: **cum omni gratificandi ftudio. Habita est corom**
8: **Iudicio noftro actio inter. N. ab vna et inter. N.**
9: **partibus ab altera, occafione. N. Deinde fententi=**
10: **am noftrom, quam inter partes pronunciauimus,**
11: **praedictus. N. pro Iure non fufcepit, verum ad**
12: **Ius supremum Teutonicum Caftri Crac: D. ve=**
13: **ftRARum appellauit, id quod ex proceffu caufae**
14: **quem praefentibus in clufum transmittimus, D. ve=**
15: **ftRAE rectius cognofcent. Proinde D. veftRAS ro=**
16: **gamus, vt nos de Sententia fua fecundum Iuris**
17: **formam velint reddere certiores. Dat. N. a pro=**
18: **latione Sententiae, Feria et rc.**
19: **Scabini Ciuitatis. N.**
20: Otmorzenie Rotułu przyniefyone=
21: go od wyżfzego Prává.
22: ROTuł od wyżfzego Prává ná dáfzym
23: dniu przyniefyony/ nie indzie ma być o=
24: tworzony/ iedno ná mieyfctu fądownym Przy=

fyężniczym

strona: bb4v

- 1: fyeźnicym przy obliczności obudwu ftron. A ie=
- 2: fliby tá ftroná ktora áppellowála/ nieftánęła ná
- 3: dálfzym dniu/ y Rotułu by nie wniosła: thedy
- 4: druga ftroná da fwoię pilność zápiśác. Potym (*marg*) Pořthępek ftrony/ktora ná dálfzym Dniu z áppellácyey fthánie/ przeciw tey ktora nieftánie. (-)
- 5: ná drugim blifkim Sądzie będzie pytác/ ácz o=
- 6: no fkazánie od kthorego ftroná áppellowála/ á
- 7: Appellácyey fwoiey niedokończyła/ niema w fwey
- 8: mocy zořtác? Skaże Sędzia/ iż iuż ma w fwey
- 9: mocy zořtác/ y wnidź wrzecz ořádzoną. Wřákźe
- 10: iefli by fye iáką pomocną przyczyną wymowi=
- 11: łá/ przecz Appellácyey ná dálfzym dniu nie od=
- 12: práwiála/ nic ná tym nie tráci. **Specu: Saxo: lib:**
- 13: **ij, articu: 12 głoř.** A gdy by ftroná áppelluią=
- 14: ca ftánęła/ á przeciwney by ftrony niebyło/ tedy
- 15: tá áppelluiąca/ da tákźe fwoię pilność zápiśác/ y
- 16: da przypozywác ftronę przeciwną po wtore/ y
- 17: po trzećie/ ku otworzeniu rotułu. A gdzieby prze=
- 18: ćiwna ftroná ták po wtore y po trzećie przypo=
- 19: zwána nieftánęła/ y po czwarte pomocney przy=
- 20: czyny nieftánia nie wniosła: Iuż Sentencya
- 21: wyżfzego práwá ma być otworzoná y czytaná.
- 22: Ktora iefli będzie ku fzkodźie ftrony v Sądu
- 23: będącey/ á ku pożytkowi oney ktorey niebędzie:
- 24: tedy tá ktora nieftawála/ práwo fwoie tráci/ dla
- 25: fwey niewdzięczności. **Iure Municip: articu: 11.**
- 26: A iefli by obiedwie ftronie ftánęły/ tedy ná żą=

dánie ich

- 1: danie ich z rozkazania Sędziego Rotuł ma być
- 2: przez Piłarzã Mieyskiego otworzon/ y Senten=
- 3: cya iawnie czytana przed Sądem. Od ktorey
- 4: ielli **zabná [!]** ftroná nie áppelluie/ wnidzie w rzecz
- 5: ofądzoną/ vczyni Prawo między ftronami. A
- 6: ielliby ten przeciw komu iest wydana rozumiał
- 7: być sobie obciążliwą/ y chciał od niey áppello=
- 8: wác/ thák będzie postępował. Pánie Sędzia/
- 9: Sentencya wyższego Prává/ widzi mi lye ku
- 10: mey spráwiedliwości być obciążliwa/ ktorey zá
- 11: Prawo nie przyymuię/ ále od niey áppelluię do
- 12: Krolá Iego Miłości. (álbo) do Comissarzow
- 13: **lzeći [!]** Miaft/ thám gdzie spráwnie áppellowác
- 14: mam/ pytáiąc ná Práwie/ ácz mię tho niema
- 15: doydź. Skaże mu Sędzia/ iż go tho doydź ma.
- 16: Skaże theż ná pytanie iego/ iż taką Appellácya
- 17: odpráwić ma/ ná pierwszą lęfya Comissarzow
- 18: lzeći Miaft. Tám zálye Przylyężnicy zápieczę=
- 19: towawlyz także iáko y pierwey wzythek póte=
- 20: pek spráwy oney s Sentencyą Prává wyższe=
- 21: go/ ftronie áppelluiącey oddádzą/ zápráwiwlyz
- 22: w swoy Lift thák nápiłány/ ielli do Krolá poy=
- 23: dzie Appellácya.
- 24: **SERENISSIMO AC INVICTISSIMO**
- 25: **Principi et Domino, Domino SIGISMVND0 AV-**
- 26: **GVSTO, Dei Gratia Regi Poloniae, Magno Duci Litua-**

2: et Haeredi, Domino Clementifsimo.
3: Serenifsime ac Inuictifsime Rex Domine, Domi=
4: ne clementifsime, poft humillimorum obfequio=
5: rum noftrorum ac fubiiectionis noftrae accura=
6: tam commendationem. Cum caufa inter fama=
7: tum. N. ab vna, et inter. N. partibus ex altera oc=
8: cafione mille florenorum per appellationem ad
9: examen iuris fupremi Teutonici Maydeburgensis
10: Caftri Cra: deuoluta, ac tandem in termino diei
11: vltioris fex feptimanarum eiusdem Iuris Su=
12: premi Sententia coram Iudicio noftro lecta fu=
13: iffet. Eandem praedictus. N. grauatum fe effe affe=
14: rens pro Iure non fufcepit, verum ad Sacram Ma=
15: iefatam Veftram R. appellauit. Cui Appellationi nos
16: defferentes eandem caufam ad audientiam Veftrae S.
17: M. R. tanquam ad Dominum noftrom clemen=
18: tifsimum, et iudicem Superiorem cum praefenti=
19: bus literis noftris, et rotulo totius eiusdem cau=
20: fae in vtroque Iudicio agitatae remifsimus. His nos
21: Gratiae S. M. V. R. humillime commendamus.
22: In praemifforum fidem Sigillo noftro praefentes ro=
23: borauimus. Actum et Datum. N. die. Anno etc.
24: Eiusdem S. M. V. R.
25: Humillimi Subditi et ob=
26: fequentifsimi Seruitores.
27: Scabini Ciui=
28: tatis. N.

strona: cc2

Część trzecia.

Liſt cij.

1: A iefli do Comiffarzow Izelci Miaft poydzie

<http://rcin.org.pl>

2: Appellácyą/ ták líft bédźie nápińány.

3: **Spectabilibus Dominis Sex Ciuitatum Confuli**

4: **bus, Commiffarijs Priuilegiatis, Dominis et A**

5: **micis obseruandísimis.**(*marg*) W Spráwie o gárdło kiedy może być Apellácyą. (-)

6: **Spectabiles Domini Amici charísimi et ho=**

7: **norandi Salutem ac foelicitatem. Cum caufa inter**

8: **.N. ab vna, et inter.N. partibus ab altera, occafi=**

9: **one. N. per Appellationem ad Ius fupremum Teu=**

10: **tonicum Maydeburgense Caftri Crac: effet deuo=**

11: **luta, ac tandem in termino diei vltioris fex fe=**

12: **ptimanarum eiusdem Iuris fupremi Sententia co=**

13: **ram Iudicio nostro lecta fuiffet, confirmans fen=**

14: **tentiam noftram. Eam praedictus. N. grauatum**

15: **fe effe afferens pro Iure non fufcepit, verum ab ea**

16: **ad D. veftas vtpote priuilegiatos Commiffari=**

17: **os Sex Ciuitatum appellauit. Cui guidem Appel=**

18: **lationi, nos vt par eft defferentes eam ipfam caufam**

19: **vna cum Rotulo ad tribunal D. veftarum re=**

20: **mifimus. Quas foeliciter valere exoptamus. Dat**

21: **Die. Anno. etc.**

22: **Scabini Ciuitatis. N.**

23: Pod Appellácyą nic niema być

24: znawiano.

cc ij

Appellácyą

strona: cc2c

O Perfonách Sądowych

1: APpellácyą poki fye nieskończy/ poty w fprá=

2: wie oney nic nie ma być przez Sędźiego

3: poczynano/ áni przez ftronę znawiano. **Specu:**

4: **Saxon: libr: ij, articu: 12. et 13. Et Iure Municip:**

5: **articu: 17.**

- 6: Od których Sędziow áppellácyá nie
7: idzie/ á w których Spráwách.
8: APpellowác żaden niemoże od Dekretu Kro
9: lewfkiego. od Dekretu Comiffarzow fze=
10: íci Miaft. od Sentencyey Iednaczow/ ktore ío=
11: bie ftrony s ípolnego zezwolenia biorą. W íprá=
12: wách theż hániebnych gdzieby komu ízło o gár=
13: dło/ to íeft/ ten złoczyńcá ná ktorego íeft złoczyń=
14: ítwo iáwne mężoboyftwá/ cudzoíoftwá/ gwał=
15: tu/ morderftwá/ y innego kthorego hániebnego
16: vczynku/ ktoryby złoczyńcá był pokonány iáfný=
17: mi dowody/ álbo by ná świeżym złoczyńftwie
18: był poimány/ álbo fye íam wyznał/ tákowy áp=
19: pellowác niemoże/ ále zarázem nád takim Exe=
20: kucya wedle zaílugi ma być vczynioná. **L. Ob=**
21: **feruare. C. Quorum Appel, in haec verba. Ne**
22: **quis homicidarum, veneficorum, maleficorum,**
23: **adulterorum, itemque eorum, qui manifestam vio=**

lentiam com=

strona: cc3

Część trzecia.

Liśt ciij.

- 1: **lentiam commiserunt, argumentis conuictus, te=**
2: **ftibus superatus, voce etiam propria vicium fce=**
3: **lusque confessus audiatur appellans. etc.** Ale ná
4: kogo by niebyło nigdy nic takowego słychano/
5: zá co by miał być godzien karánia ná gárdle/ ál=
6: bo by niebył poiman ná świeżym złoczyńftwie/ (*marg*) W Spráwie o gárdło kiedy może
być áppellácyá. (–)
7: álbo dowodu nań słufznego niebyło/ thákowy

- 8: może fye brąc do wyższego Sędzięgo/ y niema
- 9: mu to być broniono wedle Práwá. **L. Eos. C.**
- 10: **De Appel: et Confult: Et eodem titu. L. Si quis.**
- 11: Abowiem iefli w tych fprawách málych kthore
- 12: fą o iáki dług álbo o trochę Imienia godzi fye
- 13: áppellowác/ á czemu by fye też tám niegodziło/
- 14: gdzie idzie o gárdło vbogiemu człowiekowi/ zá
- 15: ktorego Bog Oyciec Niebieski Syná fwego ie=
- 16: dnorodzonego Páná náłzego Iezu Kryftá ná
- 17: okrutną śmierć rownie wydał/ iáko zá nabo=
- 18: gátłzego. Wfzákże przes ten czás niż fye fkończy
- 19: Appellácya/ ma być w więzieniu trzyman. Prze=
- 20: to Sędzia w tákowych Spráwách niema fye
- 21: ná człowieká fkwapiac/ iáko ieden nadobnie v=
- 22: pomina **De officio Principis** tymi fłowy piżąc.
- 23: **Sit piger ad poenas Princeps, ad praemia velox.**
- 24: **Indoleat, quoties cogitur esse ferox.**
- 25: Skazanie Iednáckie nie iefth wázne/ iefli

cc ij

niebędzie

strona: cc3v

O Poftępku Sądowym

- 1: niebędzie pod zakładem wydáne. **Specu: Saxon:**
- 2: **lib: ij, articu: 11. głoł.**
- 3: O Exekucyey rzeczy
- 4: ofądzoney.
- 5: EXekucya/ iefth vczynienie fprawiedliwo=
- 6: fci Powodowi nád ftroną obwinioną/
- 7: wedle ofądzoney rzeczy/ álbo wedle prá=
- 8: wá piśánego/ áby ono práwo álbo fkazanie fwoy
- 9: skutek wzięło przes fługi vrzędowe z rofkazania

- 10: Sędziego. Abowiem każde fkazanie y każde prá=
11: wo bywa prozne/ ktore fktuku fwego nie weź=
12: mie. **Frustra enim feruntur leges, frustra decreta,**
13: **fi debitum non consequuntur executionis effe=
14: ctum.** A dla thego Sędzia ma pilnie przełtrze=
15: gąc/ áby przewrotni ludzie/ lada íakiey przyczy=
16: ny wrzucenim/ drogi do tego nie zágradzáli/ że=
17: by Powodowi Spráwiedliwóć wedle fkazá=
18: nia niemiála być vczynioná.
19: Społob Exekucyey.
20: SRzodki ktorymi przekonány Práwem/ ku

dofyc vczy=

strona: cc4

Część trzecia.

Lift xciiij.

- 1: dofyc vczynieniu ma być przywiedzion thy fą.
2: Winá pieniężna/ Fantowanie/ w Imienie w=
3: wiązanie/ rękoiemłtwo: ná ofáték gdzieby prze=
4: konány Práwem rofkazaniu Sędziego dobro=
5: wolnie niebył poślufzen/ álbo fye fługom Vrzę=
6: dowym íprzeciwiál: tedy zbroyną ręką/ á gwał=
7: tem ma być do więzienia wzięt/ y tám poty zá=
8: chowan/ áz by ofádzoney rzeczy dofyc vczynił.
9: Wfzákże ftroná/ choć íeft práwem przekonána/
10: ma być obfylaná ku dofyc vczynieniu/ zwłafzczá
11: ktora nie íeft zbiegła/ áby íobie zá íakie vblizenie (*marg*) Rzeczy od Exekucyey
odwodzące. (–)
12: á zá ciężkoć nie poczytála/ gdyby fye czym prze=
13: cíw onemu fkazaniu záložyc á fzczyć mogła.
14: Bo íednáć może być wiele przyczyn/ ktore Sę=
15: dziego od Exekucyey fkazania mogą odwieć.

- 16: Iáko gdyby łtroná obwiniona vkazááá vgodę
17: o tęż rzecz o którą fkazánie wyłzłó/ álbo gdyby
18: dowiodłá zápłácenie długu/ álbo iełliby dłuźnik
19: wolał gotowymi pieniádzmi dobrowolnie záz=
20: płáćić/ niź łobie lekkoć przes Ceklarze z rołkazáz=
21: nia Sędźiego dáć czynić. Bo tho iuź bywa lek=
22: koć niemáá/ gdy kogo odchodźić niekazaź/ gdy
23: Ceklarze kogo obłtápiá/ á potym go nie potći=
24: wie do więźzenia prowadzáz/ gđzie więc drugie=
25: mu dułzno bywa/ gdy łwiátlá máłó widźi/ á
26: bázcy okołó niego lataiáz/ zázby łkaczáz/ dźiwne dy=

my przecho=

strona: cc4v

O Połtęoku Sądowym

- 1: my przechodzáz/ ták łye więc niedobrze wyłpi/ y
2: w głowie dźiwne łye mu Sny roiáz/ zwłázłzczáz
3: gdy komu rzekáz: **Non exhibis hinc donec reddide=**
4: **ris ad minimum quadrantem.**
5: Porządek Exekucyey rzeczy ołáz=
6: dzoney.
7: W Spráwie kthora łye ná Perłonę włćiáz=
8: ga o dłuź/ o obietnicę/ álbo o którą innáz
9: rzecz/ przynaleźy ná Sędźiego/ áby przekonáne=
10: go práwem naprzod vpomionáz/ żeby fkazániu (*marg*) Stopnie w płáceniu długu. (-)
11: dołyć czynił. A iełli by gotowych pieniády nie
12: miał/ tedy pierwłzy łtopieñ ku płáceniu iełł/ ru=
13: choma máiętnoć/ między którą naczynie ku łpráz (*marg*) Ruchome Imienie. (-)
14: wiániu roley przynaleźáz/ nie ma być poczytáz=
15: ne. Bo thego dłuźnik wierzyćielowi nie powi=
16: nien wedle práwáz w Fancie wydázwać. Zwy=

- 17: czay theż niefye/ iż dłużnik pierwey niż fye po=
18: cznie ruchomym fantem wyzwálác/ przyfyeęę
19: czyni iż niema złotá/ śrebrá/ gotowych pienię=
20: dzy. Wtory ftopień ieft ku płáceniu Imienie (*marg*) Stoiące Imienie. (-)
21: ftoiące/ iáko Role/ Domy/ rc. w ktore wierzyciel
22: zá fkazánim Sądowym/ przes Vrząd ma być
23: wwiązan. **Iure Muni: artic: 27. et 29.** Trze= (*marg*) Długi. (-)
24: íi ftopień ieft odkazánie v kogo długow iáfnych/

pewnych/ á

strona: dd

Część trzecia.

- 1: pewnych/ á ifotnych/ kthore też miáfto fantu
2: wedle Práwá máią być poczytáne. Czwarty
3: ftopień ieft/ iż dłużnik wierzycielowi od Sędzie=
4: go w moc bywa podan wedle Práwá/ ále tego
5: zwyczaj nie niefye/ áni nośíc ma/ dla tego iż też
6: wedle práwá żadnemu fye niegodzi mieć ofobli=
7: wego więzienia ná dłużniká/ y przeciw práwu
8: ieft/ áby ktho będąc wolen/ miał być niewolni=
9: kiem. Oftátni ftopień ieft więzienie Perfony (*marg*) Więzienie Perfony. (-)
10: gdy niemálfz Imienia áni ruchomego áni ftoią=
11: cego áni długow pewnych ku zapłácie áni rę=
12: koiemftwá.
13: Iefli by thedy dłużnik fanty ruchome w dłu=
14: gu dał/ ty máią być przes Sędziego álbo przes
15: ty ludzi kthorzy fye ná nich znáią ofzácowane/ z=
16: włáfczchá gdy fą fanty w rozmaitych á cudzo=
17: ziemfkich towároch. **Iure Munic: articu: 27. Spe=
18: cu: Saxon: lib: i, articu: 70.**
19: FAnthu Wierzyciel powinien thák pilnie

- 20: Itrzedz y chowác/ iáko fwoiey włafney
21: rzeczy. Wízákze gdzieby wierzycielowi zginął s
22: przygody/ álbo mu ij vkrádźiono/ álbo zgorzał/
23: tedy dłuźnik ná thym fzkoduie/ á on komu był
24: dan niepowinien zá to odpowiadać. Ale przed=
25: fye przyfýdź ma/ iż fye to bes winy y bes przy=

dd

czyny ie=

strona: ddv

O Pořtępku Sądowym.

- 1: czyny iego sftáło. **Specu: Sax: lib: iij, articu: 5.**
2: O Fanćie s ktorego roczny poży=
3: tek idźie.
4: W Fanćie kto trzyma Imienie ftoiące/ iáko
5: folwárki/ Winnice/ y inne Imienie/ s
6: ktorego by na káždy rok pewny pożythek brał/
7: tám wierzyciel ony pożytki ná główną Sum=
8: mę wyrázác ma. A gdy główną Summę wy=
9: bierze/ iuź imienie dłuźnikowi wolno pućić po=
10: winien. **Lib: i, ij, C. de pigno: act.** Ale dźifey=
11: fzych czáfow łákomřtwo ták fye w Ludźi wko=
12: rzeniło/ iż żaden wierzyciel vżytku/ by go teź w
13: dwoy y w troy naľob nád główną Summę
14: wybrał/ nie wyraża ná poczet główney Sum=
15: my/ ná co ľobie iefzcze dłuźniká mocno wwiąże
16: rozmáithymi Condicyámi/ vmowámi/ zapifý
17: dźiwnymi á nieznośnymi.
18: O Fanćie s kthorego pożythek
19: nie idźie.
20: FAnth iefli pożytku nie niesye/ s ktoregoby
21: wierzycielowi mogło fye dofýć sftác w

22: długi: iuż w they mierze wierzycielowi ma być

dan/ kto=

strona: dd2

Część trzecia.

Lift cvj.

1: dan/ ktory fant wierzyciel za rękojemstwem ma
2: na iawnym mieyftcu trzy kroć przes dwie Nie=
3: dzieli ku przedaniu okazować: opowiadaiac ftro
4: nie káždym rázem przes flugę Vrzędowego/ ie=
5: fliby fant fwoy odkupić chćiałá. A po tym opo=
6: wiadaniu iefliby dłuźnik fantu fwego niechćiał
7: wykupić: iuż wierzyciel táki fant moze przedać
8: temu ktoby ij lepiej záplácił/ osłácowány przes
9: Sędźiego álbo przes ludzi ktorzyfye na tym zná=
10: ią. A iefliby kupcá na fant nie było/ iuż Sędźia
11: po onych fześci Niedźielách wierzycielowi fant
12: ku otrzymaniu przyładzi na poczet dofyć vczy=
13: nienia. A gdzieby onego fantu ku opláceniu nie
14: sítawáło/ ma dáley perlonę fantowác. O czym
15: teź mař wyřfzzy przy Fantowaniu nápiřano.

16: **Folio lxxv.**

17: O Nakładach Prá

18: wnych.

19: STroná Práwem przekonána/ powin=

20: na záplácić nakłady práwne/ ftronie

21: ktora swoię rzecz pozyřkuie práwem/

22: wedle pořpolitey Reguły Práwney. **Victus vi=**

dd ij

ctoriin

strona: dd2v

O Pořtępku Sądowym

1: **ctori in expensis litis condemnatur.** A to dla te=

- 2: go/ áby vporni ludzie powfciągáli fy e od niepo=
3: trzebnych fwarow y kłopotow/ Aby ludziom
4: niewinnym trudnoći nie zádawáli/ á w naklá=
5: dy prozne y ku zamięfzkaniu fwego obefzcia nie
6: przywodzili. A tu naprzod tá ftroná ktora
7: o naklády pozywa/ ma okázac przed Sądem/
8: iáko pozwána Stronę pierwey przewyciężyła
9: Prawem w głowney rzeczy. Co Sędzia pilnie
10: ma obaczyć ieśli tak ieft.
11: Płácenie nákládow wedle práwá.
12: NA wżytki naklády/ dowod wedle práwá
13: ieft Przyfyęgá tey ftrony ktora o nie żálu=
14: ie. **L. Properandum. C. De Iudicijs.** Wfzákże
15: Sędzia pierwey ie ma fpráwiedliwie ofzáco=
16: wác względem perfon y oney fpráwy o ktorą fy e (*marg*) Dowod ná naklády práwne/
Przyfyęgá. (–)
17: Práwo toczyło. Potym ftroná fzukáiąca naklá=
18: dow popráwi tego przyfyęgá/ iáko nie mnief ná
19: Práwo náłożyła/ niż przes Sędzięgo ieft ofzáco=
20: wano y moderowano. Ile tedy nakládow ftró=
21: ná fzukáiąca ich poprzyfyęże/ tyle ftroná obwi=
22: niona powinna ie zápłacić. Ale tu pofpolicie
23: nie więcej fzáciuá nakládow/ iedno ty ktore fy e (*marg*) Zwyczáyny ráchunek nakládow.
(–)
24: w Vrzędowych kfyęgách náyduią/ tho ieft od

Pozwów/

strona: dd3

Część trzecia.

Liść cvij.

1: Pozwów/ od fkazania/ od zapifow/ od wypi=

2: fow/ od oświádczenia/ od dekretow y Mándá=

3: tow Krolewfkich/ od áppellowánia/ co nie wiel=
4: ką Sumnę vczyni. A od thego co vbogi czło=
5: wiek kłofáiąc często zá dworem/ náłoży ná Po=
6: rádniki fwoie w práwie/ ná Prokuratory/ co w
7: drodze ftrawi/ nic w fzacunek niekláda/ ná który
8: kofzth nawięcey wynidzie. Bo naklády Sądo=
9: we y Pifárskie równą płacą odpráwi. Ale Pro=
10: kuratorowi w którym ná fchyłku cnoty/ á ná v=
11: bogie Ludzi nic niemálz bączności/ iáko mu ná
12: pierwfzym potkaniu nieukażesz pary Dukatow/
13: gárnca winá z dobrym łofofyem ná obiad nie=
14: poslesz/ ledwie s tobą fłowo przemowi. A poki
15: fye práwuiesz/ iefli nie będzie widział częftey po=
16: czty/ podárzenia/ czeftowánia/ bárzo zlenieie w
17: twey fpráwie y zgłupieie/ iefli w nim nie będzie
18: dobywał rozumu częftymi złotymi/ talermi/
19: kleynoty/ Kunámi/ Lifámi/ y innymi potciwy=
20: mi vpominki. Przetho by około nakładow le=
21: piey náfládowác vczonych w Práwie/ kthorzy
22: opifáli áby Powod naklády fwoie po ofzáco=
23: waniu Sędziego poprzyfyęgał. Wfzákze to prze=
24: łozonych roftropnieyfzey bączności niechay bę=
25: dzie poruczono. Aczkolwiek by podobno ten
26: fpofof był ciężki temu ktho ma náklády plácić/

dd iij

ále by fye

strona: dd3v

O Poftępku Sądowym

1: ále by fye potym drugi náuczył/ iz fye lepiej káz=
2: demu dobrowolnie niż poniewolnie wfpráwie=
3: dliwić/ á dáć co czyie iefth/ bes trudnoći/ bes

- 4: Prává. Chcesz fye nieprzywodzić w nakłady/
5: nie wydźierayże nikomu/ płác coś komu wi=
6: nien/ nieprágni cudzego. Iáko pímo Święthe
7: vpomina. **Nemini quicquam debeat, nifi vt inui=**
8: **cem diligatis etc.**
9: O Szperunkách. (*margin*) Arest. (-)
10: SZperunk álbo Arest ieft
11: Zapowiedź Perfony álbo dobr
12: iey/ vczynioná przes łługę vrzę=
13: dowego/ z rofkazánia onego
14: Sędźiego/ pod kthorego włá=
15: dzą Perfoná y rzecz iey ieft/ áby zapowiedne rze=
16: czy/ ták długo były wpokoju/ áż do rozftrygni=
17: nia právem z Arestátorem żáluiącym.
18: SZperunk iż między Ludźmi nienawifć
19: mnoży/ y nieiáko lekkość wyrządza/ nie=
20: ma być ládá dla przyczyny przes Sędźiego do=
21: pułzczon/ ponieważ fye godźi między Ludźmi

miłość mno=

strona: dd4

Część trzecia.

Liśt cviiij.

- 1: miłość mnożyć/ á niemiłość tępić.
2: Szperunk ná ofyádłe Ludźi nie
3: ma być.
4: SZperunk przodkiem ma być ná rzecz/ po=
5: tym ná Perfonę. Ale y Perfony poważne
6: á ośiádłe nie máią być łzperunkámi vciążáne/ á=
7: ni dobrá ich/ czego Sędźia ma pilnie przeŝtrze=
8: gác. Perfony záfye nie ośiádłe/ lekkie/ iáko łą
9: gracze/ kofterowie/ pijánice/ mánotrawcy/ y

- 10: ktorých by dobrá długi nie wnošili/ máiá być
- 11: Arestowane/ y dobrá ich. Wszakże też pierwey
- 12: dobrá ielli są/ potym Perłoná.
- 13: Szperunk ná Ziemiánłkie poddá=
- 14: ne nie ma być.
- 15: SZperunku Sędzia Mieyłki niema dopu=
- 16: łzczać w Miełćiech y w Miáłteczkách
- 17: ná Ziemiánłkie poddáne/ áni ich pozywác/ áni
- 18: hánowác/ o żadny dług/ iákim kolwiek obyczá=
- 19: iem winny/ choćiaby theż w Kfyęgách Miey=
- 20: łkich był zápiłány/ álbo nie zápiłány. Ale komu
- 21: iełt krzywdá od czyiego poddánego/ ma go łzu=
- 22: kác ná Dźiedźinie iego/ y támże po nim łpráwie=

dliwołci że=

strona: dd4v

O Połtętku Sądowym

- 1: dliwołci żędac v iego Páná/ ináčzey kthoryby
- 2: Miełzczánin czynił/ przepada łzefć grzywien
- 3: piędzy/ połowicę łtronie/ á połowicę Stá=
- 4: rołćie/ iáko to iełt opátrzone Státutem Koron=
- 5: nym **Alberti Regis, in Anno 1496.**
- 6: Náuká gdy łye kto imuie koniá
- 7: y innych rzeczy.
- 8: IMuie łye kto koniá/ álbo inney rzeczy ło=
- 9: bie vkráđžione y zgubione y/ ma łye
- 10: naprzod dobrze przypátrzyć y obáczyć/ ielli iełt
- 11: iego/ potym łyę iác vrzędownie z wiadomołćią
- 12: y dozwołenim Sędźiego wedle Práwá. Abo=
- 13: wiem gdyby łye rzeczy iáł iáko łwoiey/ á thego
- 14: by nie dowiodł/ winę Sędźiemu przepada. O

15: tym łobie szerzey czytay **Specu: Saxonum libro ij,**

16: **Articulo 36.**

17: IMować łye ieden ma tych rzeczy kthore

18: w łobie roznoć máią/ iáko bydlę/ łzátá/ y

19: inne tym podobne. Ale w kthorych by roznoći

20: niebyło/ tych łye imować nie może/ iáko pienię=

21: dzy/ o kthorych pólpoliće mowią iż licá niemáią.

22: **lib: eodem, articu: eodem.**

23: Obroná temu v kogo łye imą rzeczy.

Obroná te=

strona: ee

Część trzecia.

Liłt cix.

1: OBroná tego v kogo łye imą koniá álbo in=

2: ney iákiey rzeczy tá ielt: álbo powie iżem

3: to kupił/ iże mi dárowano/ iżem pożyczyl. A ták

4: łye ná Iłtcá będzie brał/ kthorego winien miáno=

5: wác y sítáwić ná czás s práwá łobie náznáczo=

6: ny. A iegli go nie łtáwi czáfú s Práwá názná=

7: czonego/ rzecz tráci y winę Sędziemu przepada.

8: Albo powie iżem łam vchował to źwierzę/ łam

9: tę rzecz vrobił. A thego będzie bliźłzy dowieć

10: Przyłfyęgå/ iáko dźierzawcá oney rzeczy. **Specu:**

11: **Saxo: lib: i, arti: 15. Iure Mun: art: 132.**

12: Rzecz kráđżiona dawnoćią nigdy nieginie.

13: **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 36.**

14: Połtępek około Arełtowánia

15: koniá.

16: ZApowiáda ktho koniá czyiego w łwym dłu=

17: gu/ iegli ten kthorego ielt koń do trzeciego

18: dnia nie będzie o to czynił/ łtrony nie przypozo=

- 19: wie/ áby fye iey fpráwił: Thedy Areftator przed
20: Sędziem tho opowie/ y będzie żądał/ gdyż koń
21: ieft rzecz lámá fyebie trawiąca/ tho ieft więcej
22: może ftráwić niż lam kofztuie/ á zapowiedzi trze
23: ci dzień przefzedł/ áby mu koń był przyładzon ku

ee

przedaniu/

strona: eev

O Poftętku Sądowym

- 1: przedaniu/ pod świadomem dobrych Ludzi ná
2: tym fye znaiących/ ftronie to opowiedziawfzy.
3: A ile by długu fwego ná koniu nie doiał/ áby ná
4: Perfonie fzukał. Co Areftatorá ma doydż przes
5: Sądowy wyrok.
6: AReftuie kto dłużnikowi fwemu pieniądze
7: álbo iáki ftátek v kogo/ á dłużnik záfye gdy
8: pozywa Areftatorá trzy kroć ku wyzwoleniu
9: fwego ftátku z zapowiedzi/ chcąc fye mu wfpóra=
10: wiedliwić/ á pozwány nie będzie ftawał: tedy
11: ftátek áreftowany ma być z Areftu wolny.
12: Krákowiánie máią fwoy Wielkierz około
13: czynienia Areftow/ ná dobrá zmarłego dłużni=
14: ká/ y zbiegłego dłużniká/ y iáko Areftator Są=
15: dy oſtrzegác ma: Iákiego záfye długu iákim po=
16: rządkiem ná dobrách zmarłego dłużniká doy=
17: dzie/ choćiaby dzieci onego zmarłego lath nie=
18: miály/ á iákiego nie doydzie aż dzieci do roſtro=
19: pnych lat doydą. O tym kto chce wiedzieć á ko=
20: mu tego ieft potrzebá/ może fye támże s Polkie=
21: go y z Lácinfkiego Wielkierzu doſtátecznie náu=
22: czyć/ gdzie o tym ieft fzeroko pifano.

23: ZApowiedź Vrzędną powinien kázdy przy=

iąć zá ro=

strona: ee2

Część trzecia

Lift cx.

- 1: iąć zá rofkazánim Sędźiego/ ná fwego gołciá/ (*margin*) Areft kázdy przyiąć winien. (-)
- 2: komorniká/ y ktorego kolwiek dłużniká. A gdzie
- 3: by nie przyiął/ fkláda mu flugá Vrzędowy rok
- 4: ná pewny čás do Práwá od Areftatorá/ áby
- 5: przed Sędźiem powiedział/ przecz ná rofkazá=
- 6: nie iego zapowiedzi nie przyiął. W ktorey przy=
- 7: czynie ielli mu Areftator wiáry nie da/ powi=
- 8: nien tego będzie popráwić przyfłęgá.
- 9: O pierwołci Areftu.
- 10: GAdká bywa między Areftatormi s tąd.
- 11: Vczyni kto pierwłzy Areft ná dobrá fwe=
- 12: go dłużniká zgołá/ nie máiąc długu fwego zá=
- 13: dnym zapišem obligowánego/ vczyni też potym
- 14: drugi/ máiąc dług Cyrográfem álbo iákim in=
- 15: nym Vrzędowym dowodem opiánym/ kto s tych
- 16: przodkiem dochodzi długu z dobr áreftowánym/
- 17: czyli then wtory Areftator zá pierwołciá długu
- 18: fwego/ czyli pierwłzy Areftator zá pierwołciá
- 19: Areftu fwego? Odp. Ize połledni Areftator
- 20: zá pierwołciá fwego długu/ y zá lepłzołciá Prá=
- 21: wá fwego pierwey. Abowiem zapowiedź nic
- 22: Práwá nie przydáie nikomu/ iedno tylko czyni
- 23: pohámowanie ftátku czyiego/ áby był w poko=
- 24: iu do rozłtrzygnięcia Práwem/ ktho ma lepłze

ee ij

Práwo.

strona: ee2v

O Pościepku Sądownym

- 1: Prawo. A iż fye więc po śmierci dłużnika vga=
- 2: nią do Areftu chcąc mieć przodek/ to dla tego
- 3: bywa iż iednak czáfem y zá pierwością Areftu
- 4: doftawa drugi dŁugu przed drugimi Areftator=
- 5: mi/ w ten czas gdy inŹy Areftatorowie zápiłá=
- 6: nego pierwey dŁugu iákim dowodem nie okażą.
- 7: Kráwcowi gdy fukno vkrádná prze=
- 8: ćiw komu Pan ma czynic.
- 9: DA ktho do Kráwcá robić fuknię/ á przy=
- 10: tráfi fye iż złodziey vkrádnie fukno/ y bę=
- 11: dzie poiman s fuknem/ ktho ma fołdrować ná
- 12: złodzieiá/ Kráwec czyli Pan onego fukná/ álbo
- 13: przeciw komu ma pan czynić? Odp. Ná wo=
- 14: li ieft tego kthorego ieft fukno/ czynić chceli prze=
- 15: ćiw Kráwcowi ktoremu fukno dał y zwierzył/
- 16: chceli przeciw złodzieiowi o złodzieyftwo. W=
- 17: Źákże to Prawo ták fye miárkuie: ieŹli Kráwec
- 18: fukno zápláci Pánu/ tedy Kráwcowi przynale=
- 19: ży Źpráwá przeciw złodzieiowi. A ieŹli nie záplá=
- 20: ći/ tedy Pánu kthorego ieft fukno. **Specu: Saxo:**
- 21: **lib: ij, articu: 60. gŁof.**
- 22: O Inwentarzoch.

Inwentarz/

strona: ee3

Część trzecia.

LiŹt cxj.

- 1: INwentarz/ ieft Vrządne
- 2: popiŹanie rzeczy náleżionych ná
- 3: dziedzictwie/ álbo w mięŹzkániu
- 4: zmarŁego/ álbo teŹ dłużnika zá pe=

- 5: wnym przewodem Prává choć
- 6: nie zmarłego/ vczyniony przes dziedzicá álbo
- 7: Opiekuny dzieći ktore lat niemáią.
- 8: Kto ma czynić Inwentarz.
- 9: OPIekun przyrodzony powinien vczynić
- 10: Inwentarz y wíłćić śierotam ich dobrá/
- 11: áby im tego nie vtrácił/ y owłzem nie może łye
- 12: wdawác w opiekę poki Inwentarzá nieuczyni.
- 13: **Specu: Saxon: lib: i, articu: 23.** chybá w rzeczách
- 14: ktore odwłoki nie ćierpią. **Sp: Sax: li: i, ar: 11, głof.**
- 15: Ale ći Opiekunowie ktore Oyciec vřtáwi mimo
- 16: przyrodzone łwoie dziećiam łwoim/ ći nie po=
- 17: winni Inwentarzá czynić/ iż nie łami łye w to
- 18: wdawáią/ ále ie Oyciec vřtáwił/ y wierzył im
- 19: tego. A ták łprawá opieki włzythká ná ich wie=
- 20: rze zależy.
- 21: Czás ku czynieniu Inwentarzá.
- 22: DZiedzic powinien vczynić Inwentarz

ee iij

trzydziętego

strona: ee3v

O Pořtętku Sądowym.

- 1: trzydziętego dnia po śmierći zmarłego/ álbo (*marg*) Czás ku vczynieniu Inwentarzá. (–)
- 2: trzydziętego dnia od tego czáfu ktorego by łye
- 3: poznał być dziedzicem: piřzą niekthorzy iże dzie=
- 4: łyątego dnia/ wřzákże może rychley/ y owłzem
- 5: im rychley vczyni/ tym lepřzey ławy y domnie=
- 6: mánia będzie v Ludźi/ zwłáfczćá v przyiaćioł
- 7: zmarłego/ w vczynieniu zupełnego á łprawie=
- 8: dliwego Inwentarzá. **Specu: Saxon: lib: i, art: 6.**
- 9: Tu by przyřtáło ná ty kthorzy łye opiekáią

10: sierotami ząbiegąć y rádzic pilnie około tego/ á=
11: by pieniądze gotowe y wżytki rzeczy ruchome/
12: po śmierci zmarłego zoftále/ zupełnie á (práwie=
13: dliwie były popifáne. Abowiem drugi niż zącz=
14: nie Inwentarz czynić/ połowicę indzie wynieć
15: może/ ku wielkiej szkodzie y vblizeniu vbogim
16: sierotom/ ponieważ vřząd nic innego nie może
17: pifąć/ iedno co vkażą. A przedfye iednák opiekun
18: álbo dziedzic/ ząwždy łobie ma zą łufzną obro=
19: nę przeciw sierotam y Credytorom/ (gdy mu w
20: czym wiary nie dáią) przes tho iż vczynił Vřę=
21: dny Inwentarz/ á ono fnadz thym Inwenta=
22: rzem pan Opiekun dobrze opiekł y ożegł vbogie
23: sieroty/ álbo dziedzic ofzukał Credytory. A nie=
24: wiem by tákich wiele nienálał/ co thylko opiek
25: łzukáią/ s nich żywą/ á bárzo ich prágną/ cho=
26: dząc dom od domu/ á pilnie przegładáiąć gdzie

ktora bá=

strona: ee4

Część trzecia

Liřt cxij.

1: ktora bába iuz głową trzęfye/ á drząc fye nápiją.
2: A ták przyřtáło by ná ty ktorzy fye zową y łą **Su=**
3: **premi omnium orphanorum tutores**, w to weź=
4: rzeć y rádzic/ áby łpráwiedliwie Inwentarze
5: były czynione. Ktorem by to łpořobem miáło
6: być/ iż káždemu wolno powiedzieć widzenie
7: łwoie gdyby go łpytano/ ia co rozumiem po=
8: wiem. Tym łpořobem/ gdy by zárázem po ł=
9: mierci zmarłego/ po ktorem Inwentarz ma być
10: czyniony/ rzeczy były vřzędownie zámknione y

- 11: zápieczętowane aż do popiłowánia/ ktemu ten
12: co dáie fpiłowác/ zwłafzczá ná ktoREG° by było iá=
13: kie domniemánie/ áby pierwey przyfygł Vrzę=
14: dowi/ iáko fprawiedliwie wftyhki rzeczy dáie
15: popiłowác. A iáko o tym niewie nic/ áby co ná
16: ftronę odefzł/ álbo przes kogo wyniefyono by=
17: ło. Wfzákóz to tym ktorym przyftoi około tego
18: rádźić niechay będzie poruczono: Ia tylko chćiał
19: krotko vpomionác/ iż to iefł w pofpolitey rzeczy
20: wielka fkázá nie fprawiedliwe Inwentarze/
21: przes co vbogie fteroty częłtho wiele fzkoduią/
22: iż rzadko ku fwemu przychodzą/ zwłafzczá gdy
23: ktemu Páni Wienna niesprawiedliwym á wie=
24: le kroć poprzyfyżonym Wianem/ ofáthek zá=
25: gárnie.

Pożytek

strona: ee4v

O Poftępku Sądowym

- 1: Pożytek Inwentarzá.
2: POżytek Inwentarzá ten iefł/ iż dziedźic
3: ktory go vczyni nie może być vćiążon w
4: płáceniu długow zmárłego/ iedno poki sfława
5: dobr iego. A gđzieby Inwentarzá Opiekun nie
6: vczynił/ tedy dziedźic blifzłzy iefł przeciw iemu
7: przyfygđz/ iż thák wiele było iáko záłuiie. **Specu:**
8: **Saxon: lib: i, articu: 11 głof.** A iefłliby ktho
9: záłował ná dziedźicá/ iż wiecey dobr zoftáło niż=
10: li zeznáł álbo popifał/ á tego by nań dowiedźio=
11: no/ tedy dwoiáko dług zmárłego płáćić powi=
12: nien. **Specu: Saxon: lib: i, articu: 6. Iure Muni=**

13: **cip: Articu: 26.**

- 14: OPiekunowi ten ieft pożytek Inwentarzá/
15: iż sierotom gdy dorostą lat niepowinien
16: łye więcey vpráwiedliwić z rzeczy náležionych/
17: iedno wedle łpifánia Vrzędowego Inwenta=
18: rzá/ á iákie dobrá ná ten czás wziął kie=
19: dy opiekę przyiął/ tákie powinien
20: wroćić. **Iure Municipali**

21: **Articulo 26.**

strona: [ee5]

- 1: Ti dwie kołce ná łtronách położyo[...]
2: położone ku ofłáhczeniu y ku vkaz[...]
3: poštěpku Bliłkołci małżeńłkiey: á w [...]
4: dziś niemáią zákazánia od kołci [...]
5: Pierwłzi poštěp bliłkołci małżeńłfey
6: w zákazániu
7: Pierwłzy poštěp bliłkołci małżeńłkiey/ kto[...]
8: kto[...]
9: od ko[...]
10: Pozołtálec
11: pozołtáley
12: Brátowey.
13: Zoná bráto
14: wá niegdy
15: pozołtá
16: wiona.
17: Brát.
18: pokolenie
19: álbołto=
20: piń. i.

- 21: Zoná fyba
- 22: brátowego
- 23: Bratow
- 24: Syn.
- 25: Stopień
- 26: ij.
- 27: Zoná wnę=
- 28: ká brátowego.
- 29: Brátow
- 30: wnęk.
- 31: Stopień
- 32: iij.

strona: ff

Część trzecia.

Lift cxiiij.

- 1: O Drzewie Kre=
- 2: wnołci.
- 3: KRewność/ ieft powin=
- 4: wáčtwo iedney Perfony ku
- 5: drugiey/ gdy iedná rodzi fy od
- 6: drugiey/ álbo dwie od iedney.
- 7: A nazywáią krewność/ od fpo=
- 8: łączności/ y iedności krwie/ iże Perfony ktore fo=
- 9: bie są krewne/ máią między sobą fpolną krew/
- 10: gdy fy z iedney krwie rodzą/ iáko też Lácinni=
- 11: cy zową **Confanguinitas, quafi sanguinis vnitas.**
- 12: A s tąd że też bękarci wedle Práwá Mieyfkiego
- 13: máią krewne/ ále po wrzécienie nie po mieczu
- 14: to ieft/ krewne s strony mátki/ nie s strony oycá.
- 15: Abowiem gdy bękarci nie máią oycá pewnego/
- 16: y takiego iákiego by fy godziło mieć/ przeto theż

17: krewnych po oycu niemáią.

18: Drzewo krewności/

19: Ieſt wymáłowánie/ Drzewu Przyrodzonemu

ff

strona: ffv

O Poſtepku Sąsownym

1: podobne/ máiące w łobie pień y rozgi/ to ieſt po=

2: czątek rodziáu/ Linie proſte y pobocznie/ rozmá=

3: itymi ſtopniámi rozdzielne/ w ktorých Perſony

4: rozmaítą krewnością fą ſpoione.

5: Pień Tu rozumiey/ tę Perſonę od kthorey

6: krewni poſzli.

7: Stopień Rozumiey liczbę/ iáko kthora Per=

8: ſoná dáleko ieſt od drugiey/ między kthorymi by=

9: wa pytanie. Iáko gdy ſpytáią/ w kthorym ſto=

10: pniu ieſt Práwnęk od Dźiádá/ powieſz iż w cz=

11: wartym. Bo od Dźiádá ten idzie rząd Perſon.

12: Dźiad/ Oyciec/ Syn/ Wnęk/ Práwnęk. Abo=

13: wiem w Liniey proſtey ile ieſt Perſon o ktorých

14: bywa gadká áż do oſtátniey/ tyle ieſt ſtopniow/

15: odiawłzy iedną Perſonę.

16: LInia proſta/ kthorą w

17: tym Drze=

18: wie Krewności widziſz/ począwłzy od wierz=

19: chu od Perſony Práprádźiádá/ áż ná doł do Per=

20: ſony Prápráwnęká. Thá fye ná dwoię dzieli.

21: Iedná ieſt Perſon wzgorę idących/ przodkow (*marg*) **LINea recta alcendentium.** (-)

22: náſzych/ ták Mężczyzny iáko y biały płci/ co

23: Lácinnicy zową **Afcendentium**, od ktorých my

24: poſzli/ iáko fą

strona: ff2

Część trzecia.

Liśt cxiiiij.

- 1: Oyćiec/
- 2: Dziád/ to iest mego Oycá álbo Mátki Oyćiec.
- 3: Bábá/ to iest mego Oycá álbo mátki Mátká.
- 4: Prádziád/ iest mego Dziádá álbo Báby Oyćiec.
- 5: Przedbábá/ iest mego Dziádá álbo Báby mátká.
- 6: Práprádziád/ iest mego Prádziádá álbo przedbá=
- 7: by Oyćiec.
- 8: Práprábábá/ iest mego Prádziádá álbo przedbá=
- 9: by mátká.
- 10: Druga Linia profta/ iest Perfon ná doł idą= (*marg*) **LI**Nea **recta** **descendentium**. (-)
- 11: cych/ tak Mężczyzny iáko y bialey płci/ ktore Lá=
- 12: ćinnicy zową **Descendentium**, ktore od nas po=
- 13: chodzą/ iáko łą
- 14: Syn/
- 15: Wnęk/ ktory fye rodzi od mego Syná álbo dziewczki.
- 16: Wnęczká/ ktora fye rodzi także od mego Syná
- 17: álbo od dziewczki.
- 18: Práwnęk/ kthory fye rodzi od mego Wnęká ál=
- 19: bo od Wnęczki.
- 20: Práwnęczká/ ktora fye także rodzi od mego W=
- 21: nęká álbo Wnęczki.
- 22: Prápráwnęk/ Prápráwnęczká/ ktorefye rodzą od
- 23: mego Práwnęká álbo Práwnęczki.
- 24: Linia poboczna Ma w=
- 25: łobie per=

ff ij

łon/ kto=

strona: ff2v

O Poŝtępku Sądowym

- 1: Ńony/ ktore áni Ńye od nas rodzą/ áni my od nich/
- 2: Ale od iedney krwi z námi pochodzą. Kthore
- 3: Lácinnicy zową **Collaterales, aut transuerfales,**
- 4: ták s práwey Ńtrony po mieczu/ iáko z lewey po
- 5: wrzećienie/ iáko Ńą
- 6: Brát/ SyoŃtrá/
- 7: Stryy/ to ieŃt Oycow brát. Y Wuy/ to ieŃth
- 8: Mátczyn brát.
- 9: Ciotká/ ieŃt Oycowá álbo Mátczyná ŃioŃtrá.
- 10: Acz ty obiedwie PerŃonie iednym PolŃkim Ńlo=
- 11: wem Ciotká zową/ ále Lácinnicy roznoć w
- 12: tym máią. Bo ŃioŃtrę Oycowę **Amitam,** á Ńio=
- 13: Ńtrę mátczyne **Materteram** názywáią.
- 14: Stáry Stryy/ ieŃt mego Dziádá brát. Y Stáry
- 15: Wuy/ ieŃt mey Báby brát.
- 16: Stára Ciotká/ ieŃt mego Dziádá y moiey Bá=
- 17: by ŃioŃtrá.
- 18: Stárfzy Stryy/ ieŃt mego Prádziádá brát.
- 19: Stárfza Ciotká/ ieŃt mego Prádziádá ŃioŃtrá: co
- 20: drudzy zową/ przeŃtrijec przećiotká.
- 21: Stryczni brácia álbo ŃioŃtry/ ktorzy Ńye rodzą
- 22: odedwu Brátow.
- 23: Ciotczoni brácia álbo ŃioŃtry/ ktorzy Ńye rodzą
- 24: odedwu SyoŃtr.
- 25: Synowiec/ ieŃt Syn od mego brátá.
- 26: Synowicá/ ieŃt Corá od mego brátá.

Linia po=

strona: ff3

- 1: Linia poboczna ieft też dwoiáka/ iedná ieft
- 2: rownych Perfon w ftopniach/ á druga niero=
- 3: wnych. Rowna poprzecznych Linia ieft/
- 4: gdy perfony o ktorých bywa gadká ná rownym
- 5: ftopniu fą od fpolnego Pniá/ to ieft od Rodzicá/
- 6: iáko ieft brátow Wnęk/ y fieftrzyná wnączká.
- 7: Nierowna poprzecznych Linia ieft/ gdy Per=
- 8: fony o ktorých bywa pytanie/ ná nierownym
- 9: ftopniu fą od fpolnego Rodzicá/ iáko ieft h brá=
- 10: tow Práwnęk/ á fieftrzyná wnączká.
- 11: Porządek Spadkow.
- 12: KV Spadkowi/ po vmár=
- 13: łym/ który Teftámentu nie vczy=
- 14: nił/ ieft czworáki ftopień. Ná
- 15: pierwszym ftopniu fą dzieći. Ná
- 16: wtorym Rodzicy. Ná trzecim
- 17: perfony poboczne/ o ktorých powiedziano wyfz=
- 18: fzey. Ná czwartym Mąż z żoną/ ktorzy po
- 19: fobie fpadek biorą/ gdy niemálf áni Rodzicow/
- 20: áni Dzieći/ áni Bráćiey/ áni Syoftr/ y innych
- 21: ná doł y wzgorę y poprzek idących. Ná ofta=
- 22: tek iefli tych wfzytkich ná czterzech ftopniách o=

ff iij

kazánych

strona: ff3v

O Poftępku Sądowym.

- 1: kazánych niemálf: thedy fpadek álbo Imienie z=
- 2: márłego/ przynależy do Skárbu Krolewfkiego.
- 3: Wfzyfcy tedy ktorzy idą ná doł iáko fą Syn/ (*marg*) **Defcendentium fuccefiao.** (-)
- 4: Dziewká/ Wnęk wnączká/ Práwnęk práwnęcz=
- 5: ká/ thák Męfkiego iáko y żeńfkiego Plemienia:

- 6: ktorzyby s tych po zmárłym blifźzy byli/ fpadek
7: zárowno biorą przed tymi wŷzytkimi Perfoná=
8: mi/ ktore idą wzgorę y przed pobocznymi. **Spe=**
9: **cu: Saxon: lib: i, articu: 3, et 17. Et lib: iij, articu:**
10: **76. głoſ. lib: ij, articu: 23. Et Iure Municip: articu:**
11: **3. in głoſ.** A s tądże fye okázuie/ iż Synowie
12: y Corki po śmierci Rodźicow ſwoich/ wŷzyth=
13: kiego Imienia/ rowny dział biorą/ y z rownego
14: fye działu wefelą. Wyiawŷzy by s nich niektho=
15: rzy odpráwieni byli/ ktorzy iefliby rowny dział
16: z nie odpráwionymi chćieli brác/ thedy pier=
17: wey to powinni pod przyŷyęgą położyć co wzię=
18: li/ toż będą ku działowi przypuŷzczeni. Chybá iż
19: nie odpráwieni mogli by dowieć ſwiádkámi/
20: iże fye wyrzekli z dobr Oyczyŷtych y Máćierzy=
21: ftych. A czego odpráwieni nie winni ku dzia=
22: łowi kłáć/ napifano **Specu: Saxon: lib: i, articu:**
23: **10. 13. Iure Municip: articu: 57.** Iáko gdy kto co
24: po żenie weźmie/ álbo by co ſpráwionego/ álbo
25: dárowánego od rodzicow zá dobrego ich zdro=

wia miał/

strona: ff4

- 1: wia miał/ iáko konie/ zbroie/ ſzáty/ y inne rzeczy/
2: iefliby theż co wyŷłużył álbo ná Woynie zyŷkał.
3: Tákże dziewczká co iey ieŷt od Rodźicow dano
4: ku iey ochędoźnoćci/ w ſzátách/ w ſprzęcie domo=
5: wym/ tego nie powinna kłáć/ álbo co theż wy=
6: ŷłuży.
7: Ná teyże Liniey proŷtey/ Perfon ná doł idą=
8: cych/ Perfony ktore fą ná blifźzym ſtopniu od z=

- 9: márłego/ biorą łpadek przed tymi kthorzy łą ná
- 10: dálłzym łtopniu. Wyiáwłzy by Rodżicy thych
- 11: to kthorzy łą ná wtorym łtopniu/ zmárli á nie
- 12: odpráwieni byli: tedy oni ná mieyłtcu Rodzi=
- 13: cow łwoich zmárłych/ biorą łpadek po Dżiádu
- 14: y po Bábie z drugimi Dżiedżicmi/ thyle ile Ro=
- 15: dżicy ich mieli brác gdyby byli żywi. **Specu: Sax:**
- 16: **lib: i, articu: 17.** Co Łáćinnicy zową **Iure repre-**
- 17: **sentatiuo. Quod nepotes repraesentant personam**
- 18: **Parentum in successione post Auum vel Auam**
- 19: **in Linea recta.** Ktore Práwo tylko idżie między
- 20: tymi Perłonámi/ co łą ná prółtey Liniey.
- 21: A iełli by kto zmárł/ á Synow by też niebyłó/
- 22: álbo Dżiewek/ ále by miał Wnęki álbo Wnęcz=
- 23: ki: tedy Wnękwie y Wnęczki/ tymże łpołobem
- 24: biorą łpadek przed thymi co idą wzgorę/ y przed
- 25: pobocznymi.

A gdy nie=

strona: ff4v

O Połtępku Sądowym

- 1: A gdy niemáłż Dżieci álbo Wnękwó/ y in= (*marg*) **Ascendentium successio.** (-)
- 2: nych ná doł idących: tedy łpadek przychodzi ná
- 3: bliższą perłonę między tymi co wzgorę idą/ tym
- 4: łpołobem: Gdyby kto zołtáwił Oycá/ tedy Oy=
- 5: ćiec bierze łpadek y przed Mátką/ y przed innymi
- 6: wżytkimi gornymi y pobocznymi. Táżke theż
- 7: gdyby Oycá niebyłó: Mátká bierze przed inży=
- 8: mi wżytkimi wzgorę y poprzek idącymi. **Specu:**
- 9: **Saxon: lib: i, articu: 17.** Ale wedle Práwá Ce=
- 10: łárłkiego/ Oyciec/ Máthká/ z Bráćią/ y s Syo=

- 11: łtrami/ zmarłego Syná łpadek zárowno biorą.
- 12: A ták poki perfon ná doł y wzgorę idących sfta=
- 13: wa/ poty pobocznie Perfony bywáią wyłączo=
- 14: ne wedle Práwá.
- 15: A gdy Synow y Rodzicow/ y innych kre= (*marg*) **Collateralium fuccefsio.** (-)
- 16: wnych ná doł y wzgorę idących niemálfz: thedy
- 17: łpadek przychodzi ná pobocznie perfony/ kthore
- 18: by fye w łtopniach okazały być blifzfze po zmár=
- 19: łym/ o ktorego Dżiedzictwo idzie. **Specu: Saxon:**
- 20: **lib: i, articu: 3. Qui fe in proximioze gradu, huic**
- 21: **de cuius haereditate agitur probauerit, praefertur**
- 22: **ei, qui vltiorem obtinet gradum.** Między kto=
- 23: rymi to pobocznymi/ blifzfzy łą brácia y łiołtry/
- 24: y ich dzieci. A tu trzeba wiedzieć/ iże brácia y
- 25: łiołtry/ ktorzy łą iednego Oycá y iedney Mátki/

kthore Lá=

strona: gg

część trzecia.

Liłt cxvij.

- 1: ktore Lácinnicy zowią **integri fratres et integrae**
- 2: **forores,** blifzfzy łą ku wólkiemu łpadkowi nád
- 3: brácią y łiołtry od iedney Mátki/ á od innego
- 4: Oycá: álbo od iednego Oycá/ á inney Mátki/
- 5: ktore zową **medij fratres, mediae forores.** A gdzie
- 6: by zálye dzieci zmarłego brátá álbo łiołtry/ kto=
- 7: rzy łą iednych rodzicow/ zołtáli: tedy łpułbrácią
- 8: álbo łpułyoftrámi/ zárowne łpadek s niemi bio=
- 9: rą. **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 20.**
- 10: Po Bráciey zálye y po łiołtrách iednych ro=
- 11: dżicow y po ich dzieciach/ bywáią przypułzcze=
- 12: ni ná dżiedzictwo/ Dzieci od iedney Mátki álbo

- 13: od iednego Oycá/ kthorych záfye dzieći bliższe są
- 14: ku spadkowi nád Strye y nád Wuje.
- 15: A gdy niemáź Bráciey/ śiołtr/ y ich Dzieći
- 16: álbo Wnękow: tedy po spadek przychodzą inzy
- 17: ktorzy byli ná bliższym stopniu/ iáko są Stry=
- 18: iowie/ Wuiowie/ Ciotki/ ich Synowie/ Wnęki/
- 19: Wnęczki. A ktorzy by ná iednym stopniu bliż=
- 20: szym/ społem náležieni byli/ á tego by dowiedli/
- 21: rowny dziedzictwá dział biorą/ wedle Textu
- 22: **Specu: Saxon: lib: i, cap: 17.** z Niemieckiego ták
- 23: iálnie wyczerpnionego. **Non extantibus, neque fra**
- 24: **tribus, neque fororibus, omnes qui se in vno cogna=**
- 25: **tionis gradu esse probauerint, aequam haeredita=**
- 26: **tis portionem percipiunt.**

gg

Pothym

strona: ggv

O Postępku Sądowym

- 1: Potym gdy tych wżytkich krewnych wyżz (*marg*) **Mariti et vxoris succesio.** (–)
- 2: szey námienionych nie będzie/ tedy Mąż z żoną
- 3: po sobie spadek biorą. A iżby po sobie mogli słu=
- 4: źnie bráć/ potrzebá iest áby było miedzy niemi
- 5: práwe á słuźne małżeństwo/ wedle Kościoła
- 6: Krześciáńkiego złączone/ ktoreby trwało aż do
- 7: śmierci. Abowiem gdzieby rozwód zázedł/ tá=
- 8: kowy spadek mieyćcá niema.
- 9: A gdy niemáź przyaciól y żony/ tedy spadek (*marg*) **Fisci succesio vltima.** (–)
- 10: przynależy do kárbu Krolewskiego/ kthory iuż
- 11: iest oštátecznym Dziedzicem. **Iure Mun: art: 59.**
- 12: Kfýądz iestliby vmárl krom Testámentu/
- 13: á dobrá po nim zořtály z dochodow Ko=

14: Ícielnych nábyte/ Ípadek po nim nie indzie iedno (*marg*) **Sacerdotum et Monachorum fucefsio.** (–)

15: do Kościoła przynależy. A iesliby ony dobrá by=

16: ły z iego oyczyzny/ álbo po kthorym przyaćielu

17: przypádłe/ álbo robotą iego włafną álbo Rze=

18: mięfłem nábyte: tedy ná przyaćiele przypadáją.

19: Co ma być rozumiano o tych Kfyędzoch/ ktore

20: zową świeckimi/ nie o Mnichoch. Abowiem

21: iáko Mnich z Brácią nie dziedźczy/ ták teź po (*marg*) Mnifzy nie dziedźczą. (–)

22: Mnichu żaden Ípadku nie bierze. Bo Mnifzy

23: wyrzekli fye światá/ y fą umárli światu: A v=

24: márły żaden Ípadku nie bierze iedno żywy.

25: Wyiáwłzy by ktorzy w dziećńftwie s przymu=

Ízenia álbo

strona: gg2

Część trzećia.

Lifc cxviiij.

1: Ízenia álbo z iákiego przyłudzenia álbo z namo= (*marg*) Mnifzy kiedy dziedźcthwá nie trácą. (–)

2: wy do Klafztorá wftąpili. Bo cí mogą wynidź/

3: á ták dziedźctwá nietrácą. **Specu: Saxon: lib: i,**

4: **articu: 25. Et lib: ij, articu: 22.** Wfzákże w they

5: mierze zacnym y vczonym w Práwie Ludziom

6: nie zda fye być zá fłufzną rzecz/ áby Mnifzy dzie=

7: dzictwá po fwym krewnym niemieli brác/ mie=

8: niąc iesliże niewiáltá ktora fye niepotćiwie rzą=

9: dži/ dla fwey niepotćiwofći dziedźctwá nietrá=

10: cí: á czemu by Mnich ktory fye ná fłużbę Bożą

11: vda trácić miał? **Tum quod Statuta Laicorum**

12: **non ligant Ecclesiasticas Perfonas.** A podpieraią

13: tego Práwem Duchownym y Cefárkkm.

- 14: W dochodzeniu á otrzymaniu dziedzictwá/
15: niemálfz áni ma być żadney roznołci między męż=
16: czyzná/ á żeńfkim plemieniem. Abowiem iáko
17: ku rozmnożeniu Rodzáiu/ obudwu Pan Bog
18: łtworzył/ ták teź práwo w blifkołci Imienia czy=
19: ni ie rowne/ oprócz Gierady á Hergewetu. Bo (*marg*) Gieradá. (–)
20: Gieradę/ to iefth łprzet y vbior niewiełci wedle
21: práwá/ (áčz niełufznie gdy fye kto przypátrzy)
22: blifzłza po zmárley Niewiełcie bierze. A Her= (*marg*) Hergewet. (–)
23: gewet/ to iefth zbroię/ blifzłzy po zmárłym Męžu.
24: Powiedziałem iże niełufznie/ to s thego przy=
25: kłádu káždy obáčyc może. Vmrze ktora bogáta

gg ij

biała głó=

strona: gg2v

O Połtępku Sądowym.

- 1: biała głowá/ ktorey máiętność włzytká práwie
2: w tey to Gieradzie/ w Bryndách kołztownych
3: zależy/ zołtáwi Syná iednego álbo dwu/ ktorzy
4: by łufznie á łprawiedliwie máiętność Máthki
5: łwey włzytkę po łmierci iey mieli brác: tu wedle
6: Práwá Máýdeburfkiego/ nie włafni Synowie
7: biorá/ ále biała głowá ktoraby byłá oney zmár=
8: łey krewna blifzłza/ choć będzie dobrze dálzfa ná
9: trzećim y ná czwartym łtopniu/ niź włafny (*marg*) Práwo niełufzne o Gieradzie. (–)
10: Syn. Tu w tey mierze iefth wielka niełpráwie=
11: dliwołć/ á nieznošne okrucieńłtwo nád włafny=
12: mi dziedzicmi/ gdy ná to pátrzá/ á práwie im to
13: co ich iefth włafnego z rák wydźieráią. Przeto
14: Krákowiánie tákowe práwo o Gieradzie/ (kto=
15: re teź tu málfz ná dole przypifáne) częłciá miárko=

- 16: wáli/ częścią ábrogowáli/ ktorých przykłádu by
17: inne Miáltá náfládowály/ vmnieyfzyło by fye
18: kłopotow/ á wielkiego zákrwáwienia miedzy
19: przyaścioły. Dobrze by thedy áby to práwo w
20: poľpolitofći ták ftało/ áby mężczyzná z białą gło=
21: wą fpałek wřzytkich rzeczy rowno po przyaście=
22: lu bráli. Aby iáko nie wřzędy wiedzą co ieft Gie=
23: radá/ y co ieft Hergewet/ tákże rzecz z nieznáio=
24: moćcią nazwiłkow zginęłá/ á z gruntu zgłádzo=
25: na byłá/ áby bes tego brákowánia Hergewetu
26: y Gierady/ bliłkość w ftoiącey y ruchomey má=

iętnofći ro=

strona: gg3

Część trzecia.

Liść cxix.

- 1: iętnofći rowno bráli. Obaczáią thy trudnoći y
2: nieřpráwiedliwoći wiele przyaścioł/ ktorzy má=
3: ią przed oczymá Páná Bogá/ á zgodę miłuiá/
4: y wiele ich naydzie/ ktorzy bes tego brákowánia
5: Gierady rowno fye wřzythkim co kolwiek ieft
6: dzielá ćicho/ bes kłopotow/ ták iż Woyth o
7: tym nie wzwie.
8: KIedy zóná ktorego kolwiek Mieřczániná (*marg*) Artykuł Krákowiánow o Gieradzie. (-)
9: z świátá zeydzie/ zořtáwiwřzy dzieći Sy=
10: ná álbo Dźiewkę/ iednego álbo więcey: Thedy
11: wřzytek Grat y řczebrzuch ktorým kolwiek imie=
12: niem może być miánowány/ ná żadnego inřze=
13: go/ iedno ná Mężá y dzieći iey (kthorego kolwie
14: ftanu będą) ma przyřłufzeć/ wřzytki inřze tey v=
15: márley przyaściele/ řiořtry/ y bliřřze oddaláiąc.
16: A po řmierći tych to dzieći/ to wřzytko iáko ieft

- 17: wedle Prává/ przy Oycu ma zoftać. A ielli
18: żoná vmrze nie zoftáwiwłzy płodu/ tedy to w=
19: łzytko co ku Gieradzie należy y przyślufze/ co oná
20: w dom do mężá wniolá/ á tych rzeczy czáfu ży=
21: wotá od fyebie nieoddaliá/ álbo dawnością czá=
22: ły fye nie fkáżyły: To Syeſtrze iey/ álbo bliźſzey
23: przyrodzoney/ przes Mężá iey ma być wydá=
24: no. Domowy łczebrzuch/ we złoćie/ we ſrebrze/
25: Kleynotách/ pieniądżách gotowych/ y wſzytki

gg iij

inne rze=

strona: gg3v

O Poſtętku Sądowym

- 1: inne rzeczy od málá do wiela/ co by ku Gieradzie
2: nie przyślufzáły/ przy Mężu tey vmárley máią
3: zoftać. O kthore żadnego nágábánia od iey bli=
4: łkich niema mieć. Ale tho po fwey woley obroći
5: gdzie chce/ nikomu liczby nieczyniąc s tego.
6: To też ołtrzegáiąc/ że ſiołtrá tá álbo przyro=
7: dzona/ ktora tákowá Gieradę będzie brác chćią=
8: lá/ Mężowi tey to vmárley s tákowych rzeczy/
9: ma zoftáwić co Práwo obmawia. To ieſt łoże
10: włáne/ y inne rzeczy w Práwie opiłáne.
11: Item. Ty rzeczy wſzytki/ kthore Mąż zenie
12: przed ſlubem álbo po ſlubie kiedykolwie ku pot=
13: ćiwolći iey łpráwił/ we złoćie/ ſrebrze/ łzáćiech/
14: Kleynotách/ vpominkách/ y wſzytkich innych
15: rzeczy/ żadnych niewyymuiąc/ tho nie ma być
16: między Gieradą policzono/ Ale po ſmierći że=
17: niney Mąż to wſzytko przy łobie záchowác ma/
18: iáko fwe włáne. A żadnemu nie ma być zá tho

- 19: powinien odpowiadać. A ielli by fye przy=
20: dało/ żeby Mąż pierwey vmárł niżli żoná/ cho=
21: ćia zoftána álbo niezoftána dzieci: Gieradá álbo
22: Íprzēt wŕzytek ktory s łobą żoná wnioflá/ y to
23: co iey Mąż przed ślubem y po ślubie dał/ kupił/
24: Íprawił/ we złóćie/ śrebrze/ Kleynoćiech/ w łzá=
25: ćiech/ y innych rzeczách/ kthore ktemu należą:

Przy zoftá=

strona: gg4

Część trzecia.

Liŕt cxx.

- 1: Przy zoftáley wdowie máią zoftác/ y po fwey
2: woley może ie obroćić. rc.
3: O Przyiaćiołoch po
4: małżeńftwie.
5: PRzyiaćioły po Małżeńftwie Lá=
6: ćinnicy zową **Affines**, ták po mę=
7: żu iáko y po żenie/ s tąd iż dwa (*marg*) **Affines**. (-)
8: domy/ to ielt dwa rozne rodzáié/
9: w iedno przyiaćielstwo iákoby ku
10: iednemu końcowi zá onym Małżeńftwem fye
11: Íchodzą aż do czwartego pokolenia. A tu trze=
12: bá wiedzieć/ iże przyiaćiele mey żony á moi przy=
13: iaćiele nie są łobie przyiaćiele s łtrony mego mał=
14: żeńftwá/ to ielt nie są **Affines** iáko Lácinnicy zo=
15: wá/ tylko przyiaćiele mey żony/ mnie są przyia=
16: ćiele po Małżeńftwie: tákże też moi przyiaćiele/
17: są mey żenie przyiaćielmi s łtrony małżeńftwá.
18: A s tądże to ielt/ iże Oyćiec y Mátká iedney Fá=
19: miliey mogą poiąć w Małżeńftwo mátkę y Co=
20: rę iey drugiego rodzáiu/ tákże dwa bráćia moga

21: poiąć dwie sieftrze/ Ale mąż s przyaścioł żony

fwoiey/ nie

strona: gg4v

O Poštěpku Sądowym

1: fwoiey/ nie może żony poiąć/ aż do czwartego

2: pokolenia. Tákże też niewiaátá niemoże brác mę=

3: żá s przyaścioł mężowych aż do czwartego po=

4: kolenia.

5: Imioná Przyaścioł po Mał=

6: żeńftwie.

7: Mąż z żoną fą gruntem przyaścielftwá po

8: Małżeńftwie.

9: Swiekier/ ieft żony mey Oyćiec. Ale dziś

10: pópoliće Oycem zowá wedle zwyczáiu/ nie

11: świekrem: tákże świekrá/ mey żony mátká.

12: Zięc/ mey dziewczki Mąż.

13: Cieść/ Syná mego żoná.

14: Dziewierz/ ieft brat mężow.

15: Iątrew/ żoná mego Brátá. Zowá też Brátowá.

16: Swieć/ sioftrá Mężowá.

17: Swak/ ieft sieftrzyn Mąż.

18: Pásierb/ Syn mey żony od pierwżzego

19: mężá/ álbo Syn mego Mężá od pierwżzey żony.

20: Pásierbicá/ dziewczká mey żony od innego

21: Mężá.

22: Oyczym/ Mąż wtory moiey Mátki.

23: Oblubieniec/ Nowożenia/ Pan młody.

24:

Porządku

strona: hh

Część czwarta.

Lift cxxj.

- 1: Porządku
- 2: sądów mieyfkich częśc
- 3: czwarta. O kárności
- 4: złoczyńcow/ á naprzod
- 5: o męczeniu ich.
- 6: Porządek około Mę=
- 7: czenia złoczyńcow.
- 8: Sprawę około męczenia y rozmaítey s=
- 9: mierci roznych złoczyńcow/ ludzie ná=
- 10: uczeni w Práwie/ bárzo szeroce á po=
- 11: trzebnie nápiáli/ nie bes przyczyny. Abowiem

hh

gdzie idzie

strona: hlv

O kárności złoczyńcow

- 1: gdzie idzie o zdrowie vbogiego człowieká/ zá
- 2: ktorego iednorodzony Syn Boży dáł sye vmę=
- 3: czyć/ tám trzebá nawiętfzey náuki y nawiętfze=
- 4: go porządku á pilności/ áby człowiek bes lutości
- 5: Sędziego/ bes bączności/ bes dobrego rozładku/
- 6: iáko inna Bestya niezginął. W czym záprawde
- 7: w Miáltách y w Miálteczkách máły iest porzą=
- 8: dek/ więtfzy snadz tám/ gdzie sye spráwá toczy
- 9: o trochę zgnięty máiętności/ niż tám gdzie vbo=
- 10: giego człowieká ciáło szárpáią/ tárgáią/ ciągną/
- 11: pieką/ męczą/ wiele kroć tylko przy obecności ie=
- 12: dnego álbo dwu opiłych Ceklarzow/ gdzie rzad=
- 13: ko bywa człowiek powážny á bączny/ kthoryby
- 14: wielkość á potrzebę męki wyrozumiał/ kthoryby
- 15: też Perlonę y znáki ku wydaniu ná mękę roze=

- 16: znał/ y łprawiedliwóci w tym doźrzał. Sam
17: przy tym okrutny Káth á ieden álbo dwa opili
18: Ceklárze bywáią: s kthorych potym wyznánia
19: człowiek bywa ná śmierć łkazan. Ty rzeczy
20: potrzebią pilnego wypifánia/ ále iże vmyfli=
21: łem potym ołobne kłyżki o tym piłác: tu ná ten
22: czas co by łye potrzebnieyźzego być zdáło/ ná
23: koniec krotko przypifę.
24: Co trzebá báczyć przed męcenim
25: Złoczyńcow.

Przed męcze=

strona: hh2

Część czwarta.

Liłt cxxij.

- 1: PRzed męcenim złoczyńcow ty rzeczy trze
2: bá pilnie báczyć. Naprzod/ áby żaden
3: w Kátowłkie ręce ná mękę niebył zdány/ áż by
4: były pewne á dołtáteczne przeciw niemu znáki
5: złoczyńłtwá/ á dowody nieiákie. Abowiem mę=
6: ká áczkolwiek ku wybádaniu Prawdy bywa
7: przydaná/ włzákże rzecz iełt ku zdánium ná śmierć
8: niepewna/ krechka/ y Sędziemu ku zbáwieniu
9: niebełpieczna/ gdy niekthorzy złoczyńce ták łą
10: twárdego przyrodzenia/ iże ná nich nic nie wy=
11: męczy: á drudzy załye łą ták miękkiego á niecier=
12: pliwego przyrodzenia/ iż wolą łádá co powiá=
13: dác/ niź okrutne męki ćierpieć. A s tąd bywa iże
14: ich wiele niewinnych powoływáią. Nápiłá to
15: y Aug. S. **Vbi non funt praesumptiones, femi=**
16: **plenaee probationes, certa indicia, non est indu=**
17: **cenda quaestio.**

- 18: Druga/ áby złoczyńcá ná mękę nie ławie
- 19: áni fkwápliwie od Sędźiego był zdawan/ by
- 20: też y znáki ktemu przywodźiły/ iedno w ten čás
- 21: gdzieby infzym lžeyfzym fpořobem/ to ieft łáfká=
- 22: wym vpominánim álbo pytánim prawdá nie
- 23: mogła fye okázác. Gdzie thež fą iáwne dowody (*marg*) Kiedy złodźiey ma być męczon. (-)
- 24: przeciw złoczyńcy/ álbo fye řam dobrowolnie
- 25: zna/ álbo znác krom męki obiecuie/ tám męki nie

hh ij

trzebá/ o=

strona: hh2v

O kárnořci złoczyńcow

- 1: trzebá/ oprócz že by ná co innego zá dořtáteczny=
- 2: mi znáki/ á nieiákimi dowody był podeřrzány/
- 3: czego by dobrowolnie znác niechćiał/ álbo to=
- 4: wárzyřtwá niepowieřział.
- 5: Trzećie/ áby złoczyńcá/ kthory by iuž ná ř=
- 6: mierć miał być wydan/ tož zeznał po męce ná=
- 7: záiuřz przed zgromáďzeniem wřzythkiey Rády/
- 8: dobrowolnie z rořkazánia á łáfkáwego pytánia
- 9: Sędźiego/ co ná męce zeznawał. Abowiem
- 10: przes to bywa potwierdzone wyznánie wymę=
- 11: czone. A s řąd že Teřtáment złoczyńce zá poru=
- 12: czeniem Sędźiego támže v Rády řák przes Pi=
- 13: řárze bywa piřány/ y v řádu iáwnie czyřány/
- 14: tym křtałtem. Iž ten. N. rodem z. N. řtánąw=
- 15: řzy przed námi dobrowolnie zeznał/ iž vkradł/
- 16: wydarł/ wykupił/ zábił/ řpalił rc. y s tym idźie ná
- 17: řąd Boży/ kthorego Práwu wářzemu poru=
- 18: czamy.
- 19: W dzień Święty godźi fye zdác

- 20: ná mękę.
21: IAwni złoczyńce y w dzień Święty mo=
22: gą być ná mękę wedle Prává dáni/ y w
23: dzień Wielkonocny/ y Bożego Narodzenia/ dla
24: tego áby fye łotrowłkie rády y zdrády długo nie

táiły/ przes

strona: hh3

Część czwarta.

Lift cxxiiij.

- 1: táiły/ przes kthorych niepoznánie mogło by fye
2: sítác wielkie á szkodliwe zámieřzkánie ku zábie=
3: żeniu wielkim niepokoioim/ řzkodam/ niebespie=
4: cznořciam/ záchowániu zdrowia ludzkiego/ y
5: pokoiu pořpolitego. **C. De Ferijs. L. Prouin=**
6: **ciarum Praefides.**
7: ZŁodźiey gdyby kogo powołał/ y śmiercią
8: řwą zápieczętował: thedy powołańy może
9: fye odwieřć swoią przyřyęgą/ oprócz żeby nań
10: był iáki inny dowod álbo řwiádectwo. **Specu:**
11: **Saxon: lib: iij, articu: 39.**
12: Znáki ku zdániu ná mękę ktore
13: są pewne.
14: ZNáki zá ktorymi by złoczyńcá miał być zdan
15: ná męki/ nie řá opifáne/ ktoreby były pewne
16: á dořtáteczne. Ale ty zależą ná vznániu/ ná wo=
17: li y ná řumnieniu mądrego á rořtropnego Sę=
18: dziego. Wřzákże tá wola/ rozeznánie/ y řumnie=
19: nie Sędźiego tákie ma być/ ktoreby było Práwu
20: á Spráwiedliwořci przyřtoyne. Abowiem iná=
21: czey nic by nieważyło.
22: Nápiřał Iodocus Dámuderius w křyáź=

23: kách **de praxi rerum criminalium**, s Prává Ce=

hh iij

fárkiego

strona: hh3v

O kárności złoczyńców

- 1: fárkiego przykłady/ s ktorych może fye náuczyć/
2: kthore znáki fą dáleko od męczenia odwodzące/
3: ktore bliſko ku męce wiodące/ kthore nablížey.
4: Dáleki znák ieſt gdy tak mowią/ Słychác iž zá=
5: bił. Blifſzy ieſt znák gdy mowią/ ten był wiel= (*marg*) Znáki męzoboyſtwá. (-)
6: kim á wiecznym nieprzyiacielem zábitego/ częſto
7: go zábic groził/ częſto mu odpowíadał. Wfzákže
8: y ty znáki ieſzcze nie fą takie/ zá kthorymi by kto
9: miał być zdan ná męki. Nablifſzy y napewniey=
10: fzy znák ieſt gdy ták mowią/ tego widziano gdy
11: z gáiu wyſkoczył gdzie cíáło zábitego leżało/ ten
12: miał miecz goły w ręku/ gdy go vžrżano/ zbled=
13: nał/ do Klafztorá vćiekał. Thákowe nablifſze
14: znáki dwiemá godnymi á niepodežrzanými ſ=
15: wiádki potwierdzone/ fą doſtátecznie wiodące
16: ku męce/ y owfzem iednym ſwiádkiem potwier=
17: dzone/ ták godnym ná ktorego by namnieyfza
18: mákułá podežrzenia niebyłá/ zwłafzczá gdy ták
19: ſwiádczy iž go widział kiedy ránił. Tákže
20: o złodzieiu może być rozumiano/ gdy mowią/ (*marg*) Znáki złodzieyſtwá (-)
21: podežrżány tho młynarz/ vbogi ieſt/ rad fye w
22: drogie ſzáty vbiera/ ták wiele niezárobi: ty znáki
23: fą dálekie. Blifſze gdy v kogo widzą rzecz krá=
24: dzioną. Nablifſze y nadoſtátecznieyfze/ gdy go
25: widzą s krádzioną rzeczą vćiekáiącego/ z miey=
26: ftcá gdzie rzecz vkrádziono. Ná cudzołoftwo

strona: hh4

Część czwarta.

Liść cxxiiij.

- 1: ten znak iest dáleki/ gdy powiadaia/ iż sye rádźi (*marg*) Znaki cudzołóstwá. (–)
- 2: widzą/ iż sye miłuią. Blifźly/ gdy kto chodzi do
- 3: cudzey żony w dom/ kiedy mężá domá niemáľz.
- 4: Nablifźly á pewny/ kiedy kogo s cudzą żoną ná
- 5: iednym łóžu záftaná.
- 6: Vćiekánie/ iáľnie dowiedźione/ pewny znak (*marg*) Vćiekánie złoczyńce. (–)
- 7: iest winnoći/ zwłáľzczá tám gdy ktho ielźcze nie
- 8: obwiniony/ iedno tylko iż iest powieć o nim/ zá
- 9: dotkniem fumnienia/ boiáć sye vćieka.
- 10: Władźony do kaźni opátrźony dobrze gdy=
- 11: by sye wyłamał/ á do Koćciołá vćiekał/ álbo ná
- 12: inne beľpieczne mieyťcá ku záchowániu zdro=
- 13: wia łwego/ znak iest pewny ku zdániu ná męki.
- 14: Ołławiony o iákie złoczyńťtwo/ gdy by sye (*marg*) Zeznánie złoczyńce nie przed Sądem.
(–)
- 15: przed kim zeznał tám kędy ná łtronie nie v Są=
- 16: du/ A tákie zeznánie byłoby iednym godnym ś=
- 17: wiádkiem potwierdźone/ tákowy podáie do sye=
- 18: bie znak niemáły ku męce.
- 19: Sámá goła powieć nie iest znak pewny ku (*marg*) Sławá. (–)
- 20: zdániu ná mękę/ **quia fama est res fragilis et per=**
- 21: **niciofa**, oprócz tego gdyby byłá mocna/ gwał=
- 22: towna/ á nie odmienna.

Odmiennóć

strona: hh4v

O kárnoći złoczyńcow

1: Odmiennosc mowy/ kłamstwo/ boiazn/ za= (marg) Mowa odmienna/ kłamstwo/ boiazn.

(-)

2: iakanie/ drzenie/ fa znaki/ nieiaką drogę ku męce

3: podaiace/ kthore na Sędziego przynależy pilnie

4: obaczac y terminowac/ aby mu potym nie bylo

5: zadano/ iz niefluznie czlowieka zdał na męki.

6: Bo by to muŷal męczonemu nagrądzac/ gdyby

7: okazał fwoię niewinność. Takie wŷytki znaki

8: iako wyŷlzye namieniono zalezę na baczny m á

9: roŷtropnym vznaniu Sędziego. Aby wielkości

10: wyŷtepku/ tráfunki/ rozmáitości znakow/ y inne

11: okolicności dobrze á pilnie obaczał/ aby teŷ miał

12: baczność na ftan Perfony. Abowiem inaczey

13: ma byc męczon mlody/ inaczey ftary/ inaczey (marg) Rozność mąk wedle rozności
perfon. (-)

14: mdly/ inaczey duzy/ inaazey kochánek/ inaczey

15: nie kochánek/ inaczey Sláchcic/ inaczey Miefz=

16: czánin/ inaczey chłop. A na koniec Sędzia tak

17: fye w then czás przeciw czlowiekowi ma ftá=

18: wić/ aby fye więcey widział byc łáfkáwym Sę=

19: dziem/ niŷ okrutnikiem: pámiętáiac iz teŷ czło=

20: wiek ieft.

21: Perfony od męki tuolne.

22: ZAden/ na ktorego fa pewne dowody á zna=

23: ki/ nie moŷe byc wolen od męki/ iedno then

24: ktorego Práwo píáne czyni wolnym/ iako fa

Doktorowie/

strona: ii

Dzęć trzečia.

Liŷt cxxv.

1: Doktorowie/ Rycerze/ Przełozeni na wielkie do=

- 2: ńtoieńńtwa/ Vrzędnicy ludźi wielkich Ńtanow/ y
- 3: Vrzędnicy MieyŃtcy poki Ńa ná vrzędzie. **Prin=**
- 4: **cipum Officiarij, Ciuitatum Rectores, officiorum**
- 5: **fuorum durante tempore.** Młódzy niź czterna=
- 6: Ńcie lat/ ktorzy v Pręgi miotłami máią być kará=
- 7: ni: Stárzy/ ná pámięci y ná rozumie zefzli/ nie=
- 8: wiáŃty brzemiennie/ áże by po porodzeniu moc
- 9: wzięły. WŃzákże Ńa tákie wyŃtępy/ zá ktorymi á=
- 10: ni Perfony Przerzeczone od męki bywáią wol=
- 11: ne/ iáko ieŃt wyŃtęp przeciw Krolowi/ przeciw (*marg*) **Crimen laefae MaieŃtatis.** (-)
- 12: poŃpolitey rzeczy/ co zowá Lácinnicy/ **crimen lae=**
- 13: **fae MaieŃtatis,** to ieŃt gdy Ńye kto co tákiego dopu=
- 14: Ńci/ coby było przeciw Krolowi y beŃpieczeńŃtwu
- 15: iego/ gdy náprzećiw Ńkázie álbo vpadku Miey=
- 16: Ńkiemu co broi/ gdy ku nieprzyiaćielowi Ńye Ńkło=
- 17: ni/ gdy nieprzyiaćielowi zbroią/ pieniádzmi/ rá=
- 18: dá/ y kthorymkolwiek inŃzym ŃpoŃobem przeciw
- 19: Ńwemu Pánu dopomaga: gdy poddáne/ źiemie
- 20: ktemu przywodźi/ áby były Krolowi przeciwne/
- 21: gdy roŃtyrk w MieŃcie czyni/ áby ktory przełóžo=
- 22: ny był zábit/ y inne tym podobne. Teź nieczyni
- 23: nikogo wolnym od męki/ wydánie á zdráďziec=
- 24: two Oyczyzny Ńwey/ podánie MiaŃt/ Zamkow
- 25: nieprzyiaćielom/ ktoźkolwiek by był tákim.

O kárnoŃci złoczyńcow

- 1: O rozmáitych mękách.
- 2: WyŃŃzŃzey námieniony Autor wypíŃał o ro=
- 3: zmáitych mękách/ kthore złoczyńcom by=

- 4: waią zádawáne więcey z wymyflów Sędziów
- 5: niebácznych/ á z okrucieńtwa Káthowfkiego/
- 6: niż wedle Práwá: iáko wodą/ octem/ laniem w=
- 7: rzącego oleiu w gárdło/ lzmárowánim síarką/
- 8: fmołą goráiącą/ fłoniną/ głodem/ prágnieniem
- 9: wielkim/ przyłożenim ná pępek myfzy/ síerfzeni/
- 10: álbo iákich innych iádowitych chrobakow ná=
- 11: krytych báńką/ áby ták gdyby wynidź niemogli/
- 12: ciáło cierpiącego dręczyli: iáko teź gdy złoczyńcę
- 13: ku ławie przywiążą/ nogi iego fłoną wodą ná=
- 14: máżą/ potym kozę przywiodą/ kthora rádá fol
- 15: iada/ áby pięty onego złoczyńcę lizála/ ktory bol
- 16: powiádaią być okrutny/ bes obráżenia cíelefne=
- 17: go. Opifuie támże niektore męki wedle Práwá
- 18: miánowicie/ przes ciągnienie powrozmi/ gdy
- 19: złoczyńcá nágo (włzákże wftyd przyrodzony má
- 20: iąc nákruty) ná węfłzey ławie niż ciáło ieft/ by=
- 21: wa pod pachę przes pierśi przywiazan/ potym
- 22: wielkie páłce v nog bywáią zwiázáne/ á po=
- 23: wroz od nich około ośi v kołá okręca/ áby ták o=
- 24: brácánim kołá ciáło złoczyńce ku wypowiedzie=
- 25: niu prawdy było ciągniono. Niektorym theź

ktorzy ná

strona: ii2

Część czwarta.

Lift cxxvj.

- 1: ktorzy ná męki máią być dani/ pierwey wfzytki
- 2: włofy brzytwą ogolą/ dla opátrzenia/ áby iákich
- 3: kuńłztownych pomocy we włofyech niemiał/
- 4: podług czárnoksfyęłtwa/ álbo czarow innych/ zá
- 5: ktorymi więc żadney męki nieczuią. Przydáie

- 6: ná oštátek swoie widzenie/ áby złoczyńcá przed
7: innymi mękami/ naprzod był bit miotłami/ mie=
8: niąc że zá doświadczenim přes takie karánie/
9: rychley złoczyńcá powie swoie przewinienie/ niż
10: zá mękami wyższey opisanými. In Summá/
11: áby takie męki były zádáne/ žeby cíáło było bes
12: obrażenia wielkiego/ y bes włomności. Abo=
13: wiem gdy by sye tráfiło/ iż by złoczyńcá dla mę=
14: ki wielkiey vmárł/ Sędzia był by bárzo podeż=
15: rzány/ iáko by mu takie męki zádáwác rofkázo=
16: wał/ nie wedle Práwá álbo zwyczáiu/ nie zá mi=
17: łócią spráwiedliwości/ nie z miłosyerdzia/ nie z
18: báczności á z mądrości: Ale z gniewu á z niena=
19: wiści/ áby ták z iego fámege vporu człowiek zgi=
20: nął. Byłby mowię Sędzia w takim podeźrze=
21: niu/ iesliby sye słuźnie nie wywiadł/ iż w they
22: mierze náfládował práwá álbo zwyczáiu/ kávká=
23: wości/ máiąc páná Bogá przed oczymá/ y sprá=
24: wiedliwość iego. O tym komu trzebá wiedzieć
25: sizerzey/ niechay czyta v tegož Autorá.

ii ij

Złoczyńcá

strona: ii2v

Okárności złoczyńcow

- 1: Złoczyńcá o co ma być pytań
2: ná męce.
3: ZŁoczyńcá wedle Práwá niema być ná męce
4: o więcey rzeczy pytan iedno o kthore ieśt o=
5: skáržon/ á o ktore nań slychác/ s tey przyczyny/ iže
6: ná męki žaden niema być zdan/ kromia vprze=
7: dzáiących znákw/ iáko wyższey o tym.

- 8: Między wielemi złoczyńcami który
9: ma być pierwey męczon.
10: GDy wiele złoczyńcow o ieden wyłtęp ná
11: mękę máią być zdáni: Sędzia then ma
12: porządek chować/ áby tego pierwey kazał mę=
13: czyć kthorego by rozumiał być ku powiedźzeniu
14: prawdy fklonnieyſzego: iáko iefli Oyćiec s Sy=
15: nem ma być męczon/ pierwey Syn/ przy oblicz=
16: noſci Oycowskiey/ álbo teź w niebytnoſci z wiá=
17: domoſcią iego/ dla tego iż Oyćiec zá żáłoſcią Sy
18: ná fwego rychley fye fkloni ku wyznániu niź zá
19: właſnymi mękami. A iefli żoná z Mężem/ pier=
20: wey żoná/ dla thego iż niewieſcia płęć/ będąc
21: mdleyſzey náturey/ y nie ták ćierpliwey/ rychley
22: może być przywieđzioná vpominánim y męká=
23: mi ku wyznániu/ niź Mąż.

O Powta=

strona: ii3

Część czwarta.

Liſt cxxvij.

- 1: O powtarzaniu męki.
2: ZŁoczyńcá/ który raz dla iákiego podeźrzáne=
3: go wyłtępku fłuźnie á doſtátecznie wedle
4: Práwá był męczon/ (kthora doſtátecznoſć ná v=
5: znániu Sędziego zależy) á ná męce by fye nic
6: nie zeznał: iuź o tenże wyłtępek/ drugá raz nie
7: ma być męczon/ oprócz żeby fye iákie nowe zná=
8: ki pewne nań wynorzyły/ kthoreby były godne
9: ku zdániu po wtore ná mękę wedle wyłſzego o= (*marg*) Złodźiey kiedy może być wthore
męczon/ á iáko. (-)
10: pińania. Włzákże y zá pierwłzymi znáki/ może

- 11: być dan wtore ná mękę/ gdy ieft iálny iego vczy=
12: nek/ świádectwem dwu godnych ludzi ták do=
13: brze dowiedźiony/ iż o nim Sędźia żadney wą=
14: pliwóci niema/ tylko po złoczyńcy zna/ iż vczyn=
15: ku fwego więcey s krnąbrności á z zátwárdze=
16: nia niż z niewinności przy.
17: ZŁoczyńcá gdy zna vczynek fwoy ná męce/
18: á po męce go przy/ może być po wtore męczon
19: ku pierwżemu zeznániu/ ále lżey niż pierwey.
20: A ná wtorey męce gdy by nie zeznał/ ále sftale
21: przal/ iuż trzeći raz niema być męczon.
22: ZŁoczyńcá gdy kogo ná męce wyda/ thedy
23: wydány ma być poiman. Wfżákże to wy=

ii iij

dánie álbo

strona: ii3v

O kárności złoczyńcow

- 1: dánie álbo powołánie/ nie ieft doftáteczny znák/ (*marg*) Powołány ma być poiman. (-)
2: áby powołány miał być zdan ná mękę/ ieftli
3: przeciw niemu nie bédźie innych znákow álbo
4: dowodow. Abowiem powołánie wiele kroć
5: bywa s tąd/ iż **Gaudium est miseris focios habe=**
6: **re poenarum.** A Regułą też ieft práwna. **A tor=**
7: **mentis incipiendum non est, priusquam praecedant**
8: **certa indicia.**
9: Przyftoi też Sędźiemu/ pierwey niż zło=
10: czyńcę zda ná męki/ bádác fye pilnie czáfú/ iá=
11: ko dawno złoczyńcá kradł/ zbijał/ rc. y inne ło=
12: troftwo płódził/ ieftli w lefye przemieżkawał ál=
13: bo nie. A tho ktemu áby wiedźiał iáko wielkie
14: męki ma rofkázác iemu zádáwác. Abowiem

- 15: wiele ich naydzie/ ktorzy będąc w towarzyſtwie (*marg*) Złodzieyſki kuńſzt. (-)
- 16: przemieſzkwiwiąc w lefyech/ w gáioch/ ſpołem
- 17: ſobie męki zádawáią/ y ćwiczą ſye ná wycier=
- 18: pienie rozmaítých mąk/ áby potym gdyby byli
- 19: poimáni/ mocne męki wycierpieli/ krom wyzná=
- 20: nia złých vczynkow y towarzyſtwá ſwego/ co
- 21: z wyznánia złodzieiow poznano.
- 22: O rozmaítey ſmierci
- 23: roznych Złoczyńcow.

Iáką ſmier=

strona: ii4

Część czwarta.

Liſt cxxviii.

- 1: IAką ſmiercią kthory złoczyńcá ma być
- 2: karan/ wypifano **Specu. Saxon. lib: ij, ar=**
- 3: **ticu: 13. 16. 36.** to ieſt/ złodziey ma być o= (*marg*) Złodziey. Zdraycá. Rozboynik. Lipiezcá. Mężoboycá. Cudzołożnik. Pánieński gwałtownik. Odfzczepieniec. Czárownik Zádawcá iádu. (-)
- 4: bieſzſzon. Zdraycá/ rozboynik/ łupiezcá w koło
- 5: wplecion. Mężoboycá/ gwałtownik Pánien/ y
- 6: ktoryby ná cudzołoſtwie był poimány/ tákowi
- 7: máią być ſcięci iáko nápiſano. **Raptores virginum**
- 8: **honeſtarum vel ingenuarum, ſiue deſponſatae fu=**
- 9: **erint ſiue non, vel quarumlibet viduarum, capitis**
- 10: **ſupplicio puniuntur.** Odfzczepieniec Wiáry
- 11: Krzeſciánſkiey ma być ſpalon. Tąż ſmiercią ma
- 12: zginąć Czárownik/ y kthoby komu iad zádał.
- 13: O karániu Heretykow (iż z innych praw má=
- 14: luczko ſzerzey powiem) ieſt też ſrogi Státut Ko=
- 15: ronny Krola Władziſławá Iágiellá/ vczynio=
- 16: ny Roku 1424. gdzie iáſnie opifano/ áby Here=

- 17: tykowie naprzod mieczem byli karáni/ potym
- 18: też więtfze im karanie ieft náznáczone/ (*marg*) Karanie Heretyká wedle Státutu Koronnego y práwá duchownego. (-) áby nie
- 19: ináczey iedno iáko wyftępuiący przeciw Máie=
- 20: ftatowi Krolewfkemu byli karáni/ to ieft/ nie
- 21: tylko ná gárdle/ ále y ná máiętności/ ktoraby po
- 22: zámordowánym Heretyku do fkárbu Krolew=
- 23: fkiego bylá przyłączoná. Ná d tho dzieći onego
- 24: Heretyká wiecznie by były bezecnymi. A ku za=
- 25: dnemu doftoieńftwu áby niebyły nigdy obierá=

ny. Prawo

strona: ii4v

O kárności złoczyńcoww

- 1: ny. Prawo záfy Duchowne ná Heretyki
- 2: ieft lzeyfze. **In C. ad abolendam de haereticis.** gdzie
- 3: nápiáno/ áby Heretykowie kthorzy by byli do=
- 4: świadczeni w odłzczepieńftwie/ iefli by fye ch=
- 5: cieli błędu fwego odprzyfyądz, vchodzą karánia.
- 6: A potym iefliby w toż odłzczepieńftwo wpádli/
- 7: tedy s Práwá Duchownego bywáią podáni z=
- 8: wierzchności Swieckey/ áby byli mieczem ka=
- 9: ráni. Wízákże ich Synowie niebywáią bezecni/
- 10: iáko práwem Polfkim. A gdzie karanie zá
- 11: iákie złoczyńftwo nie ieft opifáne/ tám złoczyńcá
- 12: ma być karan wedle vznánia Sędźiego/ kthore
- 13: więcey fye ma fkłániác ku łáfkáwofci/ niż ku o=
- 14: krućieńftwu. Abowiem Práwá ná złoczyńce fá
- 15: vczynione/ áby zá boiáźnią ich/ zuchwáli ludzie
- 16: od złych vczynkow fye hánowáli/ á niewinni
- 17: áby w befpieczęńftwie á w pokoju miefzkáli.

- 18: O Złodzieyftwie.
19: ZLodzieyftwo ieft dwoiá=
20: kie/ Iáwne y Táiemne. Iá= (*marg*) Złodzieyftwo iáwne. (-)
21: wne/ gdy złodziey ná złodziey=
22: ftwie álbo ná onym mieyftcu
23: gdzie kradł będzie poimány: w

domu/ w o=

strona: kk

- 1: domu/ w ogrodzie/ álbo w Winnicy/ rc. Tá= (*marg*) Táiemne. (-)
2: iemne/ gdy złodzieiá nie poimáią ná złodziey=
3: ftwie/ áni ná onym mieyftcu gdzie kradł/ ále gdy
4: rzecz krádzioną tái/ álbo gdy zá czyią rádą y po=
5: mocą złodzieyftwo fy sftáło. Iáwni złodzieie
6: wedle Práwá Cefárfkiego bywáią karáni ná=
7: grodzenim rzeczy vkrádzioney czworáko. Táie=
8: mni dwoiáko. Też wedle Práwá Bożego w (*marg*) **Exod: xxij. Prouerb:vj.** (-)
9: Stárym Zakonie nágrodzenim rzeczy krádzio=
10: ney dwoiáko/ czworáko/ pięćioráko/ y siedmiorá=
11: ko. A iefli by niemiał czym nágrodzić/ thedy go
12: záprzedawano. Ale wedle Práwá Sáfkiego
13: Máýdeburfkiego/ złodziey ma być obiefzfon.
14: Karánie v Prągi.
15: IEfli by ktho vkradł co by trzy złote álbo
16: wyfzfyey ważyło/ ma być obiefzfon. Bo
17: áczkolwiek tám mowi **de tribus folidis Specu:**
18: **Saxon: lib: ij, articu: 13** Wízákże **folidum** wykłá=
19: da złoty z Láćinńkiego fłowá wywodząc/ **a foli=**
20: **ditate auri.** A iefli by rzecz krádziona mnief niż
21: trzy złote ważyłá/ á kradzieftwo by fy sftáło
22: we dnie/ v Prągi ma być bit/ y włofy máią być

23: oberznione/ co zową Lácinnicy/ **poenam in cu=**

24: **te et crinibus.** Kthore Práwo około obrzyná=

kk

nia wło=

strona: kkv

O kárności złoczyńcow

1: nia włołow (piŕze támże) ná ten czás było dáne/ (*marg*) Obrzezání vřzu miáŕto włołow czyřty frymárk (-)

2: kiedy ludzie długie włoŕy nořili/ pothym kiedy

3: krotkie włoŕy poczęli nořić/ tedy káwálec vchá

4: álbo nořá miáŕto włołow vrzynáią. A iefli by

5: vchá niemiał/ ná twarzy bywa nácechowán/ y (*marg*) **Poena in cute et carne. Poena in crinibus.** (-)

6: názvano to potym **poenam in cute et carne, non**

7: **in crinibus. Iure Municip: articu: 38.**

8: Ktore złóđzieie cechuią.

9: TY złóđzieie ktorzy we dnie krádną/ mieřz=

10: ki/ wácki/ kálety kryiomie rzeżą/ thák zná=

11: czą. Zá pierwřzym kradźieřtwem ie ná twarzy

12: cechuią. Zá wthorym obiedwie vřzy vrzynáią.

13: Zá trzećim krzyř ná czele źelázem wypaláią. A zá

14: káždym rázem miotłámi ie v prągi biją. Ták

15: cechowánie ná złóđzieioch dla thego bywa/ áby

16: ie ludzie ználi/ á ich řye řtrzegli. A iefli by řye kto=

17: ry dáley co tákiego dopuřcił/ iuř ma być powro=

18: zem ná řzubienicy nácechowány/ áby więcey lu=

19: dźiom nieřzkodźił/ gdyř řye zá troiákim ták řro=

20: motnym karánim nie vpámieřtał/ iuř mála ná= (*marg*) Czemu złóđzieie wieřzą/ á niewiářty topią. (-)

21: dźieią o nim áby řye miał polepřzyć. **Iure Muni**

22: **cip: articu: 38.** Y tá iefř przyczyná dla ktorey zło=

23: dzieie wielzłzą/ á niewiáfty topią/ álbo inną s=

24: miercią wedle zwyczáiu ktorey kráiny trácą/ iż

gdy by nie

strona: kk2

1: gdy by niebyli śmiercią karáni/ máła by nádzie=

2: íá po nich byłá vpámietánia y polepńzenia/ by

3: też nárośłzym karánim kromia śmierci byli ka=

4: ráni/ ktore karánia oni częłtokroć łobie zá śmiech

5: máią/ y zá nic nieważą. Co mądrzy á bączni Sę=

6: dźiowie obaczywłzy/ wynáleźli ten obyczay/ á=

7: by ták byli karáni/ íáko by tego więcey nieczyni=

8: li. Wźákże Sędzia przy złodźieioch ma pilnie

9: bączyc/ potrzebę/ vbośtwo/ czás/ rzecz krádzio=

10: ną/ íefli vmyflnie kradł/ álbo zá potrzebą wiel=

11: kiego głodu/ íefli z vprzeyej złóci/ z zwyczá=

12: iu/ z nie opátrznóci/ y inne okolicznóci/ zá ktory=

13: mi złodźiey może fye czáfem wymowić. Abo=

14: wiem íefli zá przywiedźieniem głodu/ nie vmy=

15: łem zdrádzieckiego zyłku/ co by tylko ku ziedze=

16: niu álbo pićiu/ może fye nieiáko omowić/ ponie=

17: waź teź czytamy o tym/ iż dla wielkiej á ołtáth=

18: niey potrzeby/ rodzice záprzedawáli dzieci fwo=

19: ie/ y zábijáli ie ku ziedzeniu/ á to íeft więłzy wy=

20: łtępek.

21: KToby rzecz krádzioną álbo łupy przecho=

22: wywał/ álbo rády y pomocy ku kradźiec=

23: twu dodawał: przeświadczony tąź śmiercią

24: íáko y złodźiey ma być karány. **Eodem lib: ij, ar=**

25: **ticulo 13.**

strona: kk2v

O kárności złoczyńców

- 1: O rzeczách odjętych Złodźieiowi
- 2: przy poimaniu.
- 3: PRzy karaniu złodźieiow/ Sędzia ma pil=
- 4: nie baczyc/ áby też y tym nieprzepużczał/
- 5: kthorzy w ten czas gdy złodźieie imuią/ rzeczy
- 6: przy nich nálezione sobie biorą/ y inne ktore im
- 7: złodźieie vkázuią. Abowiem Opráwcy/ Cekla=
- 8: rze/ Cechmiŕtrze/ y inni Vrządnicy ktemu przy=
- 9: należący/ gdy imuią złodźieie/ częŕtokroć ich ze
- 10: wŕzytkiego odźieraią. Ná d to ielŕcze od nich py=
- 11: táią/ ielŕli by kędy co więcey kráđżionego zácho=
- 12: wáli/ to wŕzytko sobie przywłáŕzczią/ niewiem
- 13: ktorym innym práwem iedno łupieżnym/ cho=
- 14: ćia też ták dobrze z wyznania złodźieyfkiego iá=
- 15: ko z fwey włáŕney wiadomoŕci/ wiedzą czyie o=
- 16: ny rzeczy łą przes nie odebráne. Dobrze czáfu
- 17: ŕwego poŕtánowiono było to práwo/ ktore Lo=
- 18: rychius w ŕwych Kŕyęgách wŕpomina/ że rze=
- 19: czy ktorekolwiek przy złodźieiu poimánym záŕta=
- 20: wano/ Vrząd zábierał/ á to w ten obyczay/ áby
- 21: w obce ręce co nie zábláđziło/ gdy by káždemu
- 22: wolno było przywłáŕzczić sobie co nie ielŕ iego.
- 23: Potym wracano ony rzeczy záchowáne/ gdy ŕye
- 24: kto do nich ozwał/ á dowiodł iż iego łą. Ale te=

raz co kol=

strona: kk3

część czwarta.

Liŕt cxxxj.

- 1: raz co kolwiek przy złodźieiu záŕtána/ to nie iná=

- 2: czey fwym włafnym być mienia/ iákoby tego z
3: włafney oyczyny fwey zá dziedźictwem doftá=
4: li. Przeto Diogenes Philofofoph/ gdy vźrzał czá=
5: fu iednego tych Pánow kthorych Grekowie ná
6: Seymy wálne od siedmi Miałth fyłáli/ á oni
7: wiodą iednego/ co był s Skárbu złotą fláfzę v=
8: kradł: powiedział/ iż wielcy złodźieie máłego
9: wiodą. Y dźifyeyfzych czáfow tákowi w przy=
10: powieść przychodzą/ iż gdy máłe złodźieyki wo=
11: dzą álbo wiefzłzą/ lami zá więfze złodźieie bywá
12: ią miani/ przes tákowe odźieranie á przywłafz=
13: czanie cudzych rzeczy. Przeto Vrzędnicy win=
14: ni by tego przeftzegáć/ áby tácy łupieżni łudzy
15: byli karáni/ áby rzeczy krádzione przes nie odiete
16: włafnemu Pánu były wracáne.
17: O cudzołoftwie.
18: CVdzołoftwo/ iże wyftłęp
19: iefth bárzo fzkodliwy/ złączenie
20: Małżeńkie tągáiący/ nád ktore
21: żadne inne złączenie Pánu Bogu
22: nie iefł wdźięcznieyfze/ áni ku zie=

kk iij

dnániu

strona: kk3v

Okárności złoczyńcow

- 1: dnániu przyacielftwá żadney drogi fnádniey=
2: fzey nieiełt/ iáko małżeńftwo święte. Ktore po=
3: żytki poniewaź fye przes cudzołoftwo porą/ á
4: wiele złęgo s cudzołoftwá płynie/ Przetho Pan
5: Bog w Stárym Zakonie cudzołożniki y cudzo= (*marg*) **Deute: xxij.** (-)
6: łożnice śmiercią kárác rofkazał mowiąc. **Si dor=**
<http://rcin.org.pl>

7: **mierit vir cum vxore alterius, vterque morietur.**

8: **.i. adulter et adultera, et auferetur malum de me=**

9: **dio.** A v Ezechiela Proroka Itrafzliwe a ogro= (marg) **Ezech: xvi.** (-)

10: mne karanie cudzołożników y cudzołożnic iefth

11: nąznaczone/ mieczem a kámionowánim. Ku

12: ktoremu karaniu Bożemu/ Ludzie náučení w

13: Prawie przyklániając fye/ vftawili też cudzołoż=

14: niki mieczem kárác/ niemniey dla niezliczonych

15: złych rzeczy/ ktore s tą pochodzą/ to iefth/ krzy=

16: woprzyfyeftwá/ fálfzywe świádectwá/ gwał=

17: ty/ krzywdy/ zdrádlive ofzukánia prawdziwych

18: dziedzicow/ porubftwá/ nierządy/ y innych wie=

19: le złych rzeczy: iáko też y dla lámego tego fprofne=

20: go przed Pánem Bogiem a hániebnego w fwey

21: náturze vczynku. Wfzákze džífeyfzych czálów

22: v wielu Przełożonych cudzołożtwo iefth zá mále

23: przewinienie/ dla tego iż fye fpořpolitowáło. A

24: wiele ich fnadz iefth/ kthorzy ie beřpiecznie popeł=

25: niáią/ krom żadnego náruřzenia funnienia fwe=

26: go/ y krom żadney kárnořci. Nic ich nieruřzáią

przykłády/

strona: kk4

Częć czwarta.

Lift cxxxij.

1: przykłády/ s ktorých fye vczymy/ iáko Pan Bog

2: frego karał cudzołożtwá. Czytamy iż dla iedne= (marg) **Iudic: xix, etxx.** (-)

3: go tylko cudzołożtwá/ pobito było ludzi fzełc=

4: dziefyt y trzy tyfące/ boiuiących w pokoleniu

5: Beniámin. A dla zgwałconey Dyny Corki Ia= (marg) **Gen: xxxiiij.** (-)

6: kobowey/ wfztyki Sychymity pozábijano/ ftá=

7: dá ich rozebrano: żony/ dzieci/ w niewola pobra=

8: no/ Miálto zburzono. Czytamy theż iż Cudzo= (*marg*) **i Cor: vi. Heb: xiiij.** (-)

9: łoźniki/ y wżytkie nieczyfite ludźi będzie ładźił

10: Pan Bog/ Kroleſtwá Bożego nie oglądáią.

11: **Scortatores adulteri non poſidebunt regnum dei.**

12: **Scortatores adulteros iudicabit Deus.** A wżdy

13: ich to nic nieruſzy/ wżdy przełożeni tego nieka=

14: rzą. Albo też łnadź dla tego/ iż ták łami czynili ál=

15: bo czynią. Przeto iáko inne złoſci zá niekárno=

16: łcią mnożą łye/ ták też y cudzołstwo. Nápiſa=

17: no **Eccleſiaſtici viij. Quia non profertur cito con=**

18: **tra malos ſententia, ideo absque timore filij homi=**

19: **num perpetrant mala.** A ták ná karánie cudzo=

20: łoźnikow nie mnieyſze trzebá mieć przełożonym

21: baczenie/ iáko y ná innych złoczyńcow wedle

22: Práwá Bożego y Ludzkiego. Włzákże thák o=

23: krutne karánie cudzołoźnikow/ Duchowne y

24: Mietfkie Práwo nieiáko vsmierzyło/ iż wedle

25: Duchownego Práwá cudzołoźniki álbo z zboru

26: wiernych wyłaczáią/ álbo rozwodzą. A wedle

Práwá

strona: kk4v

O kárnoſci złoczyńcow

1: Práwá Mieyfkiego głodem/ wygnánim/ s po=

2: łpolftwá wyłaczenim/ tych zwłáſzczá ktorzy łą

3: vbołſzy. A bogátſze winą pieniężną/ álbo in=

4: nym karánim wedle vznánia przełożonych ka=

5: rzą. Niekthorzy chcąc áby przedſye karánie cu=

6: dzołſtwá wedle dawnych Praw trwało/ vłta=

7: wili áby cudzołoźnik mieczem był karan/ wedle

8: Práwá. **Qui in adulterio fuerit deprehenſus, ca=**

9: **pite plectitur. Specu: Saxon: lib: iij, articu: i. lib:ij,**

10: **articu: 13.** A cudzołożnicá áby była v Prągi bi=

11: tá/ y od Prává Małżeńského oddalona. In

12: Summá/ Práwo nigdzie nieczyni cudzołożni=

13: kow od karánia wolnych/ choć by theż ná miey=

14: łtcá bępieczne vćiekáli/ áni w Kofćiele/ áni ná

15: Cmyntarzu/ áni w Klafztorze.

16: Mąż gdyby Cudzołożniká záłtał v

17: łwey żony/ co ma czynić.

18: Mąż iełliby v żony Cudzołożniká záłtał/ á

19: niemogł by go poimác/ może go ránić/

20: álbo zábić/ ktemu iełt Práwo **12 tabul. Moechum**

21: **in adulterio deprehensum necato. Specu: Saxo:**

22: **lib: i, articu: 50.**

23: IEłli by łye przydáło/ iżby Mąż máiąc zo=

24: nę łwoię w cudzołóstwie podeźrzaną/ v=

pomionął

strona: II

Część czwarta.

Liłt cxxxiiij.

1: pomonął by Cudzołożniká trzy kroć przed ś=

2: wiádkámi/ áby iego żenie dał pokoy/ A potym

3: by go záłtał s nią mowiącego táiemnie w do=

4: mu łwoim álbo w domu onego Cudzołożniká/

5: álbo kędy ná połpolitym iáwnym mieyłthcu/

6: może go włáfną ręką zábić. A iełli by go ná in=

7: nym mieyłthcu náłáł z żoną gadáiącego/ thedy

8: wezwáwłzy trzech łwiádkow kthorymi by do=

9: wiodł iże z żoną gadał/ ma go Sędziemu oznay=

10: mić/ ktery go potym wywiedziawłzy łye práw=

11: dy ma wedle Práva kárác. **Lib: et arti: eodem.**

12: **Articu: 37.**

- 13: Mąż/ kiedy żony o cudzołóstwo
14: niema kárác.
15: Mąż niemoże żony kárác o cudzołóstwo/ á=
16: ni przeciw niey czynić w pewnych przy=
17: padkách. Naprzod/ gdy też sam cudzołóżni=
18: kiem iest. Bo kruk krukowi oká niekluie. W=
19: tore/ iefli iey przyczynę iáką do tego dał. Trze=
20: cie/ iefli s nią nie mięszka/ á oná mniema iż by
21: zmárł. Czwarte/ iefli tho zá przymużenim
22: vczyiniłá/ nie s chuci/ nie z wolej fwey/ ále zá
23: gwałtem. Piąte/ iefli cudzołóżniká mmimá=
24: łá być fwym mężem/ przes iákie ośzukánie Per=

ll

fony/ co

strona: llv

O kárności złoczyńcow

- 1: fony/ co Lácinnicy zową/ **fraudulentum concu=**
2: **bitum per deceptionem personae.** Co może po=
3: znać s tego przykłádu. Sempronius rozmiło=
4: wał fye iedney Pánny/ y žádał żony Mewiufo=
5: wey/ áby mu ią ku iego woli ziednáłá: co żoná
6: Mewiufową obiecáłá vczyinic/ á obiecawšzy
7: nie vczyiniłá/ ále sámá pewnego czáfu ná pewne
8: mieyfłce wedle zmowy w nocy przyšłá/ á ná o=
9: nym fye łóžu położyłá/ gdzie Pánná być miáłá.
10: Sempronius ośzukány z niewiádomości z zo=
11: ną Mewiufową špał/ mniemáiąc áby s Pánną.
12: Tu Sempronius s ftrony žáłuiącego Mewiu=
13: łá nie winien cudzołóstwá/ ále Páni Mewiufo=
14: wá. Szofte/ Iefli po cudzołóstwie s nią

- 15: mięszka. Abowiem przes to zda fye przyzwálác
- 16: ná iey vczynek.
- 17: Znáki przes ktore poznác Cudzo=
- 18: łożniká.
- 19: IZe cudzołóftwá połpolicie w táiemności
- 20: bywáią/ ták iż mąż trudno fye ma dowie=
- 21: dzieć o cudzołożniku y o cudzołożnicy. Náú=
- 22: czeni w práwie y tego nie opuścili/ opifáli znáki
- 23: przes ktore to może poznác. Naprzod s łtro=
- 24: ny mieyftcá/ áby ten komu tho przynależy wie=

dzieć/ oba=

strona: 112

Czwłć czwarta.

Lift cxxxiiij.

- 1: dzieć/ obaczył mieyftce gdzie tę parę záftał/ iefli
- 2: w ciemnym/ iefli ná widocznym/ iefli ná świę=
- 3: conym/ álbo nie ná święconym mieyftcu. Abo=
- 4: wiem ná mieyftcách poświęconych niebywa
- 5: podeźzenia ná cudzołóftwo. Wtore/ ma być
- 6: baczenie Perfony/ iefli krewny álbo obcy/ iefli
- 7: Duchowny álbo świecki. Abowiem ná krewne (*marg*) **Id verum est fczt.** (–)
- 8: go/ ná Kłyędzá/ ná Mnichá/ nie iefł podeźrzáne
- 9: cudzołóftwo. Trzećie/ może poznác s łprá=
- 10: wy á poftawy oney pary podeźrzáney/ iefli fye
- 11: obłápiáią/ cáłuią/ częłto rozmawiáią/ k łobie v
- 12: śmiecháią. rc.
- 13: O Mężoboyftwie.
- 14: Mężoboyftwo iefłh troiá= (*marg*) Mężoboyftwo troiákie. (–)
- 15: kie. Naprzod/ zábije kto ko=
- 16: go áby Imienie iego wydárł y
- 17: pofyadł/ álbo by ich wiele po=

18: zábijał: táki koniem około ryn=

19: ku ma być włoczon/ pothym w koło wplecion. (*marg*) Rozmáiteg^o Mężoboyftwá rozmáita śmierć. (–)

20: Wtore/ zábije ieden drugiego z nieprzyiáźni

21: iákiey/ táki ma być mieczem karan. Trzećie

22: mężoboyftwo ieft/ gdy zábije kogo w obronie

23:

ll ij

fwego zdro=

24:

strona: ll2v

1: fwego zdrowia/ álbo s przygody: iáko gdy by (*marg*) Przyg^odne mężoboyftwo. (–)

2: zrębuiąc drzewo/ podroźnego człowieká zabił/

3: álbo ftrzeláiąc ná ptaká/ á nie s chući by to vczy=

4: nił: táki iefli świádki ma fwey obrony á przygo=

5: dy/ łamotrzcć przyfyęgą fye wyzwoli/ odpráwi=

6: wízy wargielt/ to ieft zápłáciwízy głowę wedle

7: Práwá. Przeto tu Sędzia (ktory winien łędzić

8: wedle Práwá) ma być wtym opátrzny/ á iáfną

9: łpráwę mieć/ iefli z woley á z vmyłfu mężoboy=

10: łtwo fye sftáło. Abowiem iefli vmyłfnie/ tedy

11: Mężoboycć ma ná gárdle kárác wedle Práwá.

12: A iefli przygodnie/ ná wargielt fkázác. **Iure Mu=**

13: **nicip: arti: 38. Spec: Sax” lib: ij, art: 13. et 38.**

14: Wargielt w Práwie zowią nágrózenie/ ál= (*marg*) Wargielt (–)

15: bo zapłátá iákiey łzkody álbo przewinienia/ we=

16: dle opifánia w Práwie.

17: Karánie tego kto by zabił Oycá

18: álbo Mátkę.

19: KTo by zabił Oycá/ Mátkę/ Syná/ Dzia=

- 20: dá/ Bábę/ Brátá/ Syoftrę/ Krewnego
21: fwego/ álbo by do tego iáką przyczynę dał: Táki
22: zálzyty w fkorę álbo w wor/ ze pfem/ s kurem/ z
23: iáľczurką/ z małpą/ ktore s tych ná ten czás mo=
24: że mieć/ w rzekę ma być wrzucon/ y vtopion.

Ze pfem

strona: 113

Część czwarta.

Lift cxxxv.

- 1: Ze pfem dla tego/ iż ten zły człowiek nieznał vt= (*marg*) Pies. (-)
2: ciwołci/ kthorą był powinien rodzicom swoim
3: wyrzędzić/ zálpleiony nie ináczey iáko pies kto=
4: ry fye flepo rodzi/ á do dziewiętego dnia niewi=
5: dzi. Kur znaczy wyłoką á hárdą mył iego/ (*marg*) Kur. (-)
6: ktorą miał przeciw rodzicom swoim/ álbo kre=
7: wnemu fwemu. Iáľczurká znaczy nieľzczę= (*marg*) Iáľczurká. (-)
8: ľliwołć rodzicow. Abowiem iáľczurká ľámiec
9: gdyfye s ľámicą fchodzi/ głowę swoię w iey vftá
10: włóży/ ktorą potym ľámicą w łobie wgryzie: A
11: iáľczurczętá gdy fye máią wylágnąć/ wgryzá=
12: iá fye z żywotá ľámice/ ták że y ľámicą zdechnie.
13: Małpá zálýe iáko fye przypodoba ľpráwom (*marg*) Małpá. (-)
14: ludzkim/ y podobieńtwo człowieká ľpráwami
15: fwymi okázuie/ á człowiekiem nie ieft: ták że teź
16: ten zábijáčz zda fye być człowiekiem/ ále wedle
17: vczynku nie ieft/ dla tego iże zábicim rodzicow
18: swoich/ nie ludzki/ ále więcey niż beľtyálny vczy=
19: nek popełnił. **Specu: Saxon: lib: ij, artic: 14.**
20: P Omocnicy ku Męzoboyftwu/ tákim ka= (*marg*) **Auxiliatores.** (-)
21: ránim máią być karáni/ iáko y główny
22: Męzoboycá. A pomocnicy máią być rozumia=

23: ni/ kthorzy fye ná męzoboyftwo iednoftáyną

24: rádá á pomocą fpiknęli y ziednoczyli. **Specu: Sa=**

25: **xon: lib: ij, et articu: 14.**

ll iij

Męzoboy=

strona: ll3v

O kárności złoczyńcow

1: Męzoboycá kiedy o gárdło nie ma

2: być fądzon.

3: Męzoboycá iefli pierwey niż by go kto o mę=

4: zoboyftwo winił/ dobrowolnie do Są=

5: du przyydzie/ znáiąc vczynek/ chcąc fye wíprá=

6: wiedliwić/ y wywieść niewinność fwoię/ iż fye

7: to zá wielką potrzebą w obronie przydáło: tá=

8: kiemu iuż Sąd nie idzie o gárdło/ ále przedfye

9: ma być skazan ná pokup Sędziemu y ftronie/ to

10: ieft krewnym zábitego ná Wárgiel: ku ktorego

11: brániu przyrodzeni zmárłego trzy kroć máią być

12: pozwáni. A iefli by nie ftánęli/ pokoy broniącey

13: fye ftronie/ ktora przygodę fwą okazála/ ma być

14: nákazan przez Sądowny wyrok/ y od płáce=

15: nia do tąd ma być wolna/ aż krewni zmárłego

16: Práwem tego będą dochodzić od niego. A ie=

17: fliby zábity iefzcze niepogrzebiony do Sądu był

18: przyniefyon/ á ná Męzoboycę by záłowano: te=

19: dy obwiniony dla thego iż pierwey do Sądu/

20: czuiąc niewinność fwoię/ dobrowolnie ftánał/

21: bliższy fye odwieść y zmárłego pokonać wedle

22: Práwá. **Specu: Saxon: lib: ij, articu: 14. lib: i, ar=**

23: **ticu: 64.** Ktore omawia iże káždy bliższy iefth

24: zdrowie y dobrá fwoie obronić/ niż by go ktho

25: miał pokonać.

Pánná ál=

strona: II4

część czwarta.

Lift cxxxvj.

1: PAnná álbo niewiáltá gdyby z rozpułzczo=

2: nymi włófy przyślá do Vrzędu/ żáluiąc

3: ná kogo o gwałt łobie vczyniony/ ofiáruiąc łye

4: tego dowiełć łwiádkámi/ ktorzy wołánie iey łły

5: łzeli: A obwiniony przyłzedł by pierwey do V=

6: rzędu dobrowolnie/ nie zwiázány/ nie poimá=

7: ny/ chcąc wywiełć niewinnołć łwoię wedle prá=

8: wá. Thedy obwiniony zá tákowym wolnym

9: przyłzcim do Vrzędu/ bliłzłzy łye odwiełć łámo=

10: łiodm/ nił by go biała głowá o gwałth miála

11: pokonać. Abowiem Práwo záwłždy ielth przy=

12: chylneyłze łtronie obwinioneey/ nił żáluiącey.

13: **Iure Municip: articu: 38.**

14: Ktorzy od męžoboyłtwá máią być

15: wolni/ álbo łzey karáni.

16: OD Męžoboyłtwá bywáią wymowione

17: ty Perłony. Naprzod

18: Dzieci/ ktore ielzce baczenia á rozumu nie (*marg*) Dzieci. (-)

19: máią/ áni co ielł złółć y zdrádá nieznáią. Ale ielłi

20: by iuł znály co ielł źle: thedy máią być karány/

21: włzákze łáłkáwiewy dla młodołci/ ktora ich vczy=

22: nek nieiáko omawia. Abowiem niekthore dzieci

23: zwłáłzczá złego wychowánia/ máią czálem ná

złe wiele

strona: II4v

- 1: złe wiele rozumu. Piłze S. Grzegorz w niekto=
2: rym Dyáлогу/ iże Dyabeł iednemu Oycu wyr=
3: wał dziecię w pięci lećiech z rąk/ gdy przyfyęgá=
4: ło á bluźniło Páná Bogá: co by był Pan Bog
5: nie dopuścił/ by było ono dziecię co iest złe nie ro=
6: zumiáło. A dziecię ma być rzeczono/ poki nie
7: doydzie siedm lat.
8: Item/ Ludzie Stárzy/ ktorzy przes wfzy= (*marg*) Stárzy. (-)
9: tek czás żywotá fwego/ zówždy bes nágány po=
10: bożnie żyli/ á z ludźmi ftátecznymi y s cnotliwy=
11: mi obcowanie mieli/ tákowe ich życie bárzo im
12: pomaga/ áby zá męzoboyftwo od śmierci byli
13: wolni.
14: Szaleni/ ktorzy niewiedzą co czynią. Abo= (*marg*) Szaleni. (-)
15: wiem ná fwym fzaleńftwie dofyć káránia má=
16: ią. A człowiekowi vdręczonemu wiyętyzy fmu=
17: tek y vdręczenie niema być przydáne. **Afflicto non**
18: **est addenda afflicto.** Ale iefli by fzalony zábił
19: przed tym niż fzálał: y w ten czás gdy fzáleie ma
20: być iáko inny karan.
21: Ktory fye porywa ze fnu/ podobny fzalone= (*marg*) Porywájący fye ze fnu. (-)
22: mu/ álbo wielce pijánemu. Ale to ták ma być ro=
23: zumiano/ iefli fye mu to porywanie nigdy nie
24: przydawáło/ á tego do fyebie pierwey nie znał.

Abowiem

strona: mm

Część czwarta.

Liśt cxxxvij.

- 1: Abowiem iefli to pierwey czuł do fyebie/ y s tá=
2: kiego porywania fnu/ albo z iákiego záchwyce=
3: nia á fzaleńftwá ludziom fzkodził: winien iefth

- 4: mężoboyftwá. Bo czáfu dobrego baczenia/ po=
5: winien fye był opátrzyć/ áby fam fypiał w do=
6: brym zámknieniu/ álbo fye kazał dowieć do klo=
7: zy.
8: Item/ Pijánice/ ktorzy ku mężoboyftwu v= (*marg*) Pijáni karánia zá zły vczynek dla
piaansthwá niewolni. (-)
9: myślnie pijańftwem fye niegotowáli/ áby mężo=
10: boyftwo zá więtfzą wymowką popełnić mogli.
11: Abowiem ták częfto mowią/ mużę łobie nań
12: podpíć. Wfzákże tę obmowę ták rozumiey/ iże
13: żadnego pijańftwá niemálfz tákiego/ ktore by zu=
14: pełnie od złego vczynku omáwiać álbo wolne=
15: go czynić miáło/ iedno tylko frogóć Sędziemu
16: w karániu nieiáko zámierza. **Ebrietas enim qua=**
17: **liscunque non excufat a toto, eos tamen excufat a**
18: **tanto.** A pijańftwo też tu rozumiey tákie/ ktore
19: by było ták wielkie/ iże by człowiekowi rozum
20: á bączność odieło.
21: Item/ Ktorzy fye dopuřzczą mężoboyftwá (*marg*) Z przyg^ody zábijájący (-)
22: nie s chući/ nie z vmyřłu/ nie z vprzeymey złóci/
23: ále z tráfunku przes iákie niefzczęćie/ w kuńfz=
24: ćie/ we grze/ w roboćie/ ták iżby z onego niebącz=

mm

nego obrá=

strona: mmv

O kárności złoczyńcow

- 1: nego obráżenia/ potym obrázonego śmierć zálz=
2: lá. Abowiem ty przygody á tráfunki częftokroć
3: zrzádeniu á przeřzeniu Bożemu przypifuią. **Et**
4: **fortuitum cafum nullum humanum confilium prae=**

5: **uidere potest.** Ná przykład/ gdy by ktho ie= (*marg*) Przykład przyrodneho
mężoboyftwá. (-)

6: chał ná płochym koniu/ kthorego by wodzą há=

7: mowác niemogł/ á dziecię by ná łonie Máthki

8: poráził. Albo przy gránii piły/ gdy by ieden dru=

9: giego gonіл/ á w wćiekánii nogę złamał y v=

10: márl.

11: Item/ Ktorzy zábijáią dzieci dziwnie fye (*marg*) Zábijáce dzieci ná kftalt Beftiey fye
rodzących. (-)

12: rodzące/ nie wedle wyobrażenia ludzkiego/ ále

13: ná kftalt iákicy Beftiey. Abowiem y thákie nie

14: maią być krzczone/ ále zarázem zádawione/ álbo

15: ktorymkolwiek obyczáiem máią być zátrácone.

16: Ktore dziwne rodzenie (iż fye to trochę od rzeczy

17: odstąpiwłzy powie) póspolicie fye figuruie w ży=

18: woćie Mátki/ z zápátrzenia iákicy beftiey/ á z zá=

19: myłlenia o niey czáfu poczęćia. Co fye fnádnie

20: okázuiie z Hiftoryey o Iakobie/ **Gene: xxx.** Kto=

21: ry chcąc iż by fye mu od trzody iednákiey bárwy

22: owiec/ rozney bárwy owce mnożyły: nákládl

23: do korytá/ s ktorego nápowano/ rozg rozmáitey

24: bárwy/ áby owce przy nápowániu ná nie fye

25: zápátrzáły: ták zá onym zápátrzániem fye ftáło/

iż owce

strona: mm2

Część czwarta.

Lift cxxxviiij

1: iż owce rozney bárwy fye rodziły. Z tąd theż

2: niewiáły s cudzołóstwá częłto rodzą dzieci po=

3: dobne mężom íwoim. Abowiem w ten czás ná

4: mężá wfpomináią/ gdy czynią co im nieprzyłtoi.

- 5: Item/ Kthory po Mężoboyftwie popeł=
6: nionym wytrwał dziefyć lat/ wolny ieft od ś=
7: mierci/ y owfzem iefli by dwádźiefćią lat prze=
8: trwał/ nie ma być iuż o mężoboyfthwo wino=
9: wan. A ty dwie omowie ku záchowaniu przy=
10: iaćioł fą bárzo pomocne.
11: Item/ Opráwcy/ Ceklarze/ y inni fłudzy (*marg*) Opráwcy (-)
12: Vrzędowi/ ktorzy złoczyńce w poimaniu zá po=
13: trzebą zábijaią. Abowiem iefli by fye złoczyńcá
14: mocnie á gwałtownie bronil/ czyniác fługam
15: gwał/ á nie mógł by być poiman: thedy w tey
16: mierze Práwo dopuſzcza fługom Vrzędowym/
17: áby złoczyńcę lepiej zábili/ niżliby zá zły vczynek
18: niemiał być karány.
19: Item/ Są niektorzy co ták rozumieią/ áby
20: then Mężoboycá miał być wolen od śmierci/
21: kthory innych zá obietnicą wolności wiele ło=
22: trow wyda: Wfzákże Sędzia tákiemu przepuſz=
23: czác nie ma. Abowiem by thym kftałtem nie s
24: ftáło fye práwu Bożemu y ludzkiemu dofyć.

mm ij

Brzemien=

strona: mm2v

O kárności złoczyńcow

- 1: Brzemienna niewiáftá obzáłowána/ może
2: być zarázem fkazána ná káranie wedle przewi=
3: nienia: ále po fkazaniu ma być wolno záchowa=
4: ná do tego czálu áż porodzi. Abowiem dziećię zá
5: wyftępek mátczyn niepowinno nic ćierpieć. Po=
6: tym po porodzeniu ma być fkarána wedle rze=
7: czy ofádzoney/ co záfłużyłá. **Spec: Saxo: lib iij,**

8: **articu: 3. Iure Municip: artic: 96.**

9: O Przygodnym mężoboyftwie.

10: PRzygodę zową Lácinnicy **cafum et euen=**

11: **tum fortuitum**, gdy fye co złego przytráfi/

12: o czymfie żaden nic domniemác niemogł/ áby fye

13: to sftác miáło.

14: Ciefle/ Murárze/ y inni Rzemieflnicy/ álbo

15: ich pomocnicy/ iefliby kogo zrzucenim ná

16: doł iákíey máteryey obrázili álbo zábili/ nie win=

17: ni fą mężoboyftwá áni obrázenia: ále ták iefli te=

18: go nieuczynili ze zlófcí/ z nienawifcí/ álbo z iákíey

19: nieprzyiázni: iefli też przed tym oznaymili wołá=

20: niem swoim/ áby ludzie przechodzący ná ten czás

21: fye wárowáli/ á gdzie kápie nie przechadzáli.

22: Gdzie by też rzemieflnicy ná gorze będąc/ wftá=

23: wicznie mieli wołác/ dofyć im ieft przed mieyft=

cem niebie=

strona: mm3

Część czwarta.

Lift cxxxix.

1: cem niebefpiecznym rołciągnąc fznur/ álbo iáki

2: inny znák wielki á dobrze znáczny poftáwić we=

3: dług zwyczáiu Miáftá. Ták iuz rzemieflnik nie

4: będzie mogł być winowan o czyie obrázenie ál=

5: bo zabicie/ choć by też wołánim żadnego znáku

6: niedał. Toż ma być rozumiano o tych/ kto=

7: rzy ftrzeláią z łukow/ s kułz/ z rucznic/ wżędy

8: zwłázczá w ogrodzie/ ná celftacie/ álbo ná in=

9: nym mieyftcu ná to vprzywileiowanym: iefli

10: przed ftrzelánim vpomináli przechodzące/ áby

11: fye wárowáli. Toż o zawodnikoch/ ktorzy

- 12: koni probuią. A poſpolicie o wſzytkich ktorzy ſye
13: bawią około rzeczy wtciwych/ ku czynieniu do=
14: zwolonych/ w kthorych by kogo s tráfunku/ zá
15: niezczęſćim mogł obrázić álbo zábić: tákowi nie
16: ſą winni áni obráżenia/ áni zábićia/ pod Condy=
17: cyámi wyſzſzey námienionymi. Wſzákże máią
18: być karáni wedle vznánia Sędziego/ áby po=
19: tym oſtrożnieyſzy byli.
20: O vznániu wielkiego y máłego
21: przeminienia.
22: IZe zá więthſzym przewinieniem człowiek
23: ma być więcey ſłuſznie karan/ zá mniey=
24: ſze mniey. Náuczeni w Prawie ku vznániu tá=

mm iij

kiego ma

strona: mm3v

O kárności złoczyńcow

- 1: kiego máłego y wielkiego przewinienia opiſáli
2: przykłády/ kładąc roznoć **inter dolum malum,**
3: **culpam latam, culpam leuem et leuiſſimam, inter**
4: **cafum euentumque fortuitum.**
5: Przykład **ad dolum malum** ten ieſt: Ieſli by (*marg*) **Dolus malus.** (-)
6: złoczyńcá vćiekał do czyiego domu/ áby tám był
7: beſpieczen/ A goſpodarz onego domu/ okázuiąc
8: ſye być iego przyiaćielem/ przyiął by go w dom
9: ſwoy/ potym drzwi po nim zámknął/ á okno mu
10: otworzył/ ktorym by vćiekł/ A goniących by nie=
11: przyiaćieli w dom niepuſcił: Tu ieſt wielka chy=
12: troſć á oſzukanie drugiego/ co zową **dolum ma=**
13: **lum, et dolum peſſimum calliditatis, fallaciam,**
14: **machinationem ad circumueniendum alterum.**

- 15: Przykład **ad latam culpam**: Gdy by Cieflá (*marg*) **Lata culpa**. (–)
- 16: álbo Murarz zrzucenim zgory iákíey máteryey
- 17: kogo zábił/ nie opowiadáiąc nic przed zrzuce=
- 18: nim/ á powiadał by potym/ że o tym zwyczáiu
- 19: álbo o Práwie nie wiedział/ áby miał głósem
- 20: pirwey zrzucenie opowiadác álbo znák stáwiác.
- 21: Tu iest występ wielki/ ktory zowá **latam et gra=**
- 22: **uifsimam culpam**, gdyż powinien był tho wie=
- 23: dzieć o czym wiedzą wśyfcy/ y rozumieć tho o
- 24: czym rozumieią wśyfcy/ álbo ich wielka częć
- 25: rozumie/ á iemu to zwłázczá wiedzieć przyftá=
- 26: ło. Przeto bywa winien táki wśytkiego/ co by

fye kolwiek

strona: mm4

Częć czwarta.

Lift cxl.

- 1: fye kolwiek złego przes zrzucenie iego stáło/
- 2: wymowić fye niewiadomością niemoże.
- 3: Lżejŝe iest przewinienie/ gdy kto wiedząc (*marg*) **Leuis culpa**. (–)
- 4: czyię przyŝłá ŝzkodę/ bliźniego od niey nie prze=
- 5: ŝtrzeże niedbáłością ŝwoią/ y mogąc fye iey po=
- 6: moc wwiárowác/ nie pomoże. Tu iest **leuis cul=**
- 7: **pa** v Ludzi/ ále przed Bogiem **grauis**, dla niemi=
- 8: łości ktorą thu vkazał przeciw bliźniemu. Gdyż
- 9: pan Bog nád inne rzeczy nawięcey rofkazał mi=
- 10: łość ku bliźniemu mowiąc: **Mandatum do vobis**
- 11: **vt diligatis inuicem**. Ktora miłość ná tym fye zá=
- 12: myka áby ieden drugiemu wśythkiego dobrego
- 13: życzył/ rády dobrej w potrzebách dodawał/ we=
- 14: dle możności zápomagał/ cudzego nie žádał/ ná
- 15: ŝwem ŝkromnie przestawał/ nikogo nieoŝukał/

16: Íprawiedliwoć wewfzytkim záchował. **Sic non**

17: **crefcerent immenfa volumina legum, non crefce=**

18: **ret in orbe dolus.** Stąd by fye mnożył pokoy

19: pofpolity/ s tąđ miłoć ku pánu Bogu/ kto=

20: remu niechay bęđzie Cześć y Chwała

21: ná wieki. Amen.

22: Dokończenie.

strona: mm4v

1: W Krákowie Dru=

2: kował Lázarz An=

3: dryfowic.

4: **LVCERNA**

5: **pedibus meis Ver**

6: **bum tuum DO**

7: **MINE.**

8: **Et LVMEN**

9: **femitis meis**

10: **rc.**

11: Roku od Národzenia SynáBo=

12: zego/ Tyfyanego/ Pięćletnego/

13: Pięćdziefyątego Dżewią=

14: tego:

Znáki

strona: nn

Znáki mieyfyc
ofobliwfzych.

1: Znáki mieyfyc wfzyt=

2: kich opifánych w tym tho Porządku

3: ná czterzy częćci rozdzielonym/ ile káżdą częć w

4: fobie zámyka/ Ták w pofpolitoći wedle Tytu=

- 5: łow głównieyŝzych/ iáko w oŝobliwoŝci in=
- 6: nych Praw y Poŝtępkow/ ktore ŝye pod Ty=
- 7: tułmi głównieyŝzymi zámykáią.
- 8: Dla łatwieyŝzego ná=
- 9: leżenia.
- 10: Mieyŝtca Pierwŝzey
- 11: Częŝci. O Perŝonách Sądowych.
- 12: O Sędziem Liŝt v.
- 13: Iáki ma być Sędzia. táme.
- 14: Sędzia winien ŝędzić wedle Práwá. Liŝt vj.
- 15: Przyczyny prze ktore kto niemoże być Sę=
- 16: dziem. táme.
- 17: O Rádzie Mieyŝkiey. vij.
- 18: Ktorzy máią być w Rádę obieráni. táme.
- 19: Vrząd Rádziecki y władza. táme.
- 20: Przyŝyęgá Rádziecka. viij.

nn

O Woycie.

strona: nnv

Znáki mieyŝtc

- 1: O Woycie. ix
- 2: Co ná Woytá przyŝtoi nawięcey báczyć. táme.
- 3: Przyŝyęgá Woytowŝka. x.
- 4: Woyt ná Sądzie nie náyduie Sentencyey/
- 5: áni wynáleżioneý gáni. xj.
- 6: O Winách Sędziego zá rozmáite przewi=
- 7: nienie. xj. et xxxviiij.
- 8: Sędzia złoczyńce ná rękoiemŝtwo niema dá
- 9: wác. xij.
- 10: Sędzia kiedy może ŝędzić z inŝzego Práwá. xiiij et xlvj.
- 11: Sędzia winien dáwać rzeczniká ŝierotom. xiiij.

- 12: Sędzia o grę nie łądzi. tamże.
- 13: O Przyfyęźnikách y o powinowác=
- 14: twie ich. xiiij:
- 15: Przyfyęgá Przyfyęźnikow. xiiij.
- 16: Wiele ma być Przyfyęźnikow. tamże.
- 17: O Młodszym Przyfyęźniku. xv.
- 18: O Dochodziech Przyfyęźniczych. tamże.
- 19: O Piárzu Mieyfkim: tamże.
- 20: Przyfyęgá Piárfska. xvj.
- 21: Winá zá fáłzywe pińanie. tamże.
- 22: Vpominánie s ftrony niedbáłości około pińa=
- 23: rzow. xvij.
- 24: Náuká odpráwienia áppellácyey ná wyższe práwo. tám.

strona: nn2

o obliwznych.

- 1: O Prokuratoroch. xviiij:
- 2: Prokuratorfki vrząd potciwy y potrzebny. xviiij.
- 3: Zdrádliwego Prokuratorá winá. xix.
- 4: Przyfyęgá Prokuratorfska. tamże.
- 5: O zapłácie Prokuratorfkiey. xx.
- 6: O Powodney Perfonie. xxj.
- 7: Powodowi co przyftoi wiedzic niź fye wda
- 8: w Práwo. xxij.
- 9: Zákłtemu Powodowi nie winien fye nikth
- 10: Ípráwiác. tamże.
- 11: Powod pozwawfzy gdy íam nieftánie co trá=
- 12: cí. xxij.
- 13: Powod záwždy ma być gotow. xxiiij.
- 14: O Odporney Perfonie: tamże.
- 15: Pozwánemu co przyftoi báczyc. tamże.

- 16: Zákłęty pozwány może lye bronić právem. tá^mže
- 17: Pozwánemu kiedy odwłoki nie idą. támže.
- 18: O Rzemiełnikoch y o pośłufzeń=
- 19: łtwie zwierzchności Rádzieckiey. xxij.
- 20: Stárłzych s Cechow przyfųęgá. xxv.
- 21: Nowego Miełzczániná przyfųęgá. támže.
- 22: Sług Mieyfłkich przyfųęgá. xxvj.
- 23: O Podwoyfłkim. támže.

nn ij

Porządek

strona: nn2v

Znáki mieyfłc

- 1: Porządek przy obierániu Podwoyfłkiego. xxvij.
- 2: Przyfųęgá Podwoyfłkiego. támže.
- 3: Przyfųęgá łtárłzego łługi Woytowłkieg^o. támže.
- 4: Pokoy Podwoyfłkiego. xxvij.
- 5: Świádectwo Podwoyfłkiego. támže.
- 6: Podwoyfłkiego powinowáctwo. támže.
- 7: O kácie/ támže.
- 8: O Zydźiech/ xxix.
- 9: Zydóm ktore rzeczy łą s prává zábzonione. tám.
- 10: Spofób pokonánie zydá w świádectwie. xxx.
- 11: Przyfųęgá Zydowłka xxxj. etxcij.
- 12: O załtáwnych rzeczách zydowi. xxxij.
- 13: Státut o żebrákách. támže.
- 14: Mieyfłcá wtoreyczę=
- 15: łci: O Rozności Sądow
- 16: Mieyfłkich.
- 17: O Burgrábskim Wielkim Są=
- 18: dzie/ xxxij

19: Których cząłow bywa Sąd Wielki. tądże.

20: Wywołanie Wielkiego Sądu. xxxiiij.

Pozywanie

strona: nn3

ofobliwżych.

1: Pozywanie ná wielki Sąd. tądże.

2: Gáienie Wielkiego Sądu. tądże.

3: Gáienie Sądu polzeptem niema być. tądże.

4: Obwieżczenie Połpołtwnu Sądu Wielkie=

5: go. xxxv.

6: Przedmowá zwyczajna v Sądu przed tym niż

7: kto żáluie álbo opowiada. tądże.

8: Poważność Wielkiego Sądu. xxxvij.

9: Sprfwy Wielkiego Sądu. tądże.

10: Czás czekánia Sądu. tądże.

11: Zdánie Wielkiego Sądu. tądże.

12: O Szoltyfyem Sądzie/ xxxviiij.

13: Czáfy opifáne Szoltyfyego Sądu. tądże.

14: O Winách Burgrábfkiego y Szolthfyego

15: Sądu. tądże.

16: Rozmáite Winy wedle rozmáithego wyftę=

17: pku. xxxix.

18: O Wargielcie. tądże.

19: Vpominánie áby w karánium Práwo Boże by=

20: ło záchowane. tądże.

21: O Wyłożonym Sądzie/ xl.

22: Czáfy Wyłożonych Sądow wedle zwyczajú

23: Krákwfkiego. xlj.

24: Czemu zowá Wyłożonym Sądem. tądże.

25: Pozywanie ná Wyłożony Sąd. tądże.

strona: nn3v

Znáki mieyftc

- 1: Gáienie Sądu Syłożonego. támże.
- 2: Spráwy Wyłożonego Sądu. xlij.
- 3: Obyczay zdawánia Imienia ftoiącego przes
- 4: włożenie czapki álbo podánie żieloney
- 5: rozgi. támże.
- 6: Obroná tego obyczáiu. xliij.
- 7: Przyczyny prze ktore rodzicy mogą wydźie=
- 8: dźiczyc dźieci z Imienia. xliiij.
- 9: O Potocznym Sądzie.xlv:
- 10: Potocznego Sądu fpráwy o ruchome Imie=
- 11: nie. támże.
- 12: Pozywánie ná Potoczny Sąd/ y Gáienie te=
- 13: go Sądu. támże.
- 14: O Gołcinnym Sądzie/ xlvj:
- 15: Gołciem kto ma być rozumian. támże.
- 16: Ná Gołcinny Sąd Sędźia zówždy ma być
- 17: gotow. támże.
- 18: Gołcie przed obcym Sędziem nie winni od=
- 19: powiádác. támże.
- 20: Gołc przed obcym Sędziem kiedy winien od=
- 21: powiádác. támże.
- 22: Winá kto Sąfyádá fwego poćiága w obcym
- 23: Práwie xlvij.
- 24: O Gorącym Práwie/ támże.
- 25: Gorące Práwo poki trwa. xlviiij.

Nie koždy

strona: nn4

ofobliwřzych.

- 1: Nie kořdy ųođźiey v kogo rzecz kradźioną nay
- 2: dą. tāmże.
- 3: Spofoob odwođu y pokonania ná gorącym
- 4: Prawie. tāmże.
- 5: Włałnołci Gorącego Prawa. tāmże.
- 6: O Powołańiu Mężooyce/ xlix.
- 7: Spofoob powołańia Mężooyce wedle zácho=
- 8: wania Sądu Lawniczego Krák. tāmże.
- 9: Formá zapifu Powołańia. L.
- 10: Obroná takiego Powołańia. Lj.
- 11: Powołańy ktorym porządkiem przychođzi ku
- 12: Prawu řwemu. Lij.
- 13: Droga ku wyzwoleńiu s Powołańia. Liiij.
- 14: Trwaiący w Powołańiu rok y řzełć niedziel
- 15: co ćierpi. tāmże.
- 16: Dźieđzi cy Powołańego iáko Imienia docho=
- 17: dźą/ ieřli bęđzie wźięto ná Krolá. Lv.
- 18: Powołańemu řaden nie winien ná Sąđzie
- 19: odpowiađać. tāmże.
- 20: O Zawieřzonych dni od praw. tām.
- 21: Mieyłtca trzećiey czę=
- 22: łci: O Pořępku Sądońnym.

O Pozwie.

strona: nn4v

Znáki mieyłtc

- 1: O Pozwie/ Lvij.
- 2: O roznołci pozwow. tāmże.
- 3: Pozew vřtny. tāmże.
- 4: Pozew Liřtowny/ iáko/ á ná ktore luđzi ma być

- 5: od Sędziego dawány. támże.
- 6: Pozew ná kftałt Mándatu/ kiedy/ á ná ktore
- 7: perfony ma być dawány. Lviiij.
- 8: Pozew przes przywołanie kiedy ma być. támże.
- 9: Pozew przes imowanie perfony ktorym oby=
10: czáiem ma być. Lix.
- 11: Liřtownego pozwu okolicznořci. támże.
- 12: W káždym pozwie co trzebá báczyć. támże.
- 13: Obyczay pozywánia. Lx.
- 14: Czás pozywánia. támże.
- 15: Pozwánego winá gdy do Sądu nieřtanie. tám.
- 16: Pozwánego niepořluřeńřtwo rozmaíte. lxj.
- 17: Karánia niepořluřznego. támże.
- 18: Pořtěpek przeciw pozwánemu gdy
19: do Sądu nie řtawa/ lxj.
- 20: Zwyczay opowiadánia wřhorego y trzecięgo
21: miářto pozwu dobry. lxij.
- 22: Kto trzy kroć pozwány do Sądu nie řtawa/
23: iuř w řwey rzeczy vpada. támże.
- 24: Exekucya s przezyřřkow rozna/ wedle roznych
25: zářob. támże.

O pomocney

strona: oo

ořobliwřzych.

- 1: O pomocney rzeczy w Práwie/ co zowá **Legas**=
- 2: **le Impedimentum. Lxiiij.**
- 3: Pomocne przyczyny nieřtawánia spráwá. tám.
- 4: O Fantománii. lxiiiij.
- 5: Spořob dochodzenia dřugu ná przezyřřkánym dřuřniku. tám.
- 6: Czás odkupienia Fantu. lxv.

- 7: Iłćiec gdy zgubi fant przygodnie/ niepláci go. tám.
- 8: Iłćiec powinien fant wroćić táki iáko przyiáł. tám.
- 9: Drugich rzeczy o fanćie pátrz/ Liłt cv.
- 10: Czás ku pláceniu długow. lxxvj.
- 11: Dług rozmaítym obyczáiem fye rozumie. tám.
- 12: O Rękoiemłtwie. támże.
- 13: Náuki Rękoymiom opiśáne s práwá. lxxvij.
- 14: Rękoymia kiedy może czynić przeciw temu zá
- 15: kogo ręczył. támże.
- 16: O Rękoiemłtwie w łpráwách wtćiwych y há=
- 17: niebnych. lxxviii.
- 18: Rękoiemłtwo łpolney ręki. támże.
- 19: Rękoiemłtwo zá dlužniká zmarłego. támże.
- 20: Obroná rękoymiego po zmarłym dlužniku. tám.
- 21: Ośiedli nie powinni ręczyć. támże.
- 22: Rękoiemłtwo ku przyśyędze zá dlužniká. lxxix.
- 23: O Więzieniu. támże.
- 24: Sędźiego winá gdy Więzień wćiecze z więzienia. tám.
- 25: Połtępek práwá przeciw łtronie po=
- 26: zwáney gdy do Sądu łtanie. lxxx.

oo

Odwłó=

strona: oov

Znáki mieyłtc

- 1: Odwłoki wedle práwá. támże.
- 2: Odwłoki wedle zwyczáiu Miáłtá Kráko. lxxxj.
- 3: O Wybićiu rozmaítym/ ktore Lácinnicy **Ex=**
- 4: **ceptiones** zowá. lxxxij.
- 5: O dwoiákim wybićiu. lxxxijj.
- 6: O wybićiu przeziw roznym Perłonam. lxxxiiij.
- 7: Skutek wybićia. támże.

- 8: O zágruntowáníu íspráwy przed Sądem. lxxv.
- 9: Co to íeft wdác íye w práwo. támże.
- 10: O ípolnym wípráwíedlwníeu ítron przed íe=
- 11: dnym Sędzíem. lxxvi.
- 12: Poítepek okoío ípolnego wípráwíedlwníeu y re
- 13: koiemítwo wípolnym wípráwíedlwníeu. tám.
- 14: O Opráwách. lxxvi.
- 15: O Gwarze. lxxviiij.
- 16: Gwar íáko bywa czyníon. lxxix
- 17: Co známíonuíe Gwar. támże.
- 18: Obręczenie Gwaru wymyíloné: támże.
- 19: O Odpowíedzí. támże.
- 20: Dwoíáka odpowíedź. támże.
- 21: O Dowodzíech Sądowych/ tám.
- 22: O Swíádkoch/ támże.
- 23: Przycyny prze które kto níemoże swíádczyć. lxxxí.
- 24: Czás wíedzíenía Swíádkow. lxxxíij.
- 25: Wíele ma być Swíádkow. támże.
- 26: Obyczáy wíedzíenía Swíádkow. támże.

O pytáníu

strona: 002

oíoblíwíczych.

- 1: O pytáníu przy ílucháníu Swíádkow. lxxxííij.
- 2: Odmowy przečíw swíádectwu. lxxxíííij.
- 3: Które swíádectwo bywa wáżne. tám.
- 4: O Swíádectwie dłuźníká przečíw Credytorowí. tá.
- 5: O Wyznáníu Pozwánego/ lxxxv.
- 6: Wyznáníe kíedy níe íeft wáżne. lxxxvi.
- 7: O Lífíech íáwnych y oíoblíwíych. lxxxíij.
- 8: O Pieczęcíách. támże.

- 9: O Przyfyędze/ lxxxviiij.
- 10: Przyfyęgá iáko ma być oddaná. támże.
- 11: Przyfyęgá ípołem przyfyęgáiących przy głow=
12: nym dłużniku: támże.
- 13: Przyfyęgá Pomocnikow. lxxxix.
- 14: O Przyfyędze ná roku nie oddáney. támże.
- 15: Czas oddánia przyfyęgi. támże.
- 16: Poštepek przy oddánium przyfyęgi/ gdy obiedwie
17: ítronie ítána/ y gdy ktora nie ítanie. xc.
- 18: O wolności przyfyęgáiącego. xcij.
- 19: Gdzie íye przyfyęgá odwieść niemoże. támże.
- 20: Przyfyęgę Princypał oddawa nie Plenipto: xcijij.
- 21: Przyfyęgá Zydowfka s Czeskiey Chroniki. tám.
- 22: O Ortelu/ xciiij.
- 23: Sędzia niema íędzić podług íwey wiadomo=
24: íci/ ále podług wywodow. xcvi.
- 25: Strony wczym vpadáią gdy ktora ku íłuchá=
26: niu Ortelu nie ítanie.

oo

strona: oo2v

Znáki mieyftc

- 1: Sędzia ma obiedwie Stronie zárownu íłuchác. tám.
- 2: Rozność Ortelow. támże.
- 3: O Appellácyách/ támże.
- 4: Czas áppellowánia od Sentencyey. xcviij.
- 5: Do kąd ma być porządnie áppellowano. tám.
- 6: Czas ku wypráwieniu Appellácyey. xcviij.
- 7: Iesli od kázdey Sentencyey ma być áppello=
8: wano. támże.
- 9: Appelluiąca ítroná ma przyfyędz iáko nie dla

- 10: przewłoczenia áppelluie. támże.
- 11: Obyczay áppellowánia y poštěpek. xcix.
- 12: Kłádzienie pieniędzy od Appellácyey zwyczáyne: ta ^m.
- 13: Spořob odpráwienia Appellácyey ná wyřzřze
- 14: práwo/ y formá Liátu/ xcix/ et xvij.
- 15: Otworzenie Rotułu przynieřyonego od wyřz
- 16: řzego práwá/ C.
- 17: Pořtepek řtrony ktora ná dálřzym dniu z Appel=
- 18: lácyey řtánie/ přećiw tey ktora nieřtánie. tám.
- 19: Formá Liřtu gdy do Krolá idřie Appellácy. Ci.
- 20: Formá Liřtu gdy do Commiřfarzow řzeřći miařt
- 21: idřie Appellácy. cij.
- 22: Pod Appellácyá nic niema być znawiano. tám.
- 23: W ktorych řpráwách Appellácy nie idřie/ á od
- 24: ktorych Sędziow. cij.
- 25: O řkazánii Iednáckim. támże.
- 26: O Exekucyey rzeczy ořádzoney: cij.

Spořob

strona: 003

ořobliwřzych.

- 1: Spořob exekucyey/ tám.
- 2: Ktore rzeczy Sędziego odwodzą/ áby Egzekucyey nieczyniř/ tám.
- 3: Stopnie Exekucyey w rzeczy ořádzoney/ tám.
- 4: O Fanćie s ktorego pořytek idřie/ y s kthorego
- 5: pořytek nie idřie. cv.
- 6: Innych rzeczy o Fanćie pátrř/ Liřt lxiii/ y lxxv.
- 7: O Nakłádách Práwnych/ cvi.
- 8: Stroná przekonána práwem płáći nakłády. tá.
- 9: Iáko máiią być dochodzone nakłády/ támże.
- 10: Płáćenie nakłádow wedle práwá/ y wedle zwy=

- 11: czáiu/ y dowod ná naklády. cvij.
- 12: O Szperunkách/ támże.
- 13: Szperunk ná ośiádłe ludži nie ma być dopu=
- 14: łzczon. cviiij.
- 15: Szperunk ná žiemiáńskie poddáne niema b. tá.
- 16: Náuká około imowánia łye koniá/ y innych
- 17: rzeczy/ támże.
- 18: Obroná tego v kogo łye imá rzeczy/ támże.
- 19: Poštepek około áreftowánia koniá. cix.
- 20: Poštepek około wyzwolenia z Areftu/ támże.
- 21: Zapowiedź vrzędną káždy winien przyiąć/ cx.
- 22: O pierwołci Areftu/ támże.
- 23: Kráwcowi gdy łukniá vkrádną/ przeciw ko=
- 24: mu Pan ma czynić/ támże.
- 25: O Inwentarzách/ cxi.
- 26: Kto ma czynić Inwentarz/ támże.

strona: oo3v

Znáki mieyftc

- 1: Czás ku czynieniu Inwentarzá. támże.
- 2: Vpominánie około niespráwiedliwych Inwen=
- 3: tarzow. cxij.
- 4: Pożytek Inwentarzá Džiedźicowi y Opiekunowi/ támże.
- 5: O Drzewie Krewnołci/ cxiiij.
- 6: W Liniey proftey/ ná doł y wzgorę idácej/ y
- 7: w Liniey poboczniey/ ktore łye perfony zá=
- 8: mykáią. cxiiiij.
- 9: Porządek łpadkow wedle práwá po vmárłym
- 10: ktory Teftámentu nieuczynił. tám.
- 11: Spadek ná perfony ná doł od oycá pochodzące. cxv.
- 12: Spadek ná perfony wzgorę od oycá idácej/ cxvi.

- 13: Spadek ná perfony pobocznie/ támże.
- 14: Spadek między małżeńftwem/ támże.
- 15: Spadek do fkárbu Krolewŕkiego kiedy przy=
- 16: należy/ cxvij.
- 17: Mnifzy nie dziedzicza. cxviiij.
- 18: Mnifzy kiedy dziedzictwá dochodzą. támże.
- 19: O Gieradzie y o Hergiewecie. támże.
- 20: Artykuł Krákowiánow o Gieradzie/ támże.
- 21: O Przyaściołoch po Małżeńft: cxx.
- 22: Imioná przyaścioł po Małżeńftwie. támże.
- 23: Mieyfthcá Czwartey
- 24: Części: O Kárności złoczyńcow.

O Męcze-

strona: [004]

ofobliwŕzych.

- 1: O Męczeniu złoczyńcow/ cxxi.
- 2: Co trzeba bácia przed męcenim/ támże.
- 3: Kiedy złodziey ma być męczon/ cxxij.
- 4: W dzień ŕwięty godzi fy zdác ná mękę/ támże.
- 5: Znáci ku zdánium ná mękę ktore pewne/ y ktore
- 6: nie pewne. cxxiij.
- 7: Perfony od męki wolne. cxxiiij.
- 8: Co ieft wyftęp przeciw Máieftatowi Krole=
- 9: wŕkiemu. cxxv.
- 10: O rozmaitych mękách/ támże.
- 11: Złoczyńcá o co ma być pytan ná męce/ cxxvi.
- 12: Między wielemi złoczyńcami kto ma być pier=
- 13: wey męczon/ támże.
- 14: O powtarzaniu męki/ cxxvij.
- 15: Złodziey ieŕli ma być drugá raz męczon gdy po

- 16: męce vczynku przy/ támże.
- 17: Powołány ma być poiman/ támże.
- 18: Złodzieyſki kuńſzt/ támże.
- 19: O rozmaítey Smierci roznych zło=
20: czyncow/ támże.
- 21: Iáką śmiercią ktory złoczyńcá ma być k. cxxviii.
- 22: Karanie Heretykow rozne wedle roznych
23: praw. támże.
- 24: O Złodzieyſtwie/ támże.
- 25: Karanie v Prągi/ cxxxx.

pp

strona: [004v]

Znáki mieyſtc

- 1: Obrzynanie vſzu álbo noſá miáſto włoſow v
2: Prągi. támże.
- 3: Ktore złodzieie cechuią. támże.
- 4: Czemu złodzieie wielzą á niewiáſty topią. tám.
- 5: Kto ku kradzieictwu dopomaga/ álbo rzeczy krá=
6: dzione przechowywa/ iáko ma być karan. cxxx.
- 7: O rzeczách odiętych złodzieiowi przy poimá=
8: niu. támże.
- 9: O Cudzołóſtwie. támże.
- 10: Karania zá cudzołóſtwo rozmaíte wedle ro=
11: znych Praw. cxxxij.
- 12: Mąż gdy Cudzołóžniká záſtanie co ma czy=
13: nić. támże.
- 14: Mąż kiedy o cudzołóſthwo nie ma żony ká=
15: ráć. cxxxiiij.
- 16: Znáki przes ktore poznać Cudzołóžniká. támże.
- 17: O Mężoboyſtwie. támże.

18: Mężoboystwo troiákie/ á rozmáitego mężoboy=

19: Ítwá rozmáita śmierć. cxxxiiij.

20: Káranie kto zábije Oycá álbo Mátkę. cxxxv.

21: O Pomocnikách ná mężoboystwo. támże.

22: Mężoboycá kiedy o gárdło niema być fądzon. tá

23: Ktorzy od mężoboystwá máią być wolni/ álbo

24: lżey karáni. cxxxvi.

25: Dokończenie Regeltru.

Sentencye

strona: pp

Sentencye s pífmá S.

1: SEntencye s Píf=

2: má Świętego zebrá=

3: ne/ ktore ná mieyfćách Sądowych

4: póspolicie bywáią pífáne/ áby s nich

5: ták przełożeni ná Sądziech/ iáko in=

6: ne Perfony/ Sądowi przynależą=

7: ce/ zówždy przed oczymá Powino=

8: wáctwp íwoie mieli/ á wedle nich

9: íye z rofkazánia Bożego zá=

10: chowywáli.

11: **SAPIEN: VI.**

12: **AVdite Reges et intelligite, discite iudices fi=**

13: **nium terrae. Praebete aures vos qui continetis**

14: **multitudinem, et placetis vobis in turbis natio=**

15: **num, quoniam data est a Domino potestas vo=**

16: **bis, et virtus ab altíssimo, qui interrogabit ope=**

17: **ra vestra, et cogitationes scrutabitur. Quoniam**

pp

cum effe

strona: ppv

Sentencye

- 1: **cum effetis ministri Regni illius, non recte iudi=**
2: **castis, nec custodistis legem Iustitiae, neque secun=**
3: **dum voluntatem Dei ambulastis. Horrende et**
4: **cito apparebit vobis, quoniam Iudicium durissi=**
5: **mum, in his qui praesunt, fiet.**
6: SŁuchayćie Krolowie á rozumieyćie/ vcz=
7: ćie fye Sędziowie kráin Ziemie. Náklón=
8: ćie vřzu wřzyfcy/ kthorzy maćie pod řwá mocá
9: wielkoć ludu/ á kochaćie fye w narodźiech/ Iže
10: wam daná iest moc od nawyřřřzego Bogá/ kto=
11: ry będzie pytał o wářzych řpráwách/ y będzie fye
12: bádał o myřłách wářzych. Abowiem gdyćie by=
13: li Sługámi Kroleřtwá iego/ niespráwiedliwie=
14: řćie řádzili/ ániřćie řtrzegli zakonu Spráwiedli=
15: wořći/ áni wedle woley Bořey chodźiliřćie.
16: Strářřliwie á rychło okaże fye wam Pan Bog/
17: Abowiem nářřřřřzy Sąd będzie náđ tymi/ kto=
18: rzy řá przełoženi.
19: **II, PARALIP: XIX.**

- 20: **Videte quid faciatis, non enim hominis exer=**
21: **cetis Iudicium, sed Domini, et ipse vobiscum est**
22: **in Iudicio. Sit timor Domini vobiscum, et cum**
23: **diligentia cuncta facite. Non est enim apud Do=**

minum Se=

strona: pp2

s Písmá Swiętego.

- 1: **minum Deum nostrum iniquitas, nec Persona=**
2: **rum acceptio, nec cupido munerum.**
3: KRól Iozáphát/ gdy iednego czáfu pořtá=

- 4: nowił Sędzie we wżytkich Mieyfciech
- 5: w Zydoftwie/ ták do nich mowił. Bączćiefz co
- 6: czynić maćie/ Abowiem nie Ludzki Sąd íprá=
- 7: wuiećie/ ále Boży/ á on z wámi íeft ná Sądzie.
- 8: Niechayże będzie boiaźń Boża z wámi/ á s pil=
- 9: nołćią wżytko ípráwuycie. Abowiem v Páná
- 10: Bogá nászego/ nie íeft złołć/ áni brákwánie per=
- 11: fon/ áni chćiwolć dárow.
- 12: **DEVTRON: I.**
- 13: **AVdite illos et iudicate eos iufte, fiue cuius fit**
- 14: **ille, fiue peregrinus. Non agnofcetis perfonas**
- 15: **in Iudicio, ita paruum audietis vt magnum, nec**
- 16: **reuereamini cuiusque perfonam/ quia Dei Iudici=**
- 17: **um eft.**
- 18: SLuchayćie ich á íądźćie ie ípráwiedliwie/
- 19: choć íeft Miefzczánin/ choć Pielgrzym/
- 20: choć Sąfyad/ choć przychodźień. Nie będzie=
- 21: ćie brákwáć Perfonámi ná Sądzie/ ták máte=
- 22: go będziećie íłucháć íáko y wielkiego. Nie bę=

pp ij

dziećie

strona: pp2v

Sentencye

- 1: dziećie fye bać żadney Perfony/ Abowiem Sąd
- 2: íeft Boży.
- 3: **IEREM: XXII.**
- 4: **FACite Iudicium et Iufticiam, Vi oppreffum**
- 5: **liberate de manu calumniantis. Aduenam, pupil=**
- 6: **lum, viduam, nolite contriftare, neque opprimatis**
- 7: **inique, et fanguinem innocentem ne effundatis.**
- 8: CZyńćie Sąd á Spráwiedliwołć/ Vćiśnio=

- 9: nego gwałtem z rąk potwarze wybawcie.
- 10: Przychodniá/ sieroty/ wdowy/ nie zálmucaycie/
- 11: áni včílkaycie złościwie/ krwie niewinney nie
- 12: przelewaycie.
- 13: **EXOD: XXIII.**
- 14: **Pauperis non misereberis in Iudicio.**
- 15: Nád vbogim nie będziefz miał lutości ná sądźie.
- 16: **DEVTER. XVI.**
- 17: **Non accipies munera, quia excaecant oculos Sa=**
- 18: **pientum, et deprauant causas iustorum.**
- 19: Nie będziefz brał dárow/ Abowiem dáry
- 20: zállepiáią oczy mądrych/ y przewracáią á tępią
- 21: rzecz śpráwiedliwych.

Exod:

strona: pp3

s písmá Świętego.

- 1: **EXOD: XXII.**
- 2: **Viduae et pupillo non nocebitis, si laeferis eos,**
- 3: **vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem**
- 4: **eorum, et indignabitur furor meus, percutiamque**
- 5: **vos gladio, et erunt vxores vestrae viduae, et fi=**
- 6: **lij vestri pupilli.**
- 7: WSowie y sierocie szkodzić nie będziecie/
- 8: Iefli ich obrażicie/ będą wołać do mnie/
- 9: á ia wyślucham wołanie ich/ Rozgniewam fye
- 10: y pobiję was mieczem: A będą żony wálze W=
- 11: dowámi/ y Synowie wálzy sierotámi.
- 12: **PSAL: LVII.**
- 13: **Recte iudicate filij hominum.**
- 14: Spráwiedliwie sądźcie Synowie ludzcy.

15: **DEVTR: XXVII.**

16: **Maledictus qui peruertit Iudicium, Aduenae,**

17: **pupilli, et viduae.**

18: Przeklęty iest ktory przewraca Sąd przycho=

19: dnia/ sieroty/ y Wdowy.

20: **EXOD: XXII.**

21: **Maleficos ne patiaris viuere super terram.**

22: Złoczyńcom niedopuszczay żyć ná świecie.

pp iij

Deutr:

strona: pp3v

Sentencye

1: **DEVTR: XIII.**

2: **Auferes malum de medio vestri.**

3: Zglądźisz złego s poszodku was.

4: **DEVTR: V.**

5: **Testis mendax peribit.**

6: Kłamliwy świadek zginie.

7: **PROVER: XXI.**

8: **Qui custodit os suum et linguam suam, custodit**

9: **a tribulatione animam suam.**

10: Kto ftrzeże vlt swoich y ięzyká swego/ ftrze=

11: że od záfmučenja duŕze swoiey.

12: **PSAL: XXXIII.**

13: **Prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne lo=**

14: **quantur dolum.**

15: Powćiągay ięzyká swego odezłego/ á vltá

16: twoie niechay nie mowią zdrády.

17: **EXOD: XX.**

18: **Non loquaris falsum testimonium contra proximi=**

19: **mum tuum.** Nie będziefz mowił fálfzywe=

20: go świadectwá náprzećiw bliźniemu twemu.

21: **LEVIT: XIX.**

22: **Non periurabis in nomine Domini.**

23: Niebędziefz krzywoprzyfýęgał przez Imię Páńskie.

Deutr:

strona: pp4

s písmá Świętego.

1: **DEVTR: V.**

2: **Non erit impunitus, qui super rem vanam nomen**

3: **Dei affumpserit.** Nie vydzie karánia káz=

4: dy/ ktory bierze nádáremno Imię Boze.

5: **PSAL: XIII.**

6: **Qui iurat proximo suo et non fallit, promissio=**

7: **nem habet, quod in Domini tabernaculo habita=**

8: **bit, et in monte sancto eius requiescet.**

9: Kto przyfýęga bliźniemu swemu á niezdra=

10: dza/ tę ma obietnicę/ ize w Páńskim przybytku

11: mieszkać będzie/ y ná gorze iego Świętey odpo=

12: czywać będzie.

13: **ROM: XIII.**

14: **Omnis potestas a Deo. Itaque qui resistit potesta=**

15: **ti, Dei ordinationi resistit, et damnationem sibi ac=**

16: **quirit. Vis autem non timere potestatem, bonum**

17: **fac. Si autem malum feceris, time. Non enim sine**

18: **causa gladium portat.**

19: Wízelka zwierzchność iest od Bogá. A thák

20: kto fye sprzećiwia zwierzchności/ Bożemu zrzą=

21: dzeniu fye sprzećiwia/ y potępienie wieczne sobie

22: iedna. A chcesz fye niebać zwierzchności/ czyn do=

23: brze. Iesli źle będziefz czynił/ boy fye. Abowiem

24: nie bes przyczyny miecz nośi. rc.